ENERGIEK DOORPAKKEN
Jaarverslag 2022

STEDIN
GROEP

INHOUD

Onze toegevoegde waarde

Verslag raad van bestuur

005 Energiek doorpakken
- **006** Voorwoord van de CEO
- **007** Jaaroverzicht 2022
- **008** 2022 in cijfers

009 Over ons
- **010** Profiel
- **011** Activiteiten Stedin Groep

013 Strategie
- **014** Missie, visie en strategie 2018 - 2022
- **017** Herijking strategie 2023 - 2027
- **018** Ontwikkelingen in samenleving en energiemarkt
- **022** SWOT-analyse
- **023** Stakeholders en materialiteit
- **024** Voortgang energietransitie in Stedin gebied
- **026** In gesprek met Bernard ter Haar en Koen Bogers

028 Resultaten
- **029** Beter netbeheer
- **041** Energietransitie mogelijk maken
- **066** Duurzame bedrijfsvoering
- **108** Financieel resultaat
- **110** Resultaten niet-gereguleerde activiteiten
- **112** Wat hebben we geleerd
- **113** Waar we in 2023 op inzetten

115 Governance
- **116** Corporate Governance
- **125** Risicomanagement
- **134** In control-verklaring

Verslag RvC
- **137** Verslag raad van commissarissen
- **142** Remuneratierapportage over 2022

Jaarrekening 2022
- **145** Geconsolideerde winst- en verliesrekening
- **146** Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten
- **147** Geconsolideerde balans
- **148** Geconsolideerd kasstroomoverzicht
- **149** Geconsolideerd mutatieoverzicht groepsvermogen
- **151** Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening
- **206** Enkelvoudige winst- en verliesrekening
- **207** Enkelvoudige balans
- **208** Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Overige gegevens
- **213** Statutaire winstbestemming
- **214** Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aanvullende informatie
- **226** Verslaggevingsbeleid
- **228** Vijfjarenoverzicht
- **230** Materiële vaste activa naar activiteiten
- **231** Overige niet financiële informatie
- **235** Sustainable Development Goals
- **236** Het meten van impact
- **241** Klimaatrisico's
- **242** Proces materialiteitsanalyse
- **243** Interactie met onze omgeving
- **246** Connectiviteit, KPI's en doelstellingen
- **251** GRI Index
- **258** Begrippenlijst
- **261** Disclaimer

ONZE TOEGEVOEGDE WAARDE

Als publiek en maatschappelijk bedrijf vinden we het belangrijk te rapporteren op basis van de toegevoegde waarde die wij hebben voor de samenleving. Het waardecreatiemodel staat dan ook centraal in ons jaarverslag. Uitgangspunten zijn transparantie, de dialoog met onze stakeholders en de impact en toegevoegde waarde van onze activiteiten op de korte en de lange termijn.

Vanuit onze strategische speerpunten maken we samen werk van een leefwereld vol nieuwe energie. In ons waardecreatiemodel beschrijven we tot welke resultaten onze activiteiten leiden, en welke waarde we daarmee creëren voor onze stakeholders.

- **Input:** dit zijn de kapitalen die we nodig hebben voor ons werk. Van financiering tot gasleidingen en van inzicht in onze netten tot onze medewerkers.
- **Ons organisatiemodel:** laat zien hoe we onze strategische speerpunten en materiële onderwerpen inzetten voor het realiseren van onze missie.
- **Output:** de resultaten van ons werk zijn bijvoorbeeld de gerealiseerde CO_2-reductie, leveringsbetrouwbaarheid en medewerkerstevredenheid.
- **Impact:** onze impact omvat de waarde die we toevoegen (zowel positief als negatief) voor onze stakeholders en in de vorm van bijdragen aan de mondiale doelen (de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties).

We maken onze waardecreatie steeds verder meetbaar. Dit helpt ons bij het identificeren van dilemma's én bij het sturen op betere oplossingen. Zie voor meer informatie over impact meten en onze resultaten over het afgelopen jaar 'Het meten van impact'.

Leeswijzer
In het eerste deel van het jaarverslag hebben we het over onze positie in de energieketen, onze activiteiten, strategie en de ontwikkelingen in de samenleving en energiemarkt. Daarna lichten wij onze resultaten op onze materiële onderwerpen toe aan de hand van onze drie strategische speerpunten:

1. Beter netbeheer
2. Energietransitie mogelijk maken
3. Duurzame bedrijfsvoering

Waardecreatiemodel

Input

Financieel kapitaal:

Stedin Groep heeft een publieke taak en heeft 44 gemeenten als aandeelhouders. Wij gaan verstandig en efficiënt met ons maatschappelijk kapitaal om. In 2022 hebben we € 712 miljoen geïnvesteerd.

Geproduceerd kapitaal:

Met onze 58.250 km aan elektriciteitskabels en 28.145 km aan gasleidingen voorzien we ruim 2,3 miljoen particuliere en zakelijke klanten van hun energievoorziening, dag en nacht.

Intellectueel kapitaal:

Om de energietransitie mogelijk te maken, hebben we inzicht nodig in onze netten. Hierdoor weten we beter waar we moeten investeren in infrastructuur en/of moeten inzetten op innovatieve oplossingen.

Menselijk kapitaal:

Onze 4.324 (interne) medewerkers zetten zich dag en nacht in om klanten te voorzien van energie. We streven naar aantrekkelijk werkgeverschap en een vitale inclusieve organisatie, waarin we iedereen gelijke kansen bieden en ontwikkeling stimuleren.

Sociaal kapitaal:

We hebben een centrale rol in de energieketen. Samen met onze stakeholders maken we onderdeel uit van de energietransitie. Dit doen we met 20 accountmanagers en 9 gebiedsregisseurs.

Natuurlijk kapitaal:

Voor onze bedrijfsvoering hebben we 317.186 m^3 gas en 6.770.018 kWh elektriciteit verbruikt. Met ons wagenpark hebben we 2.202.602 liter brandstof verbruikt. We zijn op weg naar een klimaatneutrale bedrijfsvoering in 2030. We richten ons op de gebieden waar wij de meeste impact hebben. Daarover zijn we ook met leveranciers in gesprek.

Ons organisatiemodel

Strategische speerpunten en materiële onderwerpen

Beter netbeheer

- Leveringszekerheid
- Betaalbare en efficiënte dienstverlening
- Klanttevredenheid

Energietransitie mogelijk maken

- Stakeholderdialoog en omgeving
- Investeren in infrastructuur
- Slimme netten, data-technologie en innovatie

Duurzame bedrijfsvoering

- Veiligheid en (cyber)security
- Goed werkgeverschap
- Impact op mens en milieu
- Financiële, economische prestaties

Output

Resultaten

Door onze kerntaken steeds beter uit te voeren, maken we werk van beter netbeheer.

- Uitvalduur elektriciteit 22 minuten
- Uitvalduur gas 50 seconden
- Ruim 2,3 miljoen particuliere en zakelijke klanten voorzien van energie
- Klantgemak 81%

Door te innoveren en met partners nauw samen te werken maken we de energietransitie mogelijk.

- 84,7% van de huishoudens in Stedin gebied heeft een slimme meter
- 478 trafohuisjes gebouwd
- 31.556 gasverwijderingen voor verduurzaming gerealiseerd

Als ambassadeurs van de energietransitie streven we naar een duurzame bedrijfsvoering.

- LTIR: 0,52
- Medewerkerstevredenheid: betrokken 7,9 en bevlogen 7,7
- Reductie CO^2-uitstoot bedrijfsvoering (excl. gasnetverliezen) -48%
- FFO/Netto schuldpositie: 10,1%

Impact

Waarde die we toevoegen

Klanten

Doordat klanten dag en nacht de beschikking hebben over energie:

- dragen we bij aan het welzijn van onze klanten en maken we hun leven comfortabeler;
- stellen we zakelijke klanten in staat om zich economisch te ontwikkelen;
- stellen we klanten in staat om hun eigen duurzaam opgewekte energie terug te leveren.

Omgeving

Beschikken over energie heeft grote maatschappelijk waarde. De huidige energiemix heeft negatieve impact op milieu en klimaat, waarin wij als netbeheerder een gedeelde verantwoordelijkheid hebben. Daarom – en vanuit onze taak - maken wij werk van de energietransitie. Voor onze eigen activiteiten minimaliseren wij impact door:

- het voeren van duurzaam inkoopbeleid, verduurzaming van onze stations, het stimuleren van circulariteit en herstel van biodiversiteit;
- te sturen op reductie van CO^2- en fijnstofuitstoot;
- overlast bij werkzaamheden te beperken.

Medewerkers

We dragen bij aan het welzijn van medewerkers door:

- inkomen en ontwikkelmogelijkheden;
- goed werkgeverschap met aandacht voor veilig werken.

Aandeelhouders

Aandeelhouders kunnen erop rekenen dat we:

- investeren in (duurzame) assets;
- duurzaamheidsdoelen faciliteren;
- partner zijn in de energietransitie.

Bijdragen aan mondiale doelen

VN Sustainable Development Goals

ENERGIEK **DOORPAKKEN**

De energietransitie staat in een nog hogere versnelling. Het gebruik van ons energienet neemt toe. Tegelijkertijd spelen er ook andere uitdagingen: krapte op de arbeidsmarkt en problemen met de aanvoer van grondstoffen en materialen. Dit maakt dat we zaken slim en weloverwogen aanpakken; met daadkracht en innovatie. Samen met onze omgeving pakken we de uitdagingen aan en zetten we onze schouders eronder. We zijn er trots op wat we samen voor elkaar krijgen.

VOORWOORD VAN DE CEO

Wat komt eerst: het doel of de middelen? Dat was voor ons een fundamentele vraag bij het schrijven van de nieuwe strategie 2023-2027. Wij hebben besloten dat het doel voorop moet staan. In de eerste plaats zijn wij een maatschappelijk bedrijf en komt onze taak eerst. Daarna zoeken we de financiën bij deze maatschappelijke opdracht.

Die opdracht is overzichtelijk en complex tegelijkertijd: voldoende netcapaciteit. Met andere woorden, we moeten ervoor zorgen dat iedereen in ons verzorgingsgebied toegang heeft tot het net. Onze taak is het bouwen, optimaal benutten en goed beheren van ons net. Daarvoor staan we aan de lat. Dat is onze kerntaak. Door dat heel scherp te maken, krijgen we een duidelijkere positie in de energietransitie.

De afgelopen vijf jaar zijn we er steeds beter in geworden om de buitenwereld naar binnen te halen, door gesprekken aan te gaan met bijvoorbeeld de industrie over elektrificering of met de gemeenten over doorlooptijden van vergunningen. Met een duidelijkere rolverdeling wordt dat gesprek alleen maar overzichtelijker. En dat gesprek is essentieel, want wanneer gemeenten en bedrijven ons meenemen in hun plannen, kunnen we beter inspelen op de ambities.

Om tot de nieuwe strategie te komen, hebben we met veel stakeholders gesproken, waaronder klanten, gemeenten en medewerkers. Voor het realiseren van onze strategie hebben we voldoende medewerkers, financiering en materieel nodig en moeten we processen sneller laten verlopen. Daar werken we hard aan. Maar dat is niet de grootste uitdaging. De huidige ontwikkelingen op het net – alleen al het afgelopen jaar verdrievoudigde de vraag van grootverbruikklanten naar meer elektrisch vermogen – vragen meer dan betrouwbaar en betaalbaar netbeheer. We moeten creatiever worden, in alternatieven denken en samen met de markt kijken naar de mogelijkheden om sneller netcapaciteit bij te bouwen en de bestaande netcapaciteit optimaal te benutten zodat we alle klanten (opwek en afname) binnen een redelijke termijn kunnen bedienen.

> “ Ondanks de grote energievraag is het gelukt de leveringszekerheid op 99,9959% te houden. ”

Daar zijn we trots op. Helaas lukte het niet altijd; ook dit jaar hebben we een paar grote storingen gehad en daarnaast waren er ook twee ernstige incidenten in Zoetermeer en Rijswijk. Dit betreuren we zeer en we werken er hard aan om herhaling te voorkomen.

Energiek pakken we door. Door te bouwen aan de capaciteit en het net nog beter te gebruiken. Zo zorgen we ervoor dat iedereen energie krijgt, geeft en heeft.

Namens de raad van bestuur,
Koen Bogers

JAAROVERZICHT 2022

1e kwartaal

6 januari - Een grote stroomstoring door brand in Spijkenisse zorgt ervoor dat bijna 17.000 klanten zonder stroom zitten.

7 februari - Door een ernstig gasongeval in Zoetermeer, waarbij vier personen betrokken zijn, raken er drie (ernstig) gewond.

24 februari - De eerste woning in Stad aan 't Haringvliet wordt verwarmd met waterstof.

31 maart - Stedin roept met een flexchallenge bedrijven op om hun elektriciteitsvermogen flexibel in te zetten.

2e kwartaal

5 april - Stedin publiceert haar investeringsplan. Ook in de periode 2022 - 2024 investeren we grootschalig in het uitbreiden, onderhouden en verzwaren van ons elektriciteits- en gasnet.

23 mei– Stedin Groep geeft voor de derde keer een groene obligatie uit. De € 500 miljoen die hierdoor ter beschikking komt is gealloceerd aan investeringen in het elektriciteitsnet om de energietransitie mogelijk te maken.

25 mei - Toezichthouder Autoriteit Consument & Markt (ACM) publiceert de nieuwe code voor congestiemanagement. Hierdoor kan Stedin het elektriciteitsnet beter benutten in gebieden waar er een tekort aan capaciteit is.

3e kwartaal

7 juli- Stedin kondigt aan alleen batterijexploitanten die congestieproblemen op het elektriciteitsnet helpen voorkomen aan te willen sluiten.

21 juli - 170 leerlingen van de Stedin Bedrijfsschool behalen hun MBO-diploma.

20 september - De Rijksoverheid reserveert € 500 miljoen voor het versterken van het eigen vermogen van Stedin Groep. Dit is een belangrijke stap.

4e kwartaal

20 oktober - Stedin, Dunea en Oasen versterken de samenwerking voor het gezamenlijk werken in de ondergrond met het ondertekenen van raamovereenkomsten met vier aannemers.

17 november - TenneT meldt transportschaarste voor de afname van elektriciteit in het hoogspanningsnet bij de ACM. Dit raakt ook grootverbruikklanten in het werkgebied van Stedin.

25 november - Als allereerste in Nederland tekenen netbeheerder Stedin, duurzame energiecoöperatie Zeeuwind en Gabri Hoek B.V. een 'congestiemanagement contract' voor windpark Noordpolder.

27 november- De Staat en de netwerkbedrijven bereiken een onderhandelingsakkoord over de voorwaarden voor een kapitaalstorting. Aandeelhouderschap door de Staat wordt hierdoor in de toekomst mogelijk.

2022 IN **CIJFERS**

Beter netbeheer

	2022	2021
Uitvalduur	**22**	19
Elektriciteit (in min)	**50**	29
Gas (in sec)		
Klantgemak	**81%**	75%
Leveringsbetrouwbaarheid (in %)	**99,9959**	99,9964
Groei verzwaren kleinverbruik-aansluitingen door verduurzaming	**6%**	23%

Energietransitie mogelijk maken

	2022	2021
Investeringen (mln)	**€ 712**	€ 687
Elektrisch rijden	**2.655**	2.791
Aantal kleinverbruikaansluitingen		
Duurzame opwek zon (in MW)	**630**	600
Zonne-energie aangesloten in het jaar		
Duurzame opwek wind (in MW)	**131**	69
Windenergie aangesloten in het jaar		

Duurzame bedrijfsvoering

	2022	2021
Medewerkertevredenheid	**7,7**	7,6
Bevlogenheid	**7,9**	7,8
Betrokkenheid		
Veiligheid LTIR	**0,52**	0,54
Aantal bedrijfsongevallen met verzuim per miljoen gewerkte uren		
Veiligheid RIF	**0,91**	0,76
Aantal arbeidsongevallen per 200.000 gewerkte uren		
Reductie CO_2-uitstoot bedrijfsvoering	**-48%**	-45%
Eigen bedrijfsvoering excl. gasnetverliezen (zie blz. 87)		
Aantal ingevulde participatiebanen	**115**	94

Financieel resultaat

	2022	2021
Bedrijfsopbrengsten (mln)	**€ 1.333**	€ 1.279
Solvabiliteit (in %)	**44,4**	45,6
Balanstotaal (mln)	**€ 8.250**	€ 8.182
FFO/Netto schuldpositie	**10,1%**	11,3%

OVER ONS

PROFIEL

Ruim 2,3 miljoen particuliere en zakelijke klanten rekenen op Stedin Groep voor hun energievoorziening, dag en nacht. We zijn er trots op dat onze netten een leveringsbetrouwbaarheid hebben van 99,9959%.

Stedin Groep in de energieketen

De elektriciteits- en gasnetten vormen een belangrijke schakel in het energiesysteem. Stedin is als netbeheerder verantwoordelijk voor de regionale distributie van elektriciteit en gas. We werken samen met andere partijen die onderdeel zijn van de energieketen. Dit zijn de producenten van elektriciteit en gas, TenneT en Gasunie die zorgen voor de landelijke distributie van elektriciteit en gas, onze leveranciers, de andere regionale netbeheerders en de organisaties die toezien op de betrouwbaarheid, betaalbaarheid, veiligheid en duurzaamheid van onze energievoorziening. Daarnaast levert een steeds groter deel van onze klanten hun zelf opgewekte elektriciteit terug aan ons net.

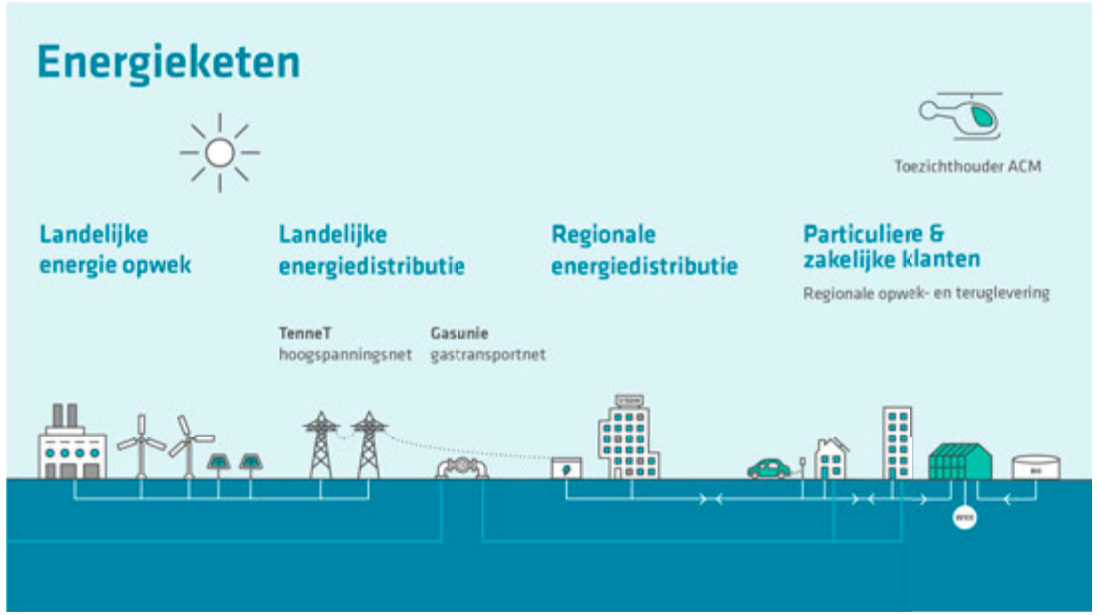

Stedin Groep is een publieke organisatie waarvan de aandelen in handen zijn van 44 gemeenten. Met onze aandeelhouders en andere stakeholders werken we samen om de energietransitie te realiseren. Stedin Groep opereert en is gevestigd in Nederland. We voeren als netbeheerder gereguleerde activiteiten uit en daarnaast als groep enkele niet-gereguleerde activiteiten met een sterke relatie tot de energie-infrastructuur. Ons hoofdkantoor is gevestigd op Blaak 8, 3011 TA in Rotterdam.

Ons verzorgingsgebied

We beheren en onderhouden de energienetten in een groot deel van de Randstad, Utrecht en Zeeland. Binnen ons gebied wonen zo'n 5,5 miljoen mensen en vallen drie van de vier grootste steden van Nederland, de Rotterdamse en Zeeuwse haven en grote industrie en glastuinbouw. Ook hoort een deel van Noord-Holland en Friesland bij ons werkgebied.

Gas Stedin
Elektriciteit en gas Stedin

ACTIVITEITEN STEDIN GROEP

Stedin Groep concentreert zich op alle activiteiten die samenhangen met het aanleggen, beheren en onderhouden van energienetten. Daarnaast faciliteren wij de energiemarkt. Stedin Groep bestaat uit de netbeheerder Stedin die opereert in de gereguleerde markt. Ook voeren we onder de namen NetVerder en DNWG niet-gereguleerde activiteiten uit.

Netbeheer

Stedin opereert naast vijf andere regionale netbeheerders in een gereguleerde markt. Iedere regionale netbeheerder is een monopolist binnen zijn verzorgingsgebied. Regulering houdt in dat de taken die de netbeheerders uitvoeren in de Nederlandse wetgeving zijn vastgelegd en dat de tarieven die ze daarvoor mogen vragen, vastgesteld worden door de Autoriteit Consument en Markt (ACM). Het reguleringsmodel stimuleert netbeheerders door middel van een benchmarkvergelijking om zo goed mogelijk te presteren op het gebied van efficiency en kwaliteit.

Stedin realiseert als netbeheerder een veilige, betrouwbare en betaalbare energievoorziening voor haar ruim 2,3 miljoen klanten. Bij Stedin werken ultimo 2022 5.275 medewerkers. Dit zijn 4.324 interne medewerkers (man: 3.548; vrouw: 776), en 951 externe medewerkers (man: 741; vrouw: 210). Per 1 januari 2022 zijn Stedin en Enduris (de voormalige netbeheerder voor Zeeland) geïntegreerd onder de naam Stedin.

Faciliteren energiemarkt

Het hoort bij onze maatschappelijke rol om als netbeheerder en onafhankelijke partner van energieleveranciers de vrije energiemarkt te faciliteren. Dat houdt onder andere in dat onze elektriciteits- en gasnetten onder gelijke voorwaarden toegankelijk zijn voor iedere energieleverancier. Consumenten hebben een vrije keuze in hun energieleverancier. De concurrentie die hierdoor ontstaat, zorgt voor scherpe energieprijzen. Daarvan profiteert de consument.

Netbeheerders administreren het energiesysteem. Dit betekent dat wij de marktpartijen inzicht geven in het verbruik en terugleveren van energie door klanten. Hierdoor kunnen klanten zorgeloos wisselen van energieleverancier, hebben zij inzicht in hun energieverbruik en is het eenvoudig om energie terug te leveren. Energieleveranciers zijn met onze meetgegevens in staat om de juiste facturen te versturen naar hun klanten.

Niet-gereguleerde activiteiten

Een niet-gereguleerde activiteit wordt alleen in ons portfolio opgenomen als de activiteit aantoonbaar waarde toevoegt voor efficiënt netbeheer, als er in de markt een leemte bestaat en als Stedin Groep uniek gepositioneerd is voor het uitvoeren van deze activiteit. Daarnaast geldt er een minimale rendementseis voor wat betreft investeringen in niet-gereguleerde activiteiten en zijn eventuele partners in deze activiteiten voldoende betrouwbaar, integer, van goede naam en kredietwaardig.

De niet-gereguleerde activiteiten droegen in 2022 voor 2,6% bij aan de omzet (2021: 3,3%).

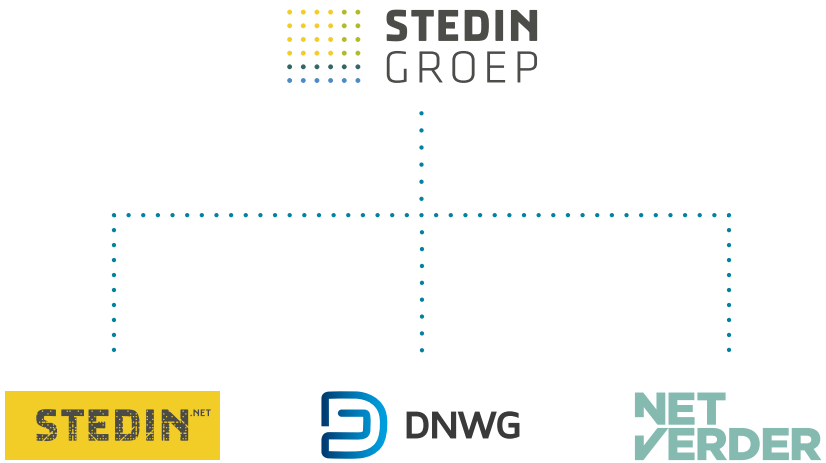

NetVerder

Wettelijk is bepaald dat gereguleerde activiteiten voor gas en elektriciteit niet onder dezelfde vlag uitgevoerd mogen worden als voor andere energie-infrastructuren (zoals stoom, biogas, CO_2 en warmte). Daarom zijn deze activiteiten ondergebracht in een zelfstandig merk binnen Stedin Groep; NetVerder. NetVerder stimuleert de energietransitie met het ontwikkelen, realiseren en onderhouden van energie-infrastructuren voor warmte, stoom en biogas. Ook verdiept NetVerder zich in onafhankelijk transport en distributie van andere nieuwe energievormen en –dragers. NetVerder is een zelfstandig onderdeel van Stedin Groep. Bij NetVerder werken 10 medewerkers. Dit zijn 8 interne medewerkers (man: 8; vrouw: 0), en 2 externe medewerkers (man: 2, vrouw: 0).

DNWG Infra

DNWG Infra (opererend onder de naam DNWG) is de serviceprovider die de elektriciteits- en gasnetwerken aanlegt en onderhoudt in Zeeland. Daarnaast voert DNWG onderhoud en beheer uit aan de aan haar toevertrouwde netwerken zoals van Evides Waterbedrijf en van industriële klanten. De commerciële meetdienst TUMS is per 10 februari 2022 verkocht aan Censo. Per 1 januari 2022 zijn zij de nieuwe eigenaar van Tums. Bij DNWG Infra werken 324 medewerkers. Dit zijn 287 interne medewerkers (man: 240; vrouw: 47), en 37 externe medewerkers (man: 28, vrouw: 9).

Joint arrangements

Voor specifieke activiteiten vormen we joint arrangements met andere partijen.

Utility Connect

Utility Connect B.V. is een joint arrangement met netwerkgroep Alliander. Dit bedrijf zorgt met een eigen draadloos telecommunicatienetwerk voor het uitlezen van meetgegevens van de slimme meter en voor het communiceren met smart-grid toepassingen. Hiermee kunnen we meetgegevens aanleveren aan marktpartijen en energiestoringen verkorten en voorkomen.

TensZ

Per 1 januari 2022 zijn TensZ en TeslaN gefuseerd tot één organisatie onder de naam TensZ. TensZ B.V. is de gezamenlijke organisatie van TenneT en Stedin voor beheer en onderhoud van hoogspanningsnetten. Beide partijen zijn voor 50% aandeelhouder.

Stichting Zeeuwse Publieke Belangen

De Stichting Zeeuwse Publieke Belangen is een samenwerking tussen de Provincie Zeeland, de Zeeuwse gemeenten en Stedin Groep. De stichting is in 2017 opgericht om de afspraken in het kader van de verkoop van DNWG aan Stedin Groep over onder andere werkgelegenheid, energievoorziening en energietransitie te borgen. Om de energietransitie in Zeeland te stimuleren stelt de stichting budget beschikbaar. Een overzicht van de initiatieven is te vinden op de site van de stichting.

STRATEGIE

Als netbeheerder van gas- en elektriciteitsnetten zorgen wij voor vitale infrastructuur. Met ruim 5.000 collega's investeren we in de energietransitie en houden we de kwaliteit van onze netten op de langere termijn in stand. We werken aan het optimaal benutten van ons netwerk en faciliteren met ons werk economische groei. Als we samen met onze stakeholders energiek doorpakken, lukt dat.

MISSIE, VISIE EN STRATEGIE 2018 - 2022

Onze huidige strategie heeft ons de afgelopen vijf jaar richting gegeven. Op het moment van publicatie van dit jaarverslag is de nieuwe strategie voor de periode 2023 - 2027 in werking gegaan. 'Samen werk maken van een leefwereld vol nieuwe energie' is en blijft onze missie. In dit jaarverslag rapporteren we langs de assen van de strategie 2018-2022: Beter netbeheer, Energietransitie mogelijk maken en Duurzame bedrijfsvoering. Waar mogelijk geven we in dit jaarverslag een doorkijk naar de nieuwe strategie.

Samen werk maken van een leefwereld vol nieuwe energie

Ruim 2,3 miljoen klanten rekenen op ons. Dag en nacht. Want energie is onmisbaar in de wereld waarin wij leven. De energietransitie vraagt om flinke aanpassingen van het energienet, of beter gezegd, ons energiesysteem. Nieuwe technieken helpen daarbij. Net als een goede samenwerking tussen alle mensen en organisaties die betrokken zijn bij onze energievoorziening. Als we samen, met veel energie de mouwen opstropen, krijgen we het voor elkaar. Dan is energie in onze leefwereld straks net zo vanzelfsprekend als vandaag.

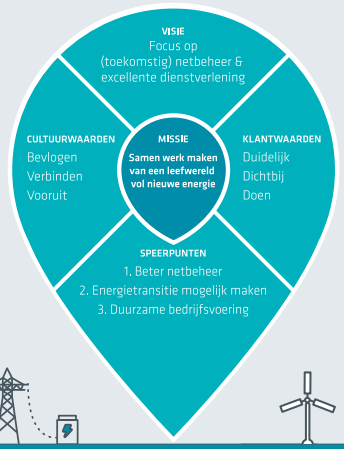

Onze drie strategische speerpunten
Door onze kerntaken steeds beter uit te voeren, maken we werk van **beter netbeheer.**

- Leveringszekerheid
- Betaalbare en efficiënte dienstverlening
- Klanttevredenheid

Door te innoveren en met partners nauw samen te werken, willen we de **energietransitie mogelijk maken.**

- Stakeholderdialoog en omgeving
- Investeren in infrastructuur
- Slimme netten, datatechnologie en innovatie

Als ambassedeurs van de energietransitie streven we naar een **duurzame bedrijfsvoering.**

- Veiligheid en (cyber)security
- Goed werkgeverschap
- Impact op mens en milieu
- Financiële, economische prestaties

Terugblik strategie 2018 - 2022

In 2018 stonden we er anders voor dan nu. Stedin was net afgesplitst van Eneco en een zelfstandige organisatie geworden. Vanuit die positie als 'jonge' organisatie tot nu heeft een enorme ontwikkeling plaatsgevonden. De energietransitie was en is daarvoor een belangrijke versneller. We hebben ons als organisatie opnieuw moeten uitvinden. In onze strategie kozen we voor de focus op onze kerntaken rondom netbeheer en het afbouwen van onze commerciële activiteiten. Zo hebben we bijvoorbeeld in 2019 Joulz verkocht. Na de overname van DNWG zijn ook de netbeheeractviteiten in Zeeland geïntegreerd in Stedin. Op veel vlakken is het goed gelukt om onze doelen waar te maken.

Beter netbeheer

Met een leveringsbetrouwbaarheid van 99,9959% behoren we nog steeds tot de netbeheerders met de allerbeste netten van de wereld. Er is hard gewerkt aan de verbetering van de kwaliteit van onze dienstverlening. 95% van onze klanten wordt voorzien van een aansluiting binnen 18 weken of op de wensdatum. In 2018 was dat 58%. En ook het klantgemak groeide van 74% naar 81%. Op het vlak van efficiency hebben we de nodige stappen gezet. Op ons besparingsprogramma tot en met 2025 van € 180 miljoen is eind 2022 € 166 miljoen gerealiseerd.

Energietransitie mogelijk maken

Om de energietransitie mogelijk te maken, hebben we onze investeringen fors opgevoerd. In 2022 hebben we 18% meer geïnvesteerd in onze netten in vergelijking met 2018. In totaal hebben we de afgelopen 5 jaar ruim € 3 miljard geïnvesteerd in onze energie-infrastructuur. In 2022 zijn er drie congestiegebieden in ons werkgebied. We werken er hard aan om dit - samen met klanten en marktpartijen - zo beperkt mogelijk te houden.

De energietransitie is volledig op stoom gekomen. We hebben de afgelopen jaren de hoeveelheid werk sneller zien oplopen door de bijstelling van de klimaatdoelen. We zijn hierdoor flink uitgedaagd en hebben ons goed staande gehouden. Het aantal aansluitingen voor laadinfrastructuur voor kleinverbruik in ons werkgebied is bijvoorbeeld verdrievoudigd ten opzichte van 2018.

Het inzicht in onze netten is toegenomen met het gereedkomen van ons Stedin Telecom Netwerk met ruim 1.000 kilometer aan nieuwe glasvezelverbindingen. Bijna 85% van onze klanten hebben inmiddels een slimme meter. Netinformatie is veel toegankelijker geworden voor onze klanten, partijen in de markt en gemeenten. We merken dat zij daarmee, in samenwerking met ons, keuzes maken die we terugzien in de Regionale Energie Strategieën en lokale visies en plannen.

Duurzame bedrijfsvoering

Als ambassadeur van de energietransitie streven we voortdurend naar een duurzame bedrijfsvoering. Veiligheid is altijd onze belangrijkste randvoorwaarde en dat zal altijd zo blijven. Het resulteert over de afgelopen vijf jaar in gemiddelde RIF en LTIR scores van respectievelijk 0,86 en 1,3. Er staat een organisatie met ruim 5.000 betrokken en bevlogen medewerkers die zich dag en nacht inzetten voor de energievoorziening in ons werkgebied. Met onze eigen bedrijfsschool slagen we erin om technisch talent aan te trekken en te behouden.

In de afgelopen vijf jaar hebben ruim 800 medewerkers hun MBO-diploma gehaald. Ook hebben we hard gewerkt om financieel gezond te blijven. Onze aandeelhouders hebben in 2021 bijvoorbeeld ons eigen vermogen versterkt met € 200 miljoen en de Staat reserveerde € 500 miljoen in de begroting voor de versterking van onze kapitaalpositie. We hebben de afgelopen jaren drie keer met succes een Green Bond uitgegeven van € 500 miljoen waarvan het bedrag is gealloceerd aan investeringen die we doen in de energietransitie en in het verduurzamen van bijvoorbeeld ons wagenpark en huisvesting. Onze CO_2-uitstoot is in vergelijking met 2018 met 49% gedaald. En bijvoorbeeld 83% van onze vloot van personenwagens is inmiddels elektrisch.

Concluderend kunnen we zeggen dat we de afgelopen vijf jaar het fundament hebben neergezet om de energietransitie en economische groei mogelijk te maken. Zowel in onze eigen bedrijfsvoering als via onze infrastructuur. Op deze stevige basis bouwen we de komende jaren verder. Meer hierover staat in Herijking strategie 2023 - 2027.

HERIJKING STRATEGIE 2023 - 2027

In 2022 hebben we onze strategie (2023 – 2027) herijkt. Daarbij hebben we stakeholders betrokken zoals klanten, medewerkers, gemeenten en natuurlijk onze aandeelhouders. Onze nieuwe strategie richt zich op: Bouwen, Benutten en Beheren.

Focus op onze netten

Iedereen in ons verzorgingsgebied toegang geven tot (duurzame) energie; dat is onze maatschappelijke opdracht. Daarvoor hebben we een goed functionerend net nodig. We richten daarom de komende jaren al onze aandacht op onze netten. Netcapaciteit is de topprioriteit. We gaan de netten sneller bouwen, optimaal benutten en we blijven ze goed beheren. Met één ultieme ambitie: 'een congestievrij Stedin-gebied: iedereen toegang tot het net'. Alles wat we doen, staat in dienst hiervan.

De drie pijlers van de nieuwe strategie

Bouwen: we leggen nog meer kabels en leidingen aan en bouwen extra stations. Zo kunnen we al onze klanten aansluiten op ons energienet, ook nieuwe afnemers én opwekkers. Dit doen we op twee manieren: door eerder met het bouwen te beginnen en de bouw ook sneller uit te voeren. Het eerder beginnen doen we bijvoorbeeld door in een vroeger stadium de grond te verwerven waar we onze stations gaan bouwen. Het verwerven van grond is namelijk een langdurig proces en ruimtelijke ordeningsprocessen beslaan tot 70% van de doorlooptijd van investeringen in ons net. Om dit te verkorten, werken we samen met bijvoorbeeld de gemeenten en provincies zodat de behoefte aan infrastructuur tijdig wordt opgenomen in gemeentelijke plannen en omgevingsvisies. Ook willen we de vergunningsprocedures verkorten door onder andere onze aanvragen te vervroegen en te verbeteren. Niet alleen Stedin is aan zet om het 'eerder beginnen' mogelijk te maken, we hebben hierbij nadrukkelijk de steun nodig van de overheid en politiek. Voor het sneller uitvoeren van de bouw hebben we meer technisch talent nodig. Hiervoor gaan we intensiever werven en maken we de klassen in de bedrijfsschool groter. Ook gaan we effectiever werken door bijvoorbeeld het inzetten van innovaties zoals modulair bouwen, het digitaliseren van werkprocessen en het flexibeler inzetten van monteurs. Tot slot gaan we langetermijncontracten aan met aannemers en toeleveranciers van grondstoffen en materialen.

Benutten: alleen bouwen is niet genoeg. We gaan het net ook optimaal benutten. Hoe? Door bijvoorbeeld verder te gaan met de digitalisering van onze netten om volledig inzicht te hebben in onze middenspannings- en transportnetten zodat de capaciteitsgrenzen verder kunnen worden opgezocht. Door waar mogelijk de behoefte aan nieuwe infrastructuur te beperken door de wensen van klanten slim te combineren. Door de mogelijkheden van het omzetten van elektriciteit in warmte of waterstof te onderzoeken en zo onze gasnetten te kunnen hergebruiken. En door het benutten van flexibiliteit om de doorlooptijd van netverzwaringen te overbruggen en om verzwaringen van onze netten uit te stellen en te voorkomen.

Beheren: natuurlijk blijven we ook 'gewoon' de kwaliteit van ons energienet beheren: we willen dat onze energievoorziening veilig en betrouwbaar blijft. Dit doen we door gericht te vervangen en storingen sneller te verhelpen.

Daarnaast streven we naar:

- een goede dienstverlening aan klanten;
- het tijdig leveren van de juiste data aan marktpartijen;
- het verduurzamen van de eigen bedrijfsvoering naar een klimaatneutrale, circulaire, (bio)diverse en inclusieve organisatie;
- het benutten van onze gasinfrastructuur voor het gebruik van duurzame gassen en onderzoek naar het transport van waterstof.

Om dit alles mogelijk te maken zorgen we voor de goede randvoorwaarden:

- veiligheid voor medewerkers, klanten en omgeving;
- voldoende financiering;
- vakbekwame medewerkers, leiderschap en cultuur en verandercapaciteit;
- cybersecurity.

De doelen en prioriteiten binnen onze nieuwe strategie staan beschreven in: Waar we in 2023 op inzetten.

Missie: Samen werk maken van een leefwereld vol nieuwe energie.

Visie: De energietransitie mogelijk maken door eerder beginnen, sneller bouwen, optimaal benutten en goed beheren van de netten.

Ambitie: Een congestievrij Stedin-gebied: iedereen toegang tot het net.

ONTWIKKELINGEN IN SAMENLEVING EN ENERGIEMARKT

Diverse ontwikkelingen hebben invloed op Stedin Groep. We beschrijven de belangrijkste invloeden die een rol spelen in onze strategische keuzes en bedrijfsvoering.

Geopolitiek en energietransitie

De energietransitie is in volle gang, terwijl de turbulente geopolitieke situatie de betaalbaarheid en beschikbaarheid van alle vormen van energie onder druk zet. De beperkte beschikbaarheid van aardgas en overige grondstoffen en de hoge prijzen voor energie tasten de fundamenten van ons energiesysteem aan. Leveringszekerheid, betaalbaarheid, maar ook duurzaamheid staan onder druk. Om de koopkrachtdaling te compenseren, heeft het kabinet een prijsplafond voor gas en elektriciteit ingesteld.

De beperkte beschikbaarheid van aardgas heeft ook een accelererend effect op de energietransitie. We zien een toenemende vraag naar elektrificatie van (industriële) bedrijfsprocessen en warmte. Zo zien we bijvoorbeeld dat in 2022 het aantal potentieel geïnteresseerde klanten voor elektrificatie met een factor 4 is gegroeid ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar en het gevraagd vermogen voor elektrificatie met een factor 2,5 is gegroeid. Ook is het totale vermogen van zonnepanelen op daken van woningen in Stedin-gebied in 2022 gegroeid met 34%.

Voldoende netcapaciteit

Voldoende capaciteit op het elektriciteitsnet is een steeds grotere en meer zichtbare uitdaging. Netcapaciteit beïnvloedt gesprekken over financiering, warmtenetten, ruimtelijke ordening en over de uitwerking van regionale plannen. In 2022 zijn in verschillende provincies de grenzen van de capaciteit van het hoogspanningsnet van TenneT in zicht gekomen. De transportschaarste op het hoogspanningsnet van TenneT voor het grootschalig afnemen van elektriciteit, raakt ook grootverbruikklanten in Stedin-gebied. Nieuwe aanvragen van klanten in het Rotterdamse havengebied, op Goeree-Overflakkee en in de provincie Utrecht komen op een wachtlijst zolang het onderzoek door TenneT naar congestiemanagement loopt. In 2022 heeft Stedin voor het eigen regionale netwerk geen nieuw congestiegebied aangekondigd. De nieuwe code voor congestiemanagement geeft de netbeheerders meer mogelijkheden om op plaatsen waar het net zijn maximale capaciteit heeft bereikt flexibel met de energievraag- en aanbod om te gaan totdat netuitbreiding is gerealiseerd.

Om de netcapaciteit de komende jaren beheersbaar te houden, is verdere invulling van rijksbeleid rondom het programmeren en prioriteren van duurzaamheidsontwikkelingen belangrijk. Hiertoe heeft Netbeheer Nederland opgeroepen in de analyse van het coalitieakkoord. Ook blijft het van belang dat systeem- en infrastructuurkosten meteen aan het begin van het plannen voor duurzame projecten worden meegenomen. Dit geldt zowel voor subsidieverstrekking als voor projectontwikkeling.

Om meer ruimte op het net te creëren hebben eind december de netbeheerders, ACM, medeoverheden, marktpartijen en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, onder leiding van speciaal coördinator Ben Voorhorst het Landelijke Actieprogramma Netcongestie (hierna LAN) gepresenteerd. Door het elektriciteitsnet sneller te verzwaren, met nieuwe regelgeving slimmer gebruik van het stroomnet te stimuleren en aan te zetten tot meer flexibel energieverbruik moet er meer ruimte gecreëerd worden op het stroomnet. Deze stappen in het LAN komen ons bij Stedin niet onbekend voor, sterker nog, we werken hier al aan binnen onze nieuwe strategie. Hoewel het mooi is dat de landelijke aanpak en die van ons grotendeels overeenkomen, is desondanks het opvolgen van de acties in het LAN veel werk en daar gaan we ons in 2023 op voorbereiden.

Voortgang energietransitie

Grootschalige duurzame opwek krijgt invulling met wind- en zonneparken. Opwek op land blijft, zeker naarmate het concreter wordt, een onderwerp dat veel discussie oplevert. In de Regionale Energie Strategieën (RES), waarin de grootschalige opwek per regio gepland wordt, hebben zon-op-dakprojecten sterk de voorkeur boven grote zonprojecten op land. Omdat voor zon-op-dakprojecten geen vergunningen nodig zijn, zijn dit soort projecten voor Stedin lastig te voorspellen.

De gebouwde omgeving is en blijft een complex speelveld door de diversiteit van de gebouwen en de stakeholders, maar ook vanwege de vaak hoge kostprijs voor verduurzaming. Wij werken aan het berekenen van de impact van deze nieuwe plannen op onze netten. Bijna alle gemeenten hebben inmiddels een Transitievisie Warmte. Aan de eerste wijkuitvoeringsplannen wordt inmiddels gewerkt door gemeenten, maar het aantal is nog zeer beperkt. Daarnaast zien we dat de elektrificatie van de industrie een vlucht neemt, onder andere gedreven door de hoge gasprijzen. In de glastuinbouw zijn ook veel ontwikkelingen gaande die impact hebben op het elektriciteitsnet. Tuinders plaatsen zonnepanelen op het dak van hun kassen, installeren e-boilers, stoppen (tijdelijk) met telen of gaan juist meer elektriciteit terugleveren met hun WKK. Qua mobiliteit is de verdere toename in elektrisch vervoer duidelijk merkbaar. De verkoop van elektrische personenauto's blijft records breken, maar ook kleinschalig elektrisch vrachtvervoer zit in de lift. De Europese afspraak dat er in 2035 geen nieuwe auto's met brandstofmotor verkocht worden, is door Nederland zelfs aangescherpt naar 2030. Daarnaast zien we dat de elektrificatie van het (openbaar) busvervoer steeds meer

vorm krijgt. De laadinfrastructuur groeit in hoog tempo en op meerdere plaatsen weten we met slim laden netverzwaringen te voorkomen of uit te stellen.

Klimaatambities

Nadat de Europese Unie in 2021 haar klimaatambities naar boven had bijgesteld en de Europese Commissie (EC) het maatregelenpakket Fit for 55 had gepresenteerd, is in 2022 een aantal maatregelen uitgewerkt om de afhankelijkheid van Russische fossiele brandstoffen zo snel mogelijk te verminderen. Zo heeft de EC via het voorstel REPowerEU de ambities voor energiebesparing uit het Fit for 55-pakket verhoogd van 9% naar 13% in 2030 en voor de opwek van duurzame energie van 40% naar 45% in 2030.

In 2022 heeft de Nederlandse overheid het EU-pakket Fit for 55 deels doorvertaald naar een nationaal conceptbeleid voor de verschillende sectoren. De definitieve vaststelling van dit nationale beleid vindt plaats als ook op Europees niveau alle gesprekken over het pakket zijn afgerond. In het coalitieakkoord van 2021 heeft de regering aangegeven het doel voor 2030 in de Klimaatwet aan te scherpen tot tenminste 55% CO_2-reductie ten opzichte van 1990 en de ambitie uitgesproken het beleid te richten op 60% reductie. Samen met de gezamenlijke netbeheerders zijn deze ambities verwerkt in energiescenario's. Deze energiescenario's zijn de basis voor ons investeringsplan. In de loop van 2023 zal duidelijk worden hoe groot de impact is en hoeveel we nog moeten versnellen in de uitbreiding van ons net. Uit de Klimaat- en Energieverkenning 2022 van het Planbureau voor de Leefomgeving blijkt dat Nederland deze doelen niet gaat halen. Uitgaande van vastgesteld en voorgenomen beleid zal Nederland in 2030 t.o.v. 1990 tussen de 39 tot 50 % CO_2-emissiereductie hebben behaald.

Financiering

Door de netbeheerders Alliander, Enexis en Stedin, hun respectievelijke aandeelhouders en de Staat is intensief gesproken over de (financiële) consequenties van alle benodigde investeringen. Samen met Alliander en Enexis zijn wij met de Staat, in nauwe samenwerking met onze aandeelhouders, een afsprakenkader overeengekomen, waarbinnen de bedrijven verdergaande en gedetailleerde afspraken maken met de Staat. Binnen dit afsprakenkader heeft Stedin een verzoek tot kapitaalstorting gedaan van € 500 miljoen. In de begroting van 2022 van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat is deze € 500 miljoen gereserveerd. De exacte voorwaarden voor de financiële ondersteuning worden in 2023 verder uitgewerkt tussen Stedin, de ministeries van Economische Zaken en Klimaat en Financiën en de aandeelhouders van Stedin. Met deze financiële ondersteuning kunnen wij onze investeringen financieren tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten.

Daarnaast zijn Stedin en de aandeelhouderscommissie in gesprek met de gemeenten en provincies binnen het werkgebied van Stedin om te kijken hoe zij als (nieuwe) aandeelhouders kunnen bijdragen.

Wet- en regelgeving & politiek

In 2022 is het Kabinet Rutte IV gestart met een ambitieuze klimaat- en energie-agenda en een Minister voor Klimaat en Energie. Met een Klimaatfonds van € 35 miljard, het voornemen om de Klimaatwet aan te scherpen en een verdubbeling van de ambities voor wind op zee, wordt de energietransitie versneld. Ook de ambities van de Woon- en Bouwagenda zijn hoog; het kabinet wil de komende tien jaar een miljoen woningen bouwen. Ook heeft het kabinet de gemeente Borssele, gelegen in Stedin's verzorgingsgebied, aangewezen als locatie voor twee nieuw te bouwen kerncentrales. Deze kunnen met een versnelde aanpak klaar zijn in 2035.

Belangrijke wetgeving om de ambitieuze klimaat en energie-agenda te ondersteunen betreft de samenvoeging van de Elektriciteits- en Gaswet in de Energiewet en de Wet Collectieve Warmte (Wcw). Volgens de huidige planning gaat de Energiewet in 2023 naar de Kamer. De verwachting is dat ook de Wcw in 2023 naar de Kamer gaat. De meest ingrijpende wijziging van de Wcw is de marktordening; de wijze waarop warmtebedrijven worden geselecteerd en de rol van de publieke netwerkbedrijven hierin. De minister voor Klimaat en Energie heeft hierin het uitgangspunt gekozen dat warmte-infrastructuur voor de meerderheid in publiek eigendom moet zijn. Veel gemeenten hebben warmtenetten in hun Transitievisies Warmte als realistisch toekomstbeeld opgenomen. Zij zien een toekomst voor zich van een verdergaand geïntegreerd energielandschap, waarin het beheer van warmtenetten publiek wordt. Dit is min of meer in lijn met het beheer van elektriciteits- en gasnetten. Stedin ziet de warmtenetten als een belangrijk alternatief voor verwarming met aardgas en ziet ook dat de vitale energie-infrastructuren op de lange termijn steeds meer naar elkaar toegroeien. De regionale netwerkbedrijven zijn door het Rijk gevraagd een belangrijke rol te spelen bij de uitrol van warmtenetten. In overleg met de Vereniging Nederlandse Gemeenten is aangegeven dat de regionale netwerkbedrijven deze rol op kunnen pakken, mits aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan. In 2023 worden deze randvoorwaarden samen met het Rijk verder uitgewerkt. Deze ontwikkeling heeft impact op Stedin Groep en beïnvloedt mogelijk onze investeringsplannen.

Het besluit om in 2026 nieuwe verwarmingsinstallaties dusdanig te normeren dat alleen (hybride) warmtepompen een HR-ketel kunnen vervangen, zal de verduurzaming van de bestaande bouw flink versnellen. In combinatie met extra subsidies voor isolatiemaatregelen, kiest het kabinet gelijktijdig voor de collectieve verduurzamingsroute via warmtenetten en de individuele verduurzamingsroute via (hybride) warmtepompen.

Het nieuwe kabinet heeft oog voor de langdurige vergunningstrajecten die de realisatie van grootschalige infrastructurele projecten vertragen. Netbeheerders - en daarmee de energietransitie - hebben veel baat bij versnelde vergunningstrajecten en het inkorten van bestaande procedures. Dit heeft impact op de snelheid waarmee we de nodige infrastructuur voor de energietransitie kunnen realiseren. Netbeheer Nederland heeft in zijn review van het coalitieakkoord opgeroepen tot het doorvoeren van zeven ingrepen, waaronder het versnellen van de ruimtelijke processen.

Stikstof

In november 2022 heeft de Raad van State in de zaak 'Porthos' de bouwvrijstelling geschrapt, omdat deze niet voldeed aan het Europese natuurbeschermingsrecht. Met de bouwvrijstelling was het niet langer nodig om te onderzoeken hoeveel stikstofdepositie wordt veroorzaakt tijdens de sloop of bouw. Nu deze is geschrapt betekent het voor Stedin dat projecten die een omgevingsvergunning moeten aanvragen, eerst moeten onderzoeken wat de stikstofeffecten zijn op de natuur. Dit zorgt mogelijk voor twee jaar langer durende vergunnings- en omgevingsprocessen, waardoor onder andere netinvesteringen vertragen en ook aansluitingen van zonne- en windparken op land vertraging oplopen. Daar komt bij dat elektrisch materieel moet worden ingezet om stikstofuitstoot tijdens de bouw te voorkomen. Hierdoor verwachten wij een toename in grote (tijdelijke)bouwaansluitingen voor elektrisch laden. De uitspraak heeft daarnaast consequenties voor de in het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Klimaat (MIEK) opgenomen infrastructuurprojecten die nodig zijn om de industrie te verduurzamen.

Naast de geopolitieke ontwikkelingen kampt de samenleving en ook Stedin met andere uitdagingen zoals personeels- en materiaalschaarste. De personeelsschaarste is vooral merkbaar in de uitvoering en de IT. Bovendien zien we dat het aantal benodigde FTE's sterk toeneemt in 2023. Zo was het aantal benodigde extra FTE's in 2022 163 en is het voor 2023 bijna 400. De wereldwijde bevoorradingsketen heeft te maken gehad met een aantal opeenvolgende verstoringen zoals de sluiting van havens en fabrieken als gevolg van de coronapandemie en de krapte op de grondstoffenmarkt door de oorlog in Oekraïne en de gevolgen daarvan. Dit heeft ook impact op Stedin waardoor onze bevoorrading van relatief voorspelbaar naar onvoorspelbaar is gegaan. Daarom hebben wij in 2022 veel werk gestoken in ons leveranciersmanagement. We doen er alles aan om tekorten aan vakmensen en materiaal geen rem te laten zijn op de energietransitie.

De coronapandemie heeft impact gehad op de manier waarop wij werken. Ons hybride werken kan meeveren met de dynamiek van het coronavirus en eventuele aanscherpingen van landelijke maatregelen.

Impact hoge energieprijzen

De hoge energieprijzen hebben impact op onze klanten, medewerkers, processen en financiën. Door de uitzonderlijk stijgende energieprijzen kunnen (klein)verbruikers mogelijk hun energierekening niet meer betalen. Bij wanbetaling mag een energieleverancier het contract beëindigen. Sluit een klant vervolgens geen nieuw leveringscontract af, dan is de netbeheerder wettelijk verplicht om de energie af te sluiten. Afsluiten gebeurt niet zomaar, dat is een zorgvuldig proces met extra aandacht voor kwetsbare consumenten. In de loop van 2022 zagen we dat een groter deel van de klanten met betalingsproblemen meer moeite had om een

nieuwe overeenkomst bij een energieleverancier af te sluiten. Sinds eind oktober is een ministeriële regeling van kracht waardoor de energieleveranciers meer moeten doen om met een klant tot een (betalings-)regeling te komen, zodat er geen afsluitverzoek naar de netbeheerder hoeft. Na het ingaan van deze tijdelijke regeling zien we een halvering van het aantal eindeleveringsberichten. Desondanks is het aantal contractloze aansluitingen met ruim 3.000 toegenomen (van 51.094 eind 2021 naar 54.384 in 2022). Het netverlies als gevolg van klanten zonder een leveringscontract, waarbij de kosten niet op de klant verhaald konden worden, is hierdoor licht gestegen ten opzichte van 2021 en vormt zo'n 5% van het totale netverlies. Ook Stedin werd geconfronteerd met sterk verhoogde leveringstarieven bij het inkopen van energie. De netverliezen moeten ingekocht worden door de netbeheerder. Deze kosten worden verwerkt in de netwerktarieven. Normaal gesproken wordt dit met een vertraging van enkele jaren verrekend (per reguleringsperiode). Vanwege de uitzonderlijk gestegen inkoopprijzen staat ACM nu versnelde verrekening van de tarieven toe. Meer over de netverliezen leest u in het hoofdstuk Financieel resultaat.

Technologie

We zien een aantal technologieën volwassen en qua prijsstelling steeds bereikbaarder worden voor consumenten en bedrijven. Voorbeelden hiervan zijn zonnepanelen, elektrische auto's, (hybride) warmtepompen en slimme apparaten voor thuis (domotica). De beschikbaarheid van betrouwbare data is steeds belangrijker om deze technologieën goed te laten functioneren. Dit vraagt om extra investeringen in onze elektriciteitsnetten en om realtimebesturing van het net.

Een slim te besturen net en een geïntegreerd energiesysteem hebben de toekomst. Daarbij kijken we natuurlijk ook vooruit naar aankomende innovaties op het gebied van systeemintegratie. De introductie van conversie- en opslagtechnologieën in het energiesysteem vraagt om een nieuwe benadering van het ontwerp en beheer van onze energie-infrastructuur. Door verschillende energiedragers, infrastructuur en partijen in de energiewaardeketen te verbinden, ontstaan er daarnaast nieuwe kansen voor zowel marktpartijen als netbeheerders. Bijvoorbeeld door pieken in duurzame elektriciteitsopwek om te zetten in gas of warmte. Systeemintegratie maakt het mogelijk om de huidige netcapaciteit nog beter te benutten en te zorgen dat het volledige aanbod duurzame energie te allen tijde op de juiste plaats en tijd en in de juiste vorm waardevol benut wordt.

Natuurlijke omgeving

Het internationale wetenschappelijke panel IPCC concludeert dat zelfs als de opwarming van de aarde beperkt blijft tot 1,5 graad, er talloze verliezen en schadeposten zijn. Het Living Planet Report 2022 van het Wereld Natuur Fonds laat bovendien zien dat de natuur meer dan ooit onder druk staat. Stedin ziet dat het nodig is om niet alleen klimaatverandering te voorkomen, maar dat het ook nodig is om zich voor te bereiden op de effecten van klimaatverandering op de energie-infrastructuur. We concretiseren dit onder andere in beleid voor de verduurzaming en het bevorderen van biodiversiteit van en om onze infrastructuur. Daarbij blijkt dat biodiversiteit bevorderende maatregelen kunnen helpen om technische uitdagingen op te lossen, zoals het voorkomen van te grote hitte in onze stations door het aanleggen van groene daken.

SWOT-ANALYSE

Onze SWOT-analyse laat zien waar voor Stedin de kansen en bedreigingen liggen. Deze hangen samen met de Ontwikkelingen in samenleving en energiemarkt die aan de basis liggen van onze strategie. De manier waarop we omgaan met de bedreigingen staat beschreven in het hoofdstuk Risicomanagement.

SWOTANALYSE

Sterk

- Centrale positie in energielandschap
- Stedin wordt als onmisbare gesprekspartner gezien
- Hoge leveringsbetrouwbaarheid
- Betrokken en bevlogen medewerkers
- Aantrekkelijke werkgever
- Veel kennis van en expertise in het energiesysteem

Zwak

- Beschikbare aansluit- en transportcapaciteit is beperkt
- Onvoldoende financiering voor gevraagde investeringen
- IT/OT landschap ontoereikend voor de toekomst
- Beschikbaarheid en kwaliteit van data
- Verouderde assets
- Planning gasinvesteringen
- Sturing op gedrag en cultuurwaarden

Kansen

- Voorspelbaarheid investeringen vergroten door betere klantvraagvoorspelling
- Integrale afweging bij investeringen maken tussen elektriciteit, gas of toekomstige energievormen
- Nog meer strategische leveranciersrelaties aangaan
- Tariefstructuur en contractvorm van de toekomst
- Ontwikkelen en inzetten van disruptieve technologieën en toepassing nieuwe energiedragers
- Toekomstbestendig netbeheer door datagedreven voorspellingen en besluitvorming
- Effectiever en efficiënter worden door multidisciplinair te werken

Bedreigingen

- Zeer onzekere klantvraag als gevolg van de energiecrisis
- Tekort aan technisch personeel op de arbeidsmarkt
- Tekort aan materialen, onzekerheid in de supply chain
- Cyberaanval met schade aan maatschappij en bedrijfsvoering
- Onzekerheid over implicaties veranderende (E&G) wet- en regelgeving (NL en/of EU) en beleidsdoelen
- Drukte in de buitenruimte en in de ondergrond
- Niet tijdig verkrijgen van bouwvergunningen door de aanpak stikstof

STAKEHOLDERS EN MATERIALITEIT

De uitdagingen die bij de energietransitie horen, raken niet alleen Stedin Groep. Onze stakeholders staan voor soortgelijke vraagstukken. Daarom is het belangrijk om goed contact te hebben met hen, om met elkaar mee te denken en gezamenlijk tot oplossingen te komen.

Om die reden vragen we onze stakeholders ieder jaar om input te geven op de materiële onderwerpen van Stedin Groep - de onderwerpen die essentieel zijn voor het realiseren van onze missie en strategie en een directe relatie hebben met ons sturingskader en risicomanagement. Onze materialiteitsmatrix laat zien hoe belangrijk deze onderwerpen zijn voor ons en voor onze stakeholders. Bij de prioritering van de materiële onderwerpen door de raad van bestuur en raad van commissarissen zien we dat de grootste verschuiving plaatsvindt bij onderwerp 6 Slimme netten, datatechnologie en innovatie. Hoewel leveringszekerheid, betaalbare en efficiënte dienstverlening en klanttevredenheid hele belangrijke onderwerpen zijn voor Stedin, zien we dat we om dat te kunnen bereiken 'Slimme netten' bovenaan moeten zetten.

Over het proces van vaststelling van de materialiteitsmatrix leest u meer in de Aanvullende informatie. In de Connectiviteitstabel staat de samenhang tussen de materiële onderwerpen, onze strategie, risico's, KPI's en de Sustainable Development Goals waaraan we bijdragen. In de paragraaf Interactie met onze omgeving besteden we meer aandacht aan onze stakeholders.

Materialiteitsmatrix

1. Leveringszekerheid
2. Betaalbare en efficiënte dienstverlening
3. Klanttevredenheid
4. Stakeholderdialoog en omgeving
5. Investeren in infrastructuur
6. Slimme netten, datatechnologie en innovatie
7. Veiligheid en (Cyber)security
8. Goed werkgeverschap
9. Impact op mens en milieu
10. Financiële, economische prestaties

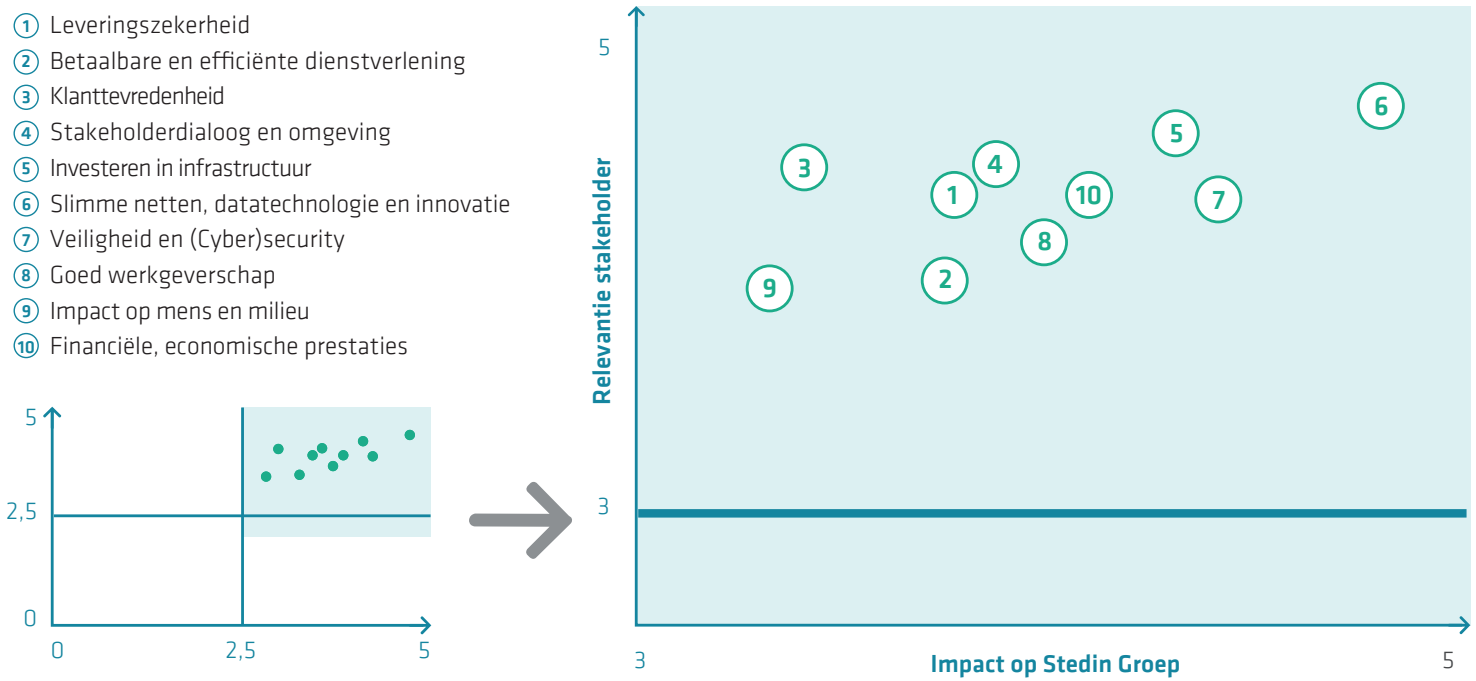

VOORTGANG ENERGIETRANSITIE **IN STEDIN GEBIED**

Als vitale schakel in de energietransitie werkt Stedin dag en nacht om de energie-infrastructuur te onderhouden en deze geschikt te maken voor de energietransitie. Daarvoor geldt dat ons netwerk onder andere flink verzwaard en uitgebreid moet worden. Die opgave is enorm en wordt voor een groot deel bepaald door factoren die niet in onze directe invloedssfeer liggen. Ons investeringsniveau is sinds 2017 gegroeid met 144% en we zien dat deze groei de komende jaren niet minder wordt. We willen onze voortgang en resultaten graag tastbaar maken voor onze stakeholders. Met de infographic 'Voortgang energietransitie in Stedin gebied' willen we antwoord geven op de vraag of we er nu in slagen de energietransitie voldoende te faciliteren en of we op schema liggen om de ambitieuze klimaatdoelen te realiseren. Dit is een proces waarin we lerende zijn met schuivende panelen en vele interne en externe afhankelijkheden. Wij zullen deze infographic dan ook continu verbeteren en actualiseren.

VOORTGANG ENERGIETRANSITIE **IN STEDIN GEBIED T/M 2030**

DOELSTELLINGEN KLIMAATAKKOORD PARIJS

1,5-2,0°C

KLIMAATAMBITIES

2030 T.O.V. 1990 CO_2

-55% TOT -60%

2050 CO_2

KLIMAATNEUTRAAL

OPWEK

WIND

1.6 GW

63%

NL totaal 9,1 GW

ZON OP DAK

7 GW

34%

NL totaal 40 GW

ZON OP VELD

2.7 GW

12%

NL totaal 20 GW

Stedin gebied, de verwachte opgave t/m 2030
Stedin realisatie cumulatief t/m 2022* in %

GEBOUWDE OMGEVING

HUIZEN VAN HET GAS AF

215 duizend

12%

NL totaal 895 duizend

AANGESLOTEN AARDGASLOZE NIEUWBOUW

320 duizend

31%

NL totaal 1,03 miljoen

HUISHOUDENS MET EEN ALL ELECTRIC OF HYBRIDE WARMTEPOMP**

460 duizend

19%

NL totaal 1,7 miljoen

Stedin gebied, de verwachte opgave t/m 2030
Stedin realisatie cumulatief t/m 2022* in %

MOBILITEIT**

AANTAL ELEKTRISCHE AUTO'S

589 duizend

21%

NL totaal 2,3 miljoen

AANTAL ELEKTRISCHE OV-BUSSEN

1.350

27%

NL totaal 4.700

AANTAL ELEKTRISCHE TRUCKS

5.160

3%

NL totaal 24.000

Stedin gebied, de verwachte opgave t/m 2030
% huidig aantal elektrische voertuigen in Stedin gebied

INVESTERINGEN STEDIN 2022 T/M 2030

TRAFOHUISJES

6.000

8%

KM KABELS

12.000

6%

LAADINFRASTRUCTUUR

155 duizend

23%

NL totaal 545 duizend

TRANSPORTSTATIONS > 25KV

4%

28

Nieuw

14%

57

Uitbreiding

Stedin gebied
Stedin realisatie 2022 in %

De genoemde cijfers voor 2030 zijn gebaseerd op de meest recente toekomstscenario's van Netbeheer Nederland, Elaad, de Klimaatmonitor van het CBS en vanuit ons investeringsportfolio eind 2022. De financiële vertaling van deze cijfers wordt in 2023 gemaakt. De scenario's van Netbeheer Nederland en Elaad en ons investeringsportfolio zijn gebaseerd op een klimaatambitie van -55% CO_2-uitstoot. Deze worden periodiek bijgesteld op basis van (externe) ontwikkelingen waardoor deze cijfers jaarlijks kunnen wijzigen.

* Dit % laat zien hoever we in ons werkgebied zijn met het realiseren van de klimaatdoelen voor 2030 (gebaseerd op -55%). De klimaatdoelen voor 2050 zijn ambitieuzer. Onze lange termijn investeringsplannen richten zich op onze netten vanaf nu t/m 2050. Daarin zien we dat we nog veel te doen hebben om de 2050 doelen te halen.

**Stedin faciliteert de energie-infrastructuur die nodig is voor deze duurzame installatie of mobiliteitsvorm.

IN GESPREK MET BERNARD TER HAAR EN KOEN BOGERS

In 2050 wil Nederland 100% klimaatneutraal zijn. Hiervoor heeft Nederland een nieuw energiesysteem nodig: van opwek, gebruik, transport tot en met opslag van energie. Hoe pakken we dat aan? Hierover gaat Stedin-CEO Koen Bogers in gesprek met Bernard ter Haar, onder meer voorzitter van het Expertteam Energiesysteem 2050.

Terugblikkend op 2022 ziet Bernard afgelopen jaar als 'het energiejaar'. 'We hebben hard gewerkt aan het maken van afspraken tussen het rijk en netbeheerders vanwege de financieringsopgave. Daarnaast hebben we veel mensen gesproken over het energiesysteem 2050. De tussentijdse conclusie is: wanneer we in dat jaar klimaatneutraal willen zijn, dan moet de elektriciteit in 2035 al volledig duurzaam zijn. Het energiesysteem moet in 2040 klimaatneutraal zijn, met elektriciteit als motorblok, en verreweg de belangrijkste energiedrager. In het systeem zal bijvoorbeeld ook nog waterstof als energiedrager zitten.'

Motorblok

'Elektriciteit als motorblok' – dat is volgens Bernard de basis voor het toekomstige energiesysteem. Maar hoe realistisch is het om de elektrificatie al in 2035 gereed te hebben?

> “ Dan is er een flinke versnelling nodig. Eerlijk gezegd denk ik niet dat we over 12 jaar van het aardgas af zijn. ”

Koen: 'Dan is er een flinke versnelling nodig. Eerlijk gezegd denk ik niet dat we over 12 jaar van het aardgas af zijn. In de sector leeft nu het idee dat 2050 het jaar is waarin de elektrificatie compleet is. Maar voor zo'n versnelling is er van alles meer nodig: meer middelen, meer mensen, meer materialen, meer ruimte. En meer bewustzijn over de noodzaak.'

Draagvlak
Want maatschappelijk draagvlak en bewustzijn – die zijn cruciaal om de doelen te behalen. Bernard: 'In onze analyses zijn er 3 technische uitdagingen tegenover maar liefst 7 maatschappelijke. Naast onze zorg of we op tijd klaar zijn, is de grootste zorg misschien wel of de betrokkenheid groot genoeg blijft.' Volgens Koen ontstaat er ook een kip-eisituatie, doordat niemand de toekomst kan voorspellen: 'Waarom zou ik voor het warmtenet kiezen als energiebron als ik niet zeker weet dat dit de toekomst heeft? Of een warmtepomp? Op het moment dat er geen duidelijkheid is, wachten we op elkaar en ontstaat er vertraging.' Daarom moeten we volgens Bernard het verhaal goed blijven vertellen: 'We willen naar een schonere wereld, met minder lawaai, minder fijnstof en bovendien: uiteindelijk ook goedkopere energie.'

Rechtvaardige transitie
Om mensen echt mee te krijgen, kan enige druk noodzakelijk zijn, zegt Bernard. 'Denk bijvoorbeeld aan financiële prikkels om de wasmachine te laten draaien wanneer de zon schijnt – en niet 's nachts. Ook hechten we waarde aan rechtvaardigheid – dat niet alleen rijke mensen van de regelingen profiteren. De energietransitie moet niet de kloof tussen rijk en arm versterken.' Het vraagt om slimme oplossingen. 'Een ingang is bijvoorbeeld de woningbouwcorporatie. Dit vraagt om een investering waar de corporaties niet van profiteren, maar de bewoners. Dat moet dan aantrekkelijk worden.

Advies aan elkaar
Wat voor advies geven ze elkaar voor 2023? Bernard aan Koen: 'Zo snel mogelijk elektrificeren. En wees volstrekt duidelijk over wat je nodig hebt en hoe je het besteedt. Hoe sneller de netbeheerder kan bewegen, hoe beter dat is voor de energietransitie.' Koen pleit voor een integrale aanpak: 'We hebben een aanpak nodig die over de regeringsperiodes heen kijkt. De energietransitie is zo urgent en omvangrijk; het hele systeem moet op de schop. Daarbij kan een Energiecommissaris helpen, zoals we ook een Deltacommissaris hebben voor het Nationaal Deltaprogramma 2050. Zo'n aanpak voor de lange termijn geeft rust en focus.' Ook vindt Koen het belangrijk dat we de 'moleculen' niet vergeten. Met andere woorden: gas. 'Het is logisch om nu vol op elektrificatie in te zetten en dat doen we ook, maar aardgas (met steeds meer groen gas) blijft voorlopig van belang. Zeker tot 2030 en ook daarna lijkt het me een erg grote uitdaging om volledig van het gas af te zijn; dan moeten we ook groene waterstof verder opschalen.'

> “ We willen geen achtbaanssnelweg aanleggen als later blijkt dat dit niet nodig was. ”

Oude schoenen
Koen vindt het onverstandig om alles om te bouwen, terwijl het nog niet helemaal duidelijk is wat er in de nieuwe situatie nodig is. 'Soms krijgen we als netbeheerder de kritiek dat we te laat of te langzaam bewegen. Tegelijkertijd is daar een goede reden voor: we willen geen achtbaanssnelweg aanleggen als later blijkt dat dit niet nodig was. Wel willen we iedereen binnen een redelijk tijd aansluiten en file op het net voorkomen of er flexibel mee om kunnen gaan. Daarom moeten we grote stappen zetten en sneller de netten uitbreiden. We gaan al veel sneller dan voorheen, maar als ik Bernard hoor praten over 2035 moet het eigenlijk nog sneller.' Kan innovatie daarin een rol spelen? 'In eerste instantie zeg ik "slechts beperkt". Het ontwikkelen van nieuwe technieken kost simpelweg tijd. Tijd die we nu niet hebben. We moeten nu vertrouwen op bestaande technieken en die opschalen.' Bernard ziet dat door het opschalen er vanzelf innovatie mee komt in het kielzog. 'Kijk bijvoorbeeld naar de ontwikkeling van windmolens in de afgelopen jaren. We staan pas aan het begin van de transitie. Er gaat nog veel gebeuren.'

Bernard ter Haar: o.a. voorzitter van het Expertteam Energiesysteem 2050
Koen Bogers: Stedin-CEO

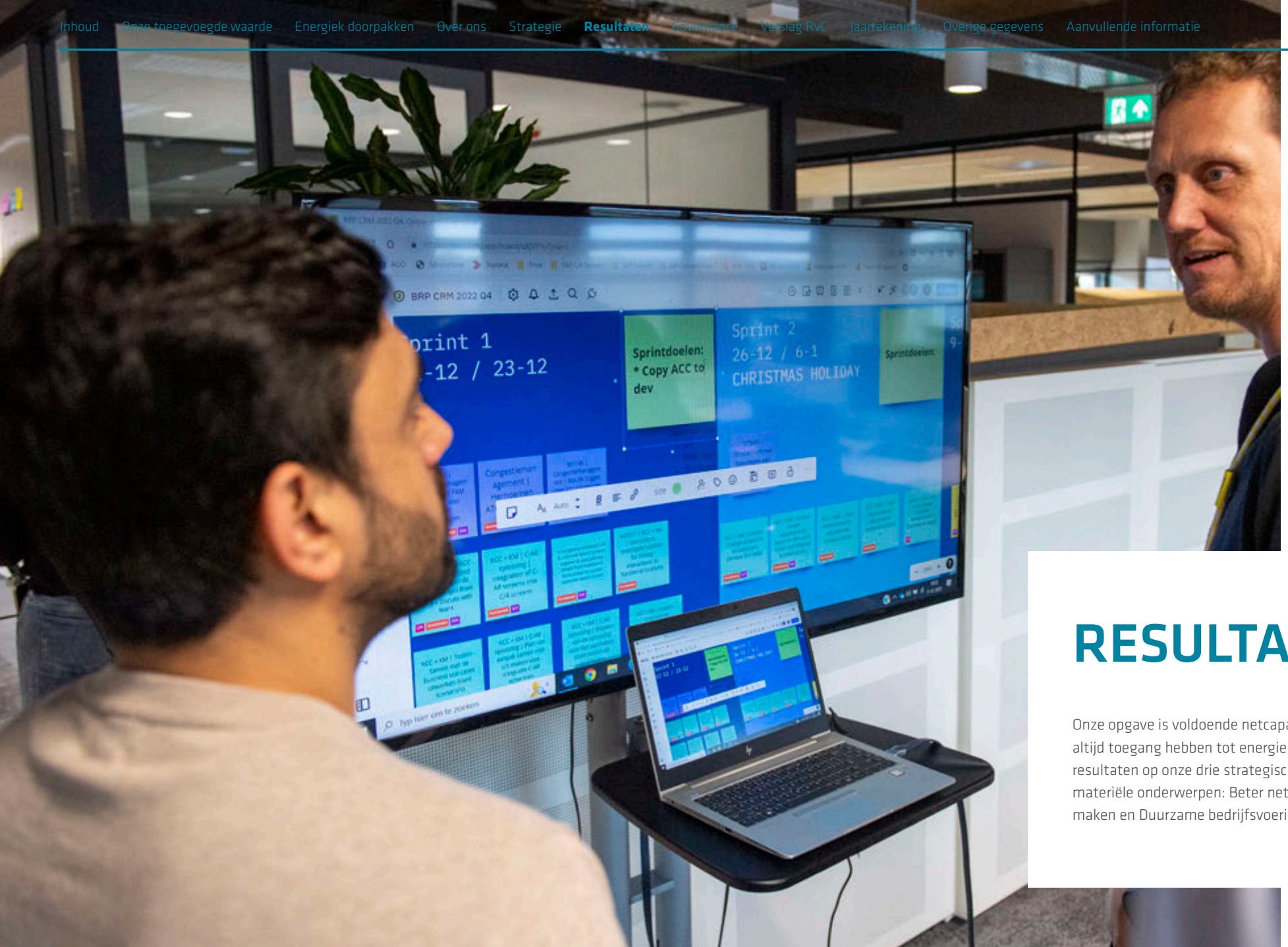

RESULTATEN

Onze opgave is voldoende netcapaciteit creëren, zodat onze klanten altijd toegang hebben tot energie. In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten op onze drie strategische speerpunten en de onderliggende materiële onderwerpen: Beter netbeheer, Energietransitie mogelijk maken en Duurzame bedrijfsvoering.

BETER NETBEHEER

Betrouwbare en betaalbare dienstverlening voor onze klanten, waarbij we onderbrekingen adequaat en zo snel mogelijk oplossen: dát is het doel van Beter netbeheer. Een hoog klantgemak en een prettige klantervaring staan hierbij centraal.

KPI's	Toelichting	Eenheid	Resultaat 2021	Target 2022	Resultaat 2022	Target 2023
Leveringszekerheid						
SAIDI E	Gemiddelde tijd in minuten dat de klant geen elektriciteit heeft.	minuten	19	< 17	22	< 25
Betaalbare en efficiënte dienstverlening						
Efficiency (over beïnvloedbare opex en capex)	Efficiency gerealiseerd op de direct beïnvloedbare operationele kosten en investeringen.	€ mln	22	14	12	-*
Klanttevredenheid						
Klantgemak	Het gemak dat de klant ervaart in het zakendoen met Stedin Groep.	%	75	≥ 82	81	-**
Doorlooptijd kleinverbruikaansluitingen	Realisatie kleinverbruikaansluitingen binnen 18 weken of op wensdatum klant.	%	90	≥ 95	95	≥ 91

* Eind 2022 is het vijfjarig efficiencyprogramma afgerond. Het besparingsprogramma wordt herijkt, op basis hiervan wordt een nieuwe target voor 2023 bepaald.
** De target op klantgemak wordt in 2023 vervangen door drie KPI's: Klantgemak op meters en aansluitingen, zakelijke klanten en meterkast- en netstoringen.

Leveringszekerheid

We werken voortdurend aan de betrouwbaarheid van onze netten. Leveringszekerheid en het voorkomen en terugdringen van het aantal storingen en storingsminuten staat hierbij centraal.

In 2022 hebben klanten gemiddeld 22 minuten geen elektriciteit (2021: 19 minuten) gehad. Dit ligt ruim boven de target van maximaal 17 minuten. Twee grote storingen in Spijkenisse en Schiedam waren samen goed voor bijna 4 minuten. Maar ook zonder deze twee storingen zou de uitvalduur elektriciteit boven de gestelde target zijn uitgekomen op iets meer dan 20 minuten. Hoewel we storingen in 2022 sneller weten te verhelpen viel het effect daarvan weg door deze twee grote storingen. Daarnaast hebben we te maken gehad met een klein aantal complexe storingen in ons elektriciteitsnet waarbij het juist langer duurde om de storing op te lossen. Bij gas zien we in 2022 een uitvalduur van 50 seconden (2021: 26 seconden).

De gemiddelde uitvalduur elektriciteit en gas in Nederland wordt na de publicatiedatum van dit jaarverslag bekend.

Jaarlijkse uitvalduur elektriciteit (in minuten)

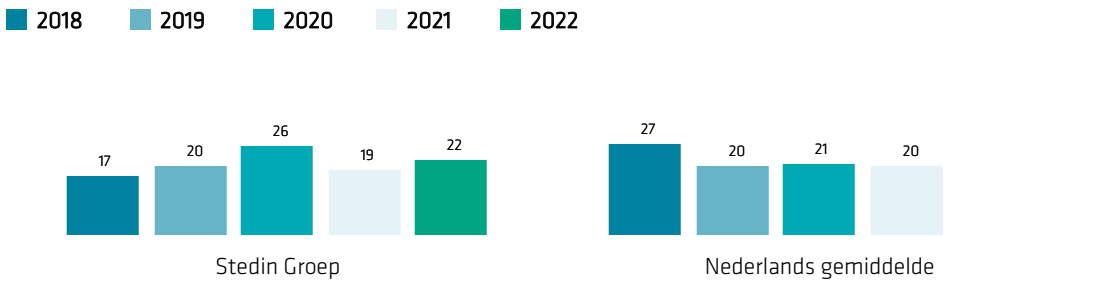

Jaarlijkse uitvalduur gas (in seconden)

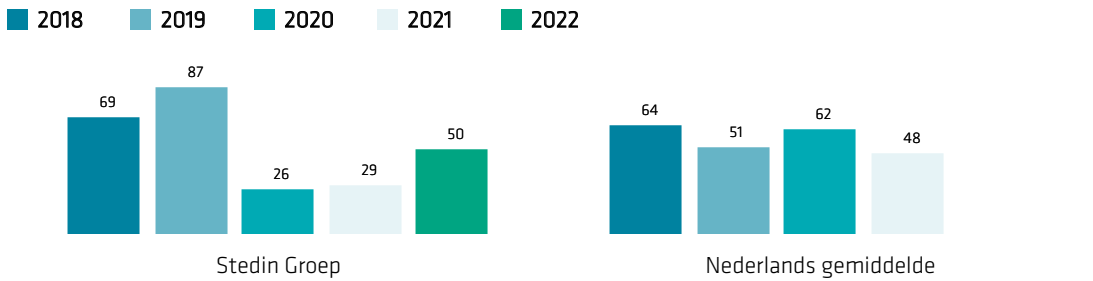

Leveringsbetrouwbaarheid (in procenten)

Mede door twee grote storingen is onze leveringsbetrouwbaarheid licht gedaald ten opzichte van 2021.

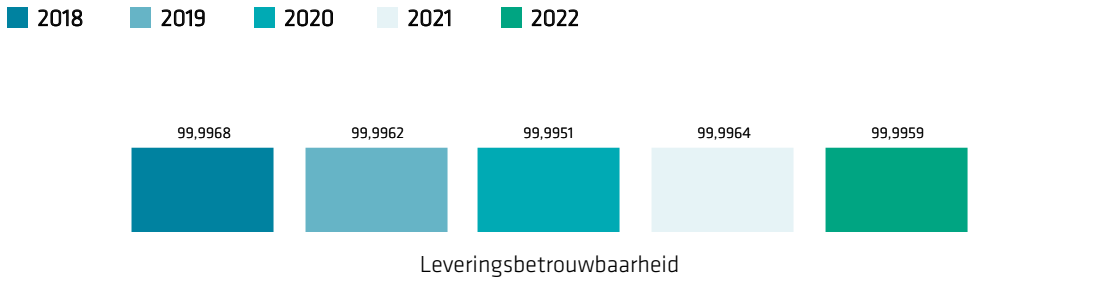

Storing met grote impact: Spijkenisse

Bij een brand in januari 2022 in een verdeelstation in Spijkenisse werden 16.793 huizen en bedrijven getroffen. De brand ontstond onder de schakelinstallatie, iets wat zelden gebeurt. Omdat op die plek geen beveiliging was die automatisch de elektriciteit afschakelt als er iets misgaat, kon de brand veel schade aanrichten. Met man en macht is er gewerkt om de situatie te herstellen met twee noodcontainers en acht noodstroomaggregaten. Het onderzoek naar deze storing heeft ertoe geleid dat de automatische beveiligingssystemen van onze 150 grote verdeelstations worden verscherpt.

Tijdens het herstellen van de storing konden we rekenen op de hulp en ondersteuning van de veiligheidsregio, gemeente en bewoners. De veiligheidsregio coördineerde het calamiteitenproces en de gemeente opende het stadhuis voor opvang van bewoners en zette een noodnummer in. Dit is een unieke calamiteit die op deze schaal niet vaak voorkomt. Dit willen we in de toekomst graag voorkomen. Hierover hebben we de gemeenteraad van de gemeente Nissewaard apart geïnformeerd.

Oorzaken uitvalduur elektriciteit

Door een andere categorie-indeling van de oorzaken van storingen lijkt het alsof er in 2022 een toename is van het aantal sluimerende storingen (2021: 1,5%). Eerder stond dit type storingen echter nog in de categorie 'overige'. Bij de andere categorieën zien we slechts kleine veranderingen.

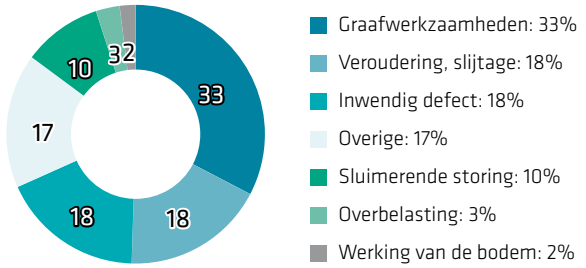

Sluimerende storing: automatische zekering

In 2022 is veel aandacht geweest voor het terugdringen van herhaalstoringen. Herhaalstoringen zijn storingen die ervoor zorgen dat iedere keer dezelfde kabel wordt uitgeschakeld en dezelfde klanten worden getroffen. De oorzaak van deze storingen is soms moeilijk te achterhalen. Een oplossing die we nu inzetten, is een zogenoemde automatische zekering. Deze geeft tijdens een kortsluiting een zogenoemd foutplaats-plaatje. Hierdoor weet de monteur op welke afstand de kortsluiting plaatsvindt en waar reparatie nodig is. Een bijkomend voordeel is dat een automatische zekering automatisch kan her-inschakelen na een kortsluiting zonder tussenkomst van een monteur. De klant merkt dan nauwelijks iets van de onderbreking.

Oorzaken uitvalduur gas

Voor gas zijn er in de oorzaken van de uitvalduur slechts lichte verschuivingen ten opzichte van 2021.

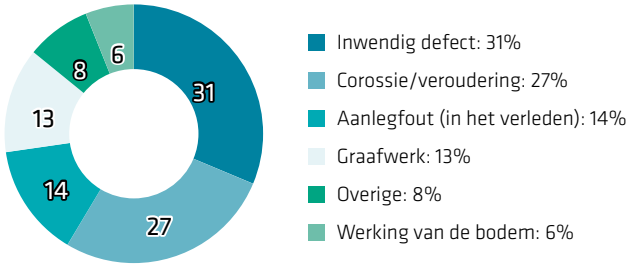

Veroudering netten

De gemiddelde leeftijd van het Stedin-net neemt toe en dat is en blijft een belangrijk aandachtspunt. De materialen in onze elektriciteits- en gasnetten willen wij zo lang mogelijk gebruiken en we vervangen alleen dat wat echt nodig is. Zo houden we de maatschappelijke kosten voor de energievoorziening zo laag mogelijk. Veiligheid en betrouwbaarheid houden we daarbij vanzelfsprekend nauwlettend in de gaten. Met behulp van data en het voorspellen van faalcurves maken we steeds betere keuzes en nemen we tijdig maatregelen. Gerichte interventies zijn nodig om ons net op de lange termijn goed en veilig te houden. We moeten dus niet alleen investeren in de energietransitie, maar óók in de kwaliteit van onze bestaande netten voor de langere termijn.

Versneld vervangen brosse leidingen

Om de veiligheid van ons gasnet te borgen, willen we vóór 2028 al onze brosse gasleidingen (grijs gietijzer en asbestcement) vervangen. In 2022 hebben we 200 km brosse leidingen vervangen (2021: 193 km), terwijl 212 km was gepland. De geplande aantallen zijn niet volledig gehaald omdat steeds meer projecten plaatsvinden in complexe gebieden, zoals in de binnenstad van Den Haag en Rotterdam. Hierbij vinden we het belangrijk om de planning goed met stakeholders af te stemmen, zoals met de gemeente, horeca en detailhandel. Volgens de planning zullen de 1.046 km brosse leidingen die er nu nog liggen vóór 2028 vervangen zijn. Ongeveer 65% van de brosse leidingen is al vervangen (2021: 60%). Alle grijs gietijzeren en asbestcement gasleidingen lopen we jaarlijks na op mogelijke lekken.

Gasvervanging Zoutmanstraat Den Haag

In 2022 is een groot gasproject in de omgeving van de Zoutmanstraat in Den Haag uitgevoerd, waarbij Stedin nauw heeft samengewerkt met waterleidingbedrijf Dunea. Hierbij is bijna drie kilometer aan gasleidingen vervangen. Door de grote drukte in de ondergrond in de binnenstad van Den Haag is het plannen van dit soort projecten complex. De planning van de activiteiten van Stedin en Dunea is gedurende het gehele project afgestemd met de gemeente Den Haag, omdat er in hetzelfde gebied ook veel civiele werkzaamheden werden uitgevoerd vanwege een omleiding van tramlijn 16. Door de afstemming van de planning en het gezamenlijk oplossen van knelpunten, hoefden de straten niet in 2 verschillende periodes worden afgesloten.

Graafwerkzaamheden

Ook in 2022 is de hoeveelheid werkzaamheden in de ondergrond weer gestegen; met 10% ten opzichte van 2021. De stijging van het aantal graafwerkzaamheden heeft ons 5% meer graafschades opgeleverd. De directe herstelkosten van de graafschade zijn in ons werkgebied zo'n € 4 tot 5 miljoen per jaar. Deze kosten verhalen wij grotendeels op de veroorzaker van de graafschade. De cijfers tonen aan dat de maatregelen die we nemen om risico's op graafschade te reduceren resultaat hebben. Voorbeelden hiervan zijn convenanten met telecombedrijven en aannemers rond het veilig aanleggen van nieuwe netten te sluiten, samenwerking met gemeenten en andere netbeheerders, de inzet van robotics en monitoring van schadeprestaties bij onze aannemers.

Slim, risicogebaseerd onderhoud

Met datagedreven onderhoud zetten we data in om te bepalen waar onderhoud echt nodig is en welke onderdelen aan vervanging toe zijn. Dit levert naast een kwaliteitsverbetering ook jaarlijks besparingen op. Een paar voorbeelden van de manier waarop we data inzetten voor onderhoud:

- In 2022 en 2023 plaatsen we 400 sensoren bij transformatoren. Met deze sensoren is het mogelijk de mechanische slijtage van de regelschakelaar continu te monitoren. Zo kunnen we het onderhoud op basis van de werkelijke toestand inplannen. Ook kunnen we snel ingrijpen wanneer de schakelaar abnormaal functioneert.
- We versnellen de uitrol van sensoren ter bescherming van hoge druk-gasleidingen. Met deze sensoren doen we online metingen van de zogeheten kathodische bescherming hiervan. Door continue monitoring signaleren we beschadigingen en daarmee risico's op lekkage vroegtijdig.
- Ook in 2022 hebben we gewerkt aan ondergrondse oliedrukkabels. We monitoren op dit moment olielekkages met analoge manometers. Het gaat om ongeveer 80 verbindingen van in totaal 800 km. Sluimerende lekkages worden door deze meters niet op tijd gesignaleerd. Met de introductie van de digitale druksensor met draadloze communicatiemogelijkheden is het mogelijk om de oliedruk continu te monitoren en deze lekkages op tijd te signaleren. Hiermee voorkomen we milieuverontreiniging.
- In de gasstations doen we een pilot met het ophalen van informatie uit klepstanden en in- en uitlaatdruk. Naast de mogelijkheid om de energievoorziening vast te stellen, geeft dit ook aan waar mogelijk beveiligingen uitgevallen zijn. Hiermee kunnen we tijdig en gerichter onderhoud uitvoeren voordat een storing optreedt. Dit hebben we dit jaar verder uitgewerkt in een Advanced Analytics model.

Ook voor het op niveau houden van onze assets zijn aanzienlijke investeringen nodig. In het hoofdstuk Financieel, economische prestaties leest u hier meer over.

Betaalbare en efficiënte dienstverlening

Wij vinden het belangrijk dat de energietransitie tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten wordt gerealiseerd. Dit betekent ook dat wij zelf continu onderzoeken hoe we efficiënter kunnen werken. Het multidisciplinair werken is daarvan een goed voorbeeld.

Efficiency

In 2018 hebben we een vijfjarig efficiencyprogramma ingezet met als doel een structurele besparing op onze kosten te behalen. De initiële doelstelling was een structurele kostenbesparing van € 150 miljoen per jaar. In 2020 hebben we de doelstelling opgehoogd naar € 180 miljoen, te realiseren in 2025. Van 2018 tot en met 2022 hebben we € 166 miljoen aan cumulatieve besparingen gerealiseerd. Eind 2022 hebben we het programma afgesloten. De per jaareinde 2022 nog lopende en nog te starten efficiencymaatregelen worden ondergebracht in een nieuw programma. Hierin worden bestaande maatregelen herijkt, aanvullende maatregelen toegevoegd en beleidsdoelstellingen aangescherpt.

Totale besparingen	2018	2019	2020	2021	2022
Cumulatieve besparingen in miljoenen euro's	40	62	109	143	166

Een groot deel van de efficiencyverbetering realiseerden we met de resultaten op vier strategische initiatieven. Daarnaast vindt een deel van de besparingen zijn oorsprong in verminderde financieringskosten. Ook is onze efficiency verbeterd door de integratie van DNWG in Stedin Groep. Hoewel we steeds efficiënter werken neemt de omvang van ons werk ook toe. Als gevolg daarvan stegen de (absolute) operationele kosten (exclusief transport- en netverlieskosten en het wegvallen van precariobelasting) ten opzichte van 2021 met € 38 miljoen naar € 508 miljoen. Ook stegen de investeringen in activa met € 25 miljoen naar € 712 miljoen.

Voorbeelden van efficiënt werken

Modulaire stations: Door gestandaardiseerde, modulaire stations te bouwen, gaat het ontwerp sneller, is de realisatie eenvoudiger en zijn er minder (bouw)fouten. In Vinkeveen en Houten Oost zijn twee stations inmiddels modulair gebouwd. Voor het hele Stedin gebied maken we nu ontwerpen voor modulaire stations, onder andere voor de nieuwe stations in Zoetermeer, Tholen, Delft, Zuidplaspolder, Heliotroopring, Driebergen en Oudenrijn. Hiermee wordt het concept steeds verder verbeterd. De doorlooptijd van het ontwerp en de realisatie van deze nog te bouwen stations kan zo met een jaar worden verkort. Dit is wel afhankelijk van het verkrijgen van de nodige vergunningen.

Compacte aansluitmodule openbare ruimte: In een landelijke samenwerking met alle netbeheerders hebben we een compacte aansluitmodule ontwikkeld. Met deze uniforme aansluitkast kunnen we objecten in de openbare ruimte - zoals laadpalen, parkeerautomaten en reclamezuilen - sneller en makkelijker aansluiten. Doordat veel technische zaken in de fabriek al zijn ingeregeld kan het aansluiten veiliger, goedkoper en sneller. De uiteindelijke montage is dankzij een kliksysteem eenvoudig wat zorgt voor een verbetering van de werkomstandigheden. De montagetijd gaat van 31 naar 8 minuten. Hiermee besparen we dus tijd en geld, waardoor we onze schaarse technici nog beter kunnen inzetten. Afgelopen jaar zijn er 4 proefmodellen in gebruik genomen, in januari 2023 starten we met het gebruik van de nieuwe modules.

Multidisciplinair werken - efficiency en klanttevredenheid gaan hand in hand

Multidisciplinair werken draait om de samenwerking met andere partijen in ons werkgebied zoals met de drinkwaterbedrijven. Met het multidisciplinair werken, gaat maar één keer de grond open, één keer de voordeur open en er is eenduidig klantcontact. We zijn zo in staat om onze werkzaamheden efficiënter uit te voeren, besparingen te realiseren en maakbaarheid van opdrachten te garanderen. Ook benutten we schaars personeel in de hele keten optimaal en verhogen we klant- en omgevingstevredenheid door overlast voor omwonenden te verminderen.

In het hele Stedin-gebied werken we multidisciplinair. De vorm waarin we dat gieten, verschilt per regio.

Multidisciplinair werken in Zeeland

In Zeeland doen we al 15 jaar ervaring op met multidisciplinair werken. Hier werkt DNWG Infra vanuit een Regie Organisatie Multidisciplinair (ROM) op gelijkwaardige manier samen met waterbedrijf Evides; het werk is geheel 'ontdubbeld'. Dat wil zeggen dat DNWG Infra in Zeeland niet alleen alle werkzaamheden uitvoert in de ondergrond voor water, elektriciteit en gas, maar dat ook de projectorganisatie in handen van DNWG Infra ligt. Eén projectmanager, één aanvraag, één factuur, één toezichthouder en vaak één of enkele projectcoördinatoren die samen alle disciplines omvatten. Volgens de energiewet is het volledig ontdubbeld werken zoals we dat in Zeeland doen alleen mogelijk in de vorm van een zogenaamde 'Niet Gereguleerde Activiteiten BV' zoals DNWG Infra is binnen Stedin Groep.

Multidisciplinair project in Vlissingen

Het hoogbouwproject 'Kop van Dok' is een nieuwbouwproject in Vlissingen waarbij 185 appartementen zijn verdeeld over drie torens. DNWG Infra heeft hier elektra-, water- en data-aansluitingen aangelegd. De sleuven voor dit project zijn dan ook maar één keer opengegaan om alle disciplines mee te nemen. Hierdoor zijn in Zeeland de graafkosten lager, is de kans op graafschade drie keer zo laag en zijn de kosten van verkeersmaatregelen lager. Doordat de grond maar één keer open gaat ten opzichte van drie keer, ervaart de omgeving minder ongemak van de werkzaamheden.

Multidisciplinair werken in Zuid-Holland en Utrecht

Omdat het opzetten van de 'Zeeuwse' manier van werken via een niet-gereguleerde activiteit voor de rest van het werkgebied van Stedin een zeer complexe opgave is, hebben we gekozen voor een andere samenwerkingsvariant: de werkzaamheden in de ondergrond voeren we samen uit, maar de rollen in de projectorganisatie houden we gescheiden. Dit doen we via samenwerkingen met de waterbedrijven Dunea, Oasen, Vitens en Evides (in Rijnmond). Via gezamenlijke aanbestedingen wordt het gecombineerde werk in de ondergrond uitgevoerd door aannemers. Een aantal contracten met aannemers is in 2022 vervangen. In 2022 hebben we verder gewerkt aan het vormgeven van de samenwerking: het gezamenlijk programmeren van aanleg en vervanging, het ontwerpen van de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie en het voorbereiden van de gezamenlijke raamovereenkomst met aannemers.

In totaal bespaarden we met deze werkwijze ruim € 1,2 miljoen op de in 2022 afgesloten projecten. We verwachten dat de financiële besparingen vanaf 2017 groeien naar jaarlijks € 11 miljoen.

Aanbestedingen

Stedin heeft in 2022 37 Europese aanbestedingen opgestart en er 13 afgerond. De gezamenlijke contractwaarde van al deze aanbestedingen bedraagt € 2,8 miljard. In zo'n 40% van deze aanbestedingen betreft het samenwerkingen met aannemers voor het multidisciplinair werken. Het gaat hier bijvoorbeeld om de contracten met onze aannemers die dit jaar samen met de waterleidingbedrijven Oasen, Dunea, Evides en Vitens opnieuw aanbesteed zijn. De contracten zijn mede gegund op basis van prestaties van aannemers om CO_2-uitstoot te verminderen en biodiversiteit te bevorderen.

Stedin heeft in 2022 39 meervoudig onderhandse aanbestedingen opgestart en er 57 afgerond. De gezamenlijke contractwaarde van al deze aanbestedingen bedraagt € 60 miljoen.

Samenwerken met gemeenten in convenanten

In 2022 zijn we samen met de waterbedrijven met steeds meer gemeenten in gesprek gegaan over het sluiten van convenanten. Binnen een samenwerkingsconvenant stemmen we ons planbaar werk in de ondergrond af, zodat we zoveel mogelijk werk gelijktijdig uitvoeren en taken zoveel mogelijk ontdubbelen. In 2022 is een convenant gesloten met de gemeente Delft en Evides. Ook zijn er convenanten in de maak met de gemeenten Dordrecht, samen met waterbedrijf Evides en warmtebedrijf HVC en in Den Haag met waterbedrijf Dunea. Er zijn twee trajecten met verkennende gesprekken gaande. De eerste is met de gemeente Zoetermeer en Dunea. De tweede met een consortium van de gemeenten Barendrecht-Albrandswaard-Ridderkerk-Hoekse Waard, Evides en het Waterschap Hollandse Delta.

In de gemeente Rotterdam hebben we binnen het convenant 27 projecten uitgevoerd (van de 40 projecten die we daar totaal hadden in 2022). Daarmee hebben we 18 kilometer tracé (van in totaal 31) gezamenlijk met Evides en de gemeente Rotterdam gerealiseerd. Het ging hier voornamelijk om brossaneringen. Op deze 18 kilometer leverde dit een kostenreductie op van ruim € 0,3 miljoen.

Binnen de samenwerking met Dordrecht hebben we een eerste gezamenlijke portfolio afgestemd. Deze afstemming heeft er bijvoorbeeld voor gezorgd dat we niet twee keer binnen afzienbare tijd een project op hetzelfde tracé hebben. Hierdoor kan Stedin op deze 'vermeden' projecten ruim € 1,2 miljoen besparen. Ook zijn we in gesprek met warmtebedrijven zoals Eneco Warmte en HVC om met hen het werkpakket beter af te stemmen. Gezien de warmtetransitie en de impact daarvan op zowel ons gasnet als elektriciteitsnet is dit een belangrijke samenwerking.

Netbeheertarief Stedin

Met alle initiatieven die we nemen om ons werk efficiënt te doen, houden we de tarieven voor de consument zo laag mogelijk. De tarieven voor netbeheer worden immers bepaald op basis van de kosten die de netbeheerders maken. Op 28 november 2022 heeft de Autoriteit Consument en Markt (ACM) de voorstellen voor netbeheertarieven vastgesteld. Een huishouden met een gas- en elektriciteitsaansluiting gaat bij Stedin in 2023 € 583,22 aan transporttarief betalen. Dat is een verhoging van ongeveer € 12 per maand. De stijging wordt grotendeels veroorzaakt door de gestegen energieprijzen. We beseffen dat dit een forse stijging is, zeker in combinatie met de hoge energieprijzen. We streven naar zo laag mogelijke tarieven. De tarieven van netbeheerders zijn wettelijk gereguleerd. Toezichthouder ACM bepaalt hoeveel elke netbeheerder voor zijn diensten bij consumenten en bedrijven in rekening mag brengen. Die kosten zijn een onderdeel van de energierekening.

Klanttevredenheid

We willen dat klanten positief terugkijken op hun ervaring met Stedin. Daarom maken we zakendoen met ons steeds gemakkelijker.

Klantgemak Stedin

Direct na afloop van werkzaamheden vragen wij klanten om feedback te geven over onze dienstverlening. Met een percentage (Customer Effort Score) maken we zichtbaar hoeveel gemak een klant ervaart. Het percentage is het deel van de klanten dat veel en zeer veel gemak ervaart. Over 2022 rapporteren we op klantgemak en klantongemak afzonderlijk voor Stedin (exclusief Zeeland) en voor Zeeland. Alle targets zijn in 2022 gehaald.

Klantgemak / ongemak in %			
	2021	Target 2022	Resultaat 2022
Stedin excl. Zeeland			
Overall	75 / 14	≥ 75 / ≤ 14	81 / 9
Aansluitingen	58 / 28	≥ 64 / ≤ 25	73 / 14
Slimme meter	85 / 6	≥ 82 / ≤ 7	86 / 6
Meterkaststoringen	82 / 9	≥ 80 / ≤ 10	85 / 7
Stedin in Zeeland			
Overall	80 / 9	≥ 75 / ≤ 14	81 / 10
Aansluitingen	66 / 13	≥ 64 / ≤ 25	71 / 17
Slimme meter	91 / 2	≥ 82 / ≤ 7	88 / 4
Meterkaststoringen	84 / 8	≥ 80 / ≤ 10	84 / 9

Klantgemak Stedin excl. Zeeland

De score op klantgemak is in 2022 gestegen naar 81%. Dit is een stijging van 6%. Het klantongemak is gedaald met 5%. Deze verbeterde scores zijn vooral het gevolg van het verbeteren van onze dienstverlening rondom aansluitingen. Bijvoorbeeld het gemak waarmee klanten nu een aanvraag van een offerte kunnen doen en ook het proces van het inplannen van een afspraak is in 2022 verbeterd. Net als vorig jaar zijn onze klanten positief over de manier waarop wij slimme meters plaatsen. En volgens de scores verhelpen we meterkaststoringen ook beter dan vorig jaar. Vriendelijkheid en deskundigheid zijn veelgehoorde termen in de feedback van klanten. Met name de snelheid waarmee de monteur de storing verhelpt, ervaren klanten als zeer positief (90%). Verder draagt het contact met de Centrale Storingsreceptie flink bij aan het ervaren van gemak (86%).

Klantgemak Stedin in Zeeland

Zeeland scoorde in 2022 goed op klantgemak; met scores van 81% gemak en 10% ongemak ruim boven de doelstelling. Ook in Zeeland heeft het werk van de monteur een positieve invloed op het ervaren klantgemak. Voor wat betreft het aanleggen, wijzigen of verwijderen van een aansluiting geeft 71% van de klanten aan gemak en 17% ongemak te hebben ervaren. In 2022 zien we wel een dalende trend in het ervaren klantgemak. Dit komt vooral door het vele werk als gevolg van de energietransitie, waardoor de doorlooptijden oplopen. We werken aan het verbeteren van de klantverwachting door betere communicatie over de doorlooptijden. Hierdoor is de trend nu stabiel. Bij de slimme meter is de uitvoering van de monteurs doorslaggevend, die wordt vrijwel altijd als positief ervaren. Ook de klantgemakscores over de meterkaststoringen zijn over het gehele jaar boven target. Ook hier noemen de meeste klanten de monteur als belangrijkste reden voor het ervaren van gemak, waarbij vakmanschap en het snel oplossen van de storing vaak terugkomt als feedback.

Klantgemak marktfacilitering

In de jaarlijkse meting van de tevredenheid van marktpartijen in de samenwerking met de netbeheerders scoorde Stedin, net zoals de andere grote netbeheerders, dit jaar iets lager dan vorig jaar en daarmee hebben we enkele tienden op het benchmarkcijfer ingeleverd. De kleine netbeheerders hebben er daarentegen juist iets bijgekregen. Door 'één ingang' en uniformering van de processen verdwijnen de verschillen en groeit iedereen naar elkaar toe. De markt beoordeelde de dienstverlening van Stedin met een 7,1 (t.o.v. een 7,3 in 2021) en het klantgemak omtrent het afhandelen van verzoeken was 59% (t.o.v. 75% in 2021). Ondanks de goede relatie, waren de belangrijkste oorzaken voor de daling de verwachtingen van marktpartijen over de integratie van Stedin Zeeland die niet zijn waargemaakt en achterstanden bij de service verlenende afdelingen.

Klantgemak stroomstoringen

Dit jaar richtten we ons ook op het optimaliseren van de dienstverlening bij storingen in het elektriciteitsnet. Sinds april 2022 vermelden we bijvoorbeeld op onze website de verwachte eindtijd van een storing in het laagspanningsnet. Ook werken we aan een sms-dienst. Klanten die een stroomstoring ervaren in het middenspanningsnet, vragen we sinds medio 2022 hoeveel ongemak zij hebben ervaren rondom die storing. 56% geeft aan (zeer) weinig ongemak te ervaren, 27% zegt (zeer) veel ongemak te hebben ondervonden. De belangrijkste redenen voor ongemak zijn schade aan apparatuur, elektrische apparatuur opnieuw moeten instellen en geen stroom hebben.

Klantgemak bij een geplande stroomonderbreking

Om ons net te onderhouden, voeren we geplande onderhoudswerkzaamheden uit. Klanten merken dit, doordat ze soms geen stroom hebben tijdens deze werkzaamheden. Daarom ontwikkelden we een online campagne in aanvulling op onze brieven. Met deze campagne, die te zien is via Facebook, kondigen we de stroomonderbreking aan. Ook vertellen we klanten waarom we onderhoudswerkzaamheden uitvoeren en wat zij hiervan merken. Dankzij deze campagne hebben we 30% minder telefoonverkeer ontvangen over geplande onderhoudswerkzaamheden.

Melden van stroomstoringen via website

We hadden al een functionaliteit waarbij klanten zelf een stroomstoring kunnen melden via de website. Deze is nu uitgebreid waardoor ook medewerkers van de Centrale Storingsreceptie deze gemelde storingen direct in hun eigen applicatie zien en met één klik kunnen omzetten in een 'echte' storing. Hierdoor kunnen we al eerder een monteur naar de getroffen locatie sturen en deze ook eerder verhelpen. Dit verlaagt onze uitvalduur. Ook ontvangen klanten direct feedback dat de storing is gemeld en zijn ze minder geneigd om contact op te nemen met onze Centrale Storingsreceptie.

Doorlooptijd aansluitingen kleinverbruik binnen 18 weken (incl. Zeeland)

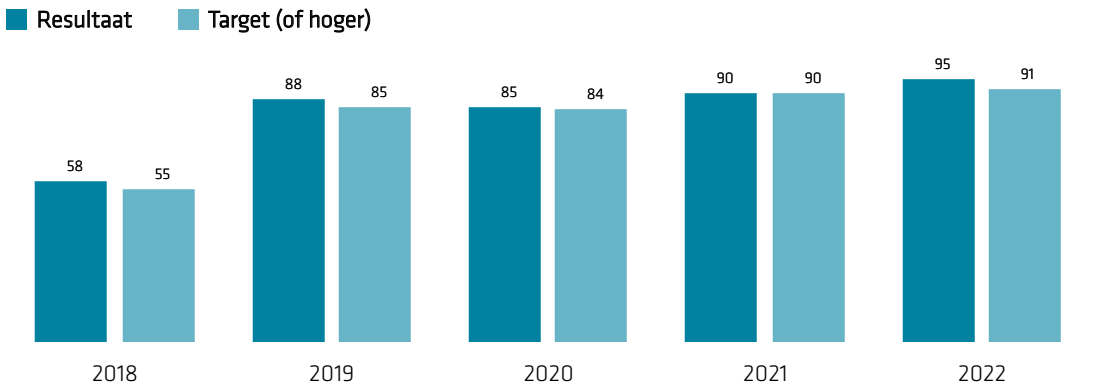

Voor 2022 hadden we de ambitie om 90% van onze aansluitwerkzaamheden binnen de 18 weken termijn of op de wensdatum van de klant te realiseren. We hebben deze ambitie waargemaakt; over het jaar 2022 is dit in 95% van de gevallen gelukt. De doorgevoerde verbeteringen op het verplaatsen, aanleggen en verwijderen van aansluitingen hebben resultaat gehad. Hieronder een paar voorbeelden van deze verbeteringen.

Gemakkelijk offerteproces

We hebben ons gericht op een eenvoudiger offerteproces. Ongeveer de helft van alle offertes voor eenvoudige werkzaamheden maken we nu automatisch aan. Hierdoor ging de verwerkingssnelheid van alle aanvragen omhoog. Voor meer complexe aanvragen zijn er ook stappen te automatiseren, bijvoorbeeld door fotoherkenning. Door meer te automatiseren kunnen we menselijke capaciteit op de echt complexe activiteiten inzetten. Ook werken we ernaartoe dat klanten al tijdens het aanvragen van werkzaamheden de in de offerte gepresenteerde kosten betalen. Daarna kunnen ze meteen online een afspraak maken, op een datum die hen uitkomt. Dit verkort de aanvraag met meer dan 10 dagen.

Online plannen afspraak

Klanten waarderen de flexibiliteit die zij hebben in het online plannen van hun afspraak. Het proces waarbij klanten zelf een afspraak kunnen inplannen wordt regelmatig geëvalueerd en heeft ons afgelopen jaren van veel input voorzien om het online inplannen te verbeteren. We hebben dit jaar kunnen concluderen dat klanten erg tevreden zijn over het online inplannen van de afspraak en daardoor hebben we in 2022 weinig aanpassingen hoeven doen. Mooi dat we kunnen concluderen dat dit proces op orde is.

IN GESPREK MET STANLEY MAAS EN TRUDY ONLAND

We staan met elkaar voor een enorme opgave; de energietransitie. Hiervoor moeten we nog meer bouwen dan de afgelopen jaren. Dit kunnen we niet alleen. De samenwerking met onze aannemers is essentieel. Onze COO Trudy Onland gaat daarover in gesprek met Stanley Maas, CEO van Visser & Smit Hanab (onderdeel van VolkerWessels).

Terugkijkend op 2022 ziet Stanley veel onderwerpen die invloed hebben op de bedrijfsvoering. 'De overgang naar duurzame energiebronnen door de duurzaamheidsdoelstellingen die Nederland zichzelf gesteld heeft. Dit leidt tot congestievraagstukken ofwel filevorming op het bestaande elektriciteitsnet. Waar voorheen aansluitingen voor nutsvoorzieningen een gegeven waren is dit nu de eerste vraag die ontwikkelaars stellen. Zijn er voldoende energievoorzieningen in de regio waar ik wil gaan bouwen? Visser & Smit Hanab zit steeds vaker in het voortraject van deze ontwikkelingen. We worden een echte businesspartner in plaats van een "pijpleidingenclub". Dat heeft invloed op onze processen.' Vooral de oorlog in Oekraïne is volgens Trudy een enorme versneller in de energietransitie. Ik denk dat de oorlog achteraf gezien zal worden als het keerpunt in de energietransitie. Door de energieprijzen gaat de elektrificering ineens veel sneller dan we hadden verwacht.'

> " Ik denk dat de oorlog achteraf gezien zal worden als het keerpunt in de energietransitie. Door de energieprijzen gaat de elektrificering ineens veel sneller dan we hadden verwacht. "

Zorg en behoud medewerkers

Voor de energietransitie zijn er veel extra mensen nodig. Hoe kijkt Visser & Smit Hanab tegen deze uitdaging aan? Als het gaat om personeel, draait het voor Stanley in de eerste plaats om zorg voor en behoud van bestaande medewerkers.

‘Door de inflatie en de energieprijzen zien we dat sommige medewerkers financieel in zwaar weer komen. Daar zijn we zeer alert op, want het heeft impact op hun functioneren. We helpen waar nodig met onder meer vertrouwenspersonen en budgetcoaching.’ Trudy vindt het mooi om te horen dat zorg en behoud van medewerkers de eerste prioriteit heeft bij Visser & Smit Hanab. Ze knikt instemmend. ‘Daar begint het mee. Het is daarbij waardevol om te weten wat voor medewerkers aantrekkelijk is en wat niet. Wij horen dat onze interne opleiding bijvoorbeeld heel belangrijk is. En laatst hoorde ik van iemand die overwoog om bij Stedin te werken, maar dat hij dacht dat hij zijn kinderen dan nooit van school kon halen. Zo’n bedrijf willen we niet zijn. Flexibiliteit en een goede werk – privé balans is bij ons belangrijk. Meebewegen met wat mensen nu nodig hebben, dat doet ertoe.’

Hoe kleiner de afstand tussen de werkvloer en de directie, hoe beter, vindt Trudy.

> “ Als ik met collega’s spreek, hoor ik vaak de beste oplossingen. Als directie is het onze taak om die te faciliteren. ”

Trudy: 'Als ik met collega's spreek, hoor ik vaak de beste oplossingen. Als directie is het onze taak om die te faciliteren'. In de ervaring van Stanley is het daarbij belangrijk om niet één cultuur te forceren. ‘Waar we voorheen één cultuur wilden hebben, laten we dat nu meer los. Er zijn nu eenmaal verschillen tussen bijvoorbeeld Limburg en Zwolle. Die eigenheid is belangrijk, merken we: het gaat erom dat je het in je team goed hebt.’ Het is opvallend dat Visser & Smit Hanab en Stedin beide een succesvolle bedrijfsschool hebben – essentieel, zo lijkt het, om nieuwe monteurs aan te trekken en breder op te leiden. Stanley. ‘We hebben veel jongeren, de gemiddelde leeftijd is 32 jaar. De instroom is vooralsnog geen probleem.’ En dat geldt ook voor Stedin, beaamt Trudy.

Multidisciplinair werken

Op 19 oktober 2022 ondertekenden we met Oasen en Dunea de raamovereenkomsten met de aannemers Baas, Van Vulpen, Quint & Van Ginkel en Visser Smit & Hanab. Stedin, Dunea en Oasen gaan intensiever samenwerken bij het aanleggen en vervangen van elektriciteitskabels en gas- en drinkwaterleidingen. Dit betekent voor de omgeving dat er minder overlast is omdat werkzaamheden gezamenlijk worden uitgevoerd. Hoe werkt zo’n samenwerking in de praktijk? Tussen de mensen buiten gaat het vaak goed, die kunnen met elkaar lezen en schrijven, constateren Trudy en Stanley. ‘Waar het vaak misgaat, is binnen. Als de marges onder druk staan bijvoorbeeld, kunnen partijen op hun strepen gaan staan.’ zegt Stanley. Trudy voegt toe: ‘Ik geloof erin dat we veel beter werken als we elkaar als partners zien. Daarbij moet je jezelf een ingroeitijd gunnen, we zullen ongetwijfeld af en toe in onze oude rol schieten en daar weer goed uitkomen, dat bestendigt de nieuwe manier van werken. We hebben immers jaren als opdrachtgever en opdrachtnemer gewerkt. De nieuwe manier van werken die daarbij hoort is niet zomaar met een nieuw contract verdwenen.’ Volgens Stanley is het daarom belangrijk om het mandaat zo laag mogelijk in de organisatie te leggen. ‘Zij komen er samen wel uit; iedereen heeft daar hetzelfde doel.’ De relatie is daarin erg belangrijk. ‘Daarom is het ook zo goed van Stedin dat ze alle partijen een aantal dagen bij elkaar brengen voordat het project start. Uiteindelijk zijn we langdurig met elkaar aan het werk.’

Opschuiven in de keten

Werkzaamheden schuiven op in de keten, waarbij meer bij de uitvoerende partijen ligt. Dit juicht Stanley toe. ‘Het is spannend, maar in deze tijd met zoveel werk is het vooral belangrijk dat we efficiënt werken. En soms kunnen wij als aannemer gewoon sneller werken. Waarom niet opschuiven?’ Trudy is het daar helemaal mee eens. ‘Ik zeg vaak: we hebben een onmogelijke opgave, maar we gaan het wel doen. Dat betekent dat we elkaar zo min mogelijk onnodig moeten bezighouden. Deze energietransitie vraagt van ons dat we niet moeilijk gaan doen. Er zijn al genoeg uitdagingen.’

Stanley Maas: CEO van Visser & Smit Hanab
Trudy Onland: Stedin- COO

ENERGIETRANSITIE MOGELIJK MAKEN

De energietransitie is één van de grootste uitdagingen waar Nederland voor staat. De opwek van energie verduurzaamt in hoog tempo en het elektriciteitsverbruik neemt toe. Dit vraagt om grote stappen van ons, om energiek doorpakken. In 2030 is zo'n 3 keer meer duurzame opwekcapaciteit aangesloten op ons net dan in 2021. Het aantal aansluitingen voor laadinfrastructuur is met een factor 4 gegroeid en we verwachten minimaal 7 keer zoveel warmtepompen die elektriciteit verbruiken. Meer hierover leest u in de infographic 'Voortgang energietransitie in Stedin gebied'.

KPI's	Toelichting	Eenheid	Resultaat 2021	Target 2022	Resultaat 2022	Target 2023
Stakeholderdialoog en omgeving						
Stabiliteit klantvraagvoorspellingen	De mate waarin de voorspelde klantvraagontwikkeling gelijk is aan eerdere voorspellingen.	%	-	70	72	n.v.t.*
Investeringen in infrastructuur						
Investeringen in onze netten	Het aantal euro's dat we jaarlijks investeren in onze netten.	€ mln	687	719	712	825
Uitvoering netgedreven scope elektriciteit en gas	De mate waarin het geplande werk aan ons elektriciteits- en gasnet is uitgevoerd.	%	-	E: 100 G: 100	E: 93 G: 96	E: 100 G: 100
Nieuwe capaciteit bijgeplaatst	De hoeveelheid nieuwe capaciteit in mega-volt-ampère die in het transportnet is bijgeplaatst.	mva	496	-	437	425
Slimme netten, datatechnologie en innovatie						
Dataverstrekking slimme meter P4	Het tijdig en volledig ter beschikking stellen van slimme meter data voor energiediensten en marktprocessen.	%	97	≥ 97	97	≥ 97

* Deze KPI vervalt in 2023 i.v.m. de nieuwe strategie 2023-2027.

Stakeholderdialoog en omgeving

Als netbeheerder hebben we een centrale rol in de energieketen en dus in de energietransitie. Daarom is de dialoog en samenwerking met onze stakeholders essentieel. Door met klanten het gesprek te voeren, weten we welke klantvraag op ons afkomt. Aanvragers verhogen hun kans op toegang tot transportcapaciteit als zij tijdig hun plannen met ons delen.

Stabiliteit van klantvraagvoorspellingen

De voorspelde klantvraagontwikkeling is gemiddeld voor 72% gelijk aan eerdere voorspellingen. Daarmee hebben we de target (70%) gehaald. In de loop van 2022 zien we een daling van de stabiliteitsscore. Dit komt door fors hogere prognoses voor duurzame opwek, elektrificatie van gas-grootverbruikers en de warmtetransitie. Dit is het gevolg van de oorlog in Oekraïne en de verhoogde overheidsambities. De turbulente ontwikkelingen rond de energietransitie zullen in 2023 de stabiliteit van de klantvraagvoorspelling sterk beperken. In 2023 voegen we nieuwe thema's toe aan onze berekeningen, zoals batterijen/opslag en elektrificatie van kleinere zakelijke gasverbruikers. Ook dit zijn thema's waar we veel beweging verwachten.

	Target 2022	Resultaat 2022
Stabiliteit klantvraagvoorspellingen	70%	72%

Voor de planbaarheid van de benodigde investeringen zijn goede en stabiele voorspellingen van de vraag naar aansluitingen en netcapaciteit (zowel afname als teruglevering) essentieel om de impact op ons netwerk door te rekenen en knelpunten vroeg te signaleren. Hiermee kunnen we tijdig oplossingen realiseren en in gesprek gaan met onze klanten over timing, locatie, vermogen en flexibiliteit. We zien dat de klantvraag complex en grillig is en sterk afhankelijk van ontwikkelingen buiten de invloedsfeer van Stedin.

We vertellen over onze resultaten aan de hand van drie onderwerpen: gebouwde omgeving, mobiliteit en industrie.

Gebouwde omgeving

Het verduurzamen van de gebouwde omgeving is ingewikkeld. Niet alleen technisch; ook sociaal is het een grote verandering. Wij dragen actief bij aan de Regionale Energiestrategieën en Transitievisies Warmte. Ook werken we hard aan het realiseren van innovaties. Denk aan het verwarmen van woningen met duurzame gassen zoals waterstof.

Regionale Energiestrategieën (RES)

In de RES staat waar en hoe het best duurzame elektriciteit op land (wind en zon) opgewekt kan worden. Stedin neemt actief deel aan overleggen in de 14 RES-regio's in ons werkgebied. Daar brengen we kennis in over de opbouw van het net en laten we met kansenkaarten zien waar het huidige net nog extra opwek kan faciliteren. Het doel is om het bestaande net zo goed mogelijk te benutten en netuitbreidingen te kunnen plannen en voorbereiden. Voor alle RES-regio's hebben we netimpactanalyses uitgevoerd. Daarmee stellen we voor het voorgestelde scenario vast hoeveel ruimte, tijd en investeringen nodig zijn om de netuitbreidingen te realiseren. Daarnaast werken we aan een sterke (bestuurlijke) relatie die nu en in de toekomst helpt bij het versneld realiseren van netuitbreidingen.

Groei in energieopwek zette in 2022 sterk door

Ook in 2022 heeft de stijging van de hoeveelheid duurzaam opgewekte energie doorgezet. De grootste groei (34%) zien we in zonnepanelen op de daken van woningen en van kleine bedrijven binnen het Stedin-gebied (tot 15 KWp). Ook bedrijven en producenten van duurzame energie hebben flink geïnvesteerd. De sterk gestegen energieprijzen hebben ervoor gezorgd dat zelf opwekken financieel interessant is. Binnen het Stedin-gebied is de doelstelling met 6% opgehoogd ten opzichte van 2021 tot 12 TWh aan duurzaam opgewekte elektriciteit uit zonne-energie (vanaf 15 KWp per installatie). Daarvan is intussen ruim 37% gerealiseerd. Er zit ruim 14 % in de pijplijn en ongeveer de helft (ruim 48 %) is nog ambitie en moet nog worden uitgewerkt. Dat is een enorme opgave.

Totaal opgesteld vermogen in KWp	2022	Groei t.o.v. 2021 in KWp	Groei t.o.v. 2021 in %
Wind	980.020	131.840	15,5
Zon	2.366.160	630.300	26,6
> 15 KWp	1.482.377	246.464	19,9
< 15 KWp	1.514.086	383.841	34,0

Regio's kiezen vanwege de ruimtevraag en het draagvlak veelal voor een groot aandeel opwek uit zon, met name zon-op-dak, en relatief weinig voor windenergie. De consequentie hiervan is dat er geen juiste balans is. Zon en wind hebben een vrij complementair profiel. Bij een goede balans wordt de energie-infrastructuur gedurende de hele dag min of meer gelijkmatig gebruikt. In grote lijnen; overdag zon (en meer in de zomer dan in de winter), in de ochtend en avond en nacht wind. Als het zwaartepunt op zon ligt, dan betekent het dat het net op de zonnige uren overdag heel zwaar wordt belast en op andere momenten veel minder. Om die belasting aan te kunnen zijn flinke netinvesteringen nodig die mogelijk voorkomen hadden kunnen worden wanneer er voor een betere balans gekozen zou zijn. Meer hierover in de paragraaf 'Investeringen in onze netten'.

RES Zeeland
Ook in Zeeland is de hoeveelheid opgewekte zonne-energie enorm gestegen in de afgelopen jaren: een verviervoudiging in vier jaar tijd. Die stijging wordt voor het grootste deel veroorzaakt door grote zon-op-dakprojecten in de havens van Vlissingen en Terneuzen en op bedrijventerreinen, maar ook door verschillende grote zon-op-veldprojecten. Die versnelling was nodig om in lijn te blijven met de 3 TWh doelstelling die Zeeland in de RES heeft afgesproken als bijdrage aan het landelijke bod van 35 TWh.

Groei energietransitie in de gebouwde omgeving

Ook in de gebouwde omgeving zet de groei van de energietransitie door. Dat blijkt uit de volgende cijfers:

- Het aantal gasverwijderingen voor verduurzaming van de bestaande bouw is in 2022 ten opzichte van 2021 gestegen met 51,3% naar 24.960 (2021: 16.496). Het gaat hierbij om het totaal aantal huishoudens dat tot en met 2022 aardgasvrij is gemaakt. In 2022 zijn 8.464 huishoudens aardgasvrij gemaakt.
- Het aantal aansluitingen voor de verzwaring van de elektriciteitsaansluiting als gevolg van de verduurzaming van huishoudens bedraagt in 2022 31.556 (2021: 19.268).
- Stedin heeft in 2022 22.804 (2021: 21.454) nieuwbouwwoningen aangesloten. Dat is een stijging van 6%: 89% van deze nieuwbouwwoningen is aardgasvrij.

Het tempo van de warmtetransitie blijft achter bij de doelstellingen

Eind 2021 hebben gemeenten de eerste versie van de Transitievisie Warmte (TVW) opgeleverd. Hierin beschrijven gemeenten hoe ze de overstap naar duurzaam en aardgasvrij verwarmen en koken willen realiseren binnen hun gemeente. Samen met de andere netbeheerders heeft Stedin 312 transitievisies geanalyseerd. Uit de analyse blijkt dat ongeveer 70% van de gemeenten nog niet voldoende laten zien hoe zij hun woningvoorraad aardgasvrij maken. Een deel van de gemeenten geeft bijvoorbeeld nog niet aan met welke wijken ze willen beginnen. De consequentie hiervan is dat de TVW's voor Stedin onvoldoende richting bieden om op te anticiperen.

Stedin en de andere netbeheerders hebben gemeenten aangespoord om haast te maken met het concreet maken van wijkuitvoeringsplannen. Daarnaast vragen wij het Rijk om regie te nemen over de warmtetransitie. Hiermee willen wij voorkomen dat het werk zich zodanig ophoopt dat het onuitvoerbaar wordt. Bij de ontwikkeling van de TVW's is gewerkt met het klimaatdoel om 49% CO_2-reductie te halen voor 2030 en in Nederland 1,5 miljoen woningen te verduurzamen. In theorie moeten dan vanaf nu jaarlijks 187.500 woningen aardgasvrij worden gemaakt.

Ondersteuning gemeenten en woningbouwcorporaties
Onze gebiedsregisseurs en accountmanagers ondersteunen gemeenten en woningbouwcorporaties actief in het plannen van de energietransitie. 'Standaarden en Vuistregels' is een informatiepakket dat voor verschillende transitiekeuzes aangeeft welke werkzaamheden, ruimte en doorlooptijd vereist zijn. Ook de ontwikkeling van zon-op-dak en elektrisch vervoer hebben natuurlijk impact op het elektriciteitsnet. In dit informatiepakket worden deze ontwikkelingen meegenomen. Zo kunnen gemeenten en woningbouwcorporaties met een zo volledig mogelijk beeld toekomstplannen maken. Met de Quickscan Netimpact maken wij globaal inzichtelijk of plannen direct kunnen doorgaan, of dat we eerst andere werkzaamheden moeten uitvoeren. We geven een indicatie van de verwachte doorlooptijd en benodigde ruimte voor distributiestations. Tegelijkertijd geven de plannen ons steeds beter inzicht in de ontwikkeling van de warmtetransitie.

Waterstof
We onderzoeken mogelijkheden om met het omzetten van elektriciteit in waterstof of warmte de behoefte aan netcapaciteit structureel te verminderen en onze gasnetten te kunnen hergebruiken. De activiteiten die Stedin ontplooit met waterstof zijn in lijn met de aanbevelingen uit de Integrale Infrastructuurverkenning 2030-2050 (II3050). Hierin wordt het energiesysteem integraal bekeken en geen enkele energiedrager uitgesloten.

Voor de verwarming van bestaande woningen is niet alleen ons elektriciteitsnetwerk van belang, maar ook het aardgasnetwerk. Meerdere analyses, waaronder het Openingsbod van Stedin en de Startanalyse van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), laten zien dat verwarming met een duurzaam gas in sommige buurten maatschappelijk het goedkoopste alternatief is voor aardgas. Met de inzet van duurzame gassen als groen gas en waterstof kan het aardgasnetwerk bovendien optimaal benut worden en een belangrijke bijdrage leveren aan de energietransitie. Voordat we waterstof als volwaardig alternatief kunnen toepassen, doen we door middel van projecten ervaring en kennis op.

Stad aan 't Haringvliet
De bewoners van Stad aan 't Haringvliet gaan mogelijk in 2025 over op waterstof. Om te laten zien hoe dat werkt, hebben we dit jaar een leegstaande woning van woningcorporatie Oost West Wonen in Stad aan 't Haringvliet tijdelijk omgebouwd tot 'Inspiratiehuis Stad Aardgasvrij'. In het voorjaar van 2022 hebben we dit huis gedurende twee maanden succesvol verwarmd met groene waterstof. Dit bood Stedin ook de kans om voort te bouwen op de kennis en ervaringen die zijn opgedaan met de voorgaande waterstofombouw in Uithoorn.

Stedin heeft samen met partners voortgang geboekt in het onderzoek naar mogelijke verwarming van woningen in Stad aan 't Haringvliet met waterstof. Zo zijn er in overleg met de Autoriteit Consument & Markt kaders voor consumentenbescherming opgesteld. Ook is in samenspraak met het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat een richtsnoer voor veiligheid opgeleverd. Staatstoezicht op de Mijnen gaat hierop toezien.

Samenwerkingsverbanden: The Green Village en HyDelta
Alliander, Enexis en Stedin werken samen in The Green Village in Delft in het project 'Waterstofstraat'. We hebben een regulier (aard)gasnetwerk aangelegd dat op 100% waterstof staat. Het doel hiervan is om te onderzoeken hoe netbeheerders en marktpartijen samenwerken aan de exploitatie en het beheer van een waterstofsysteem. Zo heeft het consortium van H2@Home in 2022 een bewoonde woning voorzien van volledig op waterstof gebaseerde verwarming en tapwater. Hiermee doen wij als netbeheerders kennis en ervaring op over hoe wij partijen kunnen aansluiten op een waterstofnet en hoe we het waterstofnet veilig en betrouwbaar kunnen beheren.

Daarnaast zijn we betrokken bij HyDelta, een landelijk onderzoeksprogramma gericht op de veilige toepassing van waterstof in de bestaande gasinfrastructuur. De overige deelnemende partijen zijn DNV, Gasunie, Kiwa, Hanzehogeschool, New Energy Coalition, Netbeheer Nederland, TKI Nieuw Gas en TNO. Momenteel vervolgen we het onderzoek met een bredere insteek naar o.a. systeemintegratie, digitalisering en maatschappelijke acceptatie.

Mobiliteit

Het afgelopen jaar is het aantal elektrische voertuigen in Nederland met 34,8 % gegroeid (2021: 39,7%) naar 515.242. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat er in 2030 in Nederland 1,7 miljoen laadpalen moeten zijn gerealiseerd. De snelheid waarmee de transitie naar elektrische mobiliteit zich voltrekt, lijkt nog hoger te zijn dan oorspronkelijk in het Klimaatakkoord was voorzien. Dat illustreert de opgave waar we voor staan.

Aansluitingen kleinverbruik voor laadinfrastructuur

De groei van het aantal kleinverbruikaansluitingen voor laadinfrastructuur in 2022 bedraagt 2.655 (2021: 2.791). Daarmee zien we voor het eerst een afvlakking van de groei. Deze daling is deels te verklaren door de weggevallen subsidie- en belastingvoordelen voor kopers van elektrische auto's en door de coronapandemie. Het totaal aantal aangelegde kleinverbruikaansluitingen in het werkgebied van Stedin komt eind 2022 uit op 12.927. Dit is t.o.v 2021 een stijging van 26% (2021: 37%). Wij rapporteren over zowel de groei als het totaal van het aantal aangelegde kleinverbruikaansluitingen omdat Stedin, als netbeheerder, de infrastructuur voor de aansluiting verzorgt. Wij hebben geen exact inzicht in het aantal laadpunten dat op een aansluiting wordt gerealiseerd.

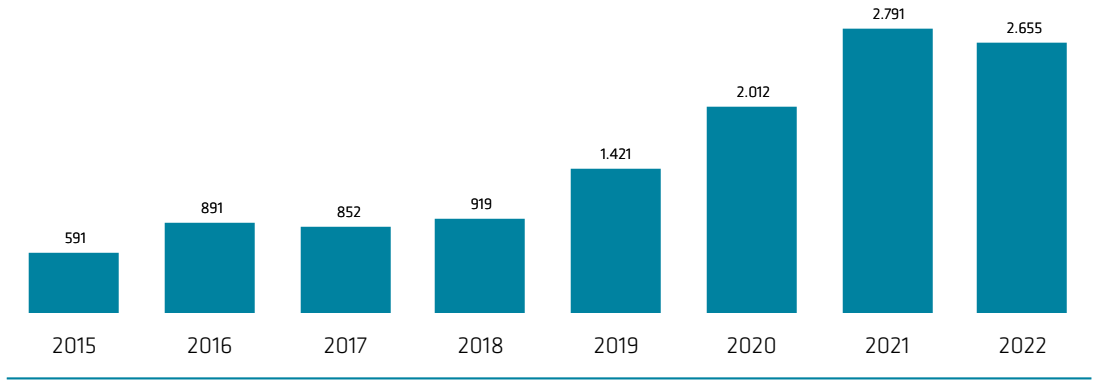

Groei aantal KV aansluitingen voor laadinfrastrutuur (noot: vanaf 2019 incl. Zeeland).

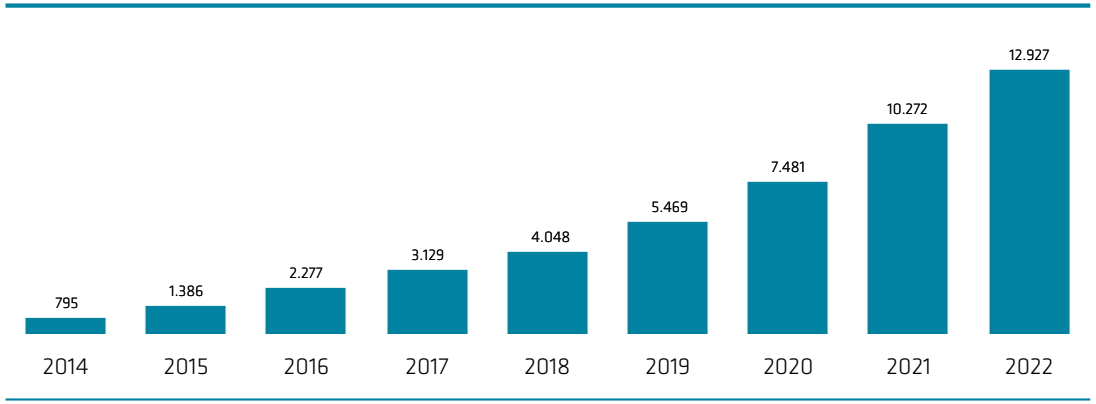

Totaal aantal aangelegde KV aansluitingen voor laadinfrastructuur (noot: vanaf 2019 incl. Zeeland).

Bepalen impact op onze netten

Om de enorme groei van het aantal elektrische voertuigen te blijven faciliteren, is het noodzakelijk dat we inzicht hebben in de behoeften van onze klanten (wat, waar, wanneer laden) en de maatschappelijke ontwikkelingen rondom duurzame mobiliteit. We hebben dit inzicht nodig om de toekomstige impact ervan op het elektriciteitsnet te bepalen en de benodigde netcapaciteit en investeringen vast te stellen. De vijf regio's van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) zijn verantwoordelijk voor het leveren van deze prognoses aan de netbeheerders. Daarnaast stellen gemeenten een integrale visie op laadinfrastructuur vast en brengen de gezamenlijke netbeheerders de toekomstige laadbehoeften (tot en met 2050) in kaart. Op basis van deze input maken we een integrale impactrapportage per NAL-regio. De eerste impactrapportage is begin 2022 gedeeld met de NAL regio's. Elk jaar vindt er een update plaats. Elaad - een samenwerking van de Nederlandse netbeheerders op het gebied van elektrisch vervoer - levert de data op basis waarvan wij investeringsplannen kunnen maken en gezamenlijk met gemeenten en provincies aanbestedingen voor deze opgave kunnen doen.

Slim laden de norm

Door de exponentiële groei van het aantal elektrische auto's en het aantal laadpunten, moeten we inzetten op het beter benutten van onze bestaande netten met innovatieve technieken zoals slim laden en bidirectioneel laden. Slim laden kan helpen om de piekbelasting met wel 20% in Nederland te verminderen. Hiermee voorkomen we circa € 1,4 miljard aan investeringen in netverzwaring. Met bidirectioneel laden kan de elektrische auto werken als "accu op wielen" die tijdens piekvraag energie terug kan leveren aan het elektriciteitsnet.

In vijf verschillende proeftuinen in de regio Utrecht is het systeem getest en doorontwikkeld. Zo is een duurzaam energiesysteem op wijkniveau gecreëerd. Lokaal opgewekte energie wordt opgeslagen in elektrische (deel)auto's. Via een slimme laadpaal kan de energie op een later moment worden teruggeleverd aan de wijk. Inmiddels zijn meer dan 800 van deze slimme laadpalen geplaatst. De volgende stap is een landelijke opschaling op basis van een uniform marktmodel. In 2025 moet slim laden de norm zijn voor elke parkeerlaadsessie.

Collectieve netaansluiting voor snelladen

Een landelijk dekkende snellaadinfrastructuur is belangrijk voor het bereiken van laadzekerheid voor elektrische rijders. Vanwege de hoge kosten van een netaansluiting kiezen exploitanten van een snellaadstation (bijvoorbeeld Fastned, Shell Recharge) in de regel voor een aansluiting in de middenspanningsring. Daarmee kan de exploitant een beperkte tijd vooruit omdat de maximale capaciteit van de middenspanningsring al snel te beperkt is, waarna een zwaardere aansluiting nodig is. Rijkswaterstaat en de gezamenlijke netbeheerders zijn een pilotprogramma gestart met als doel om te komen tot één collectieve netaansluiting met voldoende capaciteit. Hier kunnen exploitanten van snelladers, en mogelijk ook producenten van groene stroom, over een langere periode (toekomstvast) op aangesloten worden.

Innovatie aansluiten EV-laadpalen

De gezamenlijke netbeheerders hebben een aanbesteding gedaan in de vorm van een innovatiepartnerschap. Het doel: een zo klein mogelijke aansluitkast te creëren die we eenvoudiger en sneller kunnen aansluiten.

Dit heeft er in geresulteerd dat aansluitkasten in laadpalen standaard worden voorzien van een stopcontact waarin de geprefabriceerde aansluitkabel met stekker eenvoudig en snel kan worden aangesloten. De arbeidstijd is hierdoor 50% minder, waarbij de monteur veiliger kan werken met minder zware inspanning. De aansluitkast is compacter en beter bestand tegen hogere temperaturen. Zo zijn we goed voorbereid op de veranderingen van het klimaat en de mogelijkheden voor kleinere laadpunten.

STEDIN.NET
www.sted
www.wer
facebook.
twitter.co
Storing?

Industrie

De industrie is in 2022 verder verduurzaamd, bijvoorbeeld door het elektrificeren van warmteproductie. Het tempo en omvang daarvan werd beïnvloed door de hoge gasprijzen. Een deel van onze industriële klanten werd door de hoge gasprijzen gedwongen om hun productie terug te schroeven. Wegens hun verslechterde investeringspositie hebben sommigen ook hun plannen voor elektrificatie uitgesteld. Voor de industriële klanten die door langetermijngascontracten hun investeringskracht konden behouden, waren de hoge gasprijzen een extra stimulans om te investeren in elektrificatie.

Door de beschikbaarheid van technologie zoals e-boilers en elektrolyse en de stimulering door SDE++-subsidies kunnen bedrijven plannen voor elektrificatie van de warmtevraag relatief snel maken en uitvoeren. In 2022 zagen we het aantal aanvragen voor aansluitingen van grote industriële klanten dan ook sneller groeien dan in voorgaande jaren, bijvoorbeeld van batterij-exploitanten.

Haven en Industrieel Complex Rotterdam (HIC)

In het HIC is eind 2022 een vooraankondiging van congestie gedaan door TenneT. Omdat wij onze voeding vanuit het hoogspanningsnet van TenneT krijgen, merken ook onze klanten dat. Veelal betekent het dat de aansluiting van klanten die willen groeien op hun huidige aansluiting, of nieuwe klanten die zich hier willen vestigen, voor onbepaalde duur vertraging oploopt. Dit betreuren we omdat elektrificatie naast efficiency en afschakelen de enige verduurzamingsmaatregel is die een bedrijf nú kan nemen. Tegelijkertijd is er ook iets positiefs in te lezen; verduurzamingsplannen die we in 2025 hadden voorzien zijn versneld uitgevoerd. Deze situatie laat dus zien dat de verduurzaming in het HIC echt op stoom is.

Cluster Energie Strategieën

Stedin voert een actieve dialoog over verduurzamingsplannen met de zware industrie in de CES-clusters Rotterdam–Moerdijk en in de Schelde–Deltaregio. De grootste impact van de verduurzaming van deze partijen komt bij de landelijke netbeheerders terecht, zeker wanneer industriële klanten hun processen in één keer elektrificeren (TenneT) of overstappen op waterstof (Gasunie). We zien ook dat bedrijven in stappen verduurzamen. Dit wordt dan mogelijk in eerste instantie door Stedin gefaciliteerd.

Ook is er een CES voor de Decentrale industrie. Eerste analyses en schattingen laten zien dat elektrificatie richting 2050 kan leiden tot een forse extra capaciteitsvraag verspreid over het Stedin-verzorgingsgebied. Deze analyse maakt ook inzichtelijk waar de meeste groei in de capaciteitsvraag wordt verwacht en op welke stations die tot knelpunten kan leiden. In deze gebieden benaderen we de regionale industriële grootverbruikers van gas actief en vragen naar hun verduurzamingsplannen. Deze proactieve aanpak leidt tot een actieve dialoog tussen Stedin, haar klanten, overheden en collega-netbeheerders om verduurzamingsplannen inzichtelijk én uitvoerbaar te maken.

Stedin levert elektriciteitsaansluiting voor een van Europa's grootste biobrandstoffabrieken in Rotterdam

Een aanvullende elektriciteitsaansluiting is nodig om de nieuw te bouwen biobrandstoffabriek van elektriciteit te voorzien. De fabriek wordt gebouwd op Shell-terrein Pernis. Het dichtstbijzijnde transportstation dat dit vermogen kan leveren, ligt op 1,5 km afstand. De afstand is niet de uitdaging, wel het kabeltracé: dit moet één van Nederlands drukste gebieden doorkruisen, zowel boven- als ondergronds. Daar zijn onder meer de opslagtanks van Shell, het hoofdspoortracé van ProRail en de A15 met verkeersknooppunt Beneluxplein.

Een technisch uitdagend kabeltracé van 1900 meter lang, waarvan 1600 meter een gestuurde boring (HDD) met een dieptepunt van ruim 35 meter. De kabel is vanwege de lengte van de boring speciaal geproduceerd voor dit tracé. In 2022 is de uitvoering gestart.

Data (Safe House)

Om onze horizon te verleggen en onderbouwd verder te kijken (en handelen) dan individuele klantaanvragen werkt Stedin nauw samen met partners, onder andere op het vlak van data. Zo heeft Stedin in 2022 de Energiemixstudie mede mogelijk gemaakt, waarin we voor het eerst met data die de industrie zelf heeft aangeleverd hebben gekeken naar kosteneffectieve transitiepaden in de Rotterdamse haven. Met die informatie kunnen we onze scenario's verder verscherpen en de dialoog met de industrie concreter maken.

Daarnaast is in 2022 hard gewerkt aan de realisatie van het Data Safe House, een platform waar industrie en netbeheerders veilig en afgeschermd data over toekomstig energiegebruik kunnen uitwisselen. Het platform is in het derde kwartaal live gegaan met een eerste data-uitwisseling. Volgend jaar ligt de focus op meer deelnemers, betere datakwaliteit en een ondersteunend beleidskader vanuit het Rijk. Deze manier van data uitwisselen is ons belangrijkste gereedschap om vraag naar en aanbod van infrastructuur zo goed mogelijk op elkaar aan te sluiten, nu en in de toekomst. Hoe meer bedrijven hieraan meedoen, hoe beter het beeld wordt. We roepen bedrijven dus actief op om mee te doen.

Project Gridmaster: Adaptieve investeringsstrategieën

Project GridMaster heeft als doel om modellen en methoden te koppelen waarmee we in staat zijn de vele onzekerheden binnen de transitie van de industrie te verkennen, voor zowel de gas-, warmte- als elektriciteitsinfrastructuur. Het project geeft inzicht in mogelijke transitiepaden, de benodigde infrastructuur en bijpassende investeringsstrategieën.

Samen met TenneT, Gasunie, Havenbedrijf Rotterdam, Provincie Zuid-Holland, Gemeente Rotterdam, SmartPort, TU Delft, Siemens, Quintel en TNO hebben we vele scenario's en potentiële investeringsstrategieën verkend.

GridMaster heeft in het Haven Industrie Cluster Rotterdam geleid tot inzicht over de benodigde investeringen voor de verschillende scenario's. Hiermee zijn de (mogelijke) gevolgen van de elektrificatieslag inzichtelijk gemaakt.

Investeren in infrastructuur

Ook in 2022 hebben we volop geïnvesteerd om meer netcapaciteit te creëren. We zetten alles op alles om congestie te voorkomen. De kracht zit in het vinden van een balans tussen het investeren in nieuwe energie-infrastructuur en het optimaal benutten van onze netten; bijvoorbeeld met de mogelijkheden die onze klanten hebben om flexibel om te gaan met hun energieverbruik en -consumptie. Daarover zijn we intensief in gesprek met onze klanten.

Investeringen in onze netten

De investeringen die we in 2022 in onze gereguleerde netten hebben gedaan, zijn onderdeel van het investeringsplan 2022 - 2024. Hierin staan de uitbreidings- en vervangingsinvesteringen voor de elektriciteits- en gasnetten. In 2022 investeerden we in totaal € 712 miljoen waarvan € 700 miljoen in onze gereguleerde netten. De totale investeringen waren daarmee € 25 miljoen hoger dan in 2021.

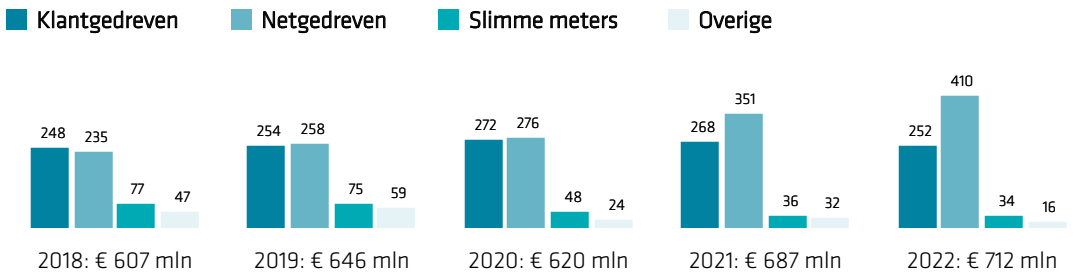

Investeringen in onze netten (in € mln)

Klantgedreven investeringen

De klantgedreven investeringen vinden plaats op verzoek van klanten en overheden (reconstructies). Deze waren in 2022 € 252 miljoen. Dat is € 11 miljoen lager dan verwacht (€ 16 miljoen lager dan in 2021). Dit wordt veroorzaakt door minder investeringen in reconstructies. Wij verwachten dat de klantgedreven investeringen in de komende jaren hoog blijven, mede gedreven door het tempo van de energietransitie en de gestegen energieprijzen. Zowel vraag als aanbod zijn beweeglijk. Hierdoor blijft het plannen en bijsturen van deze investeringen uitdagender en belangrijker dan voorheen.

Netgedreven investeringen

Netgedreven investeringen zijn de investeringen die we doen om de capaciteit en kwaliteit van het huidige net te borgen en verbeteren. Hieronder vallen het vervangen en verzwaren van stations en netten. In 2022 hebben we € 410 miljoen netgedreven investeringen gedaan. Dat is financieel in lijn met de begroting en € 59 miljoen hoger dan in 2021. Een deel van de geplande netgedreven investeringen liep vertraging op door planningswijzigingen van de klant, de omgeving (bijvoorbeeld door langer durende vergunningstrajecten) en/of schaarste van materiaal bij aannemers. Hierdoor hebben we niet de gehele scope waar kunnen maken. Tegelijkertijd stegen de prijzen als gevolg van schaarste, waardoor de investeringen in lijn met de begroting zijn. Uiteindelijk hebben we onze doelstelling op het waarmaken van de netgedreven scope elektriciteit en gas met respectievelijk een score van 93% en 96% niet geheel kunnen waarmaken.

Netgedreven investeringen

Realisatie gasnetwerk	**Target**	**2022**	**2021**	**2020**
Aantal primaire gasaansluitingen vervangen	26.384	22.403	29.040	23.126
Aantal gasstations vervangen	137	163	127	-
Aantal km gasleidingen (uitbreiding & vervanging)*	n.b.	231	256	227
Aantal km brosse leidingen vervangen	215	200	193	140
Resterende aantal kilometer brosse leidingen*	1.014	1.046	1.229	1.422
Realisatie elektriciteitsnetwerk	**Target**	**2022**	**2021**	**2020**
Aantal vervangen MS installaties**	30	19	27	-
Aantal volledige saneringen van aansluitingen (vervangen)**	13.428	14.104	12.195	6.065
Realisatie HS / Transportprojecten (o.b.v. aantallen)	100%	107%	95%	100%
Realisatie MS / LS projecten (o.b.v. euro)**	100%	89%	76%	n.b.
Aantal middenspanningsruimtes (uitbreiding & vervanging)*	n.b.	285	432	436
Aantal km kabels (uitbreiding & vervanging)*	n.b.	715	998	1.059

* Op basis van GIS data van begin februari 2023; 2022 informatie nog onvolledig door nog te verwerken mutaties.
** Exclusief realisatie regio Zeeland

Slimme meters

Onze investeringen in slimme meters waren in 2022 € 34 miljoen. Dat is € 2 miljoen lager dan in 2021 en minder dan begroot als gevolg van het uitstel van de grootschalige opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat in het kader van het afschaffen van de salderingsregeling. Op dit moment heeft 84,7% (2021: 82,4%) van de huishoudens in Stedin-gebied een slimme meter. Vanuit het wetsvoorstel voor de afbouw van de salderingsregeling wordt een geschikte meter verplicht, deze meter kan zowel de levering als de teruglevering van stroom apart meten. Eind 2022 voldoet bijna 87% van alle meters in Stedin-gebied aan de criteria van een geschikte meter. Er zijn namelijk ook niet-slimme meters die voldoen aan de mogelijkheid om de teruggave af te lezen. Deze dienen echter handmatig te worden doorgegeven door de klant.

Overige activa

De overige investeringen waren in 2022 € 16 miljoen (€ 16 miljoen lager dan in 2021),waarvan € 4 miljoen in het telecommunicatienetwerk. Het doorschuiven van de investeringen in stoom en warmte binnen NetVerder zorgt voor € 15 miljoen lagere investeringen dan begroot.

Bijna 2 trafohuisjes per werkdag gebouwd in 2022

Stedin heeft dit jaar 478 nieuwe trafohuisjes in haar verzorgingsgebied geplaatst. Dat is minstens één nieuw huisje per dag. Reden: steeds meer mensen verduurzamen hun huis of bedrijf. Stedin beheert al zo'n 26.500 trafohuisjes in Utrecht, Zeeland en Zuid-Holland. In het trafohuisje wordt middenspanning omgezet naar laagspanning, zodat het gebruikt kan worden in huis. Daarnaast maken ze ook het laden van auto's in de buurt mogelijk en transporteren ze duurzame elektriciteit van de zonnepanelen die op de daken liggen. Een trafohuisje is dus een onmisbaar knooppunt.

Waar zo'n huisje komt te staan luistert nogal nauw, want niet alle plekken zijn even geschikt. Ze moeten bijvoorbeeld aan de openbare weg staan op een centrale plek in de wijk. Daarnaast moeten monteurs van Stedin er goed bij kunnen voor werkzaamheden of het verhelpen van een storing. Stedin plaatst de trafohuisjes in samenwerking met de gemeente. De buurt wordt bij het plaatsen van een nieuw trafohuisje geïnformeerd en waar mogelijk betrokken.

Vier in 2022 gerealiseerde investeringen uitgelicht

1. Vervangen hoofdverdeelstation Vlissingen-Oost
Het station bedient grote industriële klanten in de haven. Het verouderde hoofdverdeelstation hebben we vervangen en we hebben de capaciteit uitgebreid. Naast de bestaande 30 kV-installatie, hebben we een 21 kV-installatie geplaatst. Om zon- en windinitiatieven aan te sluiten, is er een complexe boring van 1,5 km lang en 50 meter diep onder de Sloehaven gemaakt. Deze initiatieven leveren straks evenveel duurzame elektriciteit als ongeveer 36.000 huishoudens in een jaar verbruiken. Hiermee wordt in één klap respectievelijk 16% en 7% van de resterende doelstelling voor duurzame opwek door wind en zon van het Zeeuws Energieakkoord behaald.

2. Uitbreiden capaciteit Broekvelden - Bodegraven
In het gebied rond Bodegraven hebben we de capaciteit flink uitgebreid. Langs de A12 tussen Gouda en Bodegraven hebben we 10 km aan 50kV elektriciteitsverbindingen aangelegd. Daarnaast hebben we de 10kV-installatie uitgebreid op het station Broekvelden.

3. Gebiedsontwikkeling Kop van de Beer - Rotterdam
Op de Kop van de Beer ontwikkelt de Haven Rotterdam een 'Food Hub' van ca. 60 hectare. De Kop van de Beer is de noordwestelijke punt van het Havengebied Europoort. Grotere voedselbedrijven zoals Innocent Drinks vestigen hier productielocaties. Voor de energievoorziening hebben wij er een 25/21 kV-transformatorstation gerealiseerd, dat inmiddels in bedrijf is.

4. Nieuw transformatorstation - Amersfoort
In Amersfoort zijn we bezig om 4 van onze stations flink te verbeteren. We verwijderen of vervangen verouderde componenten, vernieuwen het 50/10kV-transformatorstation en leggen nieuwe velden aan. Op deze manier waarborgen we de kwaliteit én verhogen we de capaciteit voor dit gebied. De werkzaamheden voor 3 van de 4 stations zijn in 2022 afgerond.

Van lange naar middellange en korte termijninvesteringsplannen
Een aanpassing aan het transportnet heeft een doorlooptijd van vele jaren. Om deze aanpassingen tijdig in gang te zetten, is een masterplan nodig voor de langetermijnontwikkeling van het elektriciteitsnet van Stedin. We hebben ons verzorgingsgebied opgedeeld in 18 gebieden waarvoor we zo'n masterplan met een scope tot 2050 hebben opgesteld. De grootste onzekerheid is de toekomstige ontwikkeling van de vraag naar energie. Deze onzekerheid proberen we te ondervangen aan de hand van beschikbare nationale en Stedin-scenario's. Om tot de juiste investeringen te komen, vergelijken we de alternatieven op basis van het 'minimale spijt'-principe. Dit helpt ons om in situaties met grote onzekerheid desinvesteringen te voorkomen en tijdig vergunningsprocedures in gang te zetten.

Geplande investeringen
De masterplannen zijn richtinggevend voor ons Strategisch Investeringsplan (SIP) 2022-2037. Eens in de twee jaar stellen we vanuit het SIP het investeringsplan (IP) op. Het IP 2022-2024 is in april 2022 vastgesteld. De beschikbare inzichten over de opwek van elektriciteit vanuit onder andere de RES zijn opgenomen in de scenario's. Ook is bij het opstellen van het plan gebruik gemaakt van actuele klantinformatie en erkende landelijke en regionale beschikbare bronnen, zoals doorrekeningen van het Planbureau voor de Leefomgeving, SDE++-aanvragen en publieke en private projectontwikkelingen. Op www.stedin.net/investeringsplan staat meer over de investeringen in Utrecht, Zeeland en Zuid-Holland. Via deze link is op een interactieve kaart van ons werkgebied te zien aan welke projecten we werken.

RePowerEU
Terwijl het ambitieuze EU-klimaatpakket 'Fit for 55' de stappen van de Brusselse beleidscyclus doorloopt, presenteerde de Europese Commissie in 2022 vanwege de oorlog in Oekraïne en de energiecrisis alweer het volgende klimaatplan: REPowerEU. Via REPowerEU wordt de afhankelijkheid van Russische fossiele brandstoffen zo snel mogelijk afgebouwd en worden de Europese klimaatambities flink opgeschroefd. Een greep uit de Europese ambities voor 2030: 45% van het totale energiegebruik moet hernieuwbaar zijn, waarvan ten minste 600GW zonne-energie, 35 miljard m3 groen gas en 10 miljoen ton hernieuwbare waterstof. De komende jaren moeten deze ambities naar landelijk beleid worden vertaald.

Congestie

We werken er hard aan om congestie zo veel mogelijk te vermijden. Tegelijkertijd is de grens van de capaciteit van het hoogspanningsnet van TenneT in zicht in meerdere delen van het land. Dit raakt ook grootverbruikklanten in ons werkgebied; in de Rotterdamse haven, Goeree-Overflakkee en de provincie Utrecht. Zodra er congestie is in het hoogspanningsnet veroorzaakt dit congestie in het betreffende gebied van de regionale netbeheerder. Daarom is de samenwerking met TenneT voor ons cruciaal.

Congestiegebieden TenneT

1. Haven Rotterdam en Goeree-Overflakkee

- Congestie op afname, onderzoek loopt

In een groot deel van de Rotterdamse haven (Europoort, Botlek en Pernis) en de regio's Voorne-Putten, Goeree-Overflakkee, Hoek van Holland en Hoogvliet gaan Stedin en TenneT onderzoeken of het elektriciteitsnet efficiënter benut kan worden met behulp van congestiemanagement voor de afname van elektriciteit. Het hoogspanningsnet zit in deze regio's nagenoeg aan de maximale capaciteit door een sterk groeiend aantal (verzwarings)aanvragen voor elektrificatie van industriële processen en het aansluiten van onder andere elektrolysers, e-boilers, walstroom en e-logistiek. De aanvragen bij elkaar betreffen 650 megawatt (MW) en werden in uiteenlopende scenario's pas voorzien richting 2030. De groei van 650 MW is vergelijkbaar met 4 keer het vermogen van de stad Delft op een piekmoment. De uitkomst van het congestiemanagementonderzoek verwacht TenneT in de zomer van 2023. De structurele oplossing is de uitbreiding van capaciteit voor deze regio en bestaat onder meer uit het bijplaatsen van drie transformatoren. Naar verwachting is dit tussen 2027 en 2029 gereed. Meer informatie op www.stedin.net.

2. Provincie Utrecht

- Congestie voor opwek, tot op zekere hoogte congestiemanagement mogelijk waardoor merendeel wachtlijst transportrechten heeft gekregen
- Congestie op afname, onderzoek loopt

In 2021 is in de provincie Utrecht congestie afgekondigd vanwege transportbeperkingen van TenneT. Uit het onderzoek naar congestiemanagement blijkt dat voor een groot deel van onze wachtlijst capaciteit beschikbaar komt om nieuwe klantaanvragen (>3x80 ampère) terugleververermogen te bieden. In overleg met onze klanten - op volgorde van de wachtlijst - bespreken we hoeveel vermogen voor teruglevering is vrijgekomen. In november 2022 is door TenneT ook een vooraankondiging gedaan van structurele congestie voor afname van elektriciteit. TenneT voert het onderzoek uit naar de mogelijkheden van congestiemanagement en verwacht de uitkomst in de zomer van 2023. Ook verwacht TenneT door uitbreidingswerkzaamheden aan het hoogspanningsnet de huidige knelpunten in 2029 op te lossen. In de afgelopen twee jaar is in de provincie Utrecht voor 265 MW aan transportvermogen aangevraagd. Dit is vergelijkbaar met het elektriciteitsverbruik van de stad Utrecht op een piekmoment. Meer informatie op www.stedin.net/utrecht.

Nieuwe code voor congestiemanagement
Toezichthouder Autoriteit Consument & Markt (ACM) heeft op 25 mei 2022 nieuwe regelgeving gepubliceerd voor het toepassen van congestiemanagement. Met deze nieuwe spelregels krijgt Stedin meer mogelijkheden om op plaatsen waar het net zijn maximale capaciteit heeft bereikt flexibel met energievraag- en aanbod om te gaan totdat de netuitbreiding gerealiseerd is. Hierdoor kunnen we de beperkt beschikbare ruimte van het elektriciteitsnet efficiënter benutten en ontstaat er eerder ruimte voor nieuwe klanten, zoals producenten van groene stroom.

Door de nieuwe regels kunnen ook producenten die grootschalig duurzame energie opwekken tegen een financiële vergoeding meedoen aan congestiemanagement. Is in een gebied het stroomaanbod of -vraag groter dan het netwerk aankan? Dan kan de netbeheerder via het platform GOPACS een oproep aan (markt)partijen doen om meer of juist minder elektriciteit te gebruiken of op te wekken. De (markt)partijen geven vervolgens aan tegen welke prijs zij dit willen doen. Als de netbeheerder vervolgens de biedingen accepteert, doet de producent of verbruiker wat die heeft beloofd en krijgt daarna een financiële vergoeding.

Stand van zaken in de drie congestiegebieden van Stedin
In 2022 heeft Stedin voor het eigen regionale netwerk geen nieuw congestiegebied aangekondigd.

1. Dordtse Kil
- Congestie voor opwek, heronderzoek loopt

Sinds september 2021 kunnen nieuwe duurzame projecten op bedrijventerreinen Dordtse Kil III en IV hun opgewekte energie niet terugleveren aan het elektriciteitsnet. Dat kan weer als de netuitbreiding gereed is (medio 2025). Door de nieuwe code voor congestiemanagement hebben we meer mogelijkheden voor congestiemanagement. Op 10 november startte Stedin daarom een marktuitvraag. Hiermee maken we ruimte vrij op het elektriciteitsnet en kunnen we mogelijk eerder meer klanten aansluiten. We verwachten in het eerste kwartaal van 2023 het heronderzoek naar aanleiding van de nieuwe code voor congestiemanagement gereed te hebben. Meer informatie op www.stedin.nl/dordtsekil.

2. Middelharnis
- Congestie op opwek, heronderzoek loopt

In Middelharnis wordt op piekmomenten bijna drie keer zoveel elektriciteit opgewekt als wordt gebruikt. Hierdoor moeten we veel opgewekte elektriciteit van het eiland af transporteren. De afgelopen 10 jaar is hier al voor ruim € 100 miljoen in geïnvesteerd en de komende jaren plaatsen we extra transformatoren die een investering van een kleine € 7 miljoen vergen. In het eerste kwartaal van 2023 is het heronderzoek naar aanleiding van de nieuwe code voor congestiemanagement gereed. Naar verwachting is er vanaf begin 2024 meer ruimte voor nieuwe teruglevering omdat dan de extra transformatoren in bedrijf worden genomen. Meer informatie op www.stedin.net/middelharnis.

Congestie in Middelharnis voorkomen
Op zaterdag 19 maart werd in en rond Middelharnis zoveel zonne- en windenergie opgewekt en zo weinig elektriciteit verbruikt, dat er een piek in de teruglevering is ontstaan. De kans op overbelasting van het net en een storing is dan heel groot. Wij hebben direct contact opgenomen met een producent van zon- en windelektriciteit. Die heeft meteen zijn productie naar beneden gebracht. Zo hebben we met hulp van de producent een storing voorkomen.

3. Zeeland: Schouwen-Duiveland en Tholen
- Congestie voor opwek, heronderzoek loopt

In het najaar van 2020 is structurele congestie afgeroepen op Schouwen-Duiveland en Tholen. Samen met TenneT werken we aan oplossingen om het elektriciteitsnet hier te versterken. Hiervoor plaatsen we op zowel Schouwen-Duiveland als Tholen nieuwe transformatoren, verbonden met een nieuw aan te leggen 150 kV verbinding naar Bergen op Zoom ter vervanging van de bestaande 50kV-Noordring. Deze is naar verwachting uiterlijk medio 2027 operationeel. Ook in deze gebieden roepen we partijen op om, tegen een vergoeding, flexibiliteit aan te bieden. Dit heeft inmiddels geleid tot een eerste contract met Zeeuwind voor Windpark Noorpolder. Meer informatie op www.stedin.net.

Op Schouwen-Duiveland en Tholen doen we een pilot met een 'Non-Firm Aansluit- en Transportovereenkomst'. Met deze overeenkomst kunnen we klanten wel aansluiten in congestiegebieden, maar hebben ze geen garantie dat ze altijd elektriciteit op ons net kunnen terugleveren en/of van ons net kunnen afnemen. Met de klant maken we afspraken dat de productie-installatie minder of niet teruglevert als het net overbelast dreigt te worden.

Eerste contract voor flexibel elektriciteitsvermogen volgens nieuwe netcode getekend
Stedin, duurzame energiecoöperatie Zeeuwind en Gabri Hoek B.V. hebben op 25 november als eersten in Nederland een 'congestiemanagementcontract' getekend voor Windpark Noordpolder volgens de nieuwe netcode elektriciteit. Hierdoor kan structurele filevorming op het elektriciteitsnet worden vermeden en ontstaat potentieel 10 megawatt extra ruimte op het lokale elektriciteitsnet van Tholen en Schouwen-Duiveland. Totdat de structurele netuitbreiding is gerealiseerd in 2027 profiteert iedereen in het gebied hiervan omdat het bijdraagt aan de leveringszekerheid. Windpark Noordpolder ontvangt een vergoeding voor de geleverde flexibiliteitsdiensten. De samenwerking moet het begin zijn van vele volgende flexcontracten.

Wachtlijst
Vanwege congestie staan eind 2022 228 bedrijven en instellingen op onze wachtlijst om aangesloten te worden voor in totaal 194 MW (In Utrecht staan 141 klanten op de wachtlijst, in Zuid-Holland 47 en in Zeeland 40). Bij 188 van de 228 bedrijven op de wachtlijst gaat het om teruglevering en bij 40 om afname van elektriciteit met een vermogen van 40 MW. In ons werkgebied hebben we een leveringszekerheid van 99,9959%. De klanten die op een wachtlijst staan hebben echter een leveringszekerheid van 0% van de aanvraag. Het spijt ons zeer dat wij hen geen nieuwe transportcapaciteit kunnen bieden. We doen er dan ook alles aan om congestie te voorkomen en onze netten zo goed mogelijk te benutten.

Impact van de congestie
Als congestiemanagement niet mogelijk is, geldt de congestie in alle gebieden alleen voor grootverbruikers met een aansluiting groter dan 3x80 ampère. Consumenten kunnen zonnepanelen blijven plaatsen en elektriciteit terugleveren. Wanneer congestiemanagement wel mogelijk is, maken we met klanten afspraken dat zij het net minder gebruiken op specifieke momenten. Hierdoor ontstaat ruimte voor andere klanten, zodat deze in principe geen hinder ondervinden van de congestie. Er geldt een maximum voor de omvang van congestiemanagement. Klanten waarmee afspraken zijn gemaakt, worden hiervoor gecompenseerd.

Transportschaarste voorkomen

Flexibiliteit

Als we een probleem in ons net voorzien door een specifieke aanvraag, gaan wij in gesprek met de klant over wat die wil afnemen en/of opwekken. We laten zien wat wel kan, bieden perspectief en hebben een gesprek over het al dan niet inzetten van flexibiliteit zodat we stroompieken kunnen verminderen. Met klanten die flexibiliteit leveren, werken we met zogenaamde 'capaciteitsbeperkingscontracten'. Klanten krijgen een financiële compensatie voor hun flexibiliteit.

Uitgaven aan flexibel regelvermogen

Om flexibel regelvermogen in de praktijk in te kunnen zetten moeten verschillende afspraken gemaakt worden tussen Stedin en de partij die flexibel regelvermogen aanbiedt, waaronder afspraken over de vergoeding. Dit is een lastig speelveld. Enerzijds moet de vergoeding voldoende zijn om deelnemers te verleiden – deze dienen er niet op achteruit te gaan. Anderzijds hebben - vanuit het kader van een vastgesteld budget - de kosten voor flexibiliteit een direct effect op het aantal klanten dat door congestiemanagement aangesloten kan worden. Hoe hoger de kosten voor flexibel regelvermogen, des te minder klanten van de wachtrij geholpen kunnen worden en weer capaciteit kunnen krijgen. Stedin kiest voor 'op kosten gebaseerde vergoedingen' voor de inzet van flexibel regelvermogen. Dit betekent dat klanten bij het terugregelen van een zonnepark een vergoeding van Stedin ontvangen die gelijk is aan de omzet die ze gehad zouden hebben op de 'day ahead markt' bij de verkoop van energie.

GOPACS

GOPACS is een gezamenlijk platform van de regionale en landelijke netbeheerders waarop ze gezamenlijk en efficiënt flexibiliteit inkopen, afstemmen en coördineren. Het platform sluit aan op bestaande handelsplatformen waarbij deelnemende partijen in een specifiek netgebied aangeven tegen welke prijs zij bereid zijn meer of minder elektriciteit te verbruiken of terug te leveren. Zodra er een knelpunt op het net dreigt, doet de netbeheerder een oproep om flexibel vermogen te bieden. In het afgelopen jaar was een duidelijke toename te zien van deelnemers op het platform.

GOPACS telt in 2022 721 aansluitingen verdeeld over 27 trading companies. In ons verzorgingsgebied zijn dat 219 (2021: 150) aansluitingen bij 7 trading companies. Dit jaar is er door Gopacs (voor alle netbeheerders incl. TenneT) bijna 182 GWh aan flexibiliteit geleverd met een 'waarde' van ruim € 59,5 miljoen (2021: 140 GWh/ € 35 miljoen). De 'waarde' is in dit geval het verschil tussen de koop- en verkooporders (dus wat de netbeheerder betaalt). We verwachten dat GOPACS door de nieuwe code congestiemanagement steeds vaker door ons zal worden ingezet.

Flexchallenge

In april dit jaar startten we een marktconsultatie onder de naam 'Stedin Flexchallenge'. Hierbij dagen we bedrijven uit om met ons mee te werken om het elektriciteitsnet beter te benutten. Dit kunnen ze doen door op piekmomenten minder of juist meer elektriciteit af te nemen of terug te leveren.

De Flexchallenge focust zich nu op 2 gebieden waar we verschillende dingen willen leren:

1. Netgebied Spijkenisse. Hier verkennen we de mogelijkheden om een netverzwaring te voorkomen of uit te stellen door de geleidelijke toename in de vraag naar elektriciteit te faciliteren.
2. Congestiegebied Schouwen-Duiveland & Tholen. In dit gebied onderzoeken we of we met behulp van flexibel vermogen ruimte kunnen creëren voor nieuwe grootschalige zon/wind initiatieven voor de opwek van elektriciteit tijdens de periode dat er congestie is.

Onze oproep heeft geleid tot maar liefst 30 oplossingen van zeer verschillende partijen, verdeeld over grofweg drie categorieën: flexibiliteit in duurzame opwek door zon en wind, flexibele bedrijfsprocessen en opslag. In de beide gebieden ziet Stedin kansen om daadwerkelijk meer ruimte te creëren op het elektriciteitsnet.

In de tweede helft van 2022 heeft Stedin vervolgstappen gezet om de organisaties met de direct inzetbare oplossingen te contracteren. Dit heeft in 2022 onder andere geleid tot de eerste getekende overeenkomst voor het leveren van flexibiliteit. Stedin blijft zich inzetten om meer flexibiliteit te contracteren, zodat er voldoende flexibele capaciteit beschikbaar komt om klanten die in de wachtrij staan aan te sluiten.

Energie Collectief Utrechtse Bedrijven

Begin 2022 is er op initiatief van het Energie Collectief Utrechtse Bedrijven (ECUB) een actieve samenwerking tussen Stedin, de gemeente Utrecht en de provincie Utrecht opgestart. Het doel: het net optimaal benutten. Het samenwerkingsverband realiseert met lokaal aangesloten bedrijven op het industrieterrein Lage Weide een gezamenlijke oplossing om te voorkomen dat het lokale net overvol raakt en ontwikkelingen geremd worden of tot stilstand komen. Die bedrijven hebben samen met het ECUB een lokale energiecoöperatie opgericht, om gedurende piekmomenten flexibiliteit te bieden in afname en/of teruglevering en zo collectief gebruik te maken van deze vrije ruimte. De partijen worden in een virtueel net samengebracht en delen daar de capaciteit met elkaar. Piekmomenten voorkomen we zoveel mogelijk door flexibele vermogensvraag (zoals e-laadinstallaties en warmte-koudeopslag slim aan te sturen). Als er toch een piekmoment is, wordt de beschikbare netcapaciteit aangevuld met energie uit batterijen en indien nodig met lokale fossiele opwekcapaciteit zoals een gasgenerator. Door de combinatie van realtime metingen, slimme sturing en piekopwekvoorzieningen maken we maximaal gebruik van de beschikbare netcapaciteit.

Benutten van onze netten

We hebben, naast het inzetten van flexibiliteit, nog verschillende instrumenten die gericht zijn op het maximaal benutten van het bestaande energienet. Stedin ontplooit hiervoor diverse initiatieven zonder de leverbetrouwbaarheid in gevaar te brengen. Voorbeelden hiervan zijn het loslaten van de storingsreserve en cable pooling.

Storingsreserve loslaten en opwekstuning

Als een stroomkabel kapot gaat en de storingsreserve niet meer beschikbaar is om de elektriciteit om te leiden, werken we met opwekstuning. Dit is het met een stuurbox decentraal en op afstand sturen van opwekvermogen (van zon en wind) in het geval van storingen of onderhoudswerkzaamheden. Met deze dienst zijn wij in staat om grote opwekkers, zoals zon- en windparken, tijdelijk af te remmen in hun productie. Zo kunnen we in geval van een storing toch de storingsreserve gebruiken en de duur van die storing beperken. Hiermee borgen we de hoge betrouwbaarheid van ons elektriciteitsnet. Samen met commerciële partners en klanten Sunrock, Kieszon en Eneco heeft Stedin de dienst opwekstuning ontwikkeld. Sunrock en Eneco werken dit jaar voor het eerst met een stuurbox in de gebieden Europoort en Dordtse Kil. In de Dordtse Kil gaat deze stuurbox met name helpen om uitval te voorkomen bij een storing. In 2022 hebben we de stuurbox bij drie klanten geplaatst. Doordat we twee grote windparken (Kroningswind en Harde Zeewering) hebben aangesloten

kunnen we nu sturen op ruim 200 MW. Het is de ambitie om in 2023 bij 500 klanten een stuurbox te plaatsen. Vanaf volgend jaar wordt deze dienst ook geschikt gemaakt voor batterijen.

Cable pooling

Bij cable pooling kunnen we op één aansluiting zowel zon- als windopwek op één kabel combineren. Dit is van belang, want de totale capaciteit van een aansluiting wordt bij opwekinstallaties voor zon (12%) en wind (28%) maar beperkt benut. Het waait immers niet altijd en er is niet constant zon. Toch moet de aansluiting piekbelasting aankunnen. Bij cable pooling regelen we op piekmomenten, als de capaciteit van de aansluiting te klein is, het zonne- of windpark terug. Zo wordt de hoeveelheid verloren energie beperkt. Het rendement op een aansluiting kunnen we hiermee verhogen naar 39%, er zijn minder aansluitingen nodig en we kunnen meer opwekvermogen kwijt op het net. In 2022 zien we dat de markt nog niet zover is dat cable pooling tussen verschillende partijen wordt toegepast in Stedin gebied. De verwachting is wel dat deze optie door capaciteitschaarste steeds interessanter wordt.

De onderlinge afhankelijkheid van partijen bij nieuwe initiatieven wordt hierbij nog als drempel aangedragen, evenals terughoudendheid bij financiers. Onbekend maakt immers onbemind. Een voorbeeld waarbij de technische en economische voordelen van cable pooling worden gerealiseerd is het cable pooling 'light' project van Vattenfall, dat dit jaar is geopend op Goeree-Overflakkee waar wind, zon, en batterijen worden gecombineerd.

Verruiming cable pooling

Meerdere klanten hebben aangegeven gebruik te willen maken van cable pooling in situaties waarbij een opwekker en een afnemer betrokken zijn. Dit mag echter niet binnen de bestaande regelgeving. Deze schrijft voor dat cable pooling alleen plaats mag vinden in combinaties van zon en wind. Zon en wind zijn immers vaak complementair aan elkaar. Om onze netcapaciteit nog beter te benutten is een verruiming van de cable poolingregeling voor opwekkers en afnemers (waaronder batterij-exploitanten) voor Stedin en haar klanten interessant. Van het beter verdelen van het 'éénrichtingsverkeer (alleen opwek)' zijn we dan in staat om met dezelfde infrastructuur een groter deel van het net voor 'tweerichtingsverkeer (opwek en afname)' in te zetten. Omdat opwek en afname complementair zijn aan elkaar, hoeven partijen in tegenstelling tot cable pooling tussen opwekkers, bij incidentele momenten van harde wind en felle zon, hun opwek niet terug te schroeven. Dit vergemakkelijkt het maken van onderlinge afspraken.

Onder andere via het Landelijk Actieprogramma Netcongestie streeft Stedin ernaar om barrières voor haar klanten terug te brengen en bovengenoemde verruiming wettelijk mogelijk te maken.

Inzet batterijen ter voorkoming van congestie

Sinds de aankondiging door TenneT van congestie in Limburg en Noord-Brabant zien we in ons werkgebied een verviervoudiging van het aantal aanvragen en het tienvoudige aan aansluitvermogen om batterijen aan te sluiten op het regionale elektriciteitsnet. In 2022 ging het om ruim 1350 MW. Dit staat gelijk aan ruim 3 keer het vermogen van de stad Den Haag op een piekmoment. De opgave is enorm, en het is voor Stedin niet mogelijk om deze vermogens zomaar in te passen.

Batterijen zijn een belangrijk onderdeel van het energiesysteem van de toekomst. Slimme batterijen kunnen binnen enkele minuten worden ingezet om op te laden of te ontladen en kunnen zo helpen bij het oplossen en voorkomen van congestie, mits de juiste voorwaarden worden toegepast. De nieuwe batterij-aanvragen vragen juist veel reservecapaciteit van het netwerk in plaats van het net te ontlasten bij pieken. Zo laden ze vaak als een batterij leeg is en niet automatisch als er veel duurzame opwek is door bijvoorbeeld zon. Hierdoor ontstaat het risico op congestie.

Stedin ziet het als haar maatschappelijke taak om onnodige congestie te voorkomen en wil daarom het liefst alleen partijen aansluiten die bereid zijn afspraken te maken. De wet staat niet toe dat Stedin selectief is in het aansluiten van klanten. Toch zijn wij van mening dat er grond is om hierop te sturen omdat wij het niet solidair vinden dat enkele partijen de capaciteit van het elektriciteitsnet blokkeren.

We zijn in gesprek met batterij-exploitanten om deze aanpak vorm te geven en om af te stemmen of deze voor alle partijen werkbaar is.

Slim investeren in onze netten

Station HVS-Centrale is het meest bijzondere station van de regio Den Haag: de gevel van het pand heeft een monumentaal aanzicht. Ook staat het station in een dichtbevolkt gebied. In 2023 vervangen we de primaire installatie van de HVS-Centrale en vergroten de capaciteit met 50%. Vanwege de beperkte ruimte in de HVS-centrale hebben we met Siemens twee grote E-houses ontwikkeld en geplaatst die tijdens de verbouwperiode tijdelijk de functie overnemen van de HVS-Centrale. Hierdoor kunnen we veilig het bestaande station verbouwen en na de verbouwing alle verbindingen weer in de HVS-Centrale aansluiten. De E-houses zijn compact maar hebben alle functionaliteiten van het bestaande pand. In verhouding is de bouwperiode kort (ongeveer 1 jaar). Na de verbouwing van HVS-Centrale zetten we de E-houses in bij andere stations.

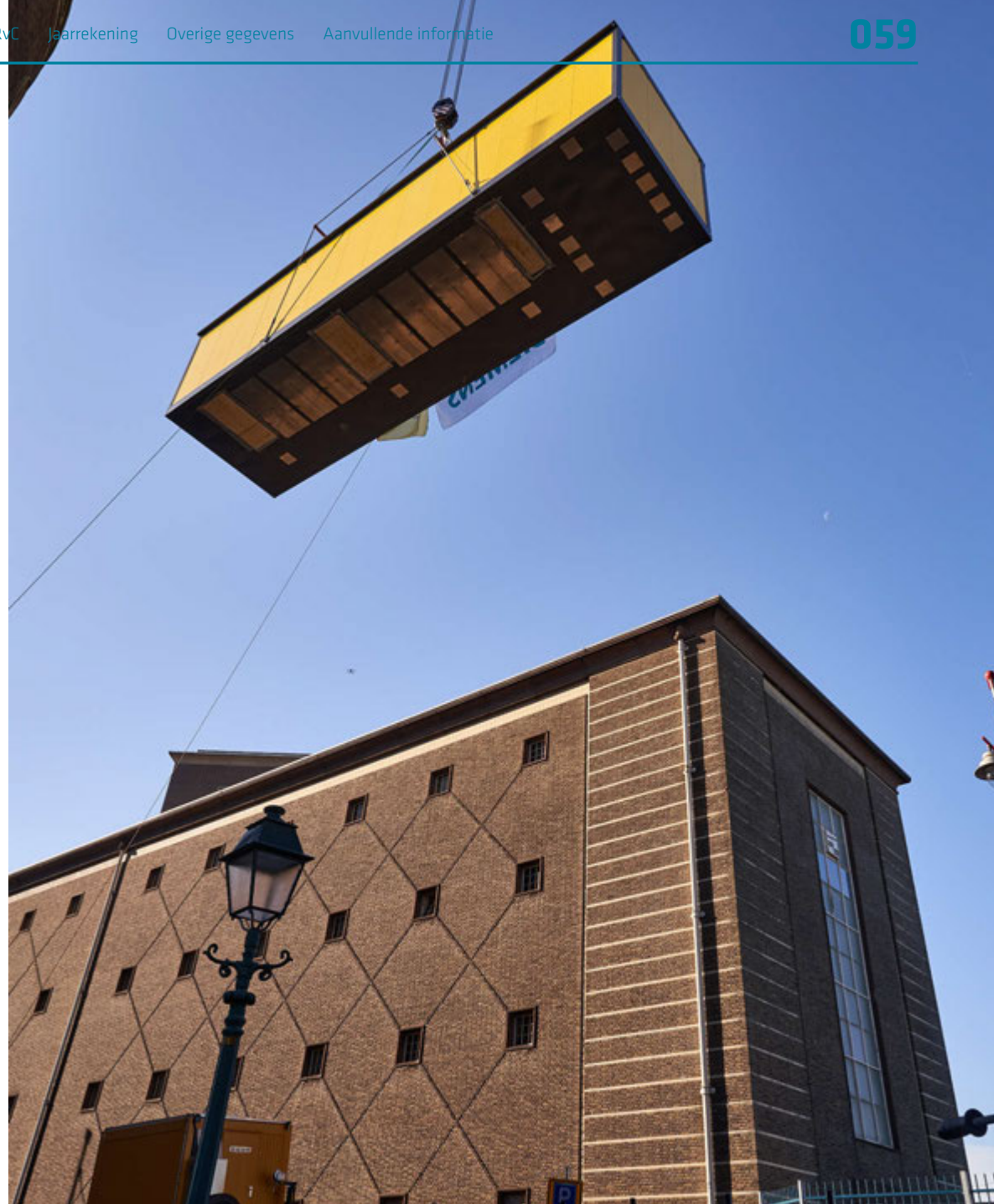

Slimme netten, datatechnologie en innovatie

Om de energietransitie mogelijk te maken, hebben we slimme netten nodig die inzicht geven in de kwaliteit en capaciteit van het net. Deze data vormen samen met de klantvraag belangrijke informatie om goede voorspellingen te maken waar in de toekomst mogelijk knelpunten kunnen ontstaan in ons net. Tegelijkertijd werken we met partners aan innovatieve oplossingen die de energietransitie kunnen versnellen. Om onze netten slim te besturen, plaatsen we slimme sensoren in onze laagspannings-, middenspannings- en transportnetten.

Laagspanningsnet - de slimme meter

Beschikbaarheid slimme meterdata

Netbeheerders moeten ervoor zorgen dat 97% van alle valide verzoeken van slimme meters met een stand worden beantwoord. Stedin behaalde een score van 96,8%. Door een aantal grote verstoringen in ons telecomnetwerk en het CTS portaal viel de performance terug gedurende een deel van het jaar. Voor een meter in storing kunnen meerdere verzoeken gedaan worden. Daardoor kan het beeld ontstaan dat meerdere meters in storing staan. Door te corrigeren voor deze herhaalverzoeken stijgt de score van Stedin van 96,8% naar 98,5%. In 2018 was de score bij Stedin nog 94%.

Enorme stijging vraag naar energiedata

Energieprijzen stijgen enorm. Dat heeft de behoefte aan energiedata van klanten flink versterkt. Het uitlezen van data via slimme meters is sectorbreed met 40% toegenomen ten opzichte van 2021. Ten opzichte van 2020 is deze stijging zelfs 160%. Stedin ontvangt zo'n 185 miljoen dataverzoeken per maand. Ondanks deze toename blijven we in staat om op een veilige, betrouwbare en efficiënte manier slimme-meterdata beschikbaar te stellen aan marktpartijen. Partijen die meterstanden opvragen zijn energieleveranciers op verzoek van klanten, maar ook onafhankelijke dienstaanbieders zoals energieapps (ook op verzoek van klanten). Dit toont aan dat klanten meer grip willen krijgen op hun energierekening. Marktpartijen hebben deze data nodig voor de opbouw van gegevens zodat deze beschikbaar zijn voor de klant (bijvoorbeeld via de app van de energieleverancier) maar ook voor processen.

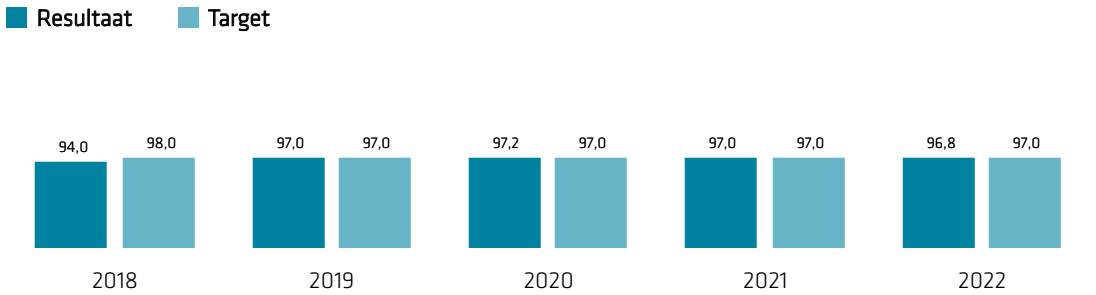

Beschikbaarheid slimme meter data versus target

Vanaf oktober 2020 zijn netbeheerders wettelijk verplicht een register van 24 maanden op te bouwen met dagstanden van alle slimme meters (meters die op verzoek van de klant 'Administratief uitstaan' zijn uitgesloten). Deze data zijn beschikbaar voor de leverancier van de klant. De vulgraad van dit register ligt bij Stedin op gemiddeld 99,5% per maand. Dit wil zeggen dat voor alle meters waarvan Stedin een dagstand beschikbaar moet hebben, dat dat in 99,5% van de gevallen ook gelukt is.

Aan de privacy en security van de slimme-meterinfrastructuur worden hoge eisen gesteld. Eén keer per twee jaar vindt bij alle netbeheerders een uitvoerige externe audit plaats. Dan wordt getoetst of de privacy en security aan de kwaliteitscriteria voldoet.

In 2022 hebben we 47.870 slimme meters geplaatst. 84,7% van de huishoudens in het Stedin gebied heeft nu een slimme meter.

Connectiviteit voor het uitlezen van slimme meters

Op connectiviteitsgebied zijn er de nodige ontwikkelingen geweest in 2022. Zo is er in samenwerking met Enexis en Alliander een gezamenlijke telecomstrategie ontwikkeld ('Samen, Flexibel, Nu'). Het eerste initiatief uit deze strategie is de gezamenlijke aanbesteding van een simkaart (sector eSIM) met een bijbehorend management platform (RSP platform). Deze oplossing biedt ons een betere onderhandelingspositie naar operators voor mobiele datacommunicatie: we hebben geen lock-in meer waardoor we zonder een fysiek bezoek aan de meter de simkaart kunnen wisselen. Het voordeel hiervan is dat we zo makkelijk van het netwerk van een andere operator gebruik kunnen maken. Daarnaast hebben hiermee we de middelen in handen om de levensduur van de meter te verlengen.

In 2022 bediende Stedin zich van 3 verschillende draadloze netwerktechnologieën voor de slimme meter; GPRS, CDMA en LTE-M. GPRS zetten we niet meer en CDMA nog slechts beperkt in voor nieuwe meters vanwege de uitfasering van deze technologieën. LTE-M is dus de leidende netwerktechnologie voor de komende jaren. Naast de LTE-M meter die op de frequentiebanden van de commerciële operators functioneert, werken we aan een LTE-M meter-die ook op de 450 MHz band werkt. Dit is de zogenoemde multibandmeter.

Deze meter plaatsen we vanaf medio 2023. Zo is Stedin voorbereid op een eventuele overstap naar een privaat LTE-M-netwerk op de 450 MHz band. Naast deze ontwikkeling neemt Stedin samen met andere netbeheerders in Nederland deel aan een gezamenlijk initiatief met betrekking tot de volgende generatie meter, de Next Gen meter.

Utility Connect is momenteel de vergunninghouder van het 450 MHz-spectrum. Stedin, Alliander en Westland Infra nemen van Utility Connect diensten af voor de verbinding van de slimme meters met CDMA-technologie. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat is van plan de 450-MHz frequentieband te splitsen in twee delen (kavel A en B). Het definitieve verlengingsbesluit van het kavel A is op 22 november 2022 door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat gepubliceerd in de Staatscourant. Dit betekent dat de vergunning tot halverwege 2035 in handen blijft van Utility Connect. Hiermee is de continuïteit van de slimme meters met CDMA-technologie geborgd. Het ontwerpbesluit over de heruitgifte van kavel B is deze zomer in consultatie gegaan. Hierop hebben Stedin, Alliander en Westland Infra hun zienswijze gegeven.

Spanningskwaliteit
Begin 2022 is de Gedragscode Slim Netbeheer goedgekeurd door de Autoriteit Persoonsgegevens. Hiermee is het onder strenge voorwaarden mogelijk om bepaalde slimme-metergegevens in te zetten voor netbeheer. Dat gaat vooral om het controleren van de spanningskwaliteit. De regionale netbeheerders willen die monitoren, omdat de impact op de privacy laag is en de maatschappelijke baten hoog. Zo krijgen we inzicht in welke klanten last hebben van afschakelende omvormers van hun zonnepanelen of van apparatuur die door lage spanning om veiligheidsredenen uitvalt.

Na een succesvolle pilot waarbij data van de slimme meter gebruikt is om vast te stellen of de spanning te hoog of te laag is, voeren we deze nu uit in ruim 90% van het Stedin-werkgebied. We hebben geleerd dat het werkelijke aantal spanningsproblemen fors hoger is dan het aantal klachten dat binnenkomt bij Stedin. We hebben 30 clusters geïdentificeerd van laagspanningsnetten, veelal in buitengebieden en dorpen, waar de spanning niet altijd op orde is. Deze clusters pakken we proactief aan. Dat houdt in dat we de lokale spanningsproblemen verhelpen zonder dat hier een klantmelding of klacht aan vooraf ging. Wanneer we andere werkzaamheden in het laagspanningsnet plannen, gebruiken we steeds vaker de inzichten uit de slimme meter om te controleren of extra netverbeteringen nodig zijn.

In 2022 kregen we 1.510 meldingen van consumenten over spanningsproblemen. Dat is een stijging van 18% ten opzichte van het jaar daarvoor (2021: 1.279). Consumenten met afschakelende omvormers kunnen een melding doen bij Stedin als er door een installateur is vastgesteld dat in de huisinstallatie geen problemen zijn. We doen vervolgens onderzoek hoe dit te verhelpen. We kunnen een aanpassing doen in het lokale transformatorhuisje. Dit is een relatief eenvoudige klus. Werkt dat niet, dan moeten we elektriciteitskabels vervangen of een heel nieuw huisje plaatsen.

Middenspanningsnet
In 2022 is gewerkt aan het ontwikkelen en testen van de derde generatie digitalisering in middenspanningsruimtes: DA3. Met deze technologie wordt inzicht verkregen in de belasting 'power quality' en omgevingscondities van het station en kan openbare verlichting flexibeler geschakeld worden. DA3 is de opvolger van de Smart Grid Terminals (SGT), Intelligente storingsverklikker (ISV) en DA2. De voorgangers communiceren via GPRS en deze communicatietechnologie eindigt per 2029. De ontwikkeling van DA3 verliep langzamer dan gedacht, omdat de afstemming met de leveranciers en het testen van het nieuwe product meer tijd vroegen dan voorzien. Ook het gebrek aan componenten (chips) als gevolg van materiaalschaarste speelde ons parten. Een tweede aandachtspunt was de implementatie in de vorm van het plaatsen, registreren en op een goede manier in beheer nemen van de DA3. In 2023 gaan we circa 600 DA3 plaatsen, vanaf 2024 schalen we op. Deze uitrol leidt tot steeds meer netinzicht, in eerste instantie vooral op plekken waar we problemen voorzien.

Transportnet
De belangrijkste onderdelen van transport- en distributiestations zijn verder uitgerust met slimme apparatuur. Ondanks het feit dat we in de eerste twee kwartalen van 2022 last hadden van materiaal- en chiptekort, hebben 25 transportstations in 2022 een nieuw netautomatiseringssysteem gekregen. Hierin zitten 1.332 'Intelligent Electronic Devices' die de essentiële componenten beveiligen, de conditie van het transportstation op afstand monitoren en (de onderstations) op afstand bedienen. In Delft hebben we bijvoorbeeld een start gemaakt met het vervangen van het oude automatiseringssysteem in een groot 150/25/10kV transportstation. Deze werkzaamheden voeren we uit terwijl het transportstation in bedrijf blijft en energie aan de stad Delft levert. In 2023 denken we de vervanging van dit station in Delft af te ronden. Het materiaal- en chiptekort hebben we effectief weten op te lossen door een tweede leverancier te contracteren.

Slimme netten voor nieuwe marktrollen
Marktfacilitering is het leveren van tijdige en correcte data over energieverbruik van onze klanten aan marktpartijen en TenneT. TenneT gebruikt deze gegevens voor de verrekening van de onbalansmarkt. Marktpartijen gebruiken deze gegevens voor de facturatie van hun diensten. In 2022 is de dienstverlening uitgebreid door levering van data aan partijen met nieuwe marktrollen, zoals de Congestion Service Providers (CSP's). Deze providers kunnen Stedin helpen om congestie op het net te voorkomen, zolang het net nog niet is verzwaard. Bijvoorbeeld door als zonnepark tegen een vergoeding tijdelijk niet alle geproduceerde energie terug te leveren op een hele zonnige dag. Om de afstemming met (nieuwe) marktpartijen te verbeteren, is het Marktfaciliteringsforum (MFF) opgericht. Op dit nieuwe platform worden met name afspraken gemaakt over de uitwisseling van data tussen de marktpartijen. De Beheerder Afsprakenstelsel (BAS) is de nieuwe entiteit die deze afspraken implementeert in de centrale systemen en toeziet op een correct gebruik van de energiedata.

Energiewet en marktrollen
Met de inrichting van het MFF en BAS is de sector al voorgesorteerd op bepalingen uit de nieuwe Energiewet, die naar verwachting medio 2024 ingaat. De netbeheerders zijn via Netbeheer Nederland aangehaakt bij het uitdenken van een passend regulatoir kader voor alle nieuwe marktontwikkelingen. Daarnaast zorgt de nieuwe Energiewet voor uniformiteit (er is geen splitsing meer tussen de Elektriciteits- en Gaswet) en de implementatie van diverse Europese regels.

Marktfacilitering: feiten en cijfers 2022

- Data verwerkt van 4,5 miljoen aansluitingen.
- Transportkosten in rekening gebracht bij onze klanten: omzet van € 1.134 miljoen in 2022 (2021: € 1.104 miljoen).
- Maandelijkse validatie van verbruik op ruim 50.000 grootverbruik en zakelijke aansluitingen.
- Switches (naar een andere energieleverancier) van klanten op 394.501 aansluitingen verwerkt (2021: 685.196 aansluitingen).
- Controles op 20.746 GWh getransporteerde hoeveelheid elektriciteit en 3.782 miljoen m^3 gas in 2022 (2021 resp. 20.529 GWh en 4.907 miljoen m^3).
- Aantal aansluitingen zonder energiecontract 54.384 (2021: 51.094).

Meer inzicht in ontwikkelingen op het net met netrekenen

Alle netrekendata hebben we overgezet naar een state-of-the art dataplatform. Hiermee is de nieuwe werkwijze met rekenen aan geplande netten voor heel Stedin beschikbaar. Ook kunnen we zo beter voldoen aan de toenemende vraag naar netanalyses. Momenteel ontwikkelen we voor alle spanningsniveaus in het Stedin-net nieuwe rekenschema's waarmee we nog meer en betere analyses kunnen maken. Door de automatisering worden netgebieden sneller, actueler bijgewerkt en zijn netschema's completer. De basis hiervoor is gelegd in 2022. In 2023 kunnen veel bedrijfsonderdelen hier gebruik van maken en gaan we dit verder uitbreiden. Ook gaan we ons voorbereiden op het integreren van netrekenen voor het Zeeuwse gebied en voor gas.

Stedin Telecom Netwerk

Vanaf oktober 2018 neemt Stedin stapsgewijs in het hele Stedin gebied een nieuw glasvezelnetwerk (Stedin Telecom Netwerk) in gebruik. Dit moderne telecomnetwerk legt een dataverbinding naar alle automatiseringssystemen in transportstations en de grotere middenspanningverdeelstations in ons gebied. Hiermee krijgen we beter zicht op de werking van het energienet en leggen we het fundament voor het nog slimmer besturen ervan. In 2022 zijn de laatste verbindingen opgeleverd. Daarmee is ruim 1.000 km aan nieuwe glasvezelverbindingen en nieuwe apparatuur op 215 locaties in gebruik genomen. Telecom is daarmee het derde netwerk van Stedin geworden.

Datagovernance

Om te voldoen aan de eisen voor de ISO-27001 certificering is een nieuw data- en documentclassificatiebeleid ingevoerd. Medewerkers hebben een e-learning gevolgd en een toets afgelegd. Classificatie wordt ook standaard afgedwongen in de Microsoft365-producten. Hierdoor kan vertrouwelijke informatie beter beschermd worden.

Om data beter vindbaar te maken - een randvoorwaarde om meer waarde uit data te halen - investeren we in het vastleggen van metadata. Dit jaar zijn de belangrijkste strategische en wettelijk verplichte rapportages opgenomen in het metadatasysteem. Hierbij is de route die data aflegt van bronsysteem tot rapportage vastgelegd. Ook zijn definities en verantwoordelijkheden beschreven. Dit ondersteunt de eigenaren van de rapportages bij het waarborgen van de kwaliteit van de rapportages.

IN GESPREK MET RUUD NIJS EN DAVID PETERS

2022 zag een enorme groei in het aantal batterij-aanvragen. Batterijen zijn belangrijk in de energietransitie en een mogelijkheid om optimaal gebruik te maken van ons net, maar ze brengen ook uitdagingen met zich mee. Daarover gaat onze CTO David Peters in gesprek met Ruud Nijs, CEO van GIGA Storage.

'2022 is het eerste jaar van de grote versnelling in de batterijenmarkt', start Ruud Nijs. 'Het jaar ervoor was er nog grote aarzeling. Nu zie je veel partijen opstaan en samenwerken. De geopolitieke ontwikkelingen spelen daarin een rol, omdat we niet meer financieel en qua beschikbaarheid van energie afhankelijk willen zijn. Daarnaast speelt natuurlijk steeds meer de congestie mee.' David ziet ook dat de energietransitie voor het eerst 'van het papier af is gekomen'. 'Je ziet dat alles op alle fronten in beweging komt. Opslag zagen we in onze modellen al lang als noodzaak voor het toekomstig energiesysteem. Nu zien we het echt, een ware tsunami.'

> “ Je ziet dat alles op alle fronten in beweging komt. Opslag zagen we in onze modellen al lang als noodzaak voor het toekomstig energiesysteem. Nu zien we het echt, een ware tsunami ”

Veranderpijn

De groei van GIGA Storage laat iets zien van hoe hard die markt gaat: in vijf jaar tijd groeide het bedrijf naar 25 medewerkers met de twee grootste batterijen van Nederland onder beheer. Ruud ervaart niet zozeer groeipijn maar vooral veranderpijn. 'Opslag kan echt helpen om congestie op te lossen. Nu zie je dat iedereen naar elkaar kijkt met regels uit de oude economie.' Als batterij-exploitant (en ontwikkelaar) ziet hij met name twee uitdagingen: de wachtrij en de transportkosten. 'Een netbeheerder moet op volgorde van aanvraag aansluiten. Je komt keurig achterin de wachtrij. Maar is dat wel logisch?

Dan zijn er de transportkosten. Wij zijn volgens de wet producent én consument maar dat zijn we natuurlijk allebei niet. En als consument betaal je de volle transportkosten. Dit terwijl we kunnen helpen om congestie te voorkomen.'

Lijntjes opzoeken

De huidige situatie betekent soms buiten de lijntjes kleuren, of in elk geval de lijntjes opzoeken. En dat brengt dilemma's met zich mee. David: 'Ik heb er geen moeite mee om anders naar de wachtrij of de transportkosten te kijken, als ik daardoor maatschappelijk gezien meer klanten kan aansluiten. In ruil daarvoor wil ik dan wel dat de batterijen optimaal het net helpen. En dat maakt het ingewikkeld: niet alle exploitanten zijn bereid om afspraken te maken. En als we geen afspraken maken, kunnen batterijen juist congestie veroorzaken.'

Ruud geeft aan dat zijn raison d'être als batterij-exploitant is om te helpen congestie op te lossen met batterijen in plaats van met gascentrales. Hij heeft weinig begrip voor exploitanten die dat doel niet voor ogen hebben. Wet- en regelgeving spelen daarbij een belangrijke rol. Daarbij moet het voor de exploitanten natuurlijk wel zakelijk realistisch blijven. 'De transportkosten maken het lastig om de business case rond te rekenen. De truc zit hem in een lokaal verdienmodel – minder transporteren - en in IT-oplossingen: Internet of Technologie. Uiteindelijk worden we steeds meer een IT-bedrijf, waarbij de algoritmes aangeven wat de beste tijden zijn om energie te kopen en verkopen.'

Puzzelstukje

De flexibiliteit die opslag biedt is een belangrijk puzzelstukje in de energietransitie. Daar zijn David en Ruud het over eens. Tegelijkertijd blijft verzwaren van de kabels noodzakelijk, zegt David. 'Zonder verzwaren, dus meer kabels en meer stations, redden we het niet. Ook moeten we goed kijken hoe we slim op- en afregelen, zodat we de flexibiliteit goed inzetten.'

“ Zonder verzwaren, dus meer kabels en meer stations, redden we het niet. Ook moeten we goed kijken hoe we slim op- en afregelen, zodat we de flexibiliteit goed inzetten. ”

Wat zou Ruud doen, als hij op de stoel van David zou zitten? 'In de eerste plaats de samenwerking blijven opzoeken, met alle gremia: van ACM tot commerciële partijen. Daarnaast zou ik een deel van de investering vooraf laten betalen door exploitanten. Op die manier scheid je het kaf van het koren.' En andersom? David, lachend: 'Vooral overal aansluiten!'

Zeker is wel dat de huidige tijd een pioniersfase is, die veel innovatie met zich meebrengt. Ruud: 'Ik ga ervan uit dat het uiteindelijk een aanbestedingsmarkt wordt, waarbij we batterijen plaatsen op locaties die regionale netbeheerders aanwijzen.' En de technologie, die zal heel snel gaan, denkt Ruud. 'Dat vind ik onwijs gaaf. We lopen in Nederland hierin voorop. Technische universiteiten komen bij ons op bezoek, daar gebeurt ontzettend veel.' We gaan nog veel onverwachte dingen zien de komende twee à drie jaar en niet alleen voor opslag, verwacht ook David. 'De effecten ervan kunnen we nog niet 100% inschatten. Dat maakt dit een boeiende tijd.'

Ruud Nijs: CEO van GIGA Storage
David Peters: Stedin-CTO

DUURZAME BEDRIJFSVOERING

We werken aan veilige omstandigheden voor onze klanten, medewerkers en omgeving. Met vakbekwame en vitale medewerkers creëren we een sterk bedrijf. En met onze duurzaamheidsstrategie werken we aan een positieve impact voor mens en milieu. Daarbij houden we in het oog dat de energietransitie betaalbaar blijft.

KPI's	Toelichting	Eenheid	Resultaat 2021	Target 2022	Resultaat 2022	Target 2023
Veiligheid en security						
RIF	Recordable Incident Frequency: het aantal arbeidsongevallen met verzuim, vervangend werk of medische behandeling per 200.000 gewerkte uren.	ratio	0,76	≤ 0,90	0,91	≤ 0,90
LTIR	Lost Time Injury Rate: het aantal arbeidsongevallen met verzuim per miljoen gewerkte uren.	ratio	0,54	≤ 1,90	0,52	≤ 1,90
Goed werkgeverschap						
Betrokkenheid	Betrokkenheid is de mate waarin medewerkers zich verbonden voelen met de organisatie.	cijfer	7,8	≥ 7,9	7,9	-*
Bevlogenheid	Bevlogenheid is de mate van bezieling die medewerkers ervaren in het werk.	cijfer	7,6	≥ 7,6	7,7	-*
Impact op mens en milieu						
Reductie CO2-uitstoot	Percentage reductie CO2-uitstoot bedrijfsvoering in tonnen Stedin t.o.v. 2018 (excl. gasnetverliezen)	%	-45	-36	-48	-50
Financieel, economische prestaties						
Solvabiliteit	Verhouding eigen vermogen ten opzichte van totaal vermogen.	%	45,6	≥ 40	44,4	≥ 40
FFO/Nettoschuldpositie	De mate waarin de nettoschuldpositie kan worden afgelost uit de kasstroom uit operationele activiteiten.	%	11,3	12,0	10,1	12,0

* Deze KPI's worden in 2023 vervangen door de resultaten uit het motivatie-onderzoek op de cultuurwaarde 'Vooruit'.

Stedin's ESG-prestaties in één oogopslag

De onderstaande voorbeelden laten zien welke resultaten we in 2022 hebben geboekt op de aan ESG gerelateerde onderwerpen: Milieu, Sociaal en Bestuurlijke aspecten. Tegelijkertijd realiseren we ons dat we er nog niet zijn. In de paragrafen in dit hoofdstuk 'Duurzame bedrijfsvoering' en in 'Corporate Governance' leest u meer hierover.

Milieu

- Reductie CO2-uitstoot eigen bedrijfsvoering (exclusief gasnetverliezen): -**48%**
- Vergroening netverliezen elektriciteit: **100%**
- Circulariteit primaire assets: **36%**
- Vermindering gasgebruik eigen panden: **- 43%**
- Elektrische personenauto's: **83%**
- Maatschappelijk verantwoord **inkoopbeleid**
- Getekende gedragscode voor **54%** van de bestedingen

Sociaal

- Aantal gevolgde opleidingen: **2.069/ € 5,5** miljoen opleidingskosten
- Betrokken medewerkers: **7,9**
- Verhouding man/vrouw strategisch leidinggevenden: **68%/32%**
- Score op inclusie: **8,2**
- Veiligheid voor medewerkers en omgeving: LTIR = **0,52**, RIF = **0,91**
- Aantal participatiebanen: **115**

Bestuurlijk

- Volgt vrijwillig de **Corporate Governance Code**
- Heeft een onafhankelijke **raad van commissarissen**
- Heeft **7 vertrouwenspersonen**
- Hanteert een **gedragscode** en onderliggende **richtlijnen** zoals 'Integriteitsincidenten en misstanden'.
- Verplichte e-learnings op het gebied van **gewenst gedrag** meer dan **3.000** keer gevolgd.

ISS ESG-rating: B

Veiligheid en (cyber)security

In een steeds veranderende energiewereld waarbij de energietransitie in een hoge versnelling staat, is het werken aan de energie-infrastructuur niet zonder risico. Veiligheid blijft onze prioriteit en daarom investeren we voortdurend in veiligheidsmaatregelen, kennis, vakmanschap en een proactieve veiligheidscultuur. We doen daarin geen concessies. Tegelijkertijd werken we aan de beveiliging van onze data, privacy en informatievoorziening. Hiermee borgen we de continuïteit van de energielevering en de veiligheid van onze klanten, medewerkers en ketenpartners.

Veiligheidsbewustzijn

Bij het veilig uitvoeren van onze werkzaamheden hebben we oog voor alle betrokkenen: eigen en ingeleend personeel, medewerkers van ketenpartners en onderaannemers, en voor de klanten en onze leefomgeving in het algemeen. Voor een veilig resultaat is nauwe samenwerking met alle betrokkenen essentieel. Het naleven van veiligheidsvoorschriften vereist voortdurende aandacht. We laten onze medewerkers dan ook veiligheidsopleidingen volgen en zij herhalen die periodiek. Zij hebben de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen en goed gereedschap dat we tijdens de jaarlijkse terughaalactie controleren en keuren.

Stedin Holding N.V. is in 2022 weer als geheel gehercertificeerd voor trede 4 van de Veiligheidsladder. De uitvoeringsorganisatie in Zeeland is in 2022 gehercertificeerd voor trede 3 van de Veiligheidsladder. Het streven is dat zij in 2023 doorgroeit naar trede 4. De veiligheidsladder is een norm om het veiligheidsbewustzijn (houding, gedrag en cultuur) continu onder de aandacht te brengen en te verbeteren. Om dit veiligheidsbewustzijn structureel hoog te houden, zijn we vijf jaar geleden gestart met een bedrijfsbreed HRO-programma (High Reliability Organization). Dit vormt de basis voor een duurzame veiligheidscultuur. Daarnaast draagt het programma bij aan betrouwbaarheid en voorspelbaarheid in de ketenprocessen ('in één keer goed'). In 2022 hebben we verder gewerkt aan het inslijten van deze kenmerken. De hierbij behorende activiteiten zijn gericht op het op peil houden van kennis, vaardigheden en gedrag door continu en individueel te leren. Ook in 2022 hebben we ruime aandacht besteed aan het veiligheidsbewustzijn door onze medewerkers regelmatig te trainen. In april hebben we onze tweejaarlijkse zogenoemde E-dagen gehouden, bedoeld voor alle elektramonteurs.

Veiligheid in de keten

Ook onze ketenpartners spelen een belangrijke rol op het gebied van veiligheid. Houding en gedrag gekoppeld aan kwaliteit en veiligheid zijn een speerpunt. Op de volgende manier betrekken we aannemers in ons gezondheids- en veiligheidssysteem:

1. **Registratie van personeel van aannemers op de werkplek:** Als het werk daadwerkelijk start, vindt altijd een 'start-werk-bespreking' plaats. Hierin bespreken we het werk, de bijzonderheden en de risico's van het werk met de hele ploeg. We registreren of medewerkers aanwezig zijn op het 'start-werk-formulier'. Als er nieuw personeel op de werkplek komt, krijgen zij ook een 'start-werk-bespreking' en vindt registratie plaats. Stedin controleert dit steekproefsgewijs op de werkplek en door middel van werkplekaudits.
2. **Procedures aanwezigheid personeel van aannemers op de werkplek:** Aannemers hebben een contract met Stedin om bepaalde werkzaamheden uit te voeren. Voor dat werk is gekwalificeerd personeel nodig. Die lijst van 'toegestaan' personeel is gekoppeld aan onze Bedrijfsvoering Electra (BVE) en Bedrijfsvoering Gas (BVG). Hierin staan onze werk- en bedieningsplannen en voor de uitvoering wordt daar gekwalificeerd personeel aan gekoppeld. Van onszelf en van de aannemer. Als een medewerker van Stedin of van een aannemer niet gekwalificeerd is, kan deze persoon niet aan het werk gekoppeld worden. De koppeling vindt plaats voorafgaand aan de start van het werk.
3. **Veiligheidsladder:** We zijn als Stedin gecertificeerd voor de Veiligheidsladder trede 4. We eisen trede 3 van onze directe ketenpartners en we vragen hun naar trede 4 toe te werken. Voor de overige partijen in de keten geldt vanaf 1 januari 2024 de minimale eis van trede 2.
4. **Werkplekaudits:** In 2022 hebben we 2.175 werkplekaudits uitgevoerd. Onze rapporten met bevindingen zetten wij in een beveiligde portal, waartoe onze aannemers direct toegang hebben. We bezoeken hen elk kwartaal om de resultaten te bespreken. Daarbij kijken we naar hun managementsysteem en hun aanwijzingenbeleid. Ook toetsen we die in het kader van de BEI en VIAG. Incidenten en ongevallen onderzoeken en bespreken we. Veiligheidsbeleid en de realisatie hiervan komen tot slot aan de orde tijdens een jaarlijkse rondgang op directieniveau.

Dit jaar hebben we voor de 5e keer de Stedin Safety Award uitgereikt. In 2022 ging de award naar onze ketenpartner aannemingsbedrijf Van den Heuvel omdat zij het afgelopen jaar het best heeft gepresteerd op het gebied van veiligheid en kwaliteit in relatie tot het milieu. Zij laten altijd en overal zien hoe veiligheid en milieu hand in hand gaan. We stonden ook stil bij de ketenpartner die de afgelopen 5 jaar over de hele linie het beste presteerde: Siers. Deze ontving een blijk van waardering voor de constante prestatie.

Uitreiking Gouden Veiligheidsschoenen

De uitreiking van de Stedin Gouden Veiligheidsschoen bereikte dit jaar een lustrum. Voor de 5e keer hebben we deze blijk van waardering uitgereikt aan collega's die zich gedurende lange tijd en/of op zeer bijzondere wijze hebben ingezet voor het verbeteren van de fysieke of sociale veiligheid in de werkomgeving. Ze zijn een voorbeeld voor de organisatie. De prijs is zowel een waardering voor de persoon/personen in kwestie als een middel om de inzet voor (sociale) veiligheid te promoten en het veiligheidsbewustzijn te verhogen.

De Gouden (Sociale) Veiligheidsschoen ging in 2022 naar 13 medewerkers.

Voorkomen van arbeidsongevallen

Ons doel is om arbeidsongevallen te voorkomen. We werken aan een veilige en gezonde werkomgeving en het minimaliseren van risico's. Onder arbeidsongevallen verstaan we dodelijke ongevallen, ongevallen met verzuim, met vervangend werk of een medische behandeling.

Op 7 februari zijn we geconfronteerd met een ernstig gasongeval in Zoetermeer waarbij vier personen betrokken waren waarvan er drie (ernstig) gewond raakten. De vierde is gelukkig met de schrik vrijgekomen. De impact op medewerkers en collega's is groot. Wij willen hiervan leren, daarbij gesteund door onderzoek van zowel de Nederlandse Arbeidsinspectie als het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM). Met de collega's gaat het inmiddels een stuk beter en zij zijn actief bezig met re-integratietrajecten. Daarnaast heeft er op 16 november ook een gasincident plaatsgevonden in Rijswijk. Naar aanleiding van dit incident zijn de Nederlandse Arbeidsinspectie en het SodM een onderzoek gestart. Ook aannemer Van Gelder en Stedin doen onderzoek naar de toedracht van het incident en wat we hiervan kunnen leren.

In 2022 hebben we ons streven niet gehaald om beneden de 34 ongevallen te blijven. We zijn uitgekomen op 35 ongevallen.

Soort ongevallen voor Stedin Groep	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal dodelijke ongevallen	0	0	0	0	0
Aantal ongevallen met verzuim (verzuim > 1 dag, LTI)	24	17	3	4	4
Aantal ongevallen met vervangend werk (RWC)	8	11	15	17	24
Aantal ongevallen met medische behandeling zonder verzuim (MTC)	8	11	8	7	7
Totaal	40	39	26	28	35

RIF en LTIR

We monitoren onze veiligheidsprestaties op twee ratio's: RIF is de Recordable Incident Frequency en meet het aantal dodelijke ongevallen en arbeidsongevallen met verzuim, vervangend werk of medische behandeling per 200.000 gewerkte uren. LTIR is de Lost Time Injury Rate, het aantal arbeidsongevallen met verzuim per miljoen gewerkte uren.

RIF

De RIF is uitgekomen op 0,91. De target was maximaal 0,90.

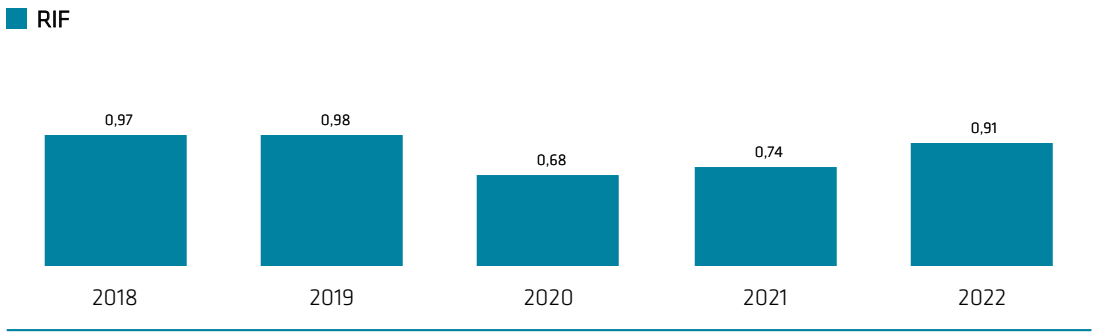

LTIR

De LTIR is uitgekomen op 0,52. De target was maximaal 1,90.

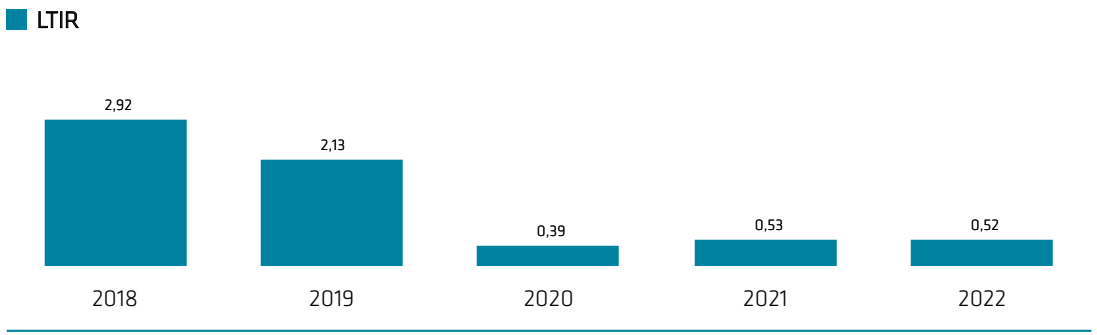

Oorzaak ongevallen

Als we kijken naar de oorzaak van arbeidsongevallen, dan blijken de meeste direct gerelateerd te zijn aan het werk. Bijvoorbeeld door in aanraking te komen met onder spanning staande delen of door brand- en snijwonden. Een substantieel deel van de ongevallen is te wijten aan stoten, vallen en struikelen. Het aantal ongevallen door deelname aan het verkeer is dankzij trainingen de laatste jaren sterk verminderd (zelfs als we rekening houden met een reductie in verkeer vanwege corona).

Oorzaak ongevallen	2018	2019	2020	2021	2022
In het werk	20	17	14	15	21
Vallen, struikelen, uitglijden	9	11	11	10	12
Deelname aan het verkeer	11	11	1	3	2
Totaal aantal ongevallen	40	39	26	28	35

Oorzaken arbeidsongevallen met verzuim

Oorzaak LTIR	2018	2019	2020	2021	2022
In het werk	1,22	0,75	0,13	0,27	0,39
Vallen, struikelen, uitglijden	0,97	0,5	0,26	0,133	0,13
Deelname aan het verkeer	0,73	0,88	0,00	0,133	0,00
LTIR totaal	2,92	2,13	0,39	0,53	0,52

Aantal arbeidsongevallen met verzuim (incl. aannemers)

De afgelopen vijf jaar is een dalende trend te zien. Wij denken dat dit mede te maken heeft met onze inzet om het veiligheidsbewustzijn te verhogen, binnen onze organisatie en bij onze ketenpartners. Ook hebben we erop ingezet om tijdelijk vervangend werk te regelen om medewerkers betrokken te houden en verzuim als gevolg van ongevallen terug te dringen.

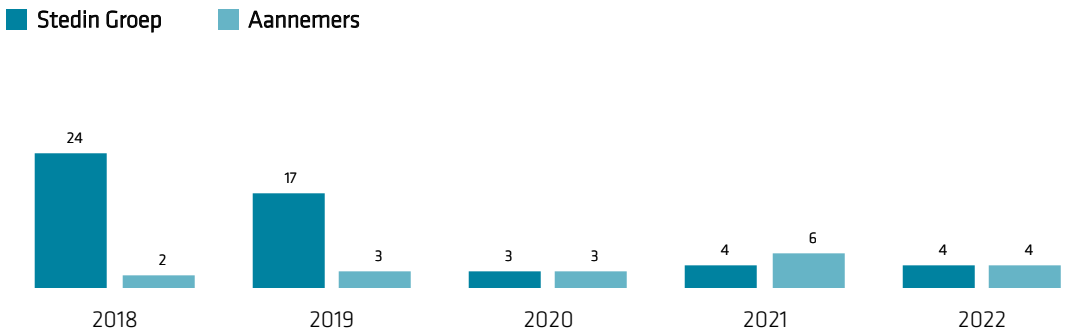

Aantal arbeidsongevallen zonder verzuim (incl. aannemers)

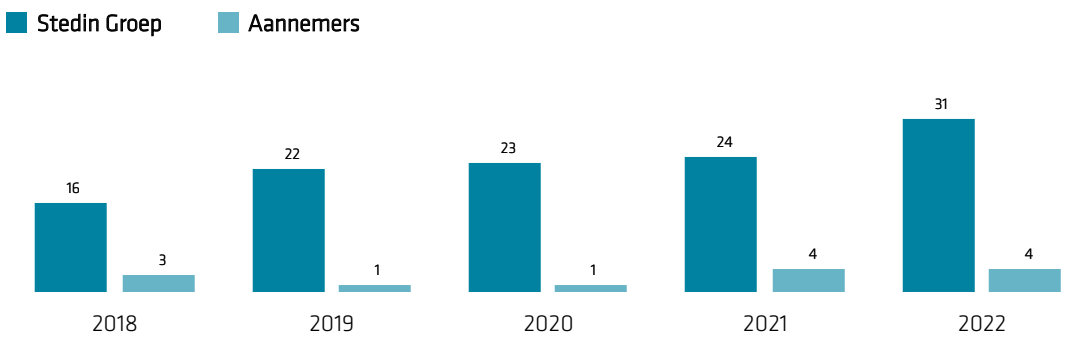

Totaal aantal arbeidsongevallen (incl. aannemers)

Dit is de som van het aantal arbeidsongevallen met en zonder verzuim voor Stedin Groep en haar aannemers.

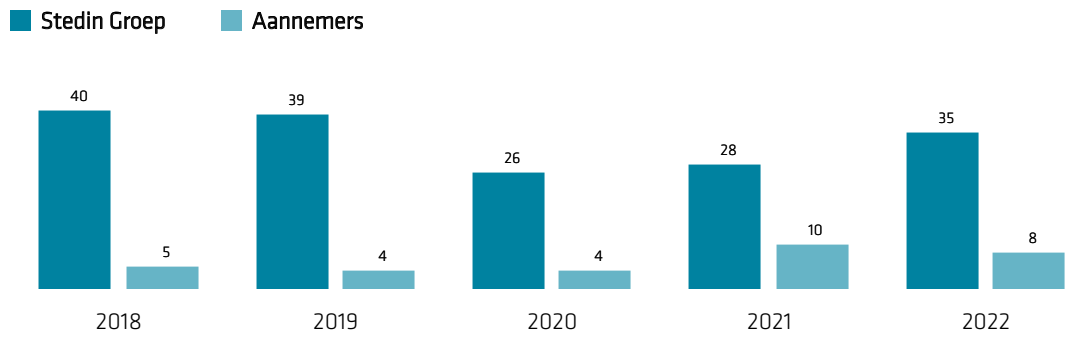

Ongeval/incidentratio

Dit is de verhouding tussen het aantal ongevallen met verzuim en het aantal arbeidsongevallen.

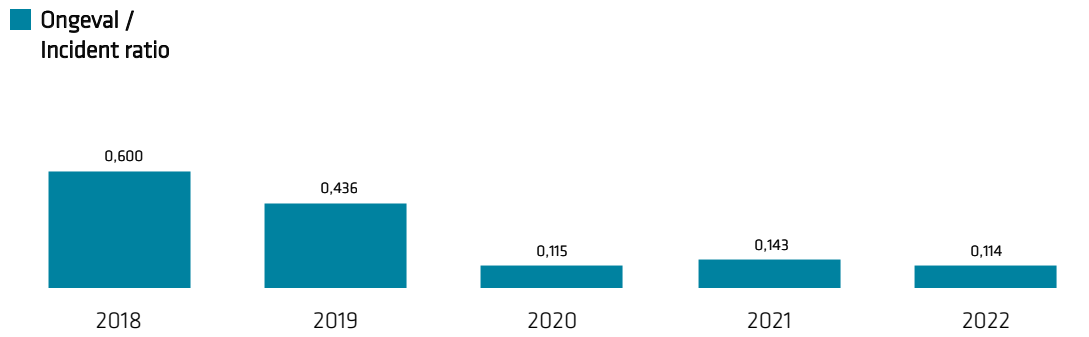

Milieu en gezondheid

Het voldoen aan alle milieueisen en het hanteren van de juiste milieuvoorschriften in diverse situaties blijkt niet eenvoudig. In 2021 is besloten om naast de zaken die worden vastgelegd door bijvoorbeeld de Bodemdesk, ook een database aan te leggen voor niet alledaagse milieu-incidenten. In 2022 is deze database slechts marginaal aangevuld wat op zich positief is. Indien er sprake is van dergelijke incidenten dienen de ervaringen en verwijzingen als een praktisch handvat bij het herkennen, voorkomen en corrigeren van milieu-issues.

Daarnaast spelen we in op wet- en regelgeving rond schadelijke of milieuverontreinigende stoffen zoals bijvoorbeeld asbest, benzeen en chroom-VI. Deze hebben, naast risico's voor het milieu, ook risico's voor de gezondheid. Uit oogpunt van gezondheid bevorderen we preventieve maatregelen zoals zorgvuldigheid, orde en hygiëne met name in het kader van corona.

Kwaliteit: certificering en compliance

Stedin Groep voldeed ook in 2022 aantoonbaar aan de normen en richtlijnen op het gebied van veiligheid, arbeidsomstandigheden, milieuzorg, kwaliteitsmanagement, assetmanagement, informatiebeveiliging en crisismanagement. Daarnaast heeft Stedin in 2022 het certificaat voor Business Continuity Management Systeem behaald (ISO 22301).

Certificaten binnen Stedin Groep

Stedin Holding N.V.	**NetVerder**	**DNWG Infra**
ISO 9001	Certificering in 2023	ISO 9001
NTA 8120		CKB
ISO 55001		VCA**
VCA**		Veiligheidsladder, trede 3
Veiligheidsladder, trede 4		
ISO 22301		
ISO 27001		

Continu verbeteren

Het thema continu verbeteren (Plan Do Check Act, PDCA) is bij het verbeteren van kwaliteit cruciaal. Gezien de grote uitdagingen waarvoor Stedin staat rond de energietransitie is het zaak om sneller, slimmer en in één keer goed te werken (HRO). In 2022 hebben we een opzet gemaakt om de tijdigheid en effectiviteit van verbeteracties naar aanleiding van bevindingen uit certificeringsaudits te monitoren. Vanaf 2023 rapporteren we hierover.

Crisisorganisatie

In 2022 is het Crisis Management Plan (CMP) geüpdatet, onder meer op het punt van adequate informatievoorziening rondom crises met Netcentrisch Werken (een manier van werken waarbij alle betrokkenen zo snel mogelijk informatie met elkaar delen) en de inzet van informatiecoördinatoren.

De crisisorganisatie verbeteren we verder door de betrokken medewerkers te blijven opleiden. Zo zijn er informatiecoördinatoren en nieuwe crisismanagers opgeleid. We actualiseren onze kennis en ervaring ook door deelname aan (nationale) oefeningen met andere crisisorganisaties zoals veiligheidsregio's. De samenhang tussen de crisisorganisatie en ICT-crisismanagement is versterkt. De betrokken ICT-collega's hebben hiervoor onder andere kennissessies en trainingen gevolgd. Ook bij oefeningen trekken we samen op.

Energietransitie

Uit oogpunt van veiligheid leveren alternatieve energiebronnen zoals wind- en zonne-energie, biogas en waterstof nieuwe kansen en uitdagingen op. We verduurzamen onze energiesystemen en ontwikkelen nieuwe technieken, waarbij we gebruik maken van testlocaties. Voor het werken met aardgas bestaan de nodige veiligheidsvoorschriften, voor waterstof zijn die er nog niet. In samenspraak met Netbeheer Nederland ontwikkelen we voorschriften en regelgeving op het gebied van waterstof.

Security

Ook in 2021 zijn we geconfronteerd met inbraken en (koper)diefstallen uit bedrijfswagens en bedrijfsruimtes. We hebben verregaande preventieve maatregelen genomen ter beveiliging van onze vitale infrastructuur. We werken hierbij nauw samen met politie en beveiligingsdiensten.

Fraude en een toename van agressie, bedreigingen en geweld richting onze medewerkers heeft de nodige aandacht gevraagd. Van deze gevallen doen we altijd aangifte. Onze medewerkers zijn getraind in de-escalatie in de richting van agressieve klanten.

Energiediefstal en veiligheid

Helaas hebben we dagelijks te maken met diefstal van gas en elektra voor criminele doeleinden of eigen financieel gewin. In de sector werken we nauw samen met de andere netbeheerders om diefstal en fraude op eenzelfde manier aan te pakken en om onze schade te verhalen. Hierbij is het belangrijk om samen met de politie, gemeenten en het OM op te trekken.

Energiediefstal treffen we vaak aan bij hennepkwekerijen. Criminelen verdienen veel geld aan deze illegale teelt. Omdat de gebruikte apparatuur veel stroom vraagt, tappen de criminelen energie af buiten de meter. In 2022 zijn in het werkgebied van Stedin 6 woningbranden veroorzaakt door hennepkwekerijen met illegale afname van stroom (2021:11).

Naar schatting wordt 15% van het totale netverlies van Stedin veroorzaakt door fraude (2021: 17%). Dat is ongeveer 120 GWh elektriciteit. Omgerekend komt dat (met de kWh-prijs van 2022) neer op een geschat schadebedrag van bijna € 25 miljoen in 2022 (2021: € ruim 6 miljoen). Door de hoge inkoopprijzen is het geschatte schadebedrag in 2022 aanzienlijk hoger dan over vorige jaren. Het opsporen van dit soort gevallen van fraude is daarmee alleen maar relevanter geworden.

In 2022 zijn in Stedin gebied 264 hennepkwekerijen opgespoord (2021: 399). In totaal hebben we dit jaar 881 fraudedossiers afgehandeld (2021: 978). Hierbij gaat het niet alleen om hennepkwekerijen, maar bijvoorbeeld ook om meterfraude en illegale aansluitingen en verzwaringen.

We zien dus een afname in het aantal meldingen en fraudedossiers in ons werkgebied. Dit wordt waarschijnlijk veroorzaakt door een combinatie van factoren waaronder steeds slimmer wordende fraudeurs, lagere meldingsbereidheid van burgers, lagere aandacht voor hennepteelt vanuit de politie en het Openbaar Ministerie (OM) en het hogere aantal afsluitopdrachten in het afgelopen half jaar waardoor er minder tijd is besteed aan het opsporen van fraude. Dit beeld wordt sectorbreed gedeeld door stakeholders en ketenpartners als politie en OM en collega-netbeheerders. Met elkaar kijken we naar de mogelijke oorzaken en zoeken we continu naar manieren om meer fraude op te sporen.

Cybersecurity

Cybersecurity is essentieel voor de continuïteit van onze activiteiten en één van de top risico's van Stedin. Over het risico 'Cyberaanval met schade aan maatschappij en bedrijfsvoering' en de manier waarop we hierop in 2022 hebben ingezet, leest u meer in de 'Belangrijkste strategische kansen en risico's van Stedin Groep in 2022'.

Goed werkgeverschap

Energiek doorpakken begint bij onze collega's. Zonder hen zijn we nergens. Daarom zetten we alles op alles om de goede mensen aan te trekken en ze een mooi perspectief binnen Stedin te bieden en vitaal te houden. De resultaten zijn positief. Met veel inzet, een aantrekkelijke arbeidsmarktcampagne en focus op ontwikkeling weten we medewerkers te binden en te behouden.

Voldoende technisch personeel

De noodzaak om meer mensen aan te trekken is groot. Op basis van de ontwikkelingen en prognoses heeft Stedin een strategisch personeelsplan waarmee we vijf jaar vooruitkijken en goed kunnen anticiperen op de vraag van de toekomst (gebaseerd op het Strategisch Investeringsplan). Daaruit bleek dat zonder aanvullende maatregelen in 2026 een tekort van 570 FTE zou ontstaan aan monteurs. Daarom hebben we begin dit jaar de wervingscapaciteit aanzienlijk vergroot, onze opleidingscapaciteit verdubbeld met onder meer de opening van de Bedrijfsschool in Utrecht, een wervingsplan gemaakt om onder meer nieuwe doelgroepen aan te spreken zoals zij-instromers en 16-jarige BBL'ers en samenwerkingsverbanden opgezet met externe partijen zoals ROC's. Het resultaat mag er zijn: dit jaar hebben we 2,5 x zoveel vacatures ingevuld als in 2021. Dit betekent dat we dit jaar 1.021 vacatures hebben vervuld. Uit het Strategische Personeelsplan blijkt dat als we de genomen maatregelen doorzetten we het tekort in 2026 terugbrengen naar 61 FTE. Daarnaast is in de operatie gewerkt aan 'slimmer werken', door efficiency in processen aan te brengen en meer werk te kunnen verzetten met onze huidige populatie.

Het helpt ons dat we gezien worden als een aantrekkelijke werkgever. Het werk is maatschappelijk relevant, de arbeidsvoorwaarden zijn aantrekkelijk en de sfeer met bevlogen collega's wordt hoog gewaardeerd.

Instroom, doorstroom en uitstroom

Het afgelopen jaar hebben we daarnaast meer ingezet op doorstroom; een belangrijke pijler in het behoud van mensen. Hiermee bieden we onze collega's de kans om zich te blijven ontwikkelen – iets wat erg gewaardeerd wordt. De doorstroom is dan ook succesvol, misschien wel te succesvol. Het doet hier en daar pijn in teams als teamgenoten naar een andere afdeling overstappen. In sommige teams zijn wel 1 op de 5 collega's nieuw. Het vraagt veel van de teams om de nieuwe collega's een warm welkom te bieden en tijd en aandacht te geven om iemand echt goed in te werken. We zoeken nog naar manieren om de doorstroom effectiever te laten verlopen.

Onze uitstroom van medewerkers is rond de 8% en daarmee redelijk stabiel over de afgelopen jaren. In de krappe arbeidsmarkt zien we wel dat medewerkers iets vaker dan voorheen op eigen initiatief vertrekken. Voor het behoud van medewerkers is de relatie tussen de leidinggevende en medewerker belangrijk. Dat is een aandachtspunt in onze leiderschapstrajecten. In de nieuwe CAO hebben we de arbeidsvoorwaarden voor onze technische talenten verbeterd. Zo is er een aanvullende buitendienstvergoeding en een extra wacht- en storingsdienstvergoeding. Op alle niveaus willen we zo zichtbaar maken dat we technisch talent waarderen.

Opleiden, leren en ontwikkelen

Stedin werkt aan een cultuur waarin continu leren en ontwikkelen centraal staat. Om medewerkers optimaal te ondersteunen in hun ontwikkeling bieden we verschillende activiteiten en middelen aan. Dat doen we met ons leermanagementsysteem en de samenwerking met een opleidingsintermediair. Beide zijn in 2022 opnieuw aanbesteed. Daarnaast is er gestart met het creëren van één plaats waar al het leren en ontwikkelen, zowel technisch als niet-technisch, wordt aangeboden en geborgd. Dit brengt helderheid en focus.

Opleidingen in 2022	
Aantal gevolgde opleidingen, excl. Bedrijfsschool	2.069
Aantal betaalde arbeidsuren besteed aan opleiding	
Opleidingskosten algemeen (in € mln)	5,5
Gemiddelde opleidingskosten per deelnemer (in €)	1.267

Bedrijfsschool

De Bedrijfsschool neemt een cruciale plek in bij het zorgen voor de juiste technische mensen op de juiste plek. Velen hebben door de Bedrijfsschool de afgelopen jaren een stabiele maatschappelijke positie verworven. Met onze Bedrijfsschool zorgen we voor een solide instroom van nieuwe medewerkers en doorstroom van collega's. Bij de nieuwe instroom investeren we nadrukkelijk in verschillende doelgroepen, zoals MBO-leerlingen (BBL trajecten) en jongeren (BOL-trajecten), maar ook in mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, participatiemedewerkers en nieuwkomers.

De opleidingen bieden we op vier verschillende plaatsen aan: Rotterdam, Utrecht, Alblasserdam en Goes. Op deze manier zorgen we ervoor dat alle collega's in de eigen regio de opleiding of training kunnen volgen. In 2022 zijn daarbij de opleidingen voor onze Zeeuwse collega's gelijk getrokken met die voor alle Stedin medewerkers. De meeste opleidingen voor deze collega's vinden plaats in Goes. Opleidingen die niet in Goes kunnen worden aangeboden vinden plaats in Rotterdam.

In 2022 heeft de Bedrijfsschool 48.808 inschrijvingen gehad voor technische opleidingen, veiligheidsopleidingen zoals BEI en VIAG, e-trainingen en bedrijfstrainingen gericht op veiligheid (2021: 49.801 inschrijvingen) . In 2022 zijn 170 leerlingen opgeleid tot monteur en hebben hun MBO-diploma behaald (2021: 208 leerlingen). Het aantal gevolgde veiligheidsopleidingen was 8.528.

Bedrijfsschool	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal gevolgde certificeringsopleidingen	5.561	8.277	7.885	8.232	8.528
Aantal gevolgde niet-verplichte certificeringsopleidingen	13.183	18.111	33.117	41.569	40.280
Totaal aantal gevolgde opleidingen via de Bedrijfsschool	18.744	26.388	41.002	49.801	48.808
Aantal toegekende MBO-diploma's	120	166	162	208	170
Opleiding zij-instromers tot slimme meter monteur	82	51	0	0	60
Opleidingsbudget Techniek & Veiligheid (in € mln)	10,0	10,9	10,2	8,0	10,6

Succesvol zij-instromers traject

Er is hard gewerkt aan het gericht en efficiënt opleiden van nieuwe en huidige medewerkers. Grote uitdaging hierbij is de juiste opleidingsduur en opleidingsinhoud. Daarom zijn we gestart met modulair opleiden voor zij-instromers. Zij hebben al wel werkervaring maar doorgaans niet binnen een technisch beroep. De zij-instromers krijgen in 2 maanden de eerste technische vaardigheden, waarmee ze direct kunnen starten in de praktijk van consumentaansluitingen. Daarna volgen verdere professionaliseringstrajecten. Met dit initiatief zijn 60 zij-instromers succesvol opgeleid. Ook in 2023 nemen 60 nieuwe zij-instromers aan dit traject deel.

Maximaal inzetten opleidingscapaciteit

Om de opleidingscapaciteit te maximaliseren, zijn we in 2022 verschillende initiatieven gestart:

- Inrichting van 1 loket waar alle toekomstige en huidige medewerkers terecht kunnen voor opleidings- en ontwikkelwensen. Dit is efficiënter. De eerste contouren voor dit loket hebben we dit jaar opgesteld. Verdere vormgeving vindt plaats in 2023.
- Een nieuwe opleidingsplaats in Rotterdam, met ruimte voor extra leerlingen. Deze nieuwe Bedrijfsschool vervangt de oude locatie en wordt dé plek voor leren en ontwikkelen.
- Inrichting van een nieuw leermanagementsysteem, waarbinnen trainingen en opleidingen gericht zijn gekoppeld aan de strategische koers en uitdagingen van Stedin. De implementatie hiervan ronden we begin 2023 af.

Gefeliciteerd met je diploma!
Gefeliciteerd met je diploma!
Gefeliciteerd met je diploma!
Gefeliciteerd met je diploma!
Gefeliciteerd met je diploma!

Aantrekkelijkheid werken in de techniek
De Bedrijfsschool heeft in 2022 nieuwe samenwerkingsovereenkomsten gesloten om technisch werk te stimuleren. In Rotterdam en in Utrecht is Stedin partner geworden van diverse STO's (Sterk Techniek Onderwijs) gericht op het aanbieden van stages, professionalisering van docenten en kennismakingsdagen. Ook is er een Girlsday georganiseerd en hebben 70 meiden de Bedrijfsschool bezocht voor een eerste introductie in de techniek. Dit leverde een nominatie op voor de MVO Awards van Computable. In Utrecht zijn we de samenwerking met ROC Midden Nederland gestart.

Landelijk werkt Stedin met het O&O fonds (Opleiding & Onderwijs) samen met onder andere TenneT, Alliander en Enexis aan innovaties binnen het onderwijs. In 2022 is gestart met het gezamenlijk ontwikkelen van een vak rondom infratechniek, wat op voortgezet onderwijs scholen kan worden aangeboden. Ook hebben we de handen ineen geslagen om het huidige onderwijs te verdelen in kleinere modules, waardoor er gerichter kan worden opgeleid.

Leiderschap

De thema's in 2022 op het gebied van leiderschapsontwikkeling waren de herijkte strategie en het behoud van onze medewerkers. Net als voorgaande jaren hebben we ook in 2022 veel aandacht gehad voor een aantal (terugkerende) ontwikkeltrajecten:

- Beginnend leidinggevenden: Voor deze doelgroep hebben we een 10 maanden durend programma 'Leiderschap Vooruit' dat we continu evalueren en waar nodig aanpassen. Voor de laatste lichting van dit jaar hebben we een aantal modules aangepast om meer aandacht te geven aan resultaatgerichtheid en eigenaarschap.
- Toekomstmakers: Dit is een tweejarig ontwikkelprogramma voor startende, vaak net afgestudeerde medewerkers die opgeleid worden voor vaste posities binnen de organisatie. Deze 'toekomstmakers' stromen door naar leidinggevende posities.
- Ontwikkelprogramma's op afdelingsniveau: In 2022 zijn we gestart met een nieuw ontwikkelprogramma waarin we 'jonge' professionals die zich bezig houden met het management van onze assets perspectief bieden in hun ontwikkeling en doorgroei. We hebben de ambitie om deze programma's voort te zetten en waar wenselijk en nodig, met nog meer doelgroepen uit te breiden. Ook binnen Finance loopt een ontwikkelprogramma.

Vitale organisatie

Stedin heeft een uitgebreid aanbod aan vitaliteitsoplossingen. Daarnaast doen we pilots met participatie, waarin de medewerkers zelf hun werk mogen samenstellen. Dit jaar hebben de collega's van de wacht- en storingsdienst zelf hun roosters samengesteld. Komend jaar gaan we meer in co-creatie maken; dit vergroot de betrokkenheid. Ook zijn we gestart met een pilot met onder meer teamsessies, die positief ontvangen is en in 2023-2024 worden ingezet. Daarnaast hebben we het programma 'Mijn Energie' samengesteld en in 2022 gelanceerd. Dit is een programma om medewerkers te stimuleren duurzaam inzetbaar te blijven.

Medewerkermotivatie

Jaarlijks voeren wij een onderzoek uit naar de motivatie van onze medewerkers. Dit geeft zowel per team als Stedinbreed inzicht in de bevlogenheid van onze collega's. Na het onderzoek volgt een actieve follow-up waarin leidinggevenden vanuit de inzichten in gesprek gaan met hun teams. Ook Stedinbreed is er gevolg gegeven aan de resultaten, onder andere door de nieuwe strategie actief uit te rollen en door de communicatie vanuit de organisatie naar medewerkers te verbeteren. De nadruk op de cultuurwaarde 'Vooruit' is in 2022 groter geworden met de introductie van de nieuwe Stedin strategie. In 2022 deed 74,1% van de medewerkers mee aan het onderzoek (2020: 72,6%).

Om te versnellen op de herijkte strategie gaan we de cultuurwaarde 'Vooruit' versterken. Hierbij gaat het om resultaatgerichtheid en eigenaarschap, continu verbeteren en vernieuwen, elke dag leren en onszelf altijd blijven ontwikkelen.

Bevlogenheid / Betrokkenheid	2018	2019	2020	2021	Target 2022	2022
Bevlogenheid	7,5	7,5	8,0	7,6	7,6	7,7
Betrokkenheid	7,8	7,8	8,1	7,8	7,9	7,9

Ziekteverzuim

In 2022 is het ziekteverzuim gemiddeld uitgekomen op 5,8%. Dit percentage is hoger dan bij vergelijkbare bedrijven in de sector Nijverheid en Energie. Er is een stijgende trend te zien, die gelijk loopt met de benchmark in Nederland. In de zomer van 2022 is een verdiepende analyse gemaakt van de ontwikkeling van het verzuim. We zien vooral dat de verzuimcijfers voor de middellange termijn hoger zijn dan normaal. We kunnen dit gedeeltelijk voorkomen door het gesprek aan te gaan wanneer iemand nog maar kort is uitgevallen. Door de coronapandemie hebben we minder aandacht gehad voor deze zogenoemde frequent-verzuimgesprekken. We zijn er actief mee bezig om deze weer op te pakken.

Ziekteverzuim	2018	2019	2020	2021	2022
Gem. verzuim sector Nijverheid en Energie (3e kwartaal 2021)	4,5%	4,9%	5,0%	5,1%	5,5%
Ziekteverzuim % Stedin Groep	5,0%	4,8%	4,2%	4,3%	5,8%
Meldingsfrequentie	1,1	1,1	0,9	0,8	1,0

Werk-privébalans

Uit het Medewerkermotivatie-onderzoek blijkt dat medewerkers zeer tevreden zijn over de flexibiliteit van de werktijden. Stedin Groep biedt de volgende mogelijkheden:

- De CAO netwerkbedrijven (CAO NWb), die van toepassing is op Stedin, omvat normale werktijden van 07.00 tot 21.00 uur, van maandag tot en met vrijdag. Medewerkers die niet volgens een rooster werken of voor wie vaste uren niet van toepassing zijn, kunnen hun werktijden in overleg met hun leidinggevende zelf regelen (en zelfs dagelijks variëren). Binnen Stedin kunnen medewerkers in overleg met de leidinggevende en als een functie zich ervoor leent, flexibel werken, bijvoorbeeld thuis, op kantoor of op een andere werkplek. Dit is uitgewerkt in ons werkconcept Stedin@Work (zie kader). In 2022 is aansluitend bij het werkconcept een thuiswerkvergoeding van € 2,- per thuiswerkdag geïntroduceerd.
- Op basis van de CAO NWb kunnen medewerkers als ze daar behoefte aan hebben boven op het wettelijke minimum extra uren verlof kopen uit hun maandelijkse Persoonlijk Budget. Ook kennen we spaarverlof. Medewerkers krijgen per kalenderjaar jaarlijks maximaal 36 uur spaarverlof. Dit spaarverlof kunnen ze tot 10 jaar opsparen, voor langdurig verlof.
- Stedin kent de Vitaliteitsregeling, die medewerkers van 62 jaar en ouder de mogelijkheid biedt om per week minder uren te werken. Daardoor ontstaat meer ruimte voor rust en vrije tijd, wat goed is voor de vitaliteit. Zo kun je op een gezonde manier blijven werken tot aan je pensioen. Binnen Stedin maken 145 medewerkers (32,8% van de doelgroep) gebruik van de regeling.

- De 'Wet flexibel werken' biedt medewerkers de mogelijkheid om hun contractuele werktijden uit te breiden of te verminderen en hun werktijden en werkplek aan te passen. Deze wet is uiteraard ook van toepassing op Stedin-medewerkers.
- In 2022 zijn we samen met de medewerkers aan de slag gegaan met de storing- en wachtdiensten. Zo zijn bijvoorbeeld in 2022 de roosters voor 2023 met de teams opgesteld, waarbij medewerkers (nog) meer invloed hebben op de roosters. Op die manier kunnen ze werk en privé beter combineren.

Stedin@work: ons vernieuwde werkconcept
In november 2021 is een vernieuwd werkconcept geïntroduceerd. Daarin kiezen medewerkers bewust hoe, wanneer, met wie en waar ze werken. Richtlijn daarbij is 50% werken op kantoor en 50% thuis. Uit een enquête in mei 2022 onder medewerkers blijkt dat ze dit nieuwe werken en de voorzieningen die we treffen waarderen. De werkelijke werkverdeling komt ook overeen met de richtlijn. Op kantoor moeten we nog wel aanpassingen doen om daar optimaal hybride te werken. We hebben meer samenwerkingsplekken nodig, meer ruimtes om in stilte te werken en een uitbreiding van de IT-voorzieningen om vanaf kantoor effectiever op afstand met collega's samen te werken.

Zorgverlof en buitengewoon, bijzonder verlof
Stedin-medewerkers kunnen voor zorgtaken of bijzondere persoonlijke situaties gebruik maken van verlof op grond van verschillende wettelijke, cao- of bedrijfsregelingen.

- Medewerkers die gebruik maken van kinderopvang ontvangen een vergoeding van de Rijksoverheid en kiezen hun eigen kinderopvang. Stedin biedt geen (on-site) kinderopvang.
- Medewerkers hebben wettelijk recht op onbetaald buitengewoon verlof (ouderschapsverlof) voor kinderen tot acht jaar oud tot 26 maal hun aantal werkuren per week. Stedin betaalt medewerkers voor die ouderschapsverlofuren een vergoeding van 70% van het wettelijk minimumloon. Sinds 2 augustus 2022 krijgen medewerkers tijdens het eerste levensjaar van hun kind over maximaal negen weken ouderschapsverlof 70% van hun (maximum) dagloon doorbetaald door het UWV.
- Voor de zorg voor een zieke in de naaste omgeving van de medewerker of bij een onvoorziene, dringende situatie die directe actie vereist (bijvoorbeeld om een ziek kind van school te halen) kunnen medewerkers beroep doen op betaald speciaal verlof (kortdurend zorgverlof of calamiteitenverlof). Medewerkers kunnen als dat nodig is jaarlijks maximaal 6 weken onbetaald langdurig zorgverlof opnemen.
- Op grond van de cao kunnen medewerkers in een aantal situaties gebruik maken van buitengewoon verlof met behoud van salaris. Bijvoorbeeld bij hun trouwdag of die van hun kind(eren), na het overlijden van hun partner of (pleeg-/stief-) kind(eren) of om werkzaamheden te verrichten bij benoeming in een publiekrechtelijk college.
- In de eerste 6 maanden na de geboorte van een kind kunnen partners gebruik maken van (aanvullend) partnerverlof. Binnen vier weken na de geboorte is dat 1 week betaald verlof en binnen 6 maanden na de geboorte maximaal 5 weken verlof met een uitkering van 70% van het (maximum) dagloon van het UWV.

Financiële ondersteuning
In 2022 hebben we vanwege de inflatie en stijgende energieprijzen meer gefocust op preventieve financiële zorg. De (dreigende) schuldenproblematiek is hier een onderdeel van. Het preventieve aanbod omvatte onder meer het geven van inzicht in huidige financiële situatie, budgetcoaching, consult(en) met de bedrijfsmaatschappelijk werker en een voorschot van maximaal 1 bruto maandsalaris. Stedin vergoedt deze diensten. Daarnaast werken we samen met de andere netwerkbedrijven met het bureau Geldvinder die medewerkers kan helpen als financiële coach. Begin 2023 nemen we mogelijk vervolgstappen op basis van een eind 2022 uitgevoerde evaluatie van het preventieve aanbod.

Inclusieve samenleving

Een onderdeel van onze duurzaamheidsstrategie is bijdragen aan een inclusieve samenleving. Stedin Groep zet zich in voor gelijke kansen en duurzame inzetbaarheid voor iedereen. We willen dat ons medewerkersbestand een afspiegeling is van onze maatschappij en dat alle medewerkers zich welkom voelen en gelijk behandeld worden, ongeacht persoonlijke kenmerken als leeftijd, geslacht, geloofsovertuiging, seksuele geaardheid, sociale achtergrond, familiestatus, opleidingsniveau of beperking. Stedin verbiedt en tolereert geen discriminatie. Hiervoor past Stedin haar gedragscode en -richtlijnen toe waarin de normen en waarden staan die we met elkaar hebben afgesproken.

De gedragscode en -richtlijnen (inclusief non-discriminatie) zijn ook het uitgangspunt voor de HR-processen als werving, selectie, promotie, beloning en opleiding. Deze richtlijnen zijn algemeen toegankelijk en beschikbaar voor alle Stedin-medewerkers via ons intranet. Als er onduidelijkheid is over de toepassing, kan de medewerker zich laten informeren door een HR-professional. Als een medewerker het oneens is met een besluit kan die bezwaar maken. Dit kan ook bij het meldpunt Integriteit & beveiliging; meer hierover staat in de paragraaf Integriteit.

Op het terrein van 'inclusieve samenleving' richten wij ons op het vergroten van de diversiteit van ons medewerkersbestand en het bevorderen van een inclusieve werkomgeving.

Divers en inclusief medewerkersbestand

De afgelopen jaren hebben we een basis gelegd voor ons diversiteits- en inclusiebeleid, door aandacht te besteden aan bewustwording op het onderwerp. In 2022 hebben we op basis van een in 2021 uitgevoerde nulmeting targets opgesteld voor 2030. De kern van ons diversiteits- en inclusiebeleid is het stimuleren van meer diversiteit binnen een inclusieve cultuur. Ons doel: een medewerkersbestand dat net zo divers is als onze leefwereld. We hebben nog een lange weg te gaan en beseffen dat gedragsverandering nodig is om dit doel te behalen. De targets zijn daarom gesteld voor 2030.

Op het vlak van diversiteit hebben we de volgende targets bepaald:

Onderwerp	Targets 2030	Stand van zaken 2022
Man-vrouw	• Verhouding man/vrouw binnen de uitvoerende afdelingen: 80% - 20 % • Verhouding man/vrouw overige afdelingen: 50% - 50% • Verhouding man/vrouw leidinggevende functies: 50% - 50% • Geen onverklaarbare beloningsverschillen man/vrouw.	89% – 11% 70% – 30% 72% – 28% 1,3% onverklaarbaar
Leeftijd	• Verhouding naar leeftijdsgroepen komt overeen met leeftijdsopbouw van de Nederlandse beroepsbevolking.	Ondervertegenwoordiging van jongeren tot 25 jaar en oververtegenwoordiging van 55+
Arbeidsvermogen	• Voldoen aan de targets van banenafspraak van de participatiewet (momenteel 3% in 2024), waarbij elk bedrijfsonderdeel naar rato bijdraagt aan het behalen van deze doelstelling.	1,8% gerealiseerd
Culturele diversiteit	• 29% van de medewerkers heeft een migratieachtergrond • Evenredige representatie van deze 29% in alle functiegroepen binnen Stedin • Evenredige representatie van deze 29% in leidinggevende functies	Nog geen gegevens bekend, onderzoek wordt uitgevoerd

Op het vlak van inclusie zijn de targets:

Onderwerp	Targets 2030	Stand van zaken 2022
Culturele diversiteit	• Geen verschil in beleving van sociale veiligheid binnen Stedin van medewerkers met migratieachtergrond ten opzichte van medewerkers zonder migratieachtergrond.	Significant verschil in beleving sociale veiligheid
LHBTIQ+	• Geen verschil in beleving van sociale veiligheid binnen Stedin van niet-hetero populatie ten opzichte van hetero populatie.	Significant verschil in beleving sociale veiligheid
Inclusie-beleving	• Score op thema Inclusie in het medewerker motivatie onderzoek is een 8,8.	8,2
*Ongewenst gedrag	• Percentage medewerkers dat *soms* ongewenst gedrag door collega's of leidinggevenden ervaart is maximaal 2%.	10%
	• Het percentage medewerkers dat *regelmatig* ongewenst gedrag ervaart door collega's of leidinggevenden is 0%.	1,5%
	• 90% van het ongewenste gedrag wordt gemeld.	32%
	• Medewerkers voelen zich na het melden van ongewenst gedrag respectvol behandeld.	5,8 rapportcijfer opvang na melding

* N.B. De hier gemelde cijfers zijn inclusief ongewenst gedrag door klanten.

Beleid en acties per doelgroep

Om toe te groeien naar deze targets, hebben we per doelgroep en onderwerp beleid en acties geformuleerd:

Man/vrouw-verdeling

Slechts 18% van ons medewerkersbestand bestaat uit vrouwen, vanwege het technisch karakter van ons werk. Bij de totale instroom in het MBO koos in het studiejaar 2021 - 2022 maar 8% van de vrouwen een technische opleiding, ten opzichte van 47% van de mannen. Dit percentage is de afgelopen jaren nauwelijks veranderd.

- Strategisch leidinggevenden: 32% vrouwen;
- Tactisch leidinggevenden en senior professionals: 22,6% vrouwen;
- Overige functiegroepen: circa 17,4% vrouwen.

We zetten ons actief in om meer vrouwen te enthousiasmeren voor techniek en technische opleidingen in het bijzonder. Specifiek voor het zij-instromerstraject zoeken we vrouwen die aan de slag willen als monteur. In het vierde kwartaal van 2022 zijn we een wervingscampagne gestart, gericht op deze doelgroep.

Stedin committeert zich aan de wet Vrouwen aan de Top en in 2022 voldeden we grotendeels aan de eisen van deze wet: minimaal 30% vrouwen in de top van de organisatie. Alleen in de raad van bestuur halen we dit niet (momenteel 25% vrouw). We streven naar een 50-50-verdeling in leidinggevende functies en zoeken actief naar vrouwelijk talent.

Binnen Stedin Groep bestaat het netwerk F-EMPOWER, dat zich actief richt op het stimuleren van vrouwelijke medewerkers.

Als we kijken naar het totale medewerkersbestand, dan verdienen vrouwen binnen Stedin gemiddeld 4,1% meer dan mannen. Dit wordt veroorzaakt doordat vrouwen vaker vertegenwoordigd zijn in de hogere functies. Als we corrigeren voor functieniveau, dienstjaren en leeftijd verdienen mannen gemiddeld 1,3% meer dan vrouwen. Met een gecorrigeerd loonverschil van 1,3% doet Stedin het goed in vergelijking met de Nederlandse benchmark: bij de overheid is het gecorrigeerde loonverschil 3% en binnen het bedrijfsleven is dat 6%.

Leeftijdsopbouw

24% van ons medewerkersbestand bestaat uit jongeren en (jong)volwassenen tot 35 jaar, een stijging ten opzichte van 2021. We stimuleren de instroom van deze groep met BBL-opleidingsplaatsen en een traject voor 16-jarigen bij onze Bedrijfsschool, stageplaatsen en campusrecruitment (vijfde lichting Toekomstmakers). Daarnaast zijn veel jonge, bevlogen medewerkers lid van Jong Stedin (700 leden), een vereniging die zich richt op onderlinge verbinding en het bouwen aan een succesvolle organisatie.

Sinds zomer 2022 nodigen we collega's uit om door te werken na hun pensioenleeftijd. De groep van medewerkers van 65 jaar of ouder is 135. Er werken 9 collega's ouder dan hun AOW leeftijd en er is nog 1 nieuwe in aanvraag.

Aantal stageplaatsen*	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal	109	122	126	122	119
Target: >1% bestand werknemers	2,44%	2,81%	2,95%	2,91%	2,75%

* 2018, 2019 en 2020 zonder Zeeland

Arbeidsvermogen

Ondanks onze inspanningen behalen we de target van de Wet banenafspraak en quotum arbeidsbeperkten nog niet. Het vinden van geschikt werk en vervolgens passende kandidaten vergt veel meer tijd dan bij reguliere vacatures. Daarnaast heeft de doelgroep meer inwerktijd nodig en veel extra begeleiding. Hoewel hierdoor de opnamecapaciteit binnen de organisatie beperkt is doen we extra ons best voor mensen die een duwtje in de rug nodig hebben, zodat zij werk kunnen vinden én houden. Door onze focus op trajecten voor mensen met een arbeidsbeperking hebben we in 2022 weer meer duurzame banen gecreëerd voor deze doelgroep. We verwachten in 2025 het quotumtarget te halen.

Participatiebanen binnen Stedin	2018	2019	2020	2021	2022
Target	133	141	153	162	171
Realisatie	19	43	67	94	115

De groei in het aantal participatiebanen binnen Stedin is grotendeels gerealiseerd door ons opleidingstraject tot assistent-monteur voor jongeren uit de doelgroep banenafspraak van de participatiewet. Inmiddels staat de teller op 58 leerlingen, van wie inmiddels 29 de overstap hebben gemaakt naar een regulier operationeel team binnen Stedin. Maar liefst 26 leerlingen leren via onze Bedrijfsschool door tot allround monteur. Bij de start van dit traject was dat niet voorzien, maar nu 45% van de leerlingen doorleert, draagt dit opleidingstraject nog meer bij aan de wervingsbehoefte van Stedin.

Culturele diversiteit

In 2022 hebben we via de barometer culturele diversiteit van het CBS onderzoek gestart naar de culturele diversiteit binnen Stedin. Begin 2023 verwachten we de resultaten hiervan en nemen we op basis daarvan passende acties. In april 2022 startte de derde groep statushouders (vluchtelingen met verblijfsvergunning in Nederland) met de opleiding tot eerste monteur. Deze keer richtten we ons op de regio Utrecht en volgt de groep de lessen in onze Bedrijfsschool daar.

Mensen met een (niet-westerse) migratieachtergrond hebben structurele achterstanden op de arbeidsmarkt. Om iedereen gelijke kansen te bieden, streeft Stedin naar een objectieve werving en selectie, waarbij onbewuste vooroordelen geen invloed hebben. In 2022 is het gehele recruitmentteam getraind in het selecteren zonder vooroordelen. In de training is aandacht besteed aan het wettelijk kader, aan het ontstaan en herkennen van vooroordelen, het schrijven van inclusieve vacatureteksten en het inrichten van een objectief selectietraject. Deze training was ook beschikbaar voor leidinggevenden en andere betrokkenen bij werving en selectie. 40 leidinggevenden volgden deze training.

LHBTIQ+

Sinds 2022 heeft Stedin een formeel LHBTIQ+-netwerk. Het netwerk heeft zich ten doel gesteld om een hogere sociale veiligheid te creëren voor deze doelgroep. Het netwerk organiseert regelmatig bijeenkomsten, borrels en lezingen om bewustwording te creëren.

Inclusie en sociale veiligheid

De score op het thema Inclusie in het medewerkermotivatie-onderzoek was in 2022 een 8,2. Inclusie en sociale veiligheid zijn belangrijke randvoorwaarden om betrouwbaar en veilig te presteren in een voor alle collega's prettige werkomgeving. We hebben een aantal interventies ontwikkeld, met als doel het verhogen van de sociale veiligheid en verminderen van ongewenst gedrag. Zo besteden we tijdens onboarding van nieuwe medewerkers meer aandacht aan sociale veiligheid en is dit een thema tijdens trainingen voor alle monteurs. Het gaat dan ook over weerbaarheid en omgaan met agressie vanuit de omgeving. Ook ontwikkelden we een interventie waarmee leidinggevenden in hun team het gesprek kunnen aangaan over sociale veiligheid en ongewenst gedrag. In 2022 organiseerden we een diversiteitsweek, met zo'n 14 evenementen (workshops, lezingen en trainingen) in het teken van inclusief werken en omgaan met micro-agressie.

Vrijheid van vereniging

Stedin ondersteunt actief het recht van medewerkers op vrijheid van vereniging. In onze CAO is opgenomen dat medewerkers lid kunnen worden van de vakbond. Medewerkers kunnen hun Persoonlijk Budget inzetten voor de vakbondscontributie. Stedin kent een middels verkiezingen gekozen Ondernemingsraad. In mei 2022 zijn OR-verkiezingen gehouden. Iedere medewerker met een vast contract kan zich verkiesbaar stellen.

Werkgelegenheid en werkgeverschap

Binnen de veranderende omgeving zetten wij in op het behoud van werkgelegenheid. Door steeds beter op basis van data vooruit te kijken, zijn we in staat proactief te kiezen of we een vacature met een interne collega kunnen vervullen of dat we tijdelijk of vast een externe kracht aantrekken.

Inzet van werk-naar-werk

We ontwikkelen tijdig onze organisatie en medewerkers om voorbereid te zijn op de toekomst en borgen daarmee werkgelegenheid. We zetten in op het ontwikkelen van competenties van de toekomst. En we hebben het mobiliteitsbureau verder ingericht om medewerkers te ondersteunen. Dit kan als iemand zelf toe is aan een nieuwe stap, of omdat de afdeling dusdanig verandert en medewerkers daarom op zoek moeten naar een passende plek binnen Stedin. Bij de vier reorganisaties (Business Support Services, Markt, Integratie Stedin en DNWG en Wagenbeheer) in 2021 hebben we betrokken medewerkers intensief begeleid, vanaf de fase van de aankondiging van de verandering tot aan eventuele boventalligheid door een reductie van functies of een mismatch op functies. Gedurende die hele periode zetten we in op 'van werk-naar-werk' binnen of buiten Stedin. Hiervoor hebben we een werkwijze ontwikkeld die zorgvuldig en transparant is. Als we met onze inzet op scholing en interne mobiliteit niet de benodigde resultaten behalen, zetten we het vangnet vanuit onze sector-CAO in om collega's buiten Stedin van werk naar werk te begeleiden.

In 2022 zijn er 14 collega's geweest die wij niet vanuit een organisatiewijziging hebben kunnen begeleiden naar een nieuwe werkplek binnen Stedin. Hier was dus sprake van gedwongen ontslag.

Flexibel werk

Het flexibel inzetten van uitzendkrachten beperken we zoveel mogelijk, hoewel dit afhankelijk is van het type werk. Voor tijdelijke, niet-reguliere arbeid kiezen we bewust voor de inzet van de flexibele schil. Dit doen we bijvoorbeeld voor tijdelijke projecten, tijdelijke ondersteuning (bijv. vervanging vanwege zwangerschapsverlof), wanneer tijdelijke specifieke expertise vereist is en voor competenties die zeer schaars zijn (bijv. specialistisch IT-personeel). Het inzetten van tijdelijke contracten doen wij uiteraard binnen de daarvoor gestelde regels over aantal en duur. Wij checken periodiek onze flexibele schil op inzetduur, kwaliteit en kosten. Daarmee voorkomen wij onnodige kosten en het verlies van kennis. Ook stimuleren we hiermee de mogelijkheid van doorstroom van interne collega's.

Het aandeel externe ten opzichte van interne medewerkers bedroeg in 2022 18,0% (2021: 15,7%). Het aantal ingehuurde externe medewerkers is gestegen als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt. Hier vindt u alle kengetallen over het personeelsbestand van Stedin Groep.

CAO

Hoewel de CAO pas eind 2022 zou aflopen, vonden Stedin en de andere werkgevers in de sector het vanwege de huidige, turbulente tijden belangrijk om medewerkers ruim voor die einddatum al duidelijkheid te geven over de nieuwe CAO. Werkgevers en vakbonden zijn door intensieve samenwerking en een goede sfeer erin geslaagd die ambitie te realiseren: in augustus is een akkoord bereikt over een korte CAO met een looptijd van één jaar. Naast een structurele loonstijging per 1 januari 2023 hebben partijen afgesproken om in 2022 een eenmalige uitkering te doen van bruto € 1.250 bij een voltijdsdienstverband. Die uitkering was bedoeld als tegemoetkoming aan medewerkers voor hun sterk gestegen kosten voor levensonderhoud. Daarnaast is overeengekomen om de Vitaliteitsregeling voor medewerkers vanaf 62 jaar met een jaar te verlengen en om het sectorale sociaal plan te vernieuwen. Ook is een afspraak gemaakt over diversiteit en inclusie.

Naar aanleiding van de afspraken over de wacht- en storingsdiensten in de lopende cao heeft Stedin diverse initiatieven opgestart gericht op het verminderen van de belasting van medewerkers. Daarnaast is met ingang van 1 april 2022 de financiële vergoeding voor de wacht- en storingsdiensten, vastgelegd in de Stedin bedrijfs-cao, verhoogd.

Ondernemingsraad

Conform de Wet op de Ondernemingsraden heeft Stedin Groep een Ondernemingsraad (OR). Elke twee weken is er overleg tussen het dagelijks bestuur van de OR en de CEO van Stedin Groep. Een overleg met alle leden van de OR vindt ongeveer zes keer per jaar plaats. Daarnaast hebben de OR, raad van bestuur en raad van commissarissen een drieradenoverleg en maakt de voorzitter van de OR onderdeel uit van de Strategische Coalitie. De OR bestaat uit verschillende commissies, zodat zij goed op de hoogte is van wat er speelt in de organisatie. Er wordt zoveel mogelijk in co-creatie gewerkt, waarbij de OR vroeg wordt betrokken bij diverse trajecten.

INTERVIEW ADRI DE BRUIJNE, VOORZITTER OR STEDIN GROEP

Afgelopen zomer heeft Alco de Lange het stokje van het OR-voorzitterschap na 3 jaar overgedragen aan Adri de Bruijne. De collega's, daar gaat het om. 'Aan de ene kant collega's te werven en behouden. Maar ook om ervoor te zorgen dat onze collega's met de huidige energieprijzen en inflatie straks hun rekeningen nog kunnen betalen.'

Adri is niet nieuw in de OR, sinds 2014 zit hij in de OR en de afgelopen vijf jaar als vicevoorzitter. Afgelopen zomer vond hij het een mooi moment om zich verkiesbaar te stellen voor het voorzitterschap. Adri: 'Er speelt veel bij Stedin, ik vind het belangrijk om daar een actieve rol in te nemen.' Na een soepel verlopen verkiezing werd de nieuwe Ondernemingsraad verkozen met Adri als voorzitter.

Grote thema's

Voor de OR was 2022 een intensief jaar. Regelmatig praat de OR over de grote thema's die bij Stedin spelen – soms met alleen een adviserende taak, dan weer is de raad instemmingsplichtig. Maar altijd zitten ze aan tafel, rond bijvoorbeeld de financiën en de nieuwe strategie. 'De samenwerking in de "gouden driehoek" – OR, RvB en RvC – gaat erg goed en is productief. Er wordt echt geluisterd.'

> “ Wij benoemen waar knelpunten zitten ”

Altijd benoemt de OR waar knelpunten zitten. 'Bijvoorbeeld rond de 500 miljoen die door het Rijk is gereserveerd voor Stedin. Wij stellen dan de vraag wat de impact daarvan is op de governance en organisatie.' Of neem medewerkers die potentieel in de knel komen door de inflatie. 'Sommige collega's durven het niet te zeggen als ze het financieel niet redden. Terwijl de organisatie kan helpen. Als OR gaan we niet over de lonen, maar we zijn wel met HR in gesprek om te kijken wat we kunnen doen.'

We zijn blij dat er steeds meer gebeurt in co-creatie met medewerkers, zoals het opstellen van de roosters voor de storings- en wachtdienst. Adri: 'We hebben ook voorgesteld om een sessie te houden bij de inrichting van de ketens, waarbij collega's de opdracht kregen om zo kritisch mogelijk te zijn. Er leefden namelijk zorgen die niet werden geuit en het is goed om die boven tafel te krijgen. Er is echt doorgepakt. Zo'n sessie is dan goed om ervoor te zorgen dat een besluit breed wordt gedragen.'

Er wordt geluisterd

Ook in de integratie met DNWG is de open communicatie essentieel geweest om die zo goed mogelijk te laten verlopen. 'Een monteur van DNWG belde op een gegeven moment naar de OR om zijn zorgen te delen over de communicatie. Toen is meteen geschakeld om zaken beter te laten lopen. Resultaat: deze persoon zit nu ook in de OR. Zo iemand ervaart: als ik iets uit, dan wordt ernaar geluisterd en dan heb je ook invloed. Er wordt echt iets met klachten gedaan.'

De OR vindt het van groot belang om steeds te blijven luisteren. 'Via het MMO (medewerkers motivatie onderzoek) bijvoorbeeld. Vorig jaar waren er veel klachten over de samenwerking binnen de afdelingen. Tijdens de eerste twee, drie maanden na het onderzoek wordt dit besproken, maar na vijf maanden verdwijnt zoiets naar de achtergrond. Dan hebben wij een gesprek met de bestuurders om het MMO weer onder de aandacht te brengen en te kijken waar we staan. We adviseren dan om het weer in werkoverleggen met de medewerkers op te nemen. Zo hou je de belangrijke thema's levend.'

Impact op mens en milieu

Onze duurzaamheidsstrategie is erop gericht om in 2030 een klimaatneutrale, circulaire, (bio)diverse en inclusieve organisatie te zijn. Daarbij willen we onze positieve impact op mens en milieu vergroten en tegelijkertijd de negatieve impact van onze bedrijfsvoering minimaliseren. Daarbij is het terugdringen van de impact van onze gasnetverliezen één van de grote uitdagingen. Dit is onderdeel van onze duurzaamheidsstrategie. De focus op deze strategie heeft ook effect op risico's als materiaalschaarste, de gevolgen van klimaatverandering en het nemen van ketenverantwoordelijkheid.

De klimaatverandering die de mens veroorzaakt leidt wereldwijd tot ontwrichting van de natuur en heeft een grote invloed op het leven van miljarden mensen. Zelfs als de opwarming beperkt blijft tot 1,5 graad zijn er talloze 'verliezen en schadeposten'. Dat concludeert het internationale wetenschappelijke panel IPCC. Het laatste rapport van het Wereld Natuur Fonds – The Living Planet Report 2022 - laat bovendien zien dat de natuur meer dan ooit onder druk staat. De droge zomer van 2022 heeft de urgentie om klimaatverandering en biodiversiteitsverlies tegen te gaan nog eens flink benadrukt. Gemeenten en andere stakeholders hechten dan ook veel waarde aan verduurzaming. Dit vertaalt zich steeds vaker in eisen zoals ecologische inpassing van stations of maatregelen gericht op klimaatadaptatie en de leefbaarheid van de gebouwde omgeving. Stedin ziet dat beleid op klimaatadaptatie en biodiversiteit nodig is om zich voor te bereiden op de effecten van klimaatverandering. Bij Stedin voelen we de urgentie om onze doelstellingen aan te scherpen als onderdeel van de herijking van onze duurzaamheidsstrategie.

One Planet KPI's		2019	2020	2021	2022	Target 2023
Reductie CO2-uitstoot,	Target	-9%	-18%	-27%	-36%*	-50%
excl. gasnetverliezen	Behaald	-13%	-28%	-45%	-48%**	
Vergroening	Target	100%	100%	100%	100%	100%
netverliezen	Behaald	100%	100%	100%	100%	
elektriciteit Stedin						
Groep in %						
Circulariteit van inkoop	Target	n.v.t.	n.v.t.	38%	40%	40%
primaire assets Stedin	Behaald	n.v.t.	34%	38%	36%	

* Reductietarget ten opzichte van basisjaar 2018

** Zonder gasnetverliezen om een goede vergelijking te hebben. Netbeheerders zijn vanaf 2020 verantwoordelijk voor het verduurzamen van gasnetverliezen. Ten opzichte van 2020 is de CO2-uitstoot inclusief gasnetverliezen gedaald met 27%.

Duurzaamheidsstrategie

In 2022 hebben we biodiversiteit toegevoegd als strategisch thema en klimaatadaptatie verder gepositioneerd als onderwerp binnen de organisatie. We verwachten de herijking van onze duurzaamheidsstrategie begin 2023 af te ronden. Deze herijking richt zich op het verder terugbrengen van onze CO_2-uitstoot in scope 3 (keten-emissies), het verbeteren van onze circulaire bedrijfsvoering, de vergroening van onze gasnetverliezen, de toevoeging van KPI's op biodiversiteit en klimaatadaptatie en beleid op duurzame nieuwbouw van onze stations en het verder werken aan een diverse en inclusieve organisatie. Onderdeel van de herijking is ook de externe validatie van de duurzaamheidsstrategie door het 'Science Based Targets Initiative'. Zij zullen beoordelen of Stedin met de herijking handelt in lijn met het 'max. 1.5 graden opwarmingsscenario'.

KPI's duurzaamheid

We richten ons op de gebieden waarop wij de meeste impact hebben: uitstoot van CO_2 en fijnstof, grondstofgebruik en een inclusieve samenleving. De manier waarop Stedin Groep zich inzet voor gelijke kansen en duurzame inzetbaarheid voor iedereen wordt beschreven in het hoofdstuk Goed werkgeverschap.

EU Taxonomie

In de paragraaf Financiële, economische activiteiten staat hoeveel van onze activiteiten binnen het door ons duurzaam aangemerkte duurzame deel van de omzet, kapitaaluitgaven en operationele uitgaven daadwerkelijk ecologisch duurzaam zijn conform de EU Taxonomie.

Klimaat

CO2- en fijnstofuitstoot

Voor het monitoren van de CO_2-uitstoot hanteert Stedin het Green House Gas (GHG) protocol dat is ingedeeld in drie zogeheten scopes. In het kader hieronder staat een beschrijving van deze scopes, inclusief de onderwerpen die we meenemen in onze interne bedrijfsvoering (daar waar wij invloed op kunnen uitoefenen). Naast CO_2 vindt er ook uitstoot plaats van andere broeikasgassen. Deze uitstoot rekenen we terug naar CO_2-equivalenten zodat er een integraal overzicht ontstaat van de uitstoot van Stedin Groep. In dit verslag gebruiken we de term 'CO_2-uitstoot' voor de verzameling van deze broeikasgassen.

CO2-uitstoot, inclusief vergroening				Resultaten in ton CO2eq*			
Scopes volgens GHG protocol	**Toelichting**	**Categorie**	**Wat valt daar bij Stedin onder**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Scope 1: Directe emissies	Emissies van broeikasgassen van eigendommen of door geleasde apparatuur, die het directe gevolg zijn van onze kernactiviteiten.	Energiegebruik	Aardgasgebruik van onze gebouwen	454	453	385	263
		Mobiliteit	Ons wagenpark (lease- en bedrijfswagens)	8.856	7.311	6.283	5.620
		Netverlies	Netverlies van ons gasnetwerk**	105.008	108.082	102.774	79.281
		Overig	Invoeden SF6	178	137	452	727
Scope 2: Indirecte emissies	Alle uitstoot van broeikasgassen bij het opwekken van elektriciteit gebruikt door Stedin, maar opgewekt door derden.	Energiegebruik	Elektriciteits- en warmteverbruik van onze gebouwen	238	1.168	1.201	1.021
		Netverlies	Netverlies elektriciteit	433.346	386.456	377.562	329.383
		Vergroening netverlies	Netverlies elektriciteit***	-433.167	-385.890	-376.921	-329.383
Scope 3: Keten emissies	Uitstoot broeikasgassen door energie en brandstofgebruik vanuit vervoer, winning, energieproductie (excl. energieopwek) en emissies bij derden die het gevolg zijn van onze kernactiviteiten.	Mobiliteit	Woon-werkverkeer	2.760	1.407	211	669
		Mobiliteit	Zakelijke kilometers	659	411	387	388
		Overig	Inkoop	191.396	170.129	153.374	159.402
			Totaal	**309.728**	**289.664**	**265.708**	**247.371**

* Het resultaat van de CO2-uitstoot is berekend volgens de meest recente emissiefactoren (2022) uit diverse bronnen.
** De daling van CO2 uitstoot in verband met het netverlies van ons gasnetwerk is in de afgelopen jaren het gevolg van vervanging van brosse leidingen. Daarnaast daalt het afgenomen volume in 2022 en is de omrekenfactor in 2022 lager.
*** De CO2-uitstoot gerelateerd aan netverlies elektriciteit is in voorgaande jaren nog niet geheel vergroend. Als gevolg van verdere integratie Enduris en Stedin Groep is vanaf 2022 wel sprake van 100% vergroening van het netverlies elektriciteit.

Toelichting per scope

Scope 1: Vanaf 2020 zijn de netbeheerders verantwoordelijk voor het inkopen van het gasnetverlies en de rapportage van de daaraan gekoppelde CO_2-uitstoot. In 2022 zijn de mogelijkheden voor het effectief compenseren van gasnetverliezen in beeld gebracht. In 2023 wordt een besluit genomen over de strategie om deze verliezen te compenseren. Gasnetverlies reduceren we vooral door in ons net de brosse leidingen te vervangen door kunststof leidingen. Hieruit lekt minder gas tijdens transport. De CO_2-uitstoot van de bedrijfsvoering van Stedin Groep exclusief gasnetverlies is met 48% afgenomen ten opzichte van het basisjaar 2018. Dat is ruim binnen de door ons gestelde targets (-36%). De meeste schakelinstallaties zijn lekdicht, maar ieder jaar stoten zij een beperkte hoeveelheid SF_6 uit. In 2022 heeft Stedin 31 kg SF_6 bijgevuld (2021: 19 kg).

Scope 2: Stedin Groep compenseert jaarlijks 100% van de CO_2-uitstoot die ontstaat bij de inkoop van ons netverlies elektriciteit. Sinds 2021 kopen we 40% van ons netverlies in via een zogenoemde Power Purchase Agreements: we nemen groene stroom direct af van een duurzame bron, zoals bijvoorbeeld van een wind- of zonnepark. 60% van dit netverlies compenseren we door het inkopen van zogenoemde Garanties van Oorsprong (GvO's). Stedin streeft naar 80% compensatie van haar netverlies elektriciteit via Power Purchase Agreements in 2030.

	Elektriciteitstransport	Netverlies	Netverlies percentage	Afgezet volume
2018	21.330 GWh	1.076 GWh	5,1%	20.254 GWh
2019	21.100 GWh	1.069 GWh	5,1%	20.031 GWh
2020	20.171 GWh	953 GWh	4,7%	19.218 GWh
2021	20.529 GWh	931 GWh	4,5%	19.598 GWh
2022	20.746 GWh	892 GWh	4,3%	19.853 GWh

Scope 3: Wij zetten ons in om de uitstoot van netwerkcomponenten waar mogelijk te reduceren. Over woon-werkverkeer, zakelijke kilometers en het gebruik van openbaar vervoer leest u meer onder het kopje 'Reductie CO_2- en fijnstofuitstoot via onze mobiliteit'. De KPI circulair inkopen is gebaseerd op het grondstoffenpaspoort dat wij uitvragen bij inkooptrajecten.

In de 'Aanvullende informatie' staat een overzicht van de CO_2-uitstoot van Stedin Groep op de verschillende scopes.

Reductie CO2- en fijnstofuitstoot via onze mobiliteit

Automobiliteit, woon-werkverkeer en zakelijke reizen vormen samen de mobiliteit bij Stedin Groep. Het is ons doel om in 2030 al onze bedrijfsbussen volledig geëlektrificeerd te hebben. Het streven is om in 2023 25% hiervan te hebben gerealiseerd. Hieronder staan onze resultaten op mobiliteit in 2022:

- 83% van onze 764 personenauto's is elektrisch (2021: 73%). Een elektrische personenwagen vloot van deze omvang is uitzonderlijk. Door de leveringsproblemen binnen de automobielindustrie is dit percentage lager dan voorzien. Zonder de leveringsproblemen was dit percentage op 91% uitgekomen. De verwachting is dat we dit gedurende 2023 inlopen.
- Er zijn 210 elektrische bedrijfsvoertuigen besteld, 43 van deze voertuigen zijn in 2022 geleverd. De levering is afhankelijk van de beschikbaarheid van materiaal.
- Voor grote bedrijfsvoertuigen houden we de markt nauwlettend in de gaten. We laten ons informeren over actuele innovaties om zo vooraan te staan wanneer er passende alternatieven zijn.
- Met de introductie van de leasefiets binnen Stedin willen we de drempel om over te stappen naar de fiets lager maken en het gebruik ervan stimuleren. Inmiddels maken 122 medewerkers gebruik van de regeling.

In 2022 is mobiliteit centraal georganiseerd binnen Supply Chain Services. Hierdoor kan nog efficiënter gestuurd worden op Stedin's brede mobiliteitsbehoefte en strategische doelen die hieraan gekoppeld zijn.

Op basis van het vervangingsprofiel van onze personenauto's is het realistisch dat in 2023 100% van de personenauto's op elektriciteit rijdt. In de categorie kleine en middelgrote bedrijfswagens worden elektrische bussen verder uitgerold en worden geen nieuwe fossiele-brandstofbussen meer aan onze vloot toegevoegd. Wel worden nog fossiele-brandstofbussen ingezet onder korter lopende contracten. De overheid ontwikkelt wetgeving voor 2023 waarbij de registratie van CO2-uitstoot voor bedrijven met meer dan 100 medewerkers verplicht wordt. Deze registratie geldt voor alle vormen van mobiliteit (ook woon-werkverkeer). We onderzoeken hoe we deze registratie efficiënt kunnen inrichten.

Gele kentekens per brandstof

Het gaat hier om bedrijfsauto's (met het Stedin beeldmerk erop) en arbeidsvoorwaardelijke auto's.

	Benzine	Diesel	LPG	Hybride	EV
2017	58	244	1	512	38
2018	34	171	0	480	123
2019	26	115	1	417	273
2020	21	60	0	249	485
2021	19	26	0	181	569
2022	19	13	0	138	677

Grijze kentekens per brandstof

Dit zijn bedrijfsbussen in het klein-, midden- en grootsegment.

	Benzine	Diesel	LPG	Hybride	EV
2017	0	1.480	12	1	22
2018	37	1.484	9	0	22
2019	0	1.464	9	1	22
2020	0	1.315	0	23	18
2021	0	1.221	0	43	42
2022	0	1.172	0	49	103

Getankte liters en gebruikte kWh

Het gebruik van fossiele brandstoffen daalt en het elektrisch laden neemt toe. In 2022 hebben we 179.995 liter minder fossiele brandstoffen getankt met onze bedrijfs- en leaseauto's ten opzichte van 2021 (-8%). Het elektrisch laden van onze bedrijfs- en leaseauto's is met 887.816 kWh (33%) toegenomen ten opzichte van vorig jaar.

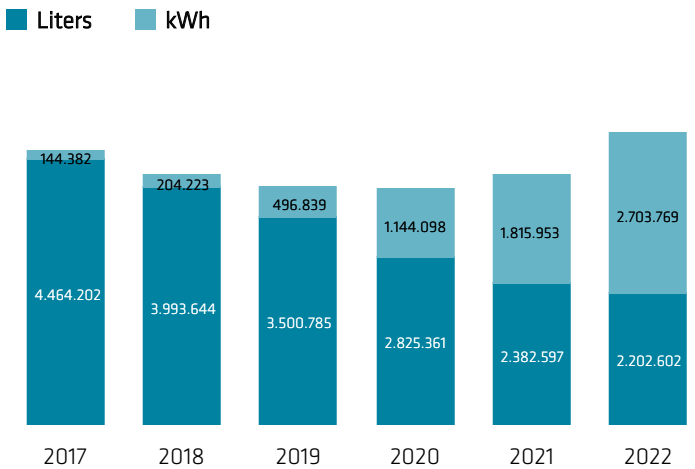

Aantal getankte liters fossiele brandstof / aantal geladen kWh

* De vergelijkende cijfers 2020 en 2021 zijn op basis van hernieuwde calculaties aangepast omdat in eerdere calculaties bepaalde elementen onterecht waren meegenomen.

Elektrische bus

Onze monteurs willen graag een hogere, middelgrote elektrische bus. Daarmee kunnen alle benodigde materialen mee, zodat zij hun werkzaamheden goed kunnen uitvoeren. Voor de middelgrote bus was tot nu toe nog geen geschikte elektrische vervoersoplossing. Daarom hebben we bij Stedin in samenwerking met ketenpartners een verhoogde bus laten ontwikkelen en produceren.

Reductie CO2- en fijnstofuitstoot via huisvesting

15% minder energieverbruik

De Europese Commissie is met een plan gekomen om de vraag naar gas te verminderen. De vraag naar gas moet van 1 augustus 2022 tot en met 31 maart 2023 met 15% verminderd worden. Wij hebben ons gasverbruik dit jaar met 43% teruggebracht ten opzichte van het gemiddelde verbruik van de afgelopen 5 jaar. Dit hebben we gedaan door het optimaliseren van onze vastgoedportefeuille en de verduurzaming van onze panden. Simpele kortetermijnmaatregelen kunnen extra besparing opleveren. Zo zetten we de thermostaat in onze panden 2 graden lager en koelen we op warme dagen met 2 graden minder.

Duurzame huisvesting

Naast het direct sturen op energieverbruik investeren we in het verduurzamen van onze kantoor- en bedrijfsgebouwen, bijvoorbeeld door het plaatsen van zonnepanelen en het aardgasloos maken van panden. Zo is het kantoor in Goes tijdens de renovatie in 2021 aardgasloos gemaakt. Naast gasreductie heeft Stedin ook maatregelen ingezet om het elektriciteitsgebruik te verminderen. Een besparing van bijvoorbeeld 2 graden minder koelen wordt zichtbaar in de komende warme periode. De keerzijde van gasreductie en het effect van onze grootschalige elektrificatie van voertuigen en verwarming van panden, leidt tot een significante stijging van elektriciteitsverbruik van 21%. Een voorbeeld hiervan is dat we inmiddels ruim 200 laadpalen bij onze kantoren hebben. De stijging van het elektriciteitsverbruik proberen we enerzijds zoveel mogelijk duurzaam op te wekken met onze eigen zonnepanelen en anderzijds zoveel mogelijk te dempen door toepassing van energiezuinige oplossingen. In 2023 gaan we door met het verminderen van ons energieverbruik door onder andere panden gasloos te maken, nog meer zonnepanelen te plaatsen en eventueel door panden af te stoten.

Duurzame koeriersdiensten

In de aanbesteding voor koeriersdiensten zochten we een 'zo groen mogelijke' contractant. De uitkomst: een koeriersdienst die enkel gebruik maakt van elektrische voertuigen die de dienst volledig emissievrij uitvoert. Hierdoor gaat deze dienstverlening van volledig 'fossiel' naar volledig hernieuwbaar. In het totale plaatje van Stedin's operatie is dit vrij marginaal. Maar het is een mooi voorbeeld van hoe een groene ambitie, duidelijke uitvraag, en het op positieve wijze benaderen van de markt kan leiden tot (goedkopere!) en duurzamere oplossingen.

Risico's voor Stedin door klimaatverandering en -adaptatie

Extreme weersomstandigheden met intense buien, afgewisseld met lange periodes van droogte en hoge temperaturen, komen steeds vaker voor en worden ook extremer van aard. Daarnaast neemt de kans op een overstroming toe, als gevolg van de stijgende zeespiegel. Stedin zet zich daarom niet alleen in voor het voorkomen van klimaatverandering, maar bereidt zich ook voor op de risico's van een veranderend klimaat. Dit noemen we klimaatadaptatie.

Overstromingen en wateroverlast

Het Deltabesluit ruimtelijke adaptatie verplicht beheerders van vitale infrastructuur om onderzoek te doen naar de impact van wateroverlast en overstromingen op het functioneren van de infrastructuur. Wanneer nodig moeten zij passende beheersmaatregelen treffen. De impact van een mogelijke overstroming op het functioneren van de elektriciteitsnetten krijgt de laatste jaren veel aandacht. Het is onderwerp van talrijke casestudies binnen ons verzorgingsgebied. Met geavanceerde rekenmodellen brengen we in kaart welke infrastructuur kan worden getroffen en wat het effect is op de elektriciteitsvoorziening.

We hebben de afgelopen jaren met Netbeheer Nederland onderzoek gedaan naar kwetsbaarheden in onze netten. In samenwerking met de TU Eindhoven hebben we proeven gedaan, waarbij componenten van laag- en middenspanningsnetten onder water werden gezet. Dit leerde ons onder andere dat een laagspanningsinstallatie lang kan blijven functioneren als deze in zoet water is ondergedompeld. In geval van zout water wordt de stroom vrijwel direct onderbroken. Deze inzichten helpen ons om de impact van overstromingsscenario's op onze bedrijfsvoering in kaart te brengen.

Samen met gemeenten, veiligheidsregio's en grote bedrijven zoals het Havenbedrijf Rotterdam hebben we gebiedsstudies uitgevoerd om de effecten van wateroverlast en overstromingen per gebied te delen en te duiden. Deze gebiedsaanpak is nuttig en nodig omdat de ligging, de verschillen in grondgebruik en de overstromingskansen bepalend zijn voor de effectiviteit van adaptatie-maatregelen. Uit de studies blijkt dat het elektriciteitsnet robuuster is dan vaak wordt gedacht; transport van elektriciteit valt niet direct stil en uitval van elektriciteit blijft veelal beperkt tot het gebied dat daadwerkelijk onder water staat. We zien ook dat het, als gevolg van de relatief lage kans op een overstroming, niet kosteneffectief is om bestaande stations hierop aan te passen. De opgave zit hem dus in het zoeken naar natuurlijke momenten, zoals nieuwbouw en uitbreiding van stations, om deze stations voor de toekomst klimaatbestendig te maken.

Extreme temperaturen

Extreme temperaturen kunnen een nadelig effect hebben op de levensduur van onze infrastructuur. In onze stations kan de temperatuur namelijk oplopen, waardoor installaties de warmte moeilijk kwijt kunnen. Om dit goed te kunnen monitoren hebben we sensoren ontwikkeld. We krijgen hiermee beter inzicht in onder andere temperatuur en luchtvochtigheid in elektriciteitsstations. Met deze informatie nemen we maatregelen om opstellingscondities te verbeteren, zodat de installaties optimaal presteren en de maximale levensduur behouden. We hebben in totaal circa 100 sensoren geplaatst, verspreid over 30 transportstations en enkele middenspanningsstations. We streven ernaar om volgend jaar in alle transportstations de secundaire en telecomruimtes van sensoren te voorzien: totaal ongeveer 600 stuks. Daarnaast wordt bij nieuwbouw extra aandacht besteed aan hitteproblematiek. Denk hierbij aan de isolatie van daken en gevels, betere ventilatie, en de toepassing van een groen dak. In 2021 hebben we als pilot een groen dak aangelegd op het transportstation aan de Benjamin Franklinstraat in Rotterdam. We zien daar nu de resultaten van; sinds de plaatsing van het groene dak en verbetering van de ventilatie zijn er geen kritieke warmtemeldingen meer geweest.

In 2023 zetten we verder in op bouwkundige innovaties en ontwikkelen we beleid om bestaande infrastructuur waar nodig aan te passen en nieuwbouw of uitbreiding van stations zo te ontwikkelen dat klimaatrisico's worden beperkt.

Meer over de fysieke en transitierisico's van klimaatverandering leest u hier.

PV Privé voor medewerkers

Als ambassadeur van de energietransitie is Stedin het PV Privé project gestart voor medewerkers. Onder bepaalde voorwaarden kunnen ze een bedrag tot € 5.000 van Stedin lenen om te investeren in de verduurzaming van hun woning. In 2022 hebben 162 medewerkers van Stedin aan dit project meegedaan. Zo zijn er 144 zonnedaken en 18 hybride warmtepompen geplaatst. Hiermee is jaarlijks 285.000 kg CO_2-uitstoot vermeden. In totaal is ruim € 728 duizend aan deze leningen uitgegeven.

Circulariteit

Omwille van duurzaamheid en het verlengen van de levensduur van onze assets, streven we naar een zo hoog mogelijke mate van circulariteit. We kopen producten in die zo veel mogelijk gerecyclede grondstoffen bevatten, dagen leveranciers uit om producten te leveren aan het eind van de levensduur maximaal te hergebruiken zijn en werken samen met onze afvalverwerkers om producten zo hoogwaardig mogelijk te recyclen.

KPI circulair inkopen en het grondstoffenpaspoort

Sinds 2021 hebben we via het uitvragen van de grondstofpaspoorten goed inzicht in de circulaire prestaties van onze primaire assets zoals transformatoren, kabels, leidingen, buizen, stations en schakelinstallaties. Dit doen

we door de data uit de grondstoffenpaspoorten te analyseren. Samen met leveranciers werken we eraan om de assets meer circulair te maken.

Het percentage voor circulariteit van inkoop van primaire assets over 2022 bedraagt 36%. Dit percentage is lager dan de target van 40%.

We zijn bezig met een strategische herijking op onze duurzame doelstellingen en de herdefinitie van circulariteit. Na de herziening begin 2023 wordt een nieuwe KPI geformuleerd. Om deze reden wordt er ook geen target afgegeven voor 2023.

Inzetten op circulariteit in aanbestedingen
Onze duurzaamheidsambities spelen een belangrijke rol in aanbestedingen van onze assets. Daarom hebben we samen met CE Delft en andere netbeheerders een CO_2 asset-tool ontwikkeld. De tool maakt het mogelijk om voor onze assets de milieu-impact te berekenen. Ook kunnen we de uitkomsten meenemen in de weging van duurzaamheid in de aanbesteding. Zo krijgen wij een beter beeld van de impact die wij hebben in onze keten, en kunnen wij in samenwerking met leveranciers en de sector werken aan verbeteringen.

Uitfaseren SF_6 in schakelinstallaties zet door
Het gebruik van het isolatiegas SF_6 brengen we steeds verder omlaag in onze schakelinstallaties in ons middenspannings- en transportnet. In 2022 zijn 428 SF_6-vrije schakelinstallaties geplaatst (2021: 166). De schakelinstallaties worden geplaatst in ons middenspanningsnet en komen in aanmerking voor subsidie. We starten in 2023 met het plaatsen van 57% van nieuw aanbestede SF_6-vrije 24kV schakelinstallaties in onze transport- en verdeelstations. Hiermee voorkomen we een verhoging van de aanwezige SF_6 van gemiddeld 7,8 kton CO_2-equivalent per jaar. In ons Innovatielab doen we met 2 leveranciers een Proof of Concept om een snellere detectie van lekkages te identificeren. We willen hiermee het SF_6-verlies en daarmee de negatieve impact op het milieu beperken. Een aanbesteding van grote schakelinstallaties in transportstations leverde al een leverancier op die SF_6-vrije schakelinstallaties levert. De 2e leverancier in deze aanbesteding heeft een circulariteitsscore van 85%. Dit betekent dat nagenoeg de gehele schakelinstallatie uit gerecyclede materialen bestaat en dat de materialen ook weer na gebruik recyclebaar zijn.

Circulariteit bij de vervanging van brosse leidingen
Voor de sanering van de brosse leidingen in ons gasnetwerk gebruiken we een specifiek soort koppelingen. Het vervangen van een tracé in een project duurt meerdere weken, waarbij we iedere keer weer een deel van de brosse leidingen vervangen. De koppelingen worden gebruikt om een overgang te maken van de brosse leiding met de nieuwe leiding totdat alle brosse leidingen zijn vervangen. Deze koppelingen kunnen we een aantal keren inzetten en vervolgens refurbishen. We hebben in 2022 een aanbesteding gedaan waarbij de waardering op hergebruik en refurbishment zwaar mee heeft gewogen in de gunning. Hierdoor hebben we 60% minder koppelingen nodig, wat zorgt voor een verminderde CO_2-footprint van bijna 5,5 ton CO_2-equivalent. Het refurbishen van deze koppelingen wordt straks door het Service Team Operations uitgevoerd waar jongeren met een arbeidsbeperking werken. Dit succes waarbij duurzaamheid in de aanbesteding centraal stond levert ook een financiële besparing op van tenminste 33% (ongeveer € 3 miljoen).

Hergebruik grondstoffen van transformator
Als we een onderdeel niet meer als geheel kunnen inzetten, splitsen we het restmateriaal op een milieuvriendelijke manier en zo veel mogelijk in herbruikbare grondstoffen. Zoals de transformator: deze wordt gesplitst in de grondstoffen koper, staal, aluminium, rubber, RVS, kunststof en olie. Alle grondstoffen bieden we weer aan voor hoogwaardig hergebruik, zodat we er nieuwe transformatoren van kunnen maken. Wanneer onderdelen niet meer hergebruikt kunnen worden, worden deze, net als alle grondstoffen van onze kantoren, opgehaald door afvalverwerker Renewi. Zij zoeken al deze stromen uit en verwerken dit waar mogelijk tot nieuwe grondstoffen of energie. Alleen een klein aantal grondstoffen dat niet door onszelf of Renewi opnieuw gebruikt kan worden, blijft over als afval.

Herinzet
“Herinzet van assets” is een initiatief om bijvoorbeeld leidingen en trafo's op grotere schaal te hergebruiken. De componenten die terugkomen uit het net maken we geschikt voor hergebruik en slaan we op. We nemen ze op in een bestelportal zodat we ze weer kunnen gebruiken. In 2022 hebben we zo'n 150 transformatoren, 5.400 slimme meters, 27 compact stations, een transportstation en een hoogspannings transformator opnieuw ingezet. Met de huidige materiaalschaarste een welkome aanvulling op onze voorraden. Bovendien zorgen we ervoor dat oudere componenten, die niet meer geleverd worden door de fabrikant, toch nog beschikbaar zijn. Tot slot levert het een kostenbesparing op in de vorm van vermeden inkoopkosten. Deze lag in 2022 rond de € 2,6 miljoen. We verwachten dat deze de komende jaren kan oplopen tot ruim € 5 miljoen per jaar.

Afval (in kg)
In de tabel geven we de hoeveelheid afval weer van Stedin Groep. Het stijgingspercentage in niet te recyclen materialen betreft asbest. Stedin heeft in Utrecht zowel in 2020, 2021 en 2022 met saneringen te maken gehad waarbij asbest uit de grond werd gehaald en afgevoerd. Dit jaar is er in Utrecht 770.375 kg asbest verwijderd. In de rest van het Stedin verzorgingsgebied, excl. Zeeland is 641.400 kg asbest verwijderd. In Zeeland is 672.620 kg aan asbest verwijderd. Gietijzer maakt een groot deel uit van de materialen die

gerecycled worden. Dit komt door het versneld vervangen van onze gietijzeren gasleidingen. We hebben in 2022 2.967.900 kg gietijzer afgevoerd (2021: 2.861.725 kg). Gietijzer wordt altijd gerecycled.

Afval (in kg)	2018*	2019*	2020*	2021**	2022**
Totale hoeveelheid afval	8.588.912	9.576.136	8.885.295	11.424.839	11.024.321
Totale hoeveelheid afval gerecycled	7.755.969	8.623.144	7.710.474	8.636.798	8.209.666
Totale hoeveelheid afval niet-gerecycled	832.943	952.992	1.174.821	2.788.041	2.814.655
% afval niet-gerecycled	10%	10%	13%	24%	26%
Totale hoeveelheid asbest	771.930	718.550	756.645	1.894.085	2.084.395
% aandeel asbest in afval niet-gerecycled	93%	75%	64%	68%	74%

* Stedin Netbeheer
** Stedin Netbeheer + Enduris

Biodiversiteit

Biodiversiteit is de verscheidenheid aan leven in een gebied: planten, dieren en (micro)organismen, die samen een ecosysteem vormen. We zijn als mensen hiervan afhankelijk voor bijvoorbeeld ons voedsel, waterreiniging en -opslag en klimaatregulatie. In een drukbevolkt en bebouwd land als Nederland, staat de biodiversiteit sterk onder druk. Nederland heeft binnen de EU dan ook een van de laagste scores op dit gebied. In december 2022 is een wereldwijde VN-biodiversiteitstop georganiseerd, de COP15, waarbij de deelnemende landen hebben afgesproken om over 7 jaar zeker 30% van het land en water op de aarde te beschermen. Zo hopen ze samen de verdere uitsterving van plant – en diersoorten tegen te gaan.

Ook bij Stedin zetten we ons in om de biodiversiteit te versterken. We krijgen steeds meer inzicht in de kansen om de biodiversiteit te versterken op en rondom onze infrastructuur. Natuurlijke oplossingen kunnen bijdragen aan klimaatadaptatie en het verminderen van hittestress. Tegelijkertijd zien we dat onze omgeving steeds meer eisen stelt aan de vergroening van onze stations en ecologische inpassing steeds vaker onderdeel is van vergunningstrajecten. In 2022 hebben we daarom dit thema prominent opgenomen in onze nieuwe strategie en gaan we samen met andere netwerkbedrijven vanuit het Verbond Brede Welvaart de impact van onze bedrijfsvoering op de biodiversiteit meten en vervolgens bepalen hoe we hierop gaan sturen.

Groene Netten

Groene Netten is een samenwerkingsverband op het gebied van duurzaamheid tussen MVO Nederland en de acht grote infrabeheerders van Nederland waaronder Stedin. Het wetenschappelijk instituut voor de biodiversiteit Naturalis en de Vlinderstichting helpen Groene Netten om inzichtelijk te maken waar de grootste kansen liggen om de biodiversiteit bij onze infrastructuur te verbeteren. De kansen worden in kaart gebracht door informatie vanuit de Groene Netten-partijen slim te combineren met biodiversiteitsdata voor heel Nederland. Hierbij nemen we de biodiversiteit in brede zin mee: we kijken zowel naar bedreigde soorten, vogels en zoogdieren als naar bijen, vlinders, libellen en planten.

In 2022 is de kansenkaart voor de provincie Zuid-Holland gereed gemaakt. Samen met de Groene Netten-partners starten we in 2023 de eerste concrete projecten voor de Ecologische Hoofdinfrastructuur. Zo is voor de aanleg van een transportstation in de Zuidplaspolder, waar Alliander, Stedin en TenneT samen gaan bouwen, een gezamenlijk ontwerp voor biodiversiteit ontwikkeld. Een andere kans om de biodiversiteit te versterken is ecologisch beheer per locatie. Stedin onderzoekt nu samen met Naturalis hoe we de kansen voor ecologisch beheer rondom onze stations kunnen benutten.

Infranatuur maatregelenlijst

Samen met zo'n 40 ecologen en biologen hebben we dit jaar vijftig concrete natuur-inclusieve maatregelen opgesteld voor op en rondom onze infrastructuur. Deze Infranatuur maatregelenlijst kunnen we breed toepassen bij keuzes in aanleg, aanpassing en beheer. Zo versterken we biodiversiteit en dragen we bij aan een gezonde en toekomstbestendige infranatuur.

Aan de slag in de praktijk

Ook in de praktijk versterken we op steeds meer plaatsen de biodiversiteit. Waar mogelijk passen we ecologisch maaibeheer toe, waarbij kruiden en bloemen terugkeren. Ook leggen we steeds meer groene daken aan. Dit jaar zijn we in aan de Gerbrandyweg in Rotterdam begonnen met de bouw van een station dat ecologisch in de omgeving wordt ingepast. In 2022 hebben we het versterken van de biodiversiteit toegevoegd als aanbestedingscriterium, zoals bij de aanbesteding multidisciplinair werken samen met Evides.

Pilot vergroening trafohuisjes

We realiseren ons dat we ook met onze kleine trafohuisjes impact kunnen hebben op de lokale biodiversiteit. In november hebben we een eerste inventarisatie gedaan van mogelijke locaties in Den Haag. Daar gaan we onderzoeken welke inheemse beplanting geschikt is om onze trafohuisjes te voorzien van groene daken en gevels. Op deze manier dragen we ook bij aan klimaatadaptatie.

Impact in de inkoopketen

Stedin Groep draagt haar maatschappelijke verantwoordelijkheid voor duurzaamheid in de keten. Dit doen we door actief te sturen op de ambities rond CO_2-uitstoot, grondstoffen, fijnstof, biodiversiteit en sociale werkomstandigheden. Deze verantwoordelijkheid dragen we zowel in onze aanbestedingen als in de samenwerking met leveranciers. De uitgangspunten hiervoor staan beschreven in ons Maatschappelijk Verantwoord Inkoopbeleid (MVI beleid).

Met een inkoopvolume van € 962 miljoen in 2022 heeft Stedin Groep een wezenlijke impact. Bijna het volledige inkoopvolume (99%) kopen we in bij leveranciers met een kantoor gevestigd in Nederland. Het andere (zeer kleine) deel van het inkoopvolume komt uit 14 landen uit de Europese Unie, Canada, de Verenigde Staten, Turkije, Noorwegen, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland.

Ketenverantwoordelijkheid

Alle gecontracteerde leveranciers moeten de Stedin Gedragscode voor leveranciers tekenen. Met de ondertekening committeren zij zich aan de uitgangspunten op het gebied van mensenrechten, arbeidsomstandigheden, eerlijk zakendoen (waaronder het voorkomen van fraude en corruptie), veiligheid en integriteit en aan onze doelstellingen op onze duurzaamheidsstrategie. Onze gedragscode is gebaseerd op de richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens en de arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden opgesteld door de International Labor Organisation (ILO). Ook van leveranciers verwachten we dat ze er scherp op letten dat hun toeleveranciers en derden die zij inschakelen, de (inter)nationale wet- en regelgeving en onze gedragscode volgen.

We nemen verantwoordelijkheid voor onze ketenemissies. Denk aan de uitstoot bij onze aannemers of uitstoot die ontstaat bij productie en vervoer van componenten en assets. In onze inkooptrajecten nemen wij onder meer de CO_2-voetafdruk, materiaalgebruik en sociale werkomstandigheden mee. Deze zijn de basis voor de selectie van leveranciers. Voor 54% van onze bestedingen hebben we een getekende gedragscode. Bij alle nieuwe aanbestedingen is het tekenen van de gedragscode verplicht. In 2022 hebben er geen zelf-evaluaties en (online)audits plaatsgevonden.

Governance rondom supply chain

De afdeling Supply Chain rapporteert direct aan de RvB. De rapportage is gebaseerd op een KPI dashboard en maandelijkse MT reviews op inzicht en performance. In de maandelijkse Business Review rapporteert Supply Chain over bijzonderheden en afwijkingen. Deze kunnen bijvoorbeeld gaan over voorraadposities, beschikbaarheidssignalen uit de markt, prijsfluctuaties, riskmanagement en potentiële duurzaamheidsrisico's.

Herstelprocedures

Periodiek vinden er overleggen plaats met belanghebbenden uit de verschillende categorieën (aannemers en diensten, materialen & slimme meters, ict en services). Wanneer nodig starten we herstelprocedures. De gesprekken gaan bijvoorbeeld over materiaalbeschikbaarheid, marktontwikkelingen, tariefstellingen, indexaties en verduurzamingsmogelijkheden. We hebben in 2022 geen herstelprocedures hoeven uitvoeren.

Bedrijfskleding

Dit jaar heeft Stedin een aanbesteding voor bedrijfskleding in de markt gezet. Hierin hebben we eisen gesteld aan duurzaamheid, mensenrechten en arbeidsomstandigheden. Inmiddels is deze aanbesteding gegund aan Heigo. De nieuwe kleding wordt in 2023 geproduceerd.

We werken alleen samen met producenten en leveranciers die zich hebben aangesloten bij de Fair Wear Foundation. Deze bedrijven zetten zich in tegen discriminatie op de werkvloer, kinderarbeid en overmatig overwerk en voor vrije keuze van arbeid, vrijheid van deelname aan vakbonden, een leefbaar loon en veilige en gezonde arbeidsomstandigheden vastgelegd in een wettelijk bepaalde arbeidsovereenkomst. Een Fair Wear team controleert op deze aspecten.

Governance duurzaamheidsbeleid

De raad van bestuur (RvB) is verantwoordelijk voor de ambities en doelstellingen die voor Stedin Groep zijn opgesteld. De RvB heeft de ambities goedgekeurd die richting geven aan het duurzaamheidsbeleid van Stedin Groep op weg naar een klimaatneutrale organisatie in 2030. In 2022 zijn de strategie en de resultaten ook besproken met de raad van commissarissen. Via kwartaalrapportages worden resultaten op de KPI's gerapporteerd aan de RvB en de directeuren van de betrokken bedrijfsonderdelen. Ook wordt elk kwartaal een analyse gemaakt van strategische risico's en kansen waarin het onderwerp duurzaamheid is opgenomen. De strategische risico's 'Te hoge (eigen)milieubelasting' en 'Milieuverontreiniging van de omgeving' komen terug in de tabel 'Strategische risico's en kansen'.

ESG-commissie

Per 1 januari 2023 heeft Stedin een ESG-commissie. Daarmee nemen we de volgende stap op weg naar een ESG-gedreven organisatie en waarborgen we de samenhang in activiteiten die we ondernemen in lijn met onze (duurzaamheids)strategie en de manier waarop we onze stakeholders hierover informeren.

De ESG-commissie adviseert en doet voorstellen aan het MT Strategie op het gebied van strategie, planning en rapportage over duurzaamheidskwesties en treedt op ter ondersteuning van duurzame ontwikkelingen in de gehele waardeketen van de groep. Haar belangrijkste taken omvatten met name het ontwikkelen van:

- Duurzaamheidsbeleid dat gericht is op de middellange - en lange termijn waardecreatie voor alle belanghebbenden.
- Richtlijnen, doelstellingen en processen rondom duurzaamheid inclusief de rapportage van bijbehorende (niet)-financiële cijfers.

De commissie komt periodiek samen en bestaat in ieder geval uit de leads op de onderwerpen E, S en G. Zij worden bijgestaan door interne, en eventueel externe, experts op het gebied van rapportage en impact-meten.

In 2023 richt de commissie zich onder andere op de volgende (ESG) onderwerpen:

- Verder terugdringen van de CO_2-uitstoot;
- Vergroening en natuur-inclusief bouwen;
- Diversiteit en inclusie;
- Herinzet en recyclen van materiaal;
- Het beïnvloeden en controleren van mensenrechten en arbeidsomstandigheden in de keten; en
- Doorontwikkeling van de EU Taxonomy en implementatie van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) wetgeving.

Financiële, economische prestaties

Stedin Groep heeft een publieke taak. Wij gaan verstandig en efficiënt om met ons maatschappelijk kapitaal. Een financieel gezonde Stedin Groep heeft de nodige slagkracht om de versnelling van de energietransitie mogelijk te maken.

Om de versnelling van de energietransitie en de elektrificatie van het energienet mogelijk te maken, economische groei te faciliteren en de kwaliteit van het huidige netwerk te borgen, investeerde Stedin in 2022 ruim € 700 miljoen in haar elektriciteits- en gasnetten. Van 2023 tot en met 2030 investeren we nog eens minimaal € 8 miljard. We moeten dus opschalen naar een niveau van gemiddeld € 1 miljard per jaar. Aanvullende ambities zoals Fit For 55, RepowerEurope of de vergoedingen voor congestiemanagement kunnen dit bedrag nog groter maken.

Mogelijkheden benutten

Om deze investeringen te kunnen doen is veel geld nodig. Stedin benut alle mogelijkheden die binnen haar eigen bereik liggen om haar financiële positie te versterken:

- **Efficiënt werken**: Stedin blijft kritisch kijken naar de eigen kosten. We hebben een efficiencyprogramma tot en met 2025 met als doel een structurele besparing te behalen op onze kosten van € 180 miljoen. Over de doelstellingen, resultaten en het vervolg van dit efficiencyprogramma leest u meer in het hoofdstuk Betaalbare en efficiënte dienstverlening.
- **Effectief investeren**: Stedin zet vol in op risicogebaseerd onderhoud. We wegen zorgvuldig af welke investeringen er nodig zijn om het net veilig te houden.
- **Versterken eigen vermogen**: Aandeelhouders hebben in 2021 voor de korte termijn al een eerste kapitaalstorting gedaan van € 200 miljoen om het eigen vermogen te versterken. Ook is eerder het verkoopresultaat van € 251 miljoen door de verkoop van het niet-gereguleerde onderdeel Joulz grotendeels in de onderneming gebleven.

> “ Danny Benima, CFO Stedin: De oproep voor voldoende kapitaal is gedaan. Het is nu aan de politiek en onze nieuwe of bestaande aandeelhouders om daar invulling aan te geven. ”

Kapitaalbehoefte invullen

Om tot 2030 € 8 miljard te kunnen investeren in de energie-infrastructuur is naast geld lenen en onze tariefinkomsten, € 1,8 miljard additioneel eigen vermogen nodig. Dit vraagt om een bijdrage van verschillende partijen. Het jaar 2022 heeft dan ook in het teken gestaan van intensief overleg met een groot aantal stakeholders om de kapitaalbehoefte in te vullen. Dit heeft erin geresulteerd dat de Rijksoverheid € 500 miljoen heeft gereserveerd in de Rijksbegroting voor het versterken van het eigen vermogen van Stedin Groep. Dat heeft het kabinet op Prinsjesdag bekend gemaakt. De laatste maanden van het jaar stonden in het teken van de verdere uitwerking van de participatie. Hierbij hebben we nauw opgetrokken met de netbeheerders Enexis en Alliander, omdat ook zij in de toekomst mogelijk een beroep moeten doen op de Rijksoverheid. Ook onze 44 aandeelhouders hebben een belangrijke rol gespeeld in dit traject.

De Staat en de netwerkbedrijven Alliander, Enexis en Stedin zijn eind 2022 tot een onderhandelingsakkoord gekomen over de voorwaarden waaronder een kapitaalstorting en daarmee aandeelhouderschap door de Staat in de netwerkbedrijven in de toekomst mogelijk wordt. Deze voorwaarden zijn vastgelegd in een ‘afsprakenkader’. Dit dient als basis voor een eventuele participatieovereenkomst, waarin meer gedetailleerde afspraken worden vastgelegd. Het afsprakenkader ligt nu ter besluitvorming voor aan de Raden van Commissarissen, medezeggenschapsorganen en bestaande aandeelhouders van de netbeheerders. Onder het afsprakenkader heeft Stedin reeds een verzoek tot kapitaalstorting gedaan van € 500 miljoen. Deze € 500 miljoen is op de begroting van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat gereserveerd. De exacte voorwaarden voor deze financiële ondersteuning worden in 2023 verder uitgewerkt tussen Stedin, de ministeries van Economische Zaken en Klimaat en Financiën en de aandeelhouders van Stedin.

Daarnaast zijn Stedin en de aandeelhouderscommissie in gesprek met gemeenten en provincies om te kijken hoe ook zij als (nieuwe) aandeelhouders kunnen bijdragen. In de zomer heeft Stedin decentrale overheden in het werkgebied uitgenodigd om te participeren in Stedin. Vervolgens is er verdiepende informatie verstrekt en hebben er verschillende informatiebijeenkomsten plaatsgevonden. De gesprekken over mogelijke deelname aan een aandelenparticipatie lopen nog. We hopen in het derde kwartaal van 2023 meer zicht te hebben op de uitkomsten hiervan.

Regulering

Naast deze oplossingen, blijft Stedin ervoor pleiten het reguleringsmodel verder aan te passen. Het methodebesluit, dat in 2021 door de ACM werd gepubliceerd, bepaalt hoe de tarieven van netbeheerders tot en met 2026 mogen worden opgebouwd. Het is voor netbeheerders van wezenlijk belang dat hierin voldoende middelen vrijkomen om de energietransitie (voor) te financieren. Omdat bij investeringen van de netbeheerders de kosten voor de baten uit gaan, levert dit een financieringsvraagstuk op. De netbeheerders hebben

aangedrongen op aanpassing van het bestaande reguleringsmodel, omdat dit op dit moment onvoldoende aansluit bij de taken van de netbeheerders in het faciliteren van de energietransitie. Hierover zijn we blijvend in gesprek met de ACM. Een resultaat hiervan is bijvoorbeeld dat een deel van de netverliezen, de kosten voor het verlies aan stroom door onder meer transport en energiediefstal, eerder gecompenseerd worden. De netverliezen zijn door de oplopende energieprijzen afgelopen jaar sterk gestegen. Meer over netverliezen is te lezen in het hoofdstuk Financieel resultaat en Risicomanagement.

Vreemd vermogen - groene obligatie

Stedin Groep heeft in mei 2022 met succes een groene obligatie uitgegeven van € 500 miljoen. Dit kapitaal wordt geïnvesteerd in de uitbreiding en verzwaring van het elektriciteitsnet dat wordt gebruikt voor het aansluiten van nieuwe windmolen- en zonneparken en het verduurzamen van onze eigen bedrijfsvoering. Ook wordt dit kapitaal gebruikt voor de aflossing van een obligatie van € 300 miljoen die is uitgegeven in 2017. In 2019 en 2021 werden ook al groene obligaties uitgegeven. Inmiddels heeft Stedin Groep € 1,5 miljard aan groene obligaties uitgegeven waarover in december 2022 een nieuw Green Bond rapport is gepubliceerd. De lening van € 500 miljoen heeft een looptijd van 8 jaar, een uitgifteprijs van 99,318% en een couponrente van 2,375% (effectieve rente van 2,47%). Stedin Groep heeft met deze uitgifte bestaande maar ook nieuwe duurzame investeerders aan zich kunnen binden. De uitgifte is bijna 2 keer overtekend. Dit heeft ook meegeholpen aan de uitstekende voorwaarden waartegen de lening is uitgeven. De obligatie is genoteerd aan Euronext Amsterdam. Meer informatie over het Green Finance Framework en het Green Bond rapport vindt u op onze website.

ISS ESG heeft Stedin als bedrijf een algehele duurzaamheidsrating gegeven van B. Stedin heeft met deze rating en met de hoge beoordeling van haar transparantieniveau voor wat betreft de niet-financiële data een 'Prime Status' gekregen.

Credit rating

Standard & Poor's (S&P) heeft de A- creditrating met stabiel vooruitzicht van Stedin Groep herbevestigd in een sectorrapport dat is gepubliceerd op 25 juli 2022. Hierin staat dat S&P gelooft in de bereidheid van het Rijk om de creditratings van de regionale netbeheerders te ondersteunen. S&P is van mening dat de steun van het Rijk helpt om ruimte te creëren in de kredietratio's voor de drie Nederlandse regionale netbeheerders, waar Stedin de minste financiële armslag heeft. Ook staat in het rapport, dat als er zich een vertraging voordoet in de uitvoering van de steun door het Rijk of als er geen verdere steun volgt van de huidige en/ of potentieel nieuwe aandeelhouders van Stedin, de rating onder druk komt te staan. S&P geeft in haar rapport aan bewijs te willen zien van aanstaande steun door het Rijk en/of (nieuwe) aandeelhouders tegen eind 2022.

Voor de laatste ontwikkeling rondom de creditrating, zie note 34 Gebeurtenissen na balansdatum.

EU Taxonomie

De EU Taxonomie is een onderdeel van de Green Deal van de Europese Unie die als doel heeft om in 2050 een klimaatneutraal continent te zijn. De taxonomie is een leidraad voor investeringen in duurzaamheid en maakt duidelijk welke van onze activiteiten ecologisch duurzaam mogen heten. In 2021 hebben wij, als onderneming van openbaar belang, voor het eerst gerapporteerd over het duurzame aandeel van onze omzet, kapitaaluitgaven (CapEx) en het aandeel operationele uitgaven (OpEx), de zogenaamde 'taxonomie-eligible' economische activiteiten. In 2022 zetten wij de volgende stap in onze rapportage en beoordelen wij of de taxonomie-eligible activiteiten in aanmerking komen voor 'alignment'. Daartoe beoordelen wij of de 'taxonomie-eligible' economische activiteiten, volgens door de EU voor de 2 eerste milieudoelstellingen (klimaatmitigatie en klimaatadaptatie) vastgestelde technische screeningscriteria, bijdragen aan - én geen schade doen aan de overige milieudoelstellingen:

1. Klimaatmitigatie;
2. Klimaatadaptatie;
3. Het duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen;
4. De transitie naar een circulaire economie;
5. De preventie en bestrijding van verontreiniging;
6. De bescherming en herstel van de biodiversiteit en ecosystemen.

De technische screeningcriteria worden periodiek herzien om mee te kunnen bewegen met het pad om het akkoord van Parijs te realiseren.

Daarnaast moet aangetoond worden dat er wordt voldaan aan minimale sociale garanties (minimum safeguards); de procedures en processen van een onderneming dienen overeen te komen met Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) richtlijnen en leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten.

Als de 'taxonomie-eligible' economische activiteiten voldoen aan de technische screeningcriteria én geen schade doen aan de genoemde milieudoelstellingen én er wordt voldaan aan de minimale sociale garanties dan zijn zij 'taxonomie-aligned'.

Taxonomie-eligible activiteiten

Met de volgende economische activiteiten draagt Stedin bij aan verduurzaming:

- 4.9 Transmissie en distributie van elektriciteit (deze hoofdactiviteit van Stedin valt onder NACE-code '35.13 Distributie van elektriciteit');
- 6.5 Vervoer met motorfietsen, personenauto's en lichte bedrijfsvoertuigen; en,
- 7.7 Verwerving en eigendom van gebouwen.

De taxonomie kent ook niet-duurzame economische activiteiten, zogenaamde 'taxonomie non-eligible' economische activiteiten. Voor Stedin betreft dit NACE-code '35.22 Distributie van gas'.

Voor bovengenoemde taxonomie-eligible activiteiten hebben wij vervolgens beoordeeld of deze bijdragen aan - én geen schade doen aan de genoemde 6 milieudoelstellingen:

Klimaatmitigatie

Het elektriciteitsnet van Stedin is, zoals vastgelegd in de Elektriciteitswet 1998, aangesloten op het Europese stelsel van energiesystemen en voldoet daarmee aan een belangrijk screeningcriterium. Middels ons elektriciteitsnet worden steeds grotere hoeveelheden duurzaam opgewekte elektriciteit getransporteerd en daarmee valt deze activiteit binnen het gedachtegoed van de taxonomie. Het inzetten op elektrisch vervoer (zowel bij personenauto's als bij onze bedrijfsbussen) heeft een positieve impact. Ruim tweederde van onze nieuw aangeschafte of vervangen bedrijfswagens in 2022 stoot minder dan 50 g CO_2/km uit en voldoen daarmee aan de screeningcriteria. Tot slot zien we hier het positieve effect van de verduurzaming van onze gebouwen. Drie grote huisvestinglocaties (Delft, Utrecht en Goes) beschikken over energieprestatiecertificaten in de klasse A en A++ en voldoen daarmee aan de screeningcriteria. De economische activiteiten die als eligible zijn geclassificeerd (4.9, 6.5, en 7.7) dragen bij aan klimaatmitigatie.

Klimaatadaptatie

Stedin heeft de meest waarschijnlijke klimaatveranderingen die voor haar activiteiten van belang zijn en materiele impact hebben op haar verzorgingsgebied in kaart gebracht. Dit zijn overstromingsrisico's en de impact van klimaatontwikkeling op ons net. Om bijvoorbeeld vast te stellen hoe groot de impact is van hittestress op onze bovengrondse assets voeren we een pilot uit met hittesensoren. Stedin werkt daarnaast samen met de andere netbeheerders binnen Netbeheer Nederland aan klimaatgerelateerde onderwerpen. Daarnaast zijn wij betrokken bij het Deltabesluit Ruimtelijk Adaptatie, wat beheerders van vitale infrastructuur verplicht om onderzoek te doen naar de impact van wateroverlast en overstromingen op het functioneren van de infrastructuur en indien nodig passende maatregelen te nemen. Ondanks deze belangrijke stappen concluderen wij dat wij nog niet aan alle criteria van de taxonomie voldoen. In 2023 zet Stedin vol in op het volledig opzetten van klimaatadaptatiebeleid en het invullen van nog niet ingevulde criteria zoals het uitvoeren van een volledige klimaatrisicoanalyse en het opstellen van een klimaatadaptatieplan. U leest hier meer over in paragraaf 'Risico's voor Stedin door klimaatverandering en -adaptatie' in hoofdstuk Impact op mens en milieu.

Duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen
Voor deze milieudoelstelling zijn nog geen criteria gepubliceerd.

Transitie naar een circulaire economie
Samen met onze afvalverwerkers streeft Stedin naar maximaal hergebruik of maximale recycling aan het einde van de levensduur van assets en materialen overeenkomstig met de afvalhiërarchie. Dit is contractueel vastgelegd en daarmee voldoen wij aan een belangrijk screeningcriterium. Om te kunnen beoordelen of de door ons gebruikte personenauto's en bedrijfsbussen voldoen aan de vereisten van deze milieudoelstelling zijn wij in overleg met onze leveranciers. Tot nu toe hebben wij nog niet alle benodigde informatie verkregen om hier over te rapporteren. Lees hier meer over in het hoofdstuk Impact op mens en milieu.

Preventie en bestrijding van verontreiniging
Stedin volgt de principes van de IFC General Environmental, Health and Safety Guide Lines en maakt geen gebruik van polychloorbifenyl (PCB) zoals sinds 1985 is verboden volgens EEG Richtlijn 85/467/EEG. Daarmee voldoen we aan een belangrijk screeningcriterium. Ook hier zijn we afhankelijk van informatie van onze leveranciers om vast te kunnen stellen of wij bijdragen aan deze milieudoelstelling. Wij zijn hierover in overleg met onze leveranciers maar deze informatie hebben we tot nu toe niet kunnen verkrijgen om hier over te rapporteren.

Bescherming en herstel van biodiversiteit en ecosystemen
Stedin voert hierover gesprekken met gemeenten, provincies, hoogheemraadschappen en omwonenden, en is inmiddels op vijf grote stations aan de slag gegaan om invulling te geven aan biodiversiteitsherstel. Denk daarbij aan het aanbrengen van groene daken en/of beplanting op en om onze transport- en distributiestations. Stedin werkt volgens de Wet Natuurbescherming en voert de vereiste remmende en compenserende maatregelen van een milieueffectbeoordeling of -screening uit. Dit is een vast onderdeel van de projectaanpak. Tevens is er, in afwachting van de implementatie van de Omgevingswet, een Infographic 'Stikstofdepositie bij Investeringsprojecten', een toolbox 'Stikstofdepositie en Natura2000 gebieden bij aansluitingen' en een instructie 'Omgevingsscan Natura 2000' geïmplementeerd. Deze middelen geven aan welke stappen er genomen dienen te worden om tot een tracé te komen waarbij rekening wordt gehouden met de mogelijke negatieve effecten van onze werkzaamheden op planten, dieren en habitats. De impact van stikstof speelt ook een rol. Wanneer er noodgedwongen toch in een Natura2000 gebied gewerkt moet worden zal een quickscan of ecologisch onderzoek worden aangevraagd. De uitkomsten van de ecoloog dienen te allen tijde te worden meegenomen in het ontwerp en de uitvoermethode. Ondanks de velen stappen in de juiste richting, voldoen wij nog niet aan alle criteria van de Taxonomie. In 2023 zetten wij vol in om de laatste puntjes op de i te realiseren waaronder het implementeren van onze herijkte duurzaamheidsstrategie. Meer over biodiversiteit leest u in Impact op mens en milieu

Minimumgaranties
Stedin past de Nederlandse Corporate Governance Code toe. Daarnaast zijn er verschillende stappen gezet om aan de sociale minimumgaranties voor alle vier de ethische thema's (mensenrechten, omkoping en corruptie, belasting en eerlijke competitie) te voldoen. Zo hebben we een 'Potential Risk'-analyse laten uitvoeren op onze inkoopketen en een plan van aanpak opgesteld in lijn met de Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) voorzien van het 6- stappenplan geïnspireerd op de OESO. In 2023 gaan wij hier per kwartaal op rapporteren. Ook hebben we maatregelen genomen om risico's en nadelige (interne) effecten op deze thema's te voorkomen via onze vertrouwenspersonen, klokkenluidersregeling, gedragscode en inkoopbeleid. Lees hier meer over in het hoofdstuk Governance. Tenslotte hebben we ook passende processen geïmplementeerd om ervoor te zorgen dat relevante wetten en richtlijnen worden nageleefd ten aanzien van omkoping en corruptie, belasting en eerlijke competitie en zijn we ISO 27001 (Informatiebeveiliging) gecertificeerd. Ondanks deze belangrijke stappen voldoen wij nog niet aan alle criteria van deze minimumgaranties, zo missen wij bijvoorbeeld nog een overkoepelend beleid.

Waar staan we nu
Stedin heeft afgelopen jaren belangrijke stappen gezet op het gebied van het bereiken van haar duurzaamheidsdoelen. Op basis van een gedegen beoordeling van de EU Taxonomie concluderen wij echter dat wij op de milieudoelstellingen 'Klimaatadaptatie' en 'Biodiversiteit en ecosystemen' nog niet volledig voldoen aan de daartoe gestelde criteria en de minimale sociale garanties. Volgend op de binaire werkwijze van de EU Taxonomie (een onderneming is wel óf niet aligned), rapporteren wij daarom over 2022 wél eligible omzet, CapEx en OpEx maar géén alignment op deze categorieën.

In tabelvorm, gesplitst naar omzet, CapEx en OpEx, ziet dat er als volgt uit:

EU Taxonomy Reporting: Omzet tabel

Economische Activiteiten	Code(s)	Absolute omzet	Aandeel omzet	Substantial Contribution Criteria: Klimaat mitigatie	Substantial Contribution Criteria: Klimaat adaptatie	DNSH criteria (Does No Significant Harm): Klimaat mitigatie	DNSH: Klimaat adaptatie	DNSH: Water en mariene hulpbronnen	DNSH: Circulaire economie	DNSH: Veront-reiniging	DNSH: Biodiversiteit en ecosystemen	Minimum Safeguards	Aandeel Taxonomie-aligned omzet 2022	Categorie
		x € 1 miljoen	*%*	*%*	*%*	*J/N*	*J/N*	*J/N*	*J/N*	*J/N*	*J/N*	*J/N*	*%*	
Taxonomie-eligible maar ecologisch niet duurzame activiteiten (niet Taxonomie-aligned activiteiten)														
Transmissie en distributie van elektriciteit	4.9	890	68%	100%	0%	N.v.t.	Nee	N.v.t.	Ja	Ja	Nee	Nee	**0%**	Faciliterend
Totaal aan Omzet van Taxonomie eligible, maar ecologisch niet duurzame activiteiten (niet Taxonomie-aligned activiteiten)		**890**	**68%**											

Niet voor de Taxonomie in aanmerking komende activiteiten (niet-eligible)		
Omzet van Taxonomie niet-eligible activiteiten	426	32%
Totaal Omzet	**1316**	**100%**

EU Taxonomy Reporting: OpEx tabel

Economische Activiteiten	Code(s)	Absolute OpEx	Aandeel OpEx	Substantial Contribution Criteria: Klimaat mitigatie	Substantial Contribution Criteria: Klimaat adaptatie	DNSH criteria (Does No Significant Harm): Klimaat mitigatie	DNSH: Klimaat adaptatie	DNSH: Water en mariene hulpbronnen	DNSH: Circulaire economie	DNSH: Veront-reiniging	DNSH: Biodiversiteit en ecosystemen	Minimum Safeguards	Aandeel Taxonomie-aligned OpEx 2022	Categorie
		x € 1 miljoen	*%*	*%*	*%*	*J/N*	*J/N*	*J/N*	*J/N*	*J/N*	*J/N*	*J/N*	*%*	
Taxonomie-eligible maar ecologisch niet duurzame activiteiten (niet Taxonomie-aligned activiteiten)														
Transmissie en distributie van elektriciteit	4.9	57	62%	100%	0%	N.v.t.	Nee	N.v.t.	Ja	Ja	Nee	Nee	**0%**	Faciliterend
Totaal aan OpEx van voor Taxonomie eligible, maar ecologisch niet duurzame activiteiten (niet Taxonomie-aligned activiteiten)		**57**	**62%**											

Niet voor de Taxonomie in aanmerking komende activiteiten (niet-eligible)		
OpEx van Taxonomie niet-eligible activiteiten	36	39%
Totaal	**93**	**100%**

EU Taxonomy Reporting: CapEx tabel

Economische Activiteiten	Code(s)	Absolute CapEx	Aandeel CapEx	Substantial Contribution Criteria: Klimaat mitigatie	Substantial Contribution Criteria: Klimaat adaptatie	DNSH criteria (Does No Significant Harm): Klimaat mitigatie	DNSH criteria: Klimaat adaptatie	DNSH criteria: Water en mariene hulpbronnen	DNSH criteria: Circulaire economie	DNSH criteria: Veront-reiniging	DNSH criteria: Biodiversiteit en ecosystemen	Minimum Safeguards	Aandeel Taxonomie-aligned CapEx 2022	Categorie
		x € 1 miljoen	*%*	*%*	*%*	*J/N*	*J/N*	*J/N*	*J/N*	*J/N*	*J/N*	*J/N*	*%*	
Taxonomie-eligible maar ecologisch niet duurzame activiteiten (niet Taxonomie-aligned activiteiten)														
Transmissie en distributie van elektriciteit	4.9	459	64%	100%	0%	N.v.t.	Nee	N.v.t.	Ja	Ja	Nee	Nee	**0%**	Faciliterend
Vervoer met motorfietsen, personenauto's en lichte bedrijfswagen	6.5	9	1%	100%	0%	N.v.t.	Nee	N.v.t.	Nee	Nee	N.v.t.	Nee	**0%**	
Aankoop en eigendom van gebouwen	7.7	3	0%	100%	0%	N.v.t.	Nee	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Nee	**0%**	
Totaal aan CapEx van taxonomie eligible, maar ecologisch niet duurzame activiteiten (niet Taxonomie-aligned activiteiten)		**471**	**65%**											

Niet voor de Taxonomie in aanmerking komende activiteiten (niet-eligible)		
CapEx van Taxonomie niet-eligible activiteiten	251	35%
Totaal	**722**	**100%**

Netto impact op de 6 klimaatdoelstellingen van de EU

Stedin wil in 2030 een klimaatneutrale, circulaire, diverse en inclusieve organisatie zijn. Daarbij willen we onze positieve impact op de milieudoelstellingen vergroten en negatieve impact van onze bedrijfsvoering zo klein mogelijk maken. Onderstaand figuur laat de inschatting zien van de netto-impact van Stedin op de thema's, zoals die in de EU Taxonomie zijn geformuleerd. Naast directe impact door ecologische schade van de inkoop van goederen en afval, is er ook de impact door onze rol in de energieketen. De belangrijkste manier waarop we de nu nog netto negatieve impact kunnen verminderen, is door het verder faciliteren van de energietransitie.

Zo leidt het vergroenen van de energiemix tot een grote reductie in de bijdrage aan klimaatverandering, luchtvervuiling en watervervuiling. De klimaatdoelstellingen van de EU focussen zich vooral op het beoordelen en rapporteren van de impact op het zogenaamde 'natuurlijk kapitaal'. De impact van Stedin op alle kapitalen zoals genoemd in het waardecreatiemodel leest u in het hoofdstuk Het meten van impact. Hoe wij onze positieve impact vergroten en negatieve impact actief verminderen, leest u terug in het hoofdstuk Impact op mens en milieu.

Legenda
Geschatte impact in miljoenen euro's per jaar: 100-500 | 10-100 | 1-10 | 0-1

Doelen binnen de EU Taxonomie	KLIMAATMITIGATIE	KLIMAATADAPTATIE	WATER EN MARIENE HULPBRONNEN	CIRCULAIRE ECONOMIE	VERONTREINIGING	BIODIVERSITEIT EN ECOSYSTEMEN
Wat betekent een positieve of negatieve bijdrage hieraan?	De uitstoot (of beperking van uitstoot) van broeikasgassen. In het geval van Stedin m.n. als onderdeel van energievoorziening.	Het verlagen of verhogen van risico's voor mensen, de natuur en activa door de gevolgen van klimaatverandering.	Bijdrage aan of vermindering van de kwaliteit van wateren en gerelateerde ecosystemen.	Toename of afname in het circulair inzetten van materialen en gebruik van niet-hernieuwbare materialen.	Het verbeteren van bodem-, water- en luchtkwaliteit, of doen toenemen van vervuilende emissies in lucht, water en land.	Bijdrage aan of vermindering van de kwaliteit van bedreigde ecosystemen en haar soorten.
Impact **Wat is Stedin's huidige impact op dit thema?** positief / negatief	Beperking van klimaatverandering door energietransport Bijdrage aan klimaatverandering door energietransport	*Geen onderdeel van de analyse*	Bijdrage aan watervervuiling door energietransport* Bijdrage aan waterschaarste door energietransport	Ecologische schade door inkoop goederen Ecologische schade van afval	Bijdrage aan luchtvervuiling door energietransport Bijdrage aan watervervuiling door energietransport* Bijdrage aan bodemvervuiling door energietransport	Impact op landgebruik en biodiversiteit door energietransport

* Bijdrage aan watervervuiling wordt twee keer dezelfde inschatting weergegeven, omdat deze impact bij twee thema's past. Deze impact is dus niet verdeeld over de twee thema's.

Grondslagen

Omzet

De totale omzet onder de EU Taxonomie sluit aan bij de IFRS verslaggevingsstandaarden en is daarmee gelijk aan de totale (netto-)omzet zoals gepresenteerd in de Geconsolideerde winst- en verliesrekening. Van de totale omzet is bepaald welk deel wordt verdiend met 'taxonomie-eligible' activiteiten, door per omzet-genererende activiteit te bepalen in hoeverre deze activiteit genoemd is in de EU Taxonomie.

Kapitaaluitgaven (CapEx)

De totale kapitaaluitgaven onder de EU Taxonomie betreffen de investeringen in materiële vaste activa (zie Materiële vaste activa), alsmede door acquisitie verkregen materiële vaste activa (indien van toepassing), de investeringen in immateriële vaste activa (zie Immateriële vaste activa) en de toevoegingen aan het gebruiksrecht actief (IFRS 16) (zie Leases). Van de totale kapitaaluitgaven is bepaald welk deel betrekking heeft op 'taxonomie-eligible' activiteiten, door per activagroep te bepalen met welke economische activiteit deze samenhangt en in hoeverre deze activiteit genoemd is in de EU Taxonomie.

Operationele uitgaven (OpEx)

De operationele uitgaven onder de EU Taxonomie worden gedefinieerd als directe niet-geactiveerde kosten die betrekking hebben op het onderhoud van onze activa. Stedin heeft op basis van deze definitie enkel de uitgaven van onderhoud en storingen geclassificeerd als operationele uitgaven onder de EU Taxonomie. Van deze onderhouds- en storingskosten is bepaald welk deel betrekking heeft op 'taxonomie-eligible' activiteiten.

De omschrijvingen van de geïdentificeerde eligible activiteiten (4.9, 6.5 en 7.7) kennen geen overlap. In het bepalen van de tellers voor de drie KPI's (omzet, CapEx en OpEx), bestaat dus geen risico op dubbeltelling in de tellers van de KPI's.

IN GESPREK MET MARIA VAN DER HEIJDEN EN DANNY BENIMA

Maria van der Heijden is sinds juli 2016 directeur-bestuurder van MVO Nederland, het grootste duurzame-bedrijvennetwerk van Europa. In een dubbelinterview met onze CFO Danny Benima geeft zij haar visie op staat van duurzaamheid in Nederland en bij Stedin in het bijzonder.

Met de Nieuwe Economie Index (Nex) houdt MVO jaarlijks bij hoe Nederland er qua duurzaamheid voor staat. Maria kan dus exact zien hoe het jaar 2022 in dat opzicht is geweest. 'We zien dat het ietsje beter gaat, maar de groei is niet substantieel genoeg. De actie blijft achter.' Danny reageert: 'Interessant. We zien in ons domein tegelijkertijd veel gebeuren. Zeker in het afgelopen jaar. Gaat het wat jou betreft snel genoeg?'

Tempo en daadkracht

Maria: 'Ik ben heel tevreden over het bewustzijn en de agendering, maar minder tevreden over tempo en daadkracht. Tempo en daadkracht hebben we ook echt nodig. Iedere dag dat we minder snel duurzaam worden, gaat ons uiteindelijk allemaal meer kosten. Als je bedenkt dat we in 2030 op 50% duurzame bedrijfsvoering willen zitten en we zitten nu op iets meer dan 11%. Wij zeggen het kantelpunt, waarop de grote groep meegaat, dat moet echt in 2025 plaatsvinden. Dat betekent dat onze omgeving veel meer moet zijn ingericht op de nieuwe economie, en ook de wet- en regelgeving.'

De gevraagde snelheid brengt allerlei dilemma's met zich mee.

> “ Als netbeheerder doen we veel aan duurzame bedrijfsvoering. ”

Danny: 'Als netbeheerder doen we veel aan duurzame bedrijfsvoering. Zowel in onze eigen bedrijfsvoering als wanneer het gaat om de maatschappelijke taak die we hebben in de energietransitie.

Als maatschappelijke organisatie komen we met dit tempo allerlei dilemma's tegen. Willen we een snelle óf een kostenefficiënte transitie? We komen uit een wereld waarin we worden afgerekend op doelmatigheid. In onze strategie gaan we toch voor snelheid. We kiezen ervoor om tóch kabels aan te leggen, ook al is of komt die vergoeding er niet.' Die kostenefficiency vindt Maria typisch voor de oude economie. 'Ik snap het, maar die doet geen recht aan niet-financiële afwegingen en aan toekomstige generaties. Dat vraagt om ongemakkelijke, ingewikkelde gesprekken en besluiten, maar die zijn wél nodig.'

Kantelpunt

Danny denkt dat 2022 echt al het jaar van het kantelpunt in de energietransitie is. 'Zo ervaar je dat?', vraagt Maria. 'Ja. Binnen onze branche is dat gedreven door oorlog en hoge energieprijzen, er is intern en extern een enorm sterke drive ontstaan om versneld te verduurzamen.'

De kunst is volgens Maria om de tijd te nemen om radicaal anders te werken en het ongemak op te zoeken. 'Hoe bereken je bijvoorbeeld de kosten van biodiversiteit of het gebrek eraan? Het vraagt moed om het echt anders te doen.'

Het goede doen

Het is soms lastig om het juiste te doen. Danny: 'Neem weer de versnelling. Wij willen zelf graag laten zien dat we een duurzame interne bedrijfsvoering hebben, maar tegelijkertijd is onze impact extern veel groter. We kunnen bijvoorbeeld sneller bouwen wanneer we regulier in plaats van circulair inkopen. De vraag is dan waar je voor gaat? De eigen duurzaamheid of het realiseren van duurzaamheid bij onze klanten door het sneller aansluiten van zonneparken of wind. We proberen nu beiden te doen, maar de vraag is of dat houdbaar is?

Het zijn typisch voorbeelden van 'complex en ongemakkelijk'. 'Het agenderen is al een belangrijke stap,' zegt Maria. 'Daarnaast zou het goed zijn als hier collectief, als sector, een besluit over komt.' En niet te vergeten: wet- en regelgeving. 'Dat helpt heel erg. Regels moeten soms om verandering te brengen. Pas dan komen er andere keuzes.' Danny voegt toe: 'Mensen en ook bedrijven kijken toch eerst naar hun eigen portemonnee, begrijpelijk. Een wettelijk kader helpt dan om andere keuzes te maken.'

Goed en slecht nieuws

Op de vraag wat Maria wil meegeven aan Danny, zegt ze: 'Blijf vechten voor de integrale agenda. Verkokering is niet wat we nodig hebben.' Daarop heeft Danny 'goed en slecht nieuws'. 'Duurzaamheid is een belangrijke pijler in onze strategie. Dat is het goede nieuws. Tegelijkertijd is het ESG thema nu nog bij veel verschillende afdelingen ondergebracht. Dat helpt niet om tot integrale resultaten te komen. Daar hebben we dus nog een stap te zetten.' En dan is er ook gewoon de actualiteit. 'We lopen het risico dat we in 2023 vanwege het stikstofbeleid 50 miljoen euro aan investeringen niet kunnen uitvoeren. Wij vinden dat als bestuur onacceptabel. Dus we zoeken wegen om het linksom of rechtsom toch te doen,' zegt Danny.

> “ We lopen het risico dat we in 2023 vanwege het stikstofbeleid 50 miljoen van de 825 miljoen euro aan investeringen niet kunnen uitvoeren. Wij vinden dat als bestuur onacceptabel. Dus we zoeken wegen om het linksom of rechtsom toch te doen. ”

Maria: 'Kijk, dat is nou leiderschap. De risico's onderkennen en dan tóch actie ondernemen. Dat is wat we nodig hebben in deze tijd.'

Maria van der Heijden: directeur-bestuurder van MVO Nederland
Danny Benima: Stedin-CFO

FINANCIEEL RESULTAAT

Stedin Groep behaalde over 2022 een positieve nettowinst van € 44 miljoen (2021: € 21 miljoen). Dit is lager dan verwacht. De geopolitieke onrust, met stijgende energieprijzen en lagere beschikbaarheid van grondstoffen en materialen in combinatie met de krapte op de arbeidsmarkt, heeft hiertoe geleid.

Bedrijfsopbrengsten

De bedrijfsopbrengsten bedroegen in 2022 € 1.333 miljoen. Dit is € 54 miljoen hoger dan in 2021. De hogere opbrengsten komen voort uit hogere transportopbrengsten en hogere opbrengsten in het meetdomein. Met ingang van 2022 zijn de tarieven gebaseerd op nieuwe methodebesluiten, uitgegeven door de Autoriteit Consument en Markt (ACM), die gelden voor de periode van 2022 tot en met 2026. Deze hebben een positieve impact gehad op onze bedrijfsopbrengsten ten opzichte van vorig jaar. Daarnaast waren in 2021 de meetdomeintarieven verlaagd ter compensatie van de in eerdere jaren behaalde overrendementen.

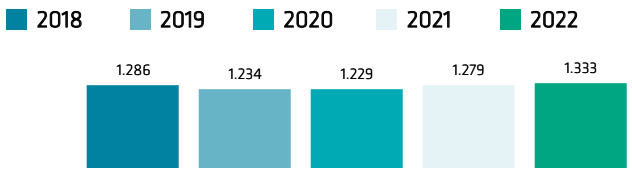

Bedrijfsopbrengsten (in € mln)

Totale bedrijfskosten

De totale bedrijfskosten zijn in 2022 met € 92 miljoen (8%) gestegen naar € 1.247 miljoen, gedreven door € 110 miljoen hogere netverlieskosten naast de stijging van onder andere transportkosten met € 21 miljoen en personeelskosten met € 16 miljoen. Hier staat een daling van de overige bedrijfskosten van € 40 miljoen tegenover onder andere door het wegvallen van kosten uit hoofde van precariobelasting die vanaf 2022 niet meer door gemeenten in rekening gebracht mogen worden en € 27 miljoen lagere afschrijvingskosten.

De netverlieskosten zijn als gevolg van de stijgende energieprijzen significant gestegen. Dit effect zal ook in de komende jaren zichtbaar zijn in de kosten van Stedin. De netbeheerder is verantwoordelijk voor de inkoop van energie die wél op het net gezet wordt, maar niet als afname aan klanten wordt geregistreerd. Deze verloren energie heet netverlies. Dit verlies heeft zowel fysische als niet fysische oorzaken, bijvoorbeeld opwarming van kabels, lekstromen, leegstand of fraude. Mede als gevolg van de sterk gestegen energieprijzen heeft Stedin besloten tot een aanpassing van haar inkoopstrategie, waarbij energie op een nog langere termijn ingekocht wordt dan dat Stedin voorheen deed. Het gevolg hiervan is dat de kosten voor Stedin nog minder beïnvloed worden door kortetermijnschommelingen in de energieprijs, wat de financiële voorspelbaarheid ten goede komt. Naast deze wijziging van inkoopstrategie is er ook aandacht voor maatregelen die Stedin kan nemen om het netverliesvolume te minimaliseren. Hierbij worden, met verschillende afdelingen binnen Stedin, actief procesoptimalisaties doorgevoerd. Meer over netverlies veroorzaakt door fraude leest u in 'Energiediefstal en veiligheid'.

De daling van de afschrijvingskosten is grotendeels toe te schrijven aan een wijziging in afschrijvingsmethode en schatting levensduur voor gasactiva (niet zijnde klantmeters) met ingang van 1 januari 2022. In de grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening wordt dit nader toegelicht onder 'Schattingswijziging afschrijvingsmethode en levensduur'.

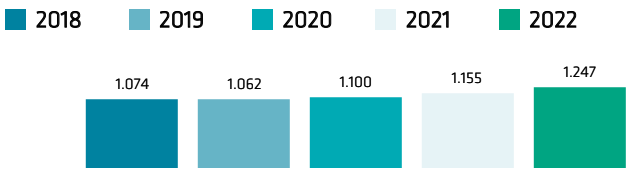

Bedrijfskosten (in € mln)

Investeringen

De investeringen in materiële en immateriële vaste activa bedroegen in 2022 € 712 miljoen, een stijging van 4% (2021: € 687 miljoen).

In 2022 zijn de netgedreven investeringen fors toegenomen en de klant- en metergedreven investeringen licht afgenomen ten opzichte van 2021. In het hoofdstuk Financiële, economische prestaties beschrijven we wat wij doen om deze investeringen te kunnen financieren. In het hoofdstuk Energietransitie mogelijk maken wordt nader ingegaan op de aard van de investeringen.

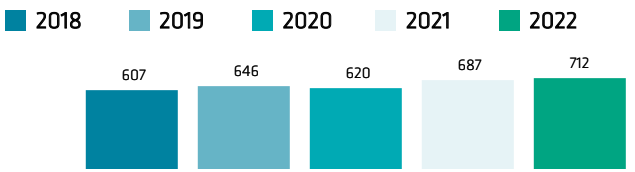

Investeringen (in € mln)

Financiering, solvabiliteit en credit rating

De toenemende investeringen hebben dit jaar geleid tot een negatieve kasstroom van € 297 miljoen na operationele en investeringsactiviteiten. Dit heeft geleid tot een toenemende financieringsbehoefte. In combinatie met de financieringsactiviteiten van Stedin heeft dit geresulteerd in € 53 miljoen liquide middelen per jaareinde. Meer hierover leest u in Financiële, economische prestaties.

In totaal heeft Stedin nu voor € 1,5 miljard aan groene obligaties uitstaan waarover in december een nieuw allocatie & impact rapport gepubliceerd is.

Onze solvabiliteitsratio bedroeg op 31 december 2022 44,4% (2021: 45,6%). Het beleid van Stedin Groep is erop gericht om op lange termijn een solvabiliteit van minimaal 40% te behouden. Stedin Groep heeft als doel om de creditrating van A- door Standard & Poor's (S&P) duurzaam in stand te houden. Op 25 juli 2022 is de credit rating van Stedin, A- met stabiel vooruitzicht, herbevestigd door S&P. Voor de laatste ontwikkeling rondom de creditrating, zie note 34 Gebeurtenissen na balansdatum.

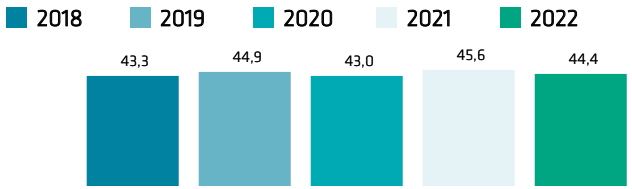

Solvabiliteit (in %)

FFO/Net Debt

De ratio FFO/Net Debt bedraagt op 31 december 2022 10,1%(ultimo 2021: 11,3%). De FFO is gedaald, voornamelijk door een fors lagere FFO als gevolg van de gestegen netverlieskosten. Daarnaast is de nettoschuld positie (Net Debt) gestegen als gevolg van het aantrekken van financiering.

Belastingen

Het resultaat voor belastingen over 2022 bedraagt € 59 miljoen (2021: € 32 miljoen).

De belastinglast steeg in 2022, mede door het gestegen resultaat voor belasting, met € 4 miljoen naar € 15 miljoen. De effectieve belastingdruk in 2022 (uitgedrukt als percentage van het resultaat voor belastingen uit voortgezette bedrijfsactiviteiten) komt uit op 25,3% (2021: 34,72%).

De uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen zijn per 31 december 2022 gewaardeerd tegen het geldende belastingtarief van 25,8%.

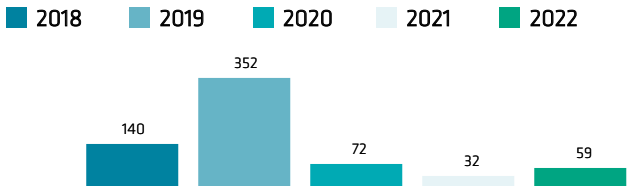

Resultaat voor belastingen (in € mln)

RESULTATEN NIET-GEREGULEERDE ACTIVITEITEN

NetVerder

NetVerder heeft zich in 2022 verder ontwikkeld op het gebied van collectieve warmtenetten. Op meerdere plaatsen in het verzorgingsgebied van Stedin ontwikkelen we open warmtenetten waar we op termijn zo veel mogelijk bronnen en gebruikers op aansluiten. Binnen enkele jaren zullen de eerste projecten operationeel zijn. Het project Open Warmtenet Delft (OWD) is het verst gevorderd en werkt toe naar een investeringsbesluit in 2023. Ook voor een uitbreiding op het Stoomnetwerk Rotterdam Botlek verwachten we in 2023 een investeringsbesluit en de start van de realisatie.

Inzet duurzame bronnen

De inzet van duurzame bronnen zoals restwarmte, aardwarmte en lage temperatuurbronnen (buitenlucht, water) speelt een steeds grotere rol. We werken voor én samen met gemeenten, projectontwikkelaars, woningcorporaties en bewoners om de gebouwde omgeving te verduurzamen. Onze focus ligt weliswaar op de infrastructuur, maar wij nemen het hele energiesysteem in beschouwing, evenals de betaalbaarheid van de verschillende routes en de leveringszekerheid daarvan. Ondertussen bereiden we ons voor op een mogelijk grotere rol in warmte in afwachting van politieke besluitvorming rondom de Wet Collectieve Warmte (In het hoofdstuk Strategie leest u meer over de marktordening warmtenetten).

Warmtestraat The Green Village

De aansluiting van de warmtestraat in The Green Village op de campus van de TU Delft op het warmtenet van de TU Delft is gestart, waarna het warmtenet in gebruik genomen kan gaan worden. Na ingebruikname biedt de warmtestraat een testmogelijkheid voor warmte-innovaties en (in combinatie met de aanwezige waterstof- en elektriciteitsinfrastructuur) voor onderzoeken naar systeemintegratie. De warmtestraat is tot stand gekomen in een samenwerking met Alliander en Enexis en wordt beheerd door NetVerder.

Warmtesysteem in Goes

In 2022 heeft NetVerder, als gevolg van de samenvoeging van Stedin en DNWG, het beheer overgenomen van het warmtesysteem van DNWG Warmte in de wijk Ouverture in Goes. In 2022 zijn 5 warmtepompen vervangen, omdat deze aan het einde van de levensduur waren. Door oplopende levertijden van leveranciers konden we in 2022 helaas niet alle warmtepompen vervangen.

De bestaande assets van NetVerder hebben in 2022 conform verwachting gepresteerd zonder operationele storingen.

Duurzame warmte in Delft

In Delft werkt NetVerder samen met warmteleverancier Equans (voormalig Engie), het consortium Geothermie Delft (bestaande uit TU Delft, Shell, EBN en Aardyn), woningcorporaties Woonbron, Vestia, Vidomes en DUWO, en de gemeente Delft om een warmtenet aan te leggen. In 2022 is gewerkt aan de verdere detaillering van het ontwerp ervan het warmtenetwerk en is de aanbesteding voor de realisatie van het warmtenet gestart. Daarnaast zijn de contractafspraken en de businesscase verder geconcretiseerd. Door de betrokken stakeholders zijn in 2022 belangrijke stappen gezet in het verkrijgen van bronzekerheid waardoor de realisatie een stap dichterbij is gekomen. In 2022 hebben we voor dit project een toekenning van een subsidie verkregen uit het nationale groeifonds via het programma Nieuwe Warmte Nu!

De te verwachten CO_2-besparing bij de start van het project is zo'n 4,6 ton per jaar.

Stoomnetwerk Rotterdam Botlek

Ook in 2022 heeft NetVerder het transport van stoom en condensaat via het stoomnetwerk in Rotterdam Botlek veilig en betrouwbaar uitgevoerd. Stoomproducenten AVR (via 2 stoombronnen) en Cabot verzorgen de duurzame stoomlevering aan afnemer Lanxess (voorheen Emerald Kalama Chemical). In 2022 is tijdens een volledige stop van Lanxess onderhoud uitgevoerd aan het stoomnetwerk. In 2022 is er in totaal 203.057 ton stoom via Stoomnetwerk Rotterdam Botlek getransporteerd (2021: 232.318 ton). Dit heeft geleid tot een netto CO_2-reductie van circa 20.000 ton. De plannen om het stoomnetwerk aanzienlijk uit te breiden zijn vergevorderd. In dat kader zijn belangrijke subsidies verkregen van de Provincie Zuid-Holland (€ 2 miljoen) en de Gemeente Rotterdam (€ 0,7 miljoen). NetVerder blijft intensief in gesprek met het havenbedrijf, overheden en met andere partijen in de Botlek om dit gezamenlijk te realiseren. Zodra het stoomnetwerk is uitgebreid, is de te verwachten mogelijke CO_2-reductie van het totale stoomnetwerk ongeveer 160.000 ton per jaar.

Biogasnetwerk Borculo

Sinds 2017 verzorgt NetVerder het transport van biogas van Groot Zevert Vergisting in Beltrum naar Friesland Campina in Borculo. Via deze 5,4 km lange transportleiding is in 2022 6,3 miljoen m^3 biogas probleemloos getransporteerd via ons gasnetwerk (2021: 7,2 miljoen m^3). Hierdoor bespaart Friesland Campina bij de productielocatie een substantiële hoeveelheid aardgas.

Risicocontrols

De risicocontrols van NetVerder zijn volledig ingericht en operationeel. Periodiek worden de risico's van dit bedrijfsonderdeel geactualiseerd. De veiligheidsrichtlijnen van Stedin Groep zijn ook van toepassing op NetVerder. Er zijn werkplekinspecties, we spreken elkaar waar nodig aan op veiligheidsgedrag en ook het maken van meldingen is onderdeel van ons veiligheidsbeleid.

DNWG Infra

Halverwege 2017 heeft Stedin Groep het Zeeuwse DNWG Groep gekocht. De netbeheerders en stafactiviteiten van de DNWG Groep zijn per 1 januari 2022 geïntegreerd. De commerciële activiteiten (o.a. TUMS meterdiensten) van DNWG Groep zijn in 2022 verkocht of afgebouwd waarbij het gereguleerde werkpakket van TUMS is ondergebracht bij Stedin. Als een resultaat van deze acties bestaat DNWG nu alleen nog uit een niet-gereguleerd deel; DNWG Infra. De verdere integratie tussen DNWG Infra en de operatie van Stedin wordt op dit moment uitgewerkt en in 2023 verder vormgegeven.

Tot die tijd heeft DNWG Infra de volledige focus op haar hoofdtaak; het onderhouden en beheren (incl. storingen en aanleg) van de E/G netten van Stedin Netbeheer en het waternet van Evides in het verzorgingsgebied Zeeland en Goeree. Deze multidisciplinaire samenwerking heeft tot doel (kosten)efficiënt te werken en de overlast voor bewoners en gemeenten tot een minimum te beperken. Hierbij werken medewerkers van DNWG Infra en Evides intensief samen binnen de ROM (Regie Organisatie Multidisciplinair). De kaders van deze samenwerking zijn vastgelegd in de Samenwerkingsovereenkomst (SOK) tussen DNWG Infra en Evides. Meer over het multidisciplinair werken leest u in Betaalbare en efficiënte dienstverlening.

WAT HEBBEN WE GELEERD

2022 was een bewogen jaar, maar bovenal een jaar waar we weer veel geleerd hebben op weg naar het realiseren van onze nieuwe strategie. Onderstaande gebeurtenissen en ontwikkelingen zijn voorbeelden daarvan.

Beter netbeheer

Storing Spijkenisse

Door een brand in een verdeelstation in Spijkenisse raakte een schakelinstallatie onherstelbaar beschadigd en zat een groot deel van Spijkenisse uren zonder stroom. De brand ontstond in een schakel-installatie, iets wat zelden gebeurt. Omdat op die plek nog geen beveiliging was die automatisch de elektriciteit afschakelt als er iets misgaat, kon de brand veel schade aanrichten. De brand in Spijkenisse lijkt een ongelukkige samenloop van omstandigheden. We beseffen dat deze storing een enorme impact had op de bewoners en ondernemers van Spijkenisse. Hiervan leren we en we willen herhaling voorkomen. Daarom verscherpen we de automatische beveiligingssystemen van onze 150 verdeelstations. Daarnaast zijn alle stations inmiddels preventief gecontroleerd op onvolkomenheden.

Energietransitie mogelijk maken

Snelle ontwikkeling energietransitie

De energietransitie voltrekt zich in een steeds hoger tempo, gedreven door nationale en internationale politieke besluiten. Zo is de 49% CO_2 reductiedoelstelling uit het klimaatakkoord inmiddels opgehoogd naar 55% en wordt er in Europa gesproken over een ambitie van 62%. De steeds hoger wordende ambities vertalen zich in concreet beleid. Zo heeft het kabinet aangekondigd om vanaf 2026 de hybride warmtepomp verplicht te stellen en wordt de verbrandingsmotor in 2035 uitgebannen. De oorlog in Oekraïne en de hoge energieprijzen gekoppeld aan een gunstig subsidiebeleid, versterken deze trend verder. Dit alles maakt dat wij als Stedin steeds sneller onze infrastructuur moeten uitbreiden. Onze investeringen nemen dan ook elk jaar fors toe, maar daar waar dit niet op tijd lukt moesten we in de voorgaande jaren congestie afroepen. Deze realiteit maakt dat wij als publiek bedrijf een veel centralere plek innemen in het publieke en maatschappelijke speelveld. Dit vraagt dat wij meer dan vroeger naar voren treden en het debat rond de energietransitie mee vormgeven. Daarbij moeten wij meer dan voorheen verantwoording afleggen aan onze stakeholders en laten zien welke maatregelen wij nemen om de nodige infrastructuur voor de energietransitie te realiseren en congestie te voorkomen. Dit is voor ons een nieuwe vaardigheid waarin wij lerende zijn over hoe, wanneer en in welke vorm we dat doen. Tegelijkertijd moeten we onze systemen en processen zo inrichten dat wij data en informatie paraat hebben zodat we verantwoording kunnen afleggen in het niet-financiële informatie domein.

Slimme netten

Het digitaal bemeten van onze middenspanningsruimtes is een randvoorwaarde voor het mogelijk maken van de energietransitie. Het belang hiervan ligt met name op het gebied van het meten van energiestromen en op het vaststellen van de spanningskwaliteit. Voor deze benodigde distributie-automatisering is een aanbesteding gestart (DA3) zodat deze slimme sensoren op een projectmatige manier kunnen worden uitgerold. We waren er bij de aanbesteding vanuit gegaan dat het om een kant-en-klaar product zou gaan. In de praktijk bleek echter dat aan dit product toch de nodige aanpassingen nodig waren. Ook werd duidelijk dat we - om tot productontwikkeling te komen - tussentijds op een andere besturing van de distributie-automatisering moesten overgaan. Op basis van eerdere ervaringen met de slimme meter is besloten tot het organisatorisch inrichten van een zogenaamde 'smart device keten'. Hiermee kunnen we borgen dat meetdata van de middenspanningsruimtes ontvangen wordt op het centrale platform. Van daaruit kan de data ontsloten worden voor de diverse gebruikers.

Duurzame bedrijfsvoering

Veiligheid

Ernstige incidenten, zoals bij de geplande gaswerkzaamheden in Zoetermeer en Rijswijk, vragen om een goede interne evaluatie. Hoewel medewerkers een uitgebreide opleiding, extra trainingen en begeleiding krijgen, is het toch misgegaan. Bij de werkzaamheden in Zoetermeer zijn er fouten gemaakt, waar wij als organisatie en sector belangrijke lessen van kunnen leren; zowel in de voorbereiding als in de uitvoering. Het blijkt dat er extra aandacht nodig is voor het elkaar aanspreken op houding en gedrag. Met de aanbevelingen van de toezichthouder SodM, zoals verbetering van het interne controlemechanisme, zijn we aan de slag gegaan. Een deel van deze aanbevelingen voeren we uit in samenwerking met de andere netbeheerders.

Goed werkgeverschap

We hebben een mooie vorm uitgeprobeerd om samen met medewerkers problemen op te lossen. Bijvoorbeeld bij het opstellen van de roosters voor de storings- en wachtdienst. Samen zijn we veel beter in staat om een rooster te maken dat beter aansluit bij de noodzaak om altijd de juiste vakmensen 24-7 klaar te hebben staan om storingen ter verhelpen en daarnaast zo goed mogelijk in te spelen op de wensen en behoeften van onze medewerkers. Deze manier van co-creatie willen we in 2023 vaker inzetten.

WAAR WE IN 2023 OP INZETTEN

2023 is het eerste jaar van de nieuwe strategie van Stedin voor de periode 2023-2027. Met deze nieuwe strategie zetten we in op het realiseren van een congestievrij Stedin-gebied door ons te richten op bouwen, benutten en beheren.

Bouwen

Netcapaciteit is de topprioriteit in onze nieuwe strategie (2023-2027). We investeren in 2023 € 825 miljoen in onze netten en € 200 miljoen in onder meer onderhoud, storingen en het verwijderen van aansluitingen. Om de zakelijke en duurzame ambities van klanten in ons werkgebied mogelijk te maken, realiseren we 425 MVA extra transformatorvermogen voor ons transportnet en besteden we bijna € 596 miljoen aan projecten in het laagspannings-, middenspannings- en gasnet in ons werkgebied. We creëren extra netcapaciteit met 500 middenspanningsruimtes en een uitbreiding van het midden- en laagspanningsnet met 1.300 km elektriciteitskabel. In Stedin-gebied worden in 2023 zo'n 28.000 nieuwe woningen van aansluitingen voorzien en 14.000 onderhoudsopdrachten uitgevoerd. We vervangen ruim 200 km aan brosse leidingen en 25.000 primaire gasaansluitingen. Daarnaast plaatsen we in Zeeland ongeveer 90 stations voor de midden- en laagspanningsnetten en vervangen we ruim 300 km elektriciteitskabel en 20 km gasleiding. Voor het elektriciteits- en gasnet in Zeeland voeren we naar verwachting bijna 12.000 onderhoudsopdrachten uit.

Om dit mogelijk te maken, moeten we 'eerder beginnen'. Dit doen we door in 2023 multidisciplinaire teams in te richten om de voorbereidingsfase te verkorten voor 78 transportstations en kabeltracés met een ruimtelijke component. Voor het distributienet gaan we versnellen door proactiever te investeren en te starten met regionale meerjarenplannen. Verder gaan we regionaal stakeholdermanagement professionaliseren en investeren in de bestuurlijke vertegenwoordiging vanuit Stedin. We breiden onze expertise uit door strategisch omgevingsmanagers/projectontwikkelaars, omgevingsjuristen en bestuurlijke vertegenwoordigers te werven en op te leiden. Om sneller te kunnen bouwen, richten we ons op het behoud van onze medewerkers, het verdubbelen van de capaciteit van technische opleidingen en op het aantrekken van nieuwe doelgroepen. Om effectiever samen te werken met aannemers en partners uit de keten starten we met andere samenwerkingsvormen en contracten. We beginnen daarnaast met innovaties die zorgen dat we efficiënter werken en we gaan processen en systemen verbeteren gericht op 100% leveringszekerheid van materieel en projectmanagement.

Benutten

In 2023 richten de activiteiten vanuit Optimaal Benutten zich op beïnvloeding van de klantvraag, het maximaal benutten van technische oplossingen en het uitvoeren van congestiemanagement en op flexibiliteitsoplossingen. Daarnaast zetten we in op netmonitoring en netbesturing op basis van meer inzicht en op het meedenken over de ontwikkeling en de uitwerking van energiewetgeving. Ook zetten we verder in op het beïnvloeden van de locaties die voortvloeien uit onder andere de Regionale Energie Strategieën en het beïnvloeden van locaties waar aansluitingen van windparken op zee aan land komen. Ook publiceren we capaciteitskaarten. Hierdoor verminderen we de kans op congestie, omdat we de klantvraag afstemmen op wat er mogelijk is. In 2023 passen we de technische oplossingen toe om onze netten maximaal te benutten, bijvoorbeeld door het gericht loslaten van de storingsreserve (N-1), het toepassen van capaciteitbeperkingscontracten en het schakelen van vermogens.

Met de 'Flexchallenge' onderzoeken en testen we welke flexibiliteitsoplossingen, zowel technisch als contractueel, voor klanten, marktpartijen en Stedin de beste resultaten opleveren. We bouwen verder aan het fundament voor netmonitoring en netbesturing, onder andere met een modern geografisch informatiesysteem. Daarnaast blijft Stedin meedenken over de ontwikkeling en uitwerking van energiewetgeving om het net meer te kunnen benutten.

Beheren

De betrouwbaarheid van de netten staat onder druk. Daarom is het belangrijk dat wij goed inzicht hebben in de toestand van de netten om het juiste onderhoud te doen, het storingsniveau goed in te schatten en op de juiste plek tijdig en doelmatig onderdelen te vervangen.

In 2023 voeren we de roadmap Kwaliteit van onze assets uit en monitoren we de voortgang daarvan. Dit houdt in dat we onder andere de risicoanalyses en faalcurvemodellen verbeteren. Ook willen we meer synergie creëren tussen netwerkuitbreidingen en vervangingsinvesteringen. Voor vijf assetgroepen verbeteren we het aanleg- en exploitatiebeleid. Daarnaast willen we de storingsafhandeling verder verbeteren, bijvoorbeeld door onze intelligente storingsverklikkers nog beter te benutten. Zo kunnen we storingen sneller oplossen.

Overige doelen en randvoorwaarden

Naast de prioriteiten netcapaciteit en netperformance streven we vier andere doelen na. We gaan verder met het verbeteren van klanttevredenheid en het realiseren van efficiency, we zetten in op het vernieuwen en verbeteren van marktfacilitering, we zetten de verduurzaming van de eigen operatie door, en we blijven zorgen voor veilige gasnetten. Ook bereiden we ons voor op een rol in alternatieve warmtevoorziening.

Om de plannen voor 2023 en verder te realiseren, moeten we zorgen voor de juiste randvoorwaarden. Ten eerste moeten onze medewerkers in een fysiek en sociaal veilige omgeving hun werk kunnen doen. En uiteraard is veiligheid voor de omgeving een topprioriteit. Ook cybersecurity is van groot belang, aangezien onze netten steeds verder digitaliseren. Daarnaast hebben we voldoende financiering, ICT- en verandercapaciteit en vakbekwame, tevreden medewerkers nodig om onze ambitie waar te maken.

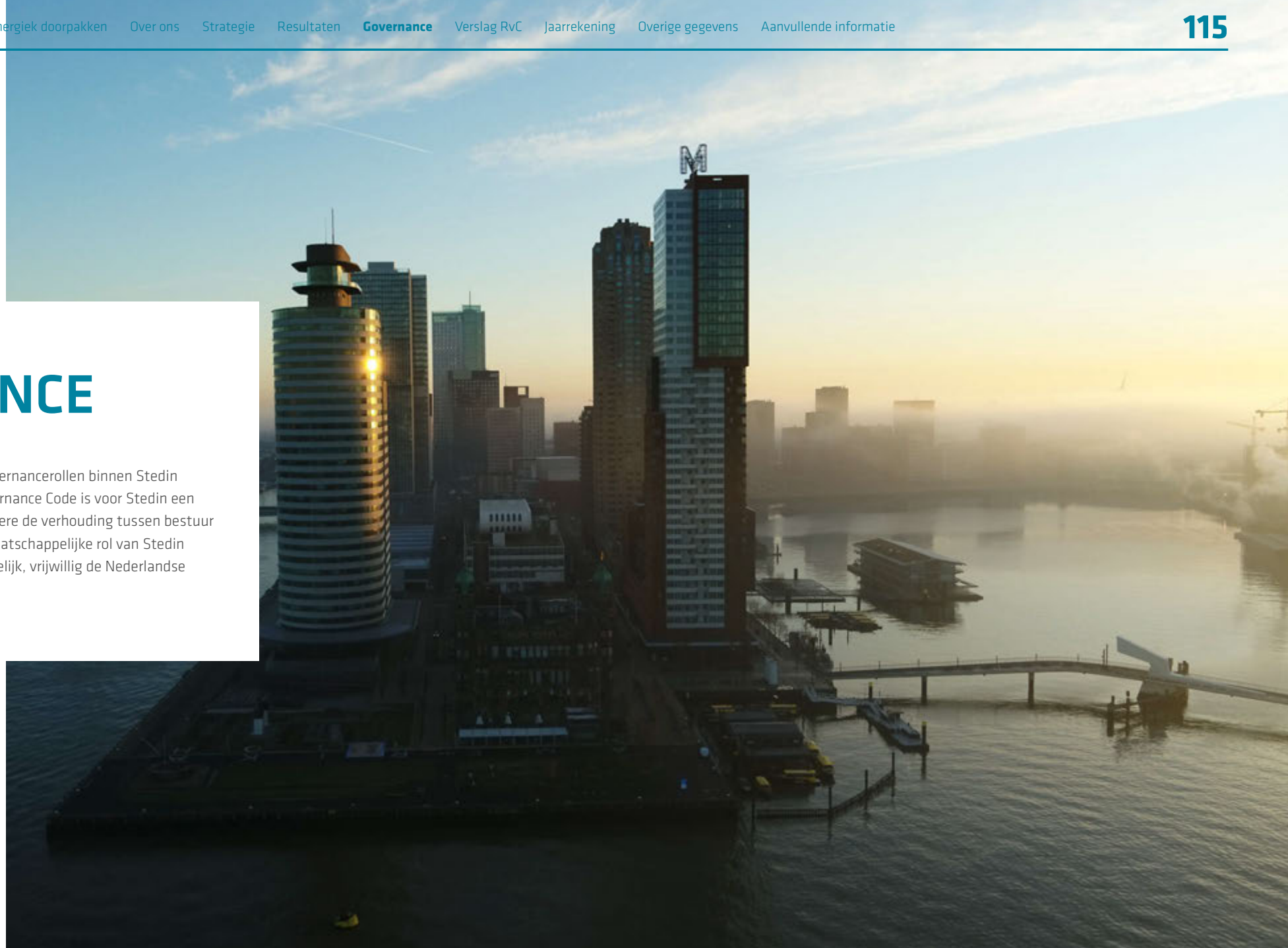

GOVERNANCE

In dit hoofdstuk beschrijven we de governancerollen binnen Stedin Groep. De Nederlandse Corporate Governance Code is voor Stedin een belangrijk document waarin onder andere de verhouding tussen bestuur en toezicht is geregeld. Gelet op de maatschappelijke rol van Stedin Groep, is besloten om, voor zover mogelijk, vrijwillig de Nederlandse Corporate Governance Code te volgen.

CORPORATE GOVERNANCE

Als publieke organisatie met een vitale en maatschappelijke rol hecht Stedin Groep aan effectief en verantwoord bestuur en toezicht, en transparante governance. In dit hoofdstuk beschrijven we de governancerollen binnen Stedin Groep.

Stedin Groep

Stedin Groep omvat onder andere Stedin Holding N.V. en dochters Stedin Netbeheer B.V., DNWG Infra B.V. en NetVerder B.V. Stedin Holding staat aan het hoofd van de groepsstructuur en is direct of indirect statutair bestuurder van haar dochtervennootschappen. Vanaf 1 januari 2022 zijn de twee netbeheerders Stedin en Enduris binnen Stedin Groep tot één netbeheerder gefuseerd. Stedin Holding past het volledige structuurregime toe. Stedin Groep heeft een two-tier bestuursstructuur met een raad van bestuur (RvB) en een raad van commissarissen (RvC). De RvB bestuurt de Stedin Groep en de RvC houdt toezicht.

Governance en Stedin Groep

De Nederlandse Corporate Governance Code (CGC) is voor Stedin Groep een belangrijke leidraad die wij vrijwillig toepassen. Stedin Groep houdt zich daarnaast aan de governance-vereisten uit de Elektriciteitswet en de Gaswet. Een belangrijk deel van de werkzaamheden van Stedin Groep zijn gereguleerd en staan onder toezicht van de Autoriteit Consument en Markt. De beloningsstructuur van de bestuurders en commissarissen van Stedin is gereguleerd door de Wet Normering Topinkomens.

De geactualiseerde CGC is op 20 december 2022 gepubliceerd en treedt in werking vanaf het boekjaar 2023. De belangrijkste wijzigingen op de CGC zijn op de onderwerpen duurzame lange termijn waardecreatie, de rol van stakeholders, digitalisering en diversiteit en inclusie. De precieze impact van deze wijzigingen op de statuten en/of reglementen wordt door Stedin bezien en, in samenhang met (de voorwaarden van) de beoogde participatie van de Nederlandse Staat in Stedin, verwerkt.

Een aantal bepalingen uit de CGC past Stedin niet toe. De CGC vereist dat je als organisatie de Code toepast of anders uitlegt waarom je die niet toepast. Daarom lichten we hierna toe op welke punten we afwijken van de CGC.

Afwijkingen van de Corporate Governance Code

- *Bepaling 2.2.1 maximale (her)benoemingstermijnen bestuurders:* De RvC benoemt leden van de RvB als statutair bestuurder voor een periode van maximaal vier jaar. Herbenoeming kan telkens voor een periode van maximaal vier jaar. Er is binnen Stedin Groep geen maximum aan het aantal herbenoemingen, om de continuïteit van Stedin te waarborgen.
- *Bepaling 2.2.2 benoeming RvC*: Een commissaris wordt benoemd voor een periode van vier jaar. Herbenoeming kan voor maximaal twee termijnen van vier jaar, om de continuïteit van Stedin te waarborgen.
- *Bepaling 2.2.3 publiceren persbericht bij tussentijds aftreden RvB-leden*: Stedin maakt haar eigen afweging in de manier waarop zij haar stakeholders informeert over een eventueel tussentijds aftreden van RvB-leden. Dat Stedin Groep haar stakeholders informeert over eventueel tussentijds aftreden van RvB leden is vanzelfsprekend.
- *Bepaling 2.3.2 instellen commissies:* Binnen Stedin Groep is om praktische redenen een gecombineerde selectie-, remuneratie- en benoemingscommissie ingesteld.
- *Bepaling 4.2.3 bijeenkomsten en presentaties*: De aandelen van Stedin Holding zijn niet beursgenoteerd. Wel heeft Stedin Groep een aan de beurs van Amsterdam genoteerde obligatielening uitgegeven. Indien Stedin Groep een presentatie voor investeerders organiseert, wordt deze publiekelijk aangekondigd en de daarin getoonde presentaties worden op de website van Stedin Groep gepubliceerd.

Van de hierna genoemde bepalingen uit de CGC wijken we af, mede omdat het structuurregime van toepassing is. Binnen de bestuursstructuur van Stedin Groep is er sprake van een two-tier board. Daarnaast zijn de aandelen van Stedin Groep in handen van lagere overheden en dus niet aan de beurs genoteerd.

- 2.1.3 executive committee
- 2.8.2-2.8.3 overnamebod
- 3.1.3 beloning executive committee
- 3.3.2-3.3.3 beloning commissarissen in aandelen resp. aandelenbezit van commissarissen
- 4.2.3 – 4.2.4 en 4.2.6: analistenbijeenkomsten en beschermingsmaatregelen
- 4.3.3 ontnemen bindende karakter voordracht of ontslag
- 4.3.4 stemrecht financieringspreferente aandelen
- 4.3.5 publiceren stembeleid institutionele beleggers
- 4.3.6 verslag uitvoering stembeleid institutionele beleggers
- 4.4 certificering van aandelen
- 5 one-tier bestuursstructuur

Governancerollen

Raad van bestuur

Verantwoordelijkheden en taken

De RvB van Stedin Groep is verantwoordelijk voor de prestaties van Stedin Groep en alle dochter-vennootschappen binnen de groepsstructuur. De RvB bepaalt de langetermijnstrategie, stelt de operationele en financiële doelstellingen vast en benoemt de randvoorwaarden voor het realiseren van de strategie. De RvB weegt bij het uitvoeren van haar taken alle belangen af, zoals die van klanten, aandeelhouders, medewerkers, vermogensverschaffers en de maatschappij. De RvB heeft klant- en cultuurwaarden vastgesteld die bijdragen aan een cultuur gericht op waardecreatie voor de lange termijn.

Binnen de RvB is een taakverdeling afgesproken, waarbij de collectieve verantwoordelijkheid van de RvB als geheel overeind blijft. De RvC heeft de taakverdeling goedgekeurd. Zowel de RvB als geheel als de individuele RvB-leden mogen de vennootschap vertegenwoordigen. In de interne *Governance and authority manual* zijn de mandaten om Stedin Groep en haar dochtervennootschappen extern te vertegenwoordigen geregeld, inclusief drempelbedragen.

De RvB monitort ook de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen. Jaarlijks voert de raad een systematische beoordeling uit van de opzet en de werking ervan. Deze monitoring gaat in op alle beheersingsmaatregelen, gericht op strategische, operationele, compliance- en verslaggevingsrisico's. Dit is verder uitgewerkt in het hoofdstuk Risicomanagement en wordt bevestigd in de In control-verklaring.

Reglement

De RvB is, behalve aan wettelijke voorschriften en statuten, ook gebonden aan het Reglement RvB. Dit reglement bevat onder andere de taakverdeling, verantwoordelijkheden en werkwijze van de RvB. Het reglement volgt de principes en best practices van de CGC, voor zover Stedin Groep deze toepast. RvB-reglement staat op de website van Stedin Groep.

Benoeming en ontslag

De RvC benoemt leden van de RvB als statutair bestuurder voor een periode van maximaal vier jaar. Herbenoeming kan telkens voor een periode van maximaal vier jaar. De RvC mag de leden van de RvB schorsen of ontslaan.

Samenstelling

In 2022 bestond de RvB uit vier leden: een Chief Executive Officer (CEO), een Chief Operating Officer (COO), een Chief Financial Officer (CFO) en een Chief Transition Officer (CTO). De RvB bestaat uit drie mannelijke leden en één vrouwelijk lid. Het percentage vrouw in de RvB komt daarmee op 25%. Het streefpercentage voor de samenstelling van de RvB is minimaal 30% vrouwen en minimaal 30% mannen. Bij een nieuwe search is diversiteit een belangrijk aandachtspunt. Per vacature wordt besproken wat gewenst is in het kader van diversiteit.

Management Team Strategie

In het Management Team (MT) Strategie zitten, naast de RvB-leden, ook de directeuren Asset Management, HR, Communicatie en de managers Strategie en Corporate Affairs. Het MT Strategie bespreekt en geeft strategisch advies op de belangrijkste strategische onderwerpen en de aanpak van de duurzaamheidsstrategie. Het MT Strategie is geen besluitvormend orgaan en heeft een adviserende rol zodat vervolgens ter vergadering in formele zin besluitvorming plaatsvindt door de RvB. Het MT Strategie bestaat uit 5 vrouwen en 4 mannen.

Strategische Coalitie

De Strategische Coalitie bestaat, naast de 9 leden van het MT Strategie, uit 21 directeuren, managers en een afvaardiging van de ondernemingsraad. Zij geven invulling aan de strategie en de doorvertaling daarvan. Hiervoor komen ze enkele keren per jaar bij elkaar. De strategische coalitie bestaat uit 10 vrouwen en 20 mannen.

Raad van commissarissen

Verantwoordelijkheden en taken

De raad van commissarissen (RvC) van Stedin Holding N.V. adviseert de RvB, houdt toezicht op het beleid van de RvB en op de algemene gang van zaken binnen Stedin Groep. Ook treedt de RvC op als werkgever van de RvB. Zo benoemt, schorst en ontslaat de RvC leden van de RvB (na afstemming met de Algemene Vergadering van Aandeelhouders). De RvC van Stedin Holding N.V. is ook de RvC van de netbeheerder binnen de groep, dus van Stedin Netbeheer B.V.

Reglement

Ook de RvC is, behalve aan wettelijke voorschriften en statuten, gebonden aan een reglement. Het Reglement RvC bevat bepalingen over samenstelling, commissies, taken en bevoegdheden, vergaderingen en besluitvorming en staat op de website van Stedin Groep.

Commissies

De RvC heeft twee permanente commissies:

- een gecombineerde Selectie-, remuneratie- en benoemingscommissie (SRB-commissie), die bestaat uit Hanne Buis (voorzitter), Doede Vierstra en Arco Groothedde.
- een Auditcommissie, die bestaat uit Theo Eysink (voorzitter), Annie Krist en Arco Groothedde.

Deze commissies bereiden de besluitvorming in de RvC-vergaderingen voor. In de RvC-vergaderingen brengen de commissies verslag uit. De reglementen van de RvC en haar commissies staan op de website van Stedin Groep. De SRB-commissie en de Auditcommissie hebben elk een reglement, waarin bepalingen voor hun functioneren zijn vastgelegd. Ook deze reglementen zijn te vinden op de website van Stedin Groep.

Benoeming en ontslag

De algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) benoemt leden van de RvC. Er is een schets voor de omvang en samenstelling van de RvC. Bij de voordracht en benoeming wordt rekening gehouden met de aard van de onderneming, de activiteiten en de gewenste deskundigheid en achtergrond van de commissarissen.

Een commissaris wordt benoemd voor een periode van vier jaar. Herbenoeming kan voor maximaal twee termijnen van vier jaar. De RvC kan een commissaris schorsen. De Ondernemingskamer van het gerechtshof in Amsterdam kan een commissaris ontslaan. De AvA kan het vertrouwen in de voltallige of in afzonderlijke leden van de RvC opzeggen.

De leden van de RvC treden periodiek af volgens het rooster van aftreden dat de RvC heeft opgesteld. Het rooster van aftreden staat in het Verslag van de Raad van Commissarissen.

Samenstelling

De RvC bestaat uit vijf leden: 3 mannen en 2 vrouwen uit diverse leeftijdscategorieën. De RvC voldoet met deze samenstelling aan de diversiteitsnorm. De raad streeft in zijn samenstelling naar voldoende complementariteit, pluriformiteit en diversiteit qua leeftijd, geslacht en herkomst. Ook wordt diversiteit in samenstelling besproken in de jaarlijkse zelfevaluatie van de RvB en RvC.

Aandeelhouders

Stedin Groep heeft 44 Nederlandse gemeenten als aandeelhouders. Deze 44 aandeelhouders worden vertegenwoordigd door de aandeelhouderscommissie (AHC). De leden van de AHC zijn Rotterdam, Den Haag, Dordrecht, Delft, Lansingerland, Molenlanden, Achtkarspelen, Nissewaard en Uithoorn.

Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA)

Binnen zes maanden na het einde van een boekjaar organiseert Stedin Holding N.V. een Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA). Als de RvC of de RvB dat nodig vindt, kunnen extra vergaderingen worden gehouden. De RvB en de RvC stellen de agenda van de AvA vast. Tijdens de jaarlijkse AvA wordt het jaarverslag besproken en de jaarrekening vastgesteld. De AvA is ook verantwoordelijk voor de benoeming van de leden van de RvC.

Tussen de RvB, RvC, de AHC en AvA van Stedin Groep zijn afspraken gemaakt over de onderlinge verhoudingen en de uitvoering van taken en bevoegdheden. Deze zijn vastgelegd in de statuten van Stedin Holding en het aandeelhoudersconvenant Stedin Groep. Daarnaast heeft de aandeelhouderscommissie haar eigen aandeelhouderscommissiereglement. Dit reglement is uitsluitend van toepassing op de aandeelhouders onderling.

Het maatschappelijk kapitaal van Stedin Holding N.V. is verdeeld in gewone aandelen en cumulatief preferente aandelen.

In 2021 is de commissie energietransitie ingesteld. De commissie bestaat uit een afvaardiging van aandeelhouders en Stedin Groep. Het doel van de commissie is om de samenwerking tussen de aandeelhouders en Stedin Groep op het vlak van de energietransitie nog verder te verstevigen en kennis met elkaar te delen en te ontwikkelen via dit platform.

GEMEENTEN MET MEER DAN 2% VAN DE AANDELEN

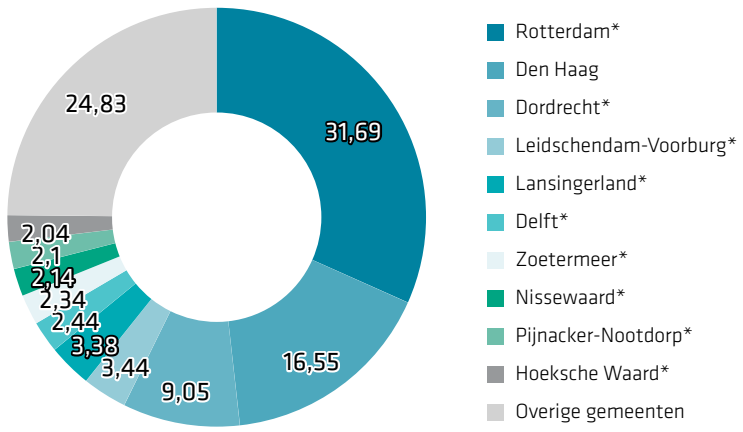

Gemeenten met minder dan 2% van de aandelen

Aalsmeer	Goeree-Overflakkee*	Papendrecht*
Achtkarspelen*	Gorinchem*	Ridderkerk*
Alblasserdam*	Haarlemmermeer	Rijswijk*
Albrandswaard	Hardinxveld-Giessendam	Schiedam*
Ameland*	Heemstede*	Schiermonnikoog*
Amstelveen*	Hellevoetsluis*	Sliedrecht*
Barendrecht*	Hendrik Ido Ambacht*	Uithoorn*
Bloemendaal	Krimpen aan den IJssel*	Vijfheerenlanden*
Brielle	Krimpenerwaard*	Westbetuwe*
Capelle aan den IJssel*	Molenlanden*	Westvoorne
Castricum*	Noordeast-Fryslân*	Zandvoort*
		Zwijndrecht

* Deze aandeelhouders hebben ook cumulatief preferente aandelen

Internal auditfunctie

De internal auditfunctie helpt ons om onze doelstellingen te realiseren. Dit gebeurt door op basis van een systematische en gedisciplineerde aanpak de effectiviteit van de processen van governance, risicomanagement en beheersing te evalueren. De afdeling Internal Audit (IA) geeft hiervoor onafhankelijk en objectief inzicht, advies en (aanvullende) zekerheid zodat het management de genoemde processen kan verbeteren.

IA valt onder de verantwoordelijkheid van de CEO, en heeft direct toegang tot de Auditcommissie van de RvC en tot de externe accountant. De manager Internal Audit is aanwezig bij de vergaderingen van de Auditcommissie. De Auditcommissie houdt toezicht op de IA-functie en adviseert de RvC over het functioneren ervan. IA rapporteert aan de RvB over audit-gerelateerde onderwerpen, bijvoorbeeld over de effectiviteit van interne beheersingsmaatregelen, opvolging van aanbevelingen en realisatie van het auditjaarplan. Ook rapporteert IA de kern van deze onderwerpen aan de Auditcommissie en informeert de externe accountant.

Jaarlijks wordt een auditjaarplan opgesteld dat is gebaseerd op een risicoanalyse en gesprekken met senior management en de RvB. De input van de Auditcommissie en de externe accountant worden daarin mee-genomen. Internal Audit legt het auditjaarplan ter goedkeuring voor aan de RvB en vervolgens aan de RvC.

De externe accountant

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) benoemt de externe accountant, die is voorgedragen door de RvC. Voor Stedin Groep is dit Deloitte Accountants B.V. Die is aanwezig bij alle vergaderingen van de Auditcommissie. De externe accountant woont daarnaast in elk geval het gedeelte van de vergaderingen van de RvC bij waarin het accountantsverslag over het onderzoek van de jaarrekening wordt besproken en waarin de RvC besluit over de goedkeuring van het jaarverslag. Ook is de externe accountant aanwezig bij de AvA waar de jaarrekening wordt vastgesteld. De AvA kan de accountant dan bevragen over de verklaring betreffende de getrouwheid van de jaarrekening.

Integriteit

Stedin Groep vindt een veilige werkomgeving en integer werkgever- en werknemerschap belangrijk: een bedrijfscultuur waarin onze medewerkers en stakeholders kunnen bouwen en vertrouwen op onze normen en waarden.

Gedragscode en -richtlijnen

Deze normen en waarden en wettelijk bepaalde regels zijn vastgelegd in de Gedragscode Stedin Groep. Hierin staan onze omgangs- en gedragsnormen en -regels.

De gedragscode beschrijft het gedrag dat we van onze medewerkers verlangen: onderling en naar externe partijen zoals klanten, aandeelhouders, leveranciers en andere relaties van Stedin Groep. Onderwerpen in de gedragscode zijn veiligheid en gezondheid, belangenverstrengeling, het omgaan met (vertrouwelijke) informatie en bedrijfsmiddelen, (seksuele) intimidatie en ongewenste intimiteiten en onacceptabel gedrag. Onder onacceptabel gedrag verstaan we fraude en diefstal, omkoping en andere vormen van corruptie, machtsmisbruik, intimidatie, agressie, geweld en discriminatie in welke vorm dan ook. Wij tolereren geen onacceptabel gedrag. Dit wordt onderzocht en daders gesanctioneerd. De gedragscode en -richtlijnen (inclusief non-discriminatie) zijn ook het uitgangspunt voor HR-processen, zoals werving, selectie, promotie, beloning en opleiding. Zie het hoofdstuk 'Goed werkgeverschap'.

Onze gedragscode is geen vrijblijvend document. Van alle vaste en ingehuurde medewerkers en van onze stagiairs verwachten we dat zij de inhoud van de gedragscode onderschrijven, kennen, naleven en hun verantwoordelijkheid nemen om de reputatie van Stedin Groep te beschermen. Elke medewerker ondertekent het werknemersreglement en een geheimhoudingsverklaring. Onze leidinggevenden nemen daarbij een voortrekkersrol in het bevorderen van een integere bedrijfscultuur. Integriteit begint immers bij het geven van het goede voorbeeld. In 2022 is er een verplichte e-learning over gewenst gedrag ontwikkeld. Deze is in december aangeboden aan al ons personeel en inmiddels door meer dan 3.000 medewerkers gevolgd.

Als een medewerker zich niet aan de gedragscode (of daaronder vallende richtlijnen) houdt, kan dit ernstige gevolgen hebben voor Stedin Groep. Bij een gemelde vermoedelijke overtreding vindt altijd nader onderzoek plaats volgens een vastgesteld protocol. Aan de hand van dit onderzoek nemen we eventueel maatregelen. De aard en de ernst bepalen de disciplinaire maatregel die we nemen, altijd met oog voor de situatie. Soms wordt een disciplinaire maatregel opgelegd, soms wordt een tweede kans geboden, in een ernstig geval kan ontslag op staande voet volgen.

Binnen Stedin Groep werken we met richtlijnen voor specifieke onderwerpen zoals mededinging en aanbesteding. Deze zijn onderdeel van de gedragscode. De gedetailleerde richtlijnen zijn toegankelijk voor medewerkers op intranet en brengen we regelmatig onder de aandacht. In 2022 zijn er 4 workshops en bewustzijnssessies gehouden over risico's en leerpunten. Ook hebben we in 2022 5 keer aandacht gevraagd voor integriteit en compliance via de algemene communicatiemiddelen (in 2021 twee keer).

De RvB ziet toe op de naleving van de gedragscode van Stedin Groep. De Compliance Officer zorgt voor bewustwording, monitort de werking van de gedragscode en rapporteert periodiek de aantallen en aard van de voorvallen aan RvB en RvC (via de auditcommissie en SRB-commissie).

Voorkomen fraude

Stedin Groep heeft een frauderisicobeleid dat door de RvB is goedgekeurd en jaarlijks wordt herzien. Op basis van gesprekken met het management van afdelingen komt het frauderisico-overleg tot een frauderisico-analyse waaruit beheersmaatregelen kunnen volgen. Periodiek vindt het frauderisico-overleg plaats (drie keer in 2022) waaraan de managers Internal Audit, Control, Risk en de Compliance Officer deelnemen. In dit frauderisico-overleg wordt het onderwerp fraude op een gestructureerde manier besproken en komt ook de casuïstiek van de Compliance Officer aan de orde. Ook op basis van deze casuïstiek kunnen beheersmaatregelen worden getroffen.

Meldpunten

Stedin Groep beschikt over een meldpunt 'Integriteit & beveiliging'. De Compliance Officer onderzoekt elke melding, waaronder ook fraudemeldingen. De afhandeling van integriteitsincidenten vindt plaats op basis van de Richtlijn Integriteitsincidenten en misstanden. Ook is er een meldpunt 'Informatiebeveiliging' en een privacy meldpunt.

In 2022 zijn er binnen Stedin Groep 186 meldingen (2021: 256 meldingen) bij het meldpunt Integriteit & beveiliging binnengekomen over mogelijke schending van de gedragscode. Van 51 meldingen (2021: 70 meldingen) is vastgesteld dat deze een integriteitselement bevatten. De maatschappelijke aandacht voor ongewenst gedrag en seksuele intimidatie in de eerste helft van 2022 hebben niet tot een stijging van interne meldingen over dit onderwerp geleid. Wel is er vanuit de RvB en integriteitsfunctie extra aandacht aan het onderwerp geschonken.

Vertrouwenspersonen

Medewerkers kunnen voor meldingen ook terecht bij een van de vertrouwenspersonen van de organisatie. Stedin Groep heeft 6 interne vertrouwenspersonen. Op 1 november 2022 is een externe vertrouwenspersoon aan het team interne vertrouwenspersonen toegevoegd. Daarmee komt het totaal aantal vertrouwenspersonen op 7. Een vertrouwenspersoon werkt strikt vertrouwelijk, heeft een geheimhoudingsplicht en handelt nooit uit eigen beweging en zonder toestemming van de melder. Een vertrouwenspersoon ontvangt een vergoeding voor de werkzaamheden.

Klokkenluidersregeling

Vindt een medewerker dat een misstand binnen het bedrijf niet of niet adequaat is afgehandeld volgens de interne regeling en gaat het daarbij om een misstand van maatschappelijk belang? Dan kan de medewerker ervoor kiezen om zich te wenden tot het externe Huis voor Klokkenluiders. In 2022 heeft niemand zich gewend tot het Huis voor Klokkenluiders. We verwijzen naar deze landelijke klokkenluidersregeling in de Richtlijn Integriteitsincidenten en misstanden.

Voorkomen marktmisbruik

Omdat Stedin beursgenoteerde obligaties heeft uitgegeven, hebben we een richtlijn over voorwetenschap en het bezit van en transactie in effecten vastgelegd in ons 'Disclosurebeleid Stedin Groep' en in de 'Richtlijn privébeleggingen'. Deze richtlijn is een uitwerking van onze Gedragscode.

Binnen Stedin Groep werken we met een insiderlijst van personen die toegang hebben tot koersgevoelige informatie. Het delen van voorkennis en het met voorkennis handelen in obligaties van Stedin Groep is voor medewerkers van Stedin niet toegestaan. De 'Richtlijn privébeleggingen' geldt ook voor de leden van de RvB en de RvC. Zij moeten zich houden aan alle wettelijke voorschriften op het gebied van openbaarmaking en handel met voorwetenschap. Iedere medewerker heeft vooraf goedkeuring nodig van de Compliance Officer om privébeleggingen te doen in financiële instrumenten van Stedin Groep. Een vermoeden van misbruik van koersgevoelige informatie moet direct worden gemeld bij de Compliance Officer. De Compliance Officer rapporteert periodiek aan de RvB en aan de Auditcommissie van de RvC. Ook eventuele gevallen van misbruik van koersgevoelige informatie zijn onderdeel van deze rapportage. Met onze aanpak voldoet Stedin Groep aan de Europese Verordening Marktmisbruik. In 2022 zijn er geen gevallen van misbruik van koersgevoelige informatie geweest. In het geval van misbruik van voorwetenschap besluit de Disclosure Committee of er een persbericht over het voorval moet worden gepubliceerd. Dat hangt af van de ernst van de overtreding en van toepasselijke wet- en regelgeving.

Naleving van wet- en regelgeving

Stedin Groep vindt het daarnaast belangrijk om wet- en regelgeving na te leven. Zowel de directie, het management als medewerkers zijn hiervoor verantwoordelijk. Compliance & Integriteit ondersteunt hen daar in. Stedin Groep heeft een effectief en efficiënt compliance proces om te borgen dat we nieuwe en bestaande wet- en regelgeving correct en tijdig implementeren in onze bedrijfsprocessen. De Legal Compliance Officer rapporteert tweemaal per jaar aan de directie over legal compliance ontwikkelingen binnen en buiten Stedin

Groep. In 2022 zijn er door toezichthouders geen sancties opgelegd aan Stedin vanwege niet-naleving van wet- en regelgeving.

Stedin volgt passende processen om ervoor te zorgen dat relevante wetten en richtlijnen worden nageleefd. Dit geldt voor omkoping en corruptie, eerlijke competitie alsmede belastingen.

Stedin is onderworpen aan de Nederlandse belastingheffingen. Het grootste deel van de heffingen ziet op de vennootschapsbelasting, omzetbelasting, dividendbelasting en loonheffingen. In relatie tot de Belastingdienst streeft Stedin een samenwerking na die gericht is op onderling vertrouwen, wederzijds begrip en transparantie, waarbij Stedin er naar streeft om de fair share aan belastingen af te dragen. Het fiscaal beleid van Stedin geeft hier verder invulling aan.

Privacy

Binnen Stedin Groep gaan we zorgvuldig om met persoonsgegevens, in lijn met de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Het zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens is onderdeel van onze Gedragscode. Elke afdeling beschikt over één of meer privacycoördinatoren (in totaal 32). Daarnaast is er de Privacy-jurist die actief is als adviseur en ondersteuning biedt aan de organisatie. Tot slot is er de Functionaris Gegevensbescherming die een onafhankelijke rol heeft en als intern toezichthouder een controlerende en adviserende functie heeft.

Bewustwording van het zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens – van zowel onze klanten als medewerkers – is binnen Stedin een voortdurend aandachtspunt. Dit doen we onder andere met een e-learning die voor alle medewerkers verplicht is. In 2022 zijn er grote vorderingen gemaakt ten aanzien van de zorgvuldige omgang met persoonsgegevens. Zo is bijvoorbeeld het privacybeleid geactualiseerd, waarbij veel nadruk is gelegd op de governance binnen dit domein. Daarnaast zijn er richtlijnen en procedures geüpdatet en zijn er basisregels opgesteld voor de zorgvuldige omgang met persoonsgegevens die gelden voor alle medewerkers. Deze basisregels zijn via intranet gedeeld en worden regelmatig besproken in de verschillende overleggen.

In 2022 zijn er 39 meldingen van datalekken geweest (2021: 36 / 2020: 42). Er zijn 5 meldingen bij de Autoriteit Persoonsgegevens gedaan (2021: 2 / 2020: 4).

Personalia raad van bestuur

De heer drs. ir. K.W. (Koen) Bogers
Voorzitter / CEO (vanaf 1 juni 2021)

Koen Bogers (1969) is per 1 mei 2021 toegetreden tot en sinds 1 juni van dat jaar voorzitter van de raad van bestuur van Stedin Groep. Koen was eerder werkzaam als managing director bij Babcock & Wilcox in Denemarken. Deze functie bekleedde hij vanaf 2018. Daarvoor was hij ruim 20 jaar werkzaam bij Siemens, waar hij diverse leidinggevende functies vervulde op het gebied van energie, de energietransitie, industrie en infrastructuur.

Verantwoordelijkheden: Strategie en Regulering, Corporate Affairs, HRM, Corporate Communicatie, Internal Audit, VGMK.

Nevenfuncties: Global Partner bij Bloxhub, Adviseur Techleap.nl, Voorzitter RvC Kersten Technische Bedrijven (sinds mei 2022)

De heer drs. D. (Danny) Benima RC
Lid / CFO

Danny Benima (1978) is vanaf januari 2019 CFO en lid van de raad van bestuur van Stedin Groep. Per 1-1-2023 is hij voor vier jaar herbenoemd. Hiervoor werkte hij bij Arcadis als CFO van Zuid-Europa, en vervulde hij diverse financiële posities bij Arcadis en Stork. Danny studeerde International management (HES Amsterdam) en Bedrijfskunde met de specialisatie Financieel Management (Nyenrode). Danny is Registercontroller (Universiteit van Tilburg).

Verantwoordelijkheden: Control & Risk, Finance & Accounting, Supply Chain, Treasury en Business Support Services.

Nevenfuncties: Bestuurslid Utility Connect, Lid RvC EDSN, Lid Raad van Advies Stichting Hartekind, Bestuurslid NEDU (tot 1 april 2022).

Mevrouw ing. G.M. (Trudy) Onland MSc.
Lid / COO

Trudy Onland (1974) is per 1 juni 2021 toegetreden tot de raad van bestuur. Daarvoor werkte Trudy 12 jaar bij de Nederlandse Spoorwegen (NS) waar zij diverse leidinggevende functies vervulde. Zo was zij verantwoordelijk voor de klantenservice en de laatste jaren als directeur Onderhoud voor de vloot van de NS. Zij heeft veel ervaring in het aansturen van complexe processen en een innovatieve en oplossingsgerichte mentaliteit die heel goed past bij Stedin.

Verantwoordelijkheden: Ketens Zakelijk Project, Instandhouding, Consument en Zakelijk Complex, DNWG Infra, Klant.

Nevenfuncties: Geen

De heer ir. D. (David) Peters
Lid / CTO

David Peters (1980) is vanaf januari 2018 lid van de RvB. Sinds mei 2015 was hij directeur Strategie bij Stedin en verantwoordelijk voor strategie en innovatie. Tot mei 2015 werkte hij bij Boston Consulting Group in binnen- en buitenland aan strategie- en organisatievraagstukken, met name in de energiesector. In 2006 was hij lid van de Nationale Denktank. David studeerde Technische Natuurkunde aan de TU Eindhoven en Toegepaste Ethiek aan de Universiteit van Leuven.

Verantwoordelijkheden: CDO Office, Change Office, Asset Management, Innovatie en NetVerder, IT, Markt.

Nevenfuncties: Bestuurslid Stichting Zeeuwse Publieke Belangen, Lid algemeen bestuur Elaad, Lid board EDSO, lid strategic advisory board European Network for Cyber Security, lid RvT GOPACS, Lid RvC BAS B.V. (Beheerder Afsprakenstelsel)

Personalia raad van commissarissen

De heer drs. D.G. (Doede) Vierstra RC (voorzitter vanaf 1-2-2020)

Doede Vierstra (1958) is actief als bestuurder namens de Ondernemingskamer van het Hof in Amsterdam, lid RvC bij PGGM, lid van het bestuur van de Stichting Nyenrode, Voorzitter RvT van NGF Geleidenhonden en lid RvT van het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC). Zijn ruime ervaring met stakeholders, waaronder publieke aandeelhouders, heeft hij onder andere opgedaan bij zijn werkzaamheden als CFO bij Nuon. In het verleden was hij voorzitter van de WENB (de Werkgeversvereniging Energie- en Nutsbedrijven). Hierdoor is hij bekend met de uitdagingen van de energietransitie voor Stedin Groep

Mevrouw mr. drs. H.L. (Hanne) Buis

Hanne Buis (1976) heeft twee studies afgerond aan de Erasmus Universiteit; Beleid en Management Gezondheidszorg en Rechten. Tot 1 februari 2023 was zij COO van Schiphol Group. Daarvoor was zij Chief Projects & Assets Officer en lid van de raad van bestuur van Schiphol Group en algemeen directeur van Lelystad Airport, onderdeel van Royal Schiphol Group. Voordat ze naar Lelystad Airport ging, bekleedde ze verschillende functies bij luchthaven Schiphol. Daar beheerste ze complexe operationele processen. Sinds 1 juli 2022 is zij voorzitter van de Raad van Toezicht van de Nederlandse Bachvereniging. Tevens is zij lid van het Bestuur Hoogeschoolraad Erasmus Universiteit en secretaris van STAK W. Th. Zandstra Beheer B.V.

De heer T.W. (Theo) Eysink RA

Theo Eysink (1966) begon zijn carrière bij Arthur Andersen en werkte vervolgens tussen 1996 en 2006 bij KLM Catering, Spui Groep en Electrabel in financiële functies. Van 2006 tot 2010 was hij VP Finance bij Bombardier Transportation Holding. In 2010 werd hij CFO van Stork Technical Services. Theo is nu CFO divisie Zakelijke Markt bij KPN. Hij is een gedegen financiële leider met ervaring in diverse sectoren. Ook heeft hij, met name in zijn recente jaren bij KPN, veel te maken gehad met nieuwe business modellen. Tevens is hij lid van de RvC van Vesteda Investment Management B.V.

De heer ir. A.P.G. (Arco) Groothedde

Arco Groothedde (1964) is zelfstandig adviseur/interimmanager. Tot 1 november 2022 was hij werkzaam als Directeur Realisatie Digitaal Stelsel Omgevingswet. Eerder was hij CEO bij Translink Systems, lid van de RvB van het Kadaster en divisiemanager bij RDW. Bij Translink werkte hij onder meer aan de introductie van de OV-kaart. Arco's ruime ervaring als bestuurder in de digitale transformatie bij het Kadaster en Translink komen goed van pas bij Stedin Groep. Hij zet zich graag in voor klantgerichte dienstverlening met maatschappelijke relevantie zoals ook blijkt uit zijn toezichthoudende ervaring als commissaris bij DSW Zorgverzekeringen en lid Raad van Toezicht bij ROC Aventus.

Mevrouw drs. A.J. (Annie) Krist

Annie Krist (1960) begon haar carrière bij N.V. Nederlandse Gasunie in 1987. Eind jaren '90 was zij lid van het Gasunie-team dat verantwoordelijk was voor de commerciële, technische en IT-aanpassingen die het gevolg waren van de liberalisering van de gasmarkt. In 2005 trad zij toe tot het managementteam van Gasunie Transport Services (GTS). Van 2008 tot 2011 was zij Directeur Strategie en Deelnemingen. Op 1 juli 2011 is Annie benoemd als Algemeen Directeur van GTS. Van 1 mei 2016 tot 1 april 2017 was zij lid van de Executive Board en CEO van Gasunie Transport Services. Per 1 april 2017 is Annie benoemd tot CEO van GasTerra. Tevens is zij lid van het bestuur Vereniging Energie Nederland. Annie is ook bestuurslid van het Platform Groen Gas, Associate Member van de International Gas Union, voorzitter van de Stichtingsraad New Energy Coalition, bestuurslid van de Stichting Fondsbeheer Culturele Relatie-Evenementen Gasunie/GasTerra van het Groninger Museum, lid van de Advisory Board Clingendael International Energy Programme, bestuurslid Stichting ter bevordering van de Ruimtelijke Wetenschappen en Vice-President, Member Governing Board en Executive Committee bij Eurogas.

Alle leden van de raad van commissarissen hebben de Nederlandse nationaliteit.

RISICOMANAGEMENT

Het managen van risico's en kansen voor het realiseren van (strategische) doelen is een belangrijke verantwoordelijkheid. De risico's en kansen zijn dan ook integraal onderdeel van onze jaarplancyclus. Deze aanpak draagt ertoe bij dat wij doelgericht omgaan met onzekerheden (risico's en kansen) bij het realiseren van onze doelstellingen.

Risicogovernance

De RvB is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van risicomanagement, samen met de directie van de bedrijfsonderdelen. Zij krijgen ondersteuning van stafafdelingen zoals Corporate Risk Management, Veiligheid, Gezondheid, Milieu & Kwaliteit (VGMK), Business Continuity Management, Security, Corporate Affairs (inclusief Privacy Office), Compliance & Integriteit en Treasury. De afdeling Asset Management heeft de taak om voorstellen voor (vervangings)investeringen te doen op basis van een risicoanalyse. Hiervoor hanteren we de NTA 8120 (ISO 55000)-standaard. De operationele assetrisico's zijn benoemd in het investeringsplan. Het investeringsplan voor de jaren 2022-2024 is beschikbaar op www.stedin.net. Internal Audit voert audits uit en rapporteert de resultaten aan de RvB en de Auditcommissie van de RvC. Het onderwerp Risk staat vier keer per jaar op de agenda van de Auditcommissie van de RvC. Een gedetailleerde uitwerking van ons risicomanagement governance staat op www.stedingroep.nl.

Risicomanagementproces

Het Enterprise Risk Management (ERM)-raamwerk van Stedin Groep bevat zowel langetermijn- als kortetermijn-onzekerheden. Dit ERM-raamwerk is grotendeels vertaald in een In Control Framework (ICF). Dit ICF bestaat uit de risicocategorieën Tactisch/Operationeel, Financieel, Fraude, Business Continuity, Compliance/Privacy, Information Security en Financiële verslaggeving. Voor de inrichting van dit raamwerk hebben we ons laten leiden door het COSO-raamwerk en de ISO 31000-standaard. Het risicomanagementproces is een vast onderdeel van de standaard businessplanning- en controlcyclus.

Langetermijnonzekerheden

De ontwikkelingen van de langetermijnonzekerheden en de bijbehorende beheersing actualiseren we en rapporteren we eens per kwartaal aan het MT Strategie. De onzekerheden zetten we af tegen de risicobereidheid. Hiernaast vormen de langetermijnonzekerheden input voor de selectie van de veranderprogramma's binnen Stedin, maken ze deel uit van de financieel-strategische prognoses en worden ze meegenomen in het jaarplanproces. Zo zijn de langetermijnonzekerheden zo veel mogelijk onderdeel van de planvorming. De langetermijnonzekerheden staan toegelicht in het onderdeel Belangrijkste strategische risico's en kansen Stedin Groep 2022.

Kortetermijnonzekerheden

Kortetermijnonzekerheden hebben een horizon van ongeveer 1 jaar. Voorbeelden van kortetermijnonzekerheden zijn operationele risico's zoals storingen, fraude en verslaggevingsrisico's. Voor de kortetermijnonzekerheden stellen we risico's en kansen vast en daarmee samenhangende beheersmaatregelen. De kortetermijnonzekerheden en beheersmaatregelen zijn gekoppeld aan de bedrijfs-, keten- en afdelingsdoelen zoals die zijn opgenomen in de keten- en afdelingsplannen. We inventariseren en actualiseren de risico's en beheersmaatregelen minimaal één keer per jaar via risico- en beheersingssessies met het management. Periodiek beoordeelt het afdelingsmanagement, in het kader van het 'Samen in control-proces',

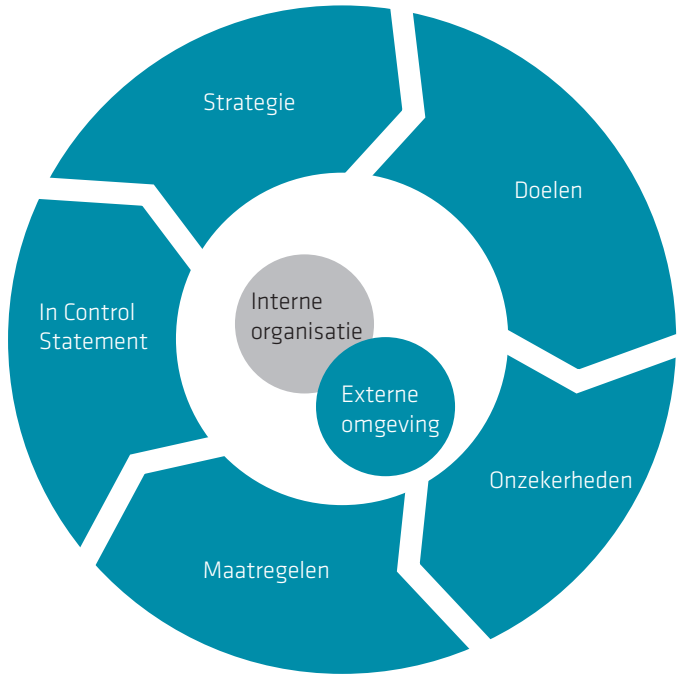

via zelfevaluatie of de beheersmaatregelen effectief zijn. Ook worden door het afdelingsmanagement verbeterpotentieel en acties bepaald. De uitkomsten van deze zelfevaluaties bespreken we elk kwartaal met het afdelingsmanagement. Over de ontwikkeling van de risico's en de effectiviteit van de genomen beheersmaatregelen rapporteren we maandelijks via businessunit-reviews aan de RvB. Daarnaast rapporteert het management van elk bedrijfsonderdeel twee keer per jaar via een Letter of Representation aan het bestuur. Daarin rapporteren ze over integriteit, strategie en doelen, risico's en beheersing, externe verslaglegging en wet- en regelgeving. Hierbij gebruikt het management de interne 'In Control richtlijnen' om op ieder element een gedegen afweging te maken. Deze verklaringen vormen een belangrijke basis voor de In control-verklaring van de RvB. In het geval dat er aandachtspunten zijn, maakt risicomanagement een afweging van de impact voor het advies van de algehele In control-verklaring van het bestuur.

Risicobereidheid

Om onze organisatiedoelstellingen te realiseren, moeten we in bepaalde mate risico nemen. Gegeven het publieke en gereguleerde karakter van Stedin Groep neigt de algehele risicobereidheid meer naar de risico-averse en mijdende kant. De mate waarin we bereid zijn om risico's te nemen (de risicobereidheid), verschilt per risicocategorie:

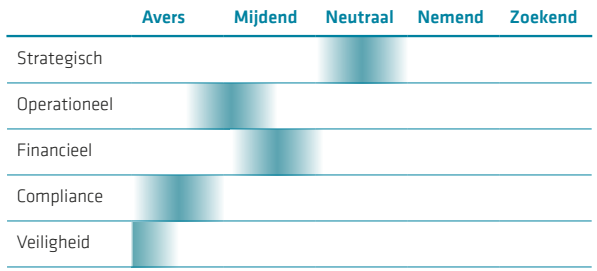

Bij zowel de risico's als de kansen zoekt Stedin Groep continu de balans tussen haar maatschappelijke rol, de beschikbare (financiële) middelen en de omgeving.

- **Strategisch - Neutraal**: Stedin Groep is bereid gematigde risico's te nemen voor het realiseren van haar missie, visie en strategische doelstellingen.
- **Operationeel - Mijdend**: Stedin Groep heeft bij risico's rond de leveringszekerheid een mijdende risicobereidheid. Hierbij zoekt Stedin Groep de balans tussen leveringszekerheid en de (maatschappelijke) betaalbaarheid.
- **Financieel - Mijdend**: Stedin Groep is een kapitaalintensieve onderneming. Om onze betrouwbare dienstverlening aan klanten betaalbaar te houden, streven we naar een A-categorie rating van Standard & Poor's. Wij accepteren geen risico's die deze rating bedreigen. Om deze rating te behouden, is onder andere de betrouwbaarheid van onze financiële verslaggeving randvoorwaardelijk.
- **Compliance - Avers**: Wij vervullen een gereguleerde taak in de energiewereld. Daarom streven we ernaar om te voldoen aan alle van toepassing zijnde wet- en regelgeving.
- **Veiligheid - Avers**: De elektriciteit- en gasinfrastructuur is potentieel (levens)gevaarlijk. Waar het om de veiligheid van onze medewerkers en onze omgeving gaat, hebben we de laagst mogelijke risicobereidheid.

Ontwikkelingen 2022

Externe ontwikkelingen

Geopolitieke ontwikkelingen in 2022 hebben geleid tot bijzondere externe omstandigheden en verhoogde risico's met een impact dit jaar. Een belangrijke externe ontwikkeling is de energiecrisis, die een stijging van een aantal risico's tot gevolg heeft gehad. Hieronder noemen we een aantal van deze risico's en de ontwikkelingen hierin voor Stedin.

- Eén van onze taken als regionale netbeheerder is het inkopen van netverliezen. Door de stijgende gasprijzen zijn de kosten hiervan fors toegenomen in 2022. Bovendien vertonen deze kosten een hoge mate van volatiliteit. Daarom is dit in 2022 toegevoegd als strategisch risico.
- Een ander effect van de energiecrisis is dat de energietransitie – en de daarmee samenhangende elektrificatie – in 2022 in een stroomversnelling is gekomen. Tegelijkertijd gaat de toekomstige klantvraag gepaard met grote onzekerheden, bijvoorbeeld als gevolg van (inter)nationale economische ontwikkelingen en de mate van beschikbaarheid van energiebronnen. Om hierop in te spelen, is ingezet op het voorspelbaarder maken van de mogelijk toekomstige vraag van klanten naar aansluitingen en verzwaringen.
- De Raad van State oordeelde eind 2022 in de zaak Porthos dat de bouwvrijstelling niet voldoet aan het Europese natuurbeschermingsrecht en dat deze vrijstelling niet gebruikt mag worden bij bouwprojecten. Hoewel de bouwvrijstelling van tafel is, betekent dat voor Stedin geen algehele bouwstop. Projecten waarvoor een onherroepelijke vergunning is verleend, worden niet geraakt door deze uitspraak. Voor projecten waarvoor de vergunning nog niet onherroepelijk is, moet een onderzoek naar de stikstofeffecten op de natuur worden uitgevoerd en moeten mogelijke maatregelen worden genomen om de stikstofuitstoot te verminderen.

Maakbaarheid energietransitie

De maakbaarheid van de energietransitie wordt begrensd door onder andere materialen, arbeid, ruimte en financiën. De financiële positie van Stedin wordt mogelijk verstevigd door de Rijksoverheid. Op Prinsjesdag heeft het Kabinet bekendgemaakt € 500 miljoen euro in de begroting te reserveren voor de versterking van Stedin's kapitaalpositie. Meer hierover in de paragraaf Financiële, economische prestaties.

Het geopolitieke spanningsveld heeft impact op de leveranciers- en materiaalmarkten. Hierdoor ervaart Stedin onrust rondom de beschikbaarheid van materialen. We hebben aanvullende beheersmaatregelen genomen met als doel de beschikbaarheid van (strategische) materialen veilig te stellen.

In Nederland is er sprake van grote arbeidsmarktkrapte en personeelstekorten. Om de uitzonderlijke krapte op de arbeidsmarkt tegen te gaan, neemt Stedin concrete maatregelen. Stedin slaagt er relatief goed in om medewerkers te werven en aan zich te binden. Ook werkt het kabinet maatregelen hiervoor uit. Meer hierover in Goed werkgeverschap.

Interne ontwikkelingen

Stedin is met de integratie van DNWG in 2022 in een nieuwe fase gekomen. De risicoregisters zijn hierdoor uitgebreid en beheersmaatregelen zijn verder aangevuld. De belangrijkste onzekerheden van Stedin en DNWG zijn nu onderdeel van het Stedin brede risico- en control framework. Uitdagingen, zoals personeelskrapte en organisatie-ontwikkelingen, kunnen tijdelijk impact hebben op de uitvoering van beheersing van risico's. We monitoren dit continu en nemen maatregelen waar nodig.

Vanaf 2019 heeft Stedin Groep binnen het In Control Framework een specifiek controle framework voor financiële verslaglegging, gericht op de interne beheersing van de administratieve organisatie. Het up-to-date, effectief en efficiënt houden van dit framework is een continu proces. In 2022 is veel aandacht besteed aan het integreren van de DNWG-processen, dit werk loopt nog door in 2023. Daarnaast zijn diverse operationele verbeteringen doorgevoerd. Hierbij is met verschillende afdelingen binnen de organisatie samengewerkt. In 2023 werken wij verder aan het effectief en efficiënt maken en houden van het framework waarbij specifiek aandacht zal zijn voor de ontwikkelingen op het vlak van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).

Corporate Riskmanagement ervaart dat de vraag naar advies en ondersteuning toeneemt. Bestuur en directie doen vaker beroep op de expertise van de afdeling Corporate Riskmanagement bij het omgaan met risico's en de ontwikkelingen hierin.

Klimaatadaptatie

De mate waarin de klimaatverandering ons werk beïnvloedt, blijft onzeker. Gezien onze activiteiten en maatschappelijke verantwoordelijkheid besteden we hier aandacht aan en passen we ons aan. Dat doen we bijvoorbeeld door uitwisseling van kennis en ervaring in de sector en het uitvoeren van geografische analyses van onze assets in combinatie met klimaatscenario's. In het onderdeel Impact op mens en milieu geven we een paar voorbeelden van waar wij als organisatie op inzetten. Onder Klimaatrisico's hebben we een tabel opgenomen waarin de fysieke risico's en kansen van klimaatverandering worden toegelicht.

Veiligheid

Voor een bedrijf als Stedin staat veiligheid altijd op de eerste plaats. Dit blijkt ook uit de laagst mogelijke risicobereidheid die we daarop hebben. We accepteren hier geen risico op. Voor inzicht in de ongevallen in 2022 verwijzen we naar Veiligheid en (cyber)security.

Andere onderwerpen

Voor inzicht in de uitvalduur van elektriciteit en gas verwijzen we naar Leveringszekerheid. Voor onzekerheden over de slimme meter verwijzen we naar Slimme netten, datatechnologie en innovatie. Voor inzicht in onze financiële risico's verwijzen we naar Beheersing van financiële risico's.

Vooruitblik 2023

Bij de nieuwe strategische doelen van Stedin horen ook herijkte strategische risico's. Eind 2022 zijn die vastgesteld en in 2023 stemmen we de processen verder af om de gevolgen van die risico's op de doelen te monitoren. Daarbij ondersteunt risicomanagement ook bij het herijken van de risico's in de aangepaste jaarplannen van de afdelingen. In 2023 zullen we waar nodig de lijn verder ondersteunen bij complexe processen of projecten om de risico's te kunnen beheersen. De huidige energiecrisis geeft veel nieuwe uitdagingen binnen en buiten de organisatie. Dit is de reden (samen met de herijking van de strategie) dat in 2023 ook de risicobereidheid herzien zal worden zodat we de uitdagingen kunnen aangaan. Stedin werkt in sectorverband samen met de andere netbeheerders via Energie Data Services Nederland en de onderliggende Programma Regie Organisatie.

Belangrijkste strategische kansen en risico's Stedin Groep 2022

We geven een overzicht van onze belangrijkste kansen en risico's en beschrijven onze top 5 risico's. Onze financiële verslaggevingsrisico's zijn nader toegelicht in de onderdelen Schattingen, aannames en veronderstellingen. De risico's die de financiële instrumenten betreffen, staan in de paragraaf Beheersing van financiële risico's van de jaarrekening. Het proces van strategische risico's wordt verder toegelicht in de paragraaf Risicogovernance

Koppeling kansen aan strategische speerpunten en materiële onderwerpen

		Strategische speerpunten			
Kans	Materiële onderwerpen	Beter netbeheer	Energietransitie mogelijk maken	Duurzame bedrijfsvoering	Ontwikkeling t.o.v. 2021
1 Verlagen maatschappelijke kosten door samenwerken binnen verzorgingsgebied	Betaalbare en efficiënte dienstverlening - Financiële, economische prestaties	•		•	+
2 Toepassing nieuwe energiedragers	Investeren in infrastructuur - Slimme netten, datatechnologie en innovatie		•		+
3 Voorspelbaarheid investeringen vergroten door betere klantvraagvoorspelling	Investeren in infrastructuur - Stakeholderdialoog en omgeving		•		+
4 Toekomstbestendig netbeheer door datagedreven voorspellingen en besluitvorming	Slimme netten, datatechnologie en innovatie - Leveringszekerheid	•	•		+
5 Ontwikkelen en inzetten van disruptieve technologieën en methoden	Slimme netten, datatechnologie en innovatie		•		=
6 Integrale afweging maken bij investeringen tussen elektriciteit, gas of toekomstige energievormen	Investeren in infrastructuur - Slimme netten, datatechnologie en innovatie		•		+
7 Stedin positioneren en profileren als relevante partner in de energietransitie	Stakeholderdialoog en omgeving - Slimme netten, datatechnologie en innovatie		•		+
8 Strategische leveranciersrelaties aangaan	Stakeholderdialoog en omgeving - Impact op mens en milieu			•	=
9 Tariefstructuur van de toekomst	Financiële, economische prestaties - Betaalbare en efficiënte dienstverlening	•		•	+

+ Nieuw in 2022 / = Gelijk t.o.v. 2021 / ↑ Gestegen t.o.v. 2021/ ↓ Gedaald t.o.v. 2021

Koppeling risico's aan strategische speerpunten en materiële onderwerpen

Risico	Categorie	Materiële onderwerpen	Strategische speerpunten			Ontwikkeling t.o.v 2021
			Beter netbeheer	Energietransitie mogelijk maken	Duurzame bedrijfsvoering	
1 Cyberaanval met schade aan maatschappij en bedrijfsvoering	Operationeel	Leveringszekerheid -Slimme netten, datatechnologie - Veiligheid en (cyber)security	•	•	•	=
2 Niet genoeg aansluit- en transportcapaciteit	Strategisch	Klanttevredenheid - Stakeholderdialoog en omgeving - Investeren in infrastructuur	•	•		=
3 Materiaalbeschikbaarheid	Operationeel	Leveringszekerheid - Investeren in infrastructuur	•	•		↑
4 Beschikbaarheid en kwaliteit van data niet op orde	Operationeel	Slimme netten, datatechnologie en innovatie		•		=
5 Gasinvesteringen lastig te plannen	Strategisch	Financiële, economische prestaties - Betaalbare en efficiënte dienstverlening	•		•	↑
6 IT/OT-landschap ontoereikend voor de toekomst	Strategisch	Slimme netten, datatechnologie en innovatie	•	•		=
7 Grotere kans op vervangingsgolf van verouderde assets	Strategisch	Leveringszekerheid - Investeren in onze infrastructuur - Financiële, economische prestaties	•	•	•	↓
8 Drukte in buitenruimte en ondergrond	Operationeel	Investeren in infrastructuur		•		=
9 Niet beschikken over voldoende mensen met de juiste competenties	Operationeel	Investeren in infrastructuur - Goed werkgeverschap		•	•	↓
10 Netverliezen	Strategisch	Financiële, economische prestaties - Betaalbare en efficiënte dienstverlening	•	•		+
11 Toenemende druk om op lange termijn de 'A'-categoriecreditrating (bij S&P) in stand te houden	Financieel	Investeren in infrastructuur - Financiële, economische prestaties	•	•	•	↓
12 Grootschalige terughaal van producten	Operationeel	Leveringszekerheid - Impact op mens en milieu	•		•	↑
13 Milieuverontreiniging van de omgeving	Compliance	Impact op mens en milieu			•	↑
14 Dienstverlening op kerntaken onvoldoende op orde	Operationeel	Leveringszekerheid - Klanttevredenheid	•			=
15 Impact van ongevallen gerelateerd aan Stedin Groep	Veiligheid	Veiligheid en (cyber)security			•	↑
16 Onzekerheid implicaties veranderende (E&G) wet- en regelgeving (NL en/of EU)	Compliance	Stakeholderdialoog en omgeving - Investeren in infrastructuur	•	•	•	=
17 Sturing op cultuurwaarden en gedrag is onvoldoende effectief	Strategisch	Goed werkgeverschap			•	↓
18 Te hoge (eigen) milieubelasting (footprint)	Strategisch	Impact op mens en milieu			•	↑
19 Onduidelijkheid duur beschikbaarheid communicatienetwerk	Operationeel	Slimme netten, datatechnologie en innovatie		•		↓

+ Nieuw in 2022 / = Gelijk t.o.v. 2021 / ↑ Gestegen t.o.v. 2021/ ↓ Gedaald t.o.v. 2021

Alle door ons in 2022 vastgestelde 'Strategische risico's en kansen' komen terug in bovenstaande twee tabellen.

Categorieën strategische risico's en kansen

Stedin Groep brengt haar strategische risico's en kansen onder in vier categorieën, van laag tot top. Tijdens de evaluatie van de risico's en kansen zetten we de waarschijnlijkheid dat een risico of kans optreedt af tegen de mogelijke impact ervan op het behalen van onze drie strategische speerpunten. Dit heeft in 2022 geleid tot de risicomatrix op de volgende pagina.

Risico's bewegen continu als gevolg van vele onzekere factoren. De inschatting van de risico's vindt periodiek plaats, waarbij steeds opnieuw wordt beoordeeld of het risico stijgt, daalt of gelijk blijft. Dit geldt voor zowel de kans van optreden als ook voor de mogelijke impact als een risico optreedt. Ten opzichte van 2021 zien we een aantal belangrijke ontwikkelingen:

- De beschikbaarheid van materialen vormt een risico voor Stedin. Het niet tijdig voorhanden hebben van de benodigde materialen kan leiden tot vertragingen bij projecten. Vooralsnog lukt het Stedin om de benodigde materialen tijdig voor handen te hebben;
- Door geopolitieke spanningen zijn de kosten van energie in 2022 gestegen en volatieler geworden. De kosten voor de netverliezen zijn in 2022 flink gestegen, maar door de inzet van maatregelen is het risico in enige mate gemitigeerd;
- Met het overeenkomen van het afsprakenkader, eind 2022 met Alliander, Enexis en het Rijk, is de druk op het in stand houden van de 'A'-categoriecreditrating bij S&P enigszins afgenomen;
- Met het opschalen van onze wervingsafdeling, het vol inzetten op het opleiden van monteurs en het optimaliseren van het Strategisch Personeelsplan hebben we enerzijds steeds beter inzicht in de uitdaging die op ons afkomt en hebben we anderzijds steeds meer middelen tot onze beschikking om met deze uitdaging om te gaan.

De onderstaande matrix laat de voornaamste risico's zien uitgedrukt in de kans dat het risico zich voordoet en de mogelijke impact op Stedin. Veiligheid voor onze mensen en onze omgeving is een topprioriteit en dat zal altijd zo blijven.

Legenda Strategische kansen

Top Hoog Matig Laag

Strategische kansen:

1. Verlagen maatschappelijke kosten door samenwerken binnen verzorgingsgebied
2. Toepassing nieuwe energiedragers
3. Voorspelbaarheid investeringen vergroten door betere klantvraag voorspelling
4. Toekomstbestendig netbeheer door data-gedreven voorspellingen en besluitvorming
5. Ontwikkelen en inzetten van disruptieve technologieën en methoden
6. Integrale afweging maken bij investeringen tussen elektriciteit, gas of toekomstige energievormen
7. Stedin positioneren en profileren als relevante partner in de energietransitie
8. Strategische leveranciersrelaties aangaan
9. Tariefstructuur van de toekomst

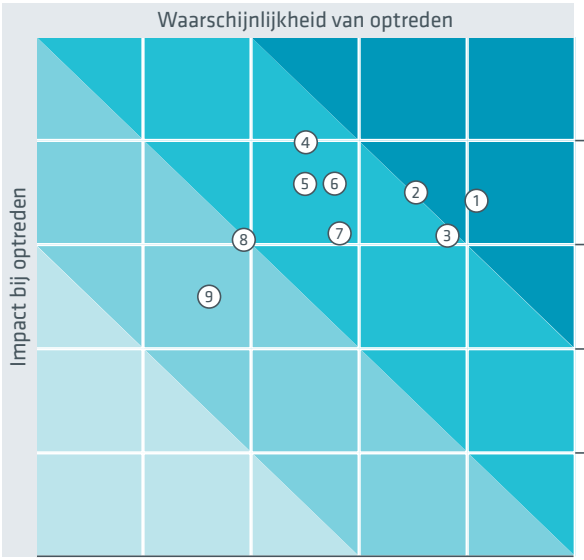

Legenda Strategische risico's

Top Hoog Matig Laag

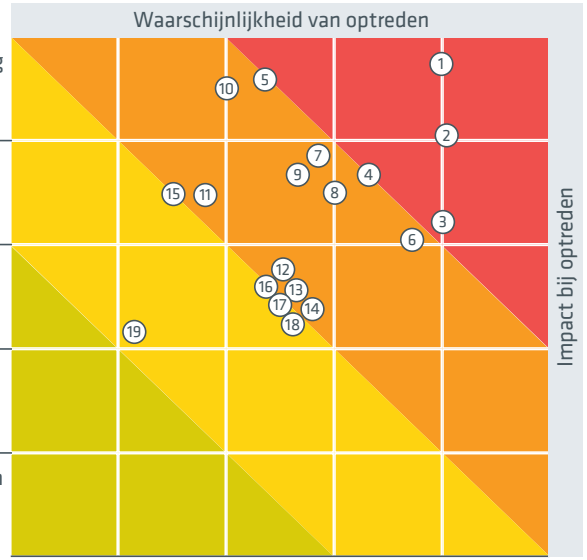

Strategische risico's:

1. Cyberaanval met schade aan maatschappij en bedrijfsvoering
2. Niet genoeg aansluit- en transportcapaciteit
3. Materiaalbeschikbaarheid
4. Beschikbaarheid en kwaliteit van data niet op orde
5. Gasinvesteringen lastig te plannen
6. IT/OT landschap ontoereikend voor de toekomst
7. Grotere kans op vervangingsgolf van verouderde assets
8. Drukte in buitenruimte en ondergrond
9. Niet beschikken over voldoende mensen met de juiste competenties
10. Netverliezen
11. Toenemende druk om op lange termijn de 'A'-categoriecreditrating (bij S&P) in stand te houden
12. Grootschalige terughaal van producten
13. Milieuverontreiniging van de omgeving
14. Dienstverlening op kerntaken onvoldoende op orde
15. Impact van ongevallen gerelateerd aan Stedin Groep
16. Onzekerheid implicaties veranderende (E&G) wet- en regelgeving (NL of EU)
17. Sturing op cultuurwaarden en gedrag is onvoldoende effectief
18. Te hoge (eigen) milieubelasting (footprint)
19. Onduidelijkheid duur beschikbaarheid communicatienetwerk

Risico's

Hieronder geven we een toelichting op onze top 5 risico's.

Titel van risico:	1 Cyberaanval met schade aan maatschappij en bedrijfsvoering
Risicobereidheid	Mijdend
Risico-inschatting	Top

Omschrijving: De infrastructuur van Stedin is door de strategische positie en het maatschappelijk en economisch belang een aantrekkelijk doelwit voor cyberaanvallen. Daarom is cybersecurity wezenlijk voor de continuïteit van de activiteiten van Stedin. Door technologische ontwikkelingen en de steeds grotere afhankelijkheid van digitalisering neemt de kans op een cyberaanval verder toe. Een cyberaanval kan grote gevolgen hebben voor de dienstverlening van Stedin en van haar stakeholders. Vitale infrastructuur en daarmee de stabiliteit van het energienet kunnen in gevaar komen.

Oorzaken: *Statelijke actoren*: ruim gefinancierd en goed georganiseerd, al dan niet direct gerelateerd aan buitenlandse mogendheden, acteren vanuit politieke motieven / *Hacktivisten (incl. terroristische organisaties):* acteren vanuit politieke, sociale of andere activistische motieven. Doen vanwege hun ideologische motivatie gerichte aanvallen op Stedin vanwege haar maatschappelijke relevantie / *Georganiseerde criminaliteit*: opererend vanuit economische motieven. Maken gebruik van o.a. ransomware. Richten zich op persoonsgegevens of oneigenlijke financiële transacties / *Medewerkers en leveranciers:* hebben vanuit werkzaamheden vaak toegang tot het interne netwerk. Vanuit deze positie kunnen ze bedoeld of onbedoeld schade aanrichten / *Onervaren hackers:* gebruiken een op internet gepubliceerde code voor het uitvoeren van niet-geavanceerde aanvallen. Hier speelt onderlinge competitie en bijzondere interesse in het security-onderwerp een belangrijke rol.

Gevolgen: Discontinuïteit door uitval van (delen van) infrastructuur en verlies van controle over de levering van energie / Kwaliteit en efficiëntie van dienstverlening gaat omlaag en verlies van controle over eigen data en informatiesystemen / Een cyberaanval vertraagt de rol die Stedin in de energietransitie vervult / Verlies van controle over schakelapparatuur kan leiden tot ernstig persoonlijk letsel / Zeer hoge herstelkosten: financiële gevolgschade voor Stedin Groep en de maatschappij.

Hoe hebben we hierop ingezet: We werken aan integrale security die de gerelateerde vakgebieden verbindt. Aan de hand van meerdere internationaal erkende standaarden reduceert Stedin haar kwetsbaarheden voor dreigingen vanuit de buitenwereld; vanuit het oogpunt van preventie, tijdige detectie en de daaruit voortkomende actie. Stedin is aangewezen als 'aanbieder van essentiële diensten' onder de Wet beveiliging netwerk en informatiesystemen (Wbni), met het Agentschap Telecom als toezichthouder. Natuurlijk hebben wij ook te maken met incidenten. Gelukkig zijn deze incidenten klein in omvang en hebben ze niet geleid tot een verplichte Wbni-melding. In 2022 is de ISO27001 certificering uitgebreid tot het beveiligen van informatie in relatie tot het ontwikkelen, ontwerpen, bouwen, onderhouden, bewaken, monitoren en besturen van elektriciteit- en gasnetten, het transporteren van energie, met de daarvoor benodigde ondersteunende processen, systemen, applicaties en middelen. Stedin staat niet alleen bij het reduceren van de cybersecurityrisico's. Met andere netbeheerders binnen Nederland en Europa werken we samen om de weerbaarheid van de energienetten te vergroten. Samen met diverse publieke en private organisaties delen we kennis en ervaring om onze strategische prioriteiten en doelen te realiseren. Mooi bijkomend effect is dat we hiermee ook een steentje bijdragen aan een digitaal veiliger Nederland.

Titel van risico:	2 Niet genoeg aansluit- en transportcapaciteit
Risicobereidheid	Neutraal
Risico-inschatting	Top

Omschrijving: Op basis van klantvraagvoorspellingen plannen we de uitbreiding van onze elektriciteitsnetten. Als de klantvraag zich een stuk sneller ontwikkelt dan verwacht of de uitvoering veel langer duurt dan gepland, dan kan het gebeuren dat we onze netten niet tijdig hebben verzwaard. We kunnen onze klanten dan wel een aansluiting aanbieden, maar niet de benodigde transportcapaciteit. Daardoor voldoen we niet aan de klantwens. De klant moet dan zijn project aanpassen, uitstellen of annuleren. Ook loopt de realisatie van de klimaatdoelstellingen vertraging op als congestiemanagement niet mogelijk is. Als congestiemanagement wel mogelijk is, kan een deel van de klanten alsnog aangesloten worden. Maar dan moeten we wel congestiemanagement toepassen, wat ook kosten met zich meebrengt.

Oorzaken: Het realiseren van nieuwe infrastructuur kent lange doorlooptijden. De vergunningsprocedures voor ruimtelijke inpassing zijn (veel) langer dan de doorlooptijden van projecten van onze klanten. Ook speelt de maakbaarheid van de energietransitie voor ons een grote rol. Gekoppeld aan de flinke stijging van het aantal aanvragen voor aansluitingen heeft dit ertoe geleid dat grote gebieden in Nederland congestiegebied zijn geworden. Doordat congestie in ons gebied vooralsnog beperkt is, zijn ontwikkelaars zich meer gaan richten op ons verzorgingsgebied.

Gevolgen: Het uiteindelijke gevolg is dat we niet of niet tijdig kunnen voldoen aan de wens van de klant. Dit vraagt van de klant dat deze zijn project moet aanpassen, uitstellen of annuleren. Daarmee kan ook de realisatie van de klimaatdoelstellingen onder druk komen te staan wat kan leiden tot reputatieschade en mogelijke claims van projectontwikkelaars en anderen.

Hoe hebben we hierop ingezet: Van belang is een goed zicht te hebben op de te verwachten vraag van onze klanten naar netcapaciteit en aansluitingen. Zo zien we tijdig wanneer er knelpunten ontstaan in ons net, kunnen we de benodigde uitbreiding van ons net tijdig plannen en de knelpunten samen met de klant oplossen. We kijken bijvoorbeeld naar plaatsen in het net waar nog wel voldoende capaciteit beschikbaar is of waar we de capaciteitsvraag wat meer in de tijd kunnen spreiden. Ook maken we gebruik van verschillende technische oplossingen, zoals het inzetten van de storingsreserve en het omschakelen van vermogens om daar waar het knelt capaciteit vrij te spelen. Dat laatste doen we bijvoorbeeld door in gesprek te gaan met klanten die flexibiliteit willen aanbieden. In de Zuidplaspolder, waar tuinders met inzet van hun warmtekrachtkoppeling flexibiliteit bieden, hebben we de nodige ervaring kunnen opdoen. Met Regionale Energie Strategieën (RES) creëren we inzicht in de beschikbare netcapaciteit, inclusief de geplande netverzwaringen voor onze RES-partners. Met onze kansenkaarten tonen we onze klanten en stakeholders waar nieuwe initiatieven het meest kansrijk zijn om gerealiseerd te worden. Dit levert overheden duidelijkheid over de haalbaarheid van de gestelde RES-ambities. Ook in de komende jaren blijft Stedin investeren in het transparant maken van beschikbare en geplande netcapaciteit. De doorlooptijden van nieuwe infrastructuur proberen we daarnaast te verkorten door de ruimtelijke inpassing van onze nieuwe netten te versnellen. Hiervoor spreken we vroegtijdig met onze stakeholders. Ook voeren we samen met collega-netbeheerders een actieve lobby voor het verruimen van aansluitmogelijkheden. Dit heeft onder meer geleid tot het zogenoemde opknipverbod en cable pooling. Ook is de aangepaste congestiemanagementcode van kracht geworden, waardoor netbeheerders meer klanten kunnen aansluiten.

Meer over de impact van dit risico is te lezen in het hoofdstuk Stakeholderdialoog en omgeving en Investeren in infrastructuur.

Titel van risico:	3 Materiaalbeschikbaarheid
Risicobereidheid	Neutraal
Risico-inschatting	Top

Omschrijving: Bij materiaaltekorten kan het gebeuren dat we netaanpassingen vertraagd kunnen uitvoeren, waardoor we een beperkende factor zijn in de energietransitie. Het belangrijkste doel is het verder verstevigen van leveranciersrelaties voor zowel diensten als materialen zodat de beschikbaarheid van materialen is geborgd.

Oorzaken : In de afgelopen jaren is vraag en aanbod op de leveranciersmarkt wereldwijd meermaals verstoord (onder andere door Covid-19, de oorlog in Oekraïne en de spanningen tussen China en Taiwan). Geopolitieke ontwikkelingen in 2022 hebben geleid tot bijzondere externe omstandigheden op de leveranciers- en materiaalmarkten. Onzekerheid over beschikbaarheid en prijs wereldwijd van productie, transport en grondstoffen (op Tier 2 en Tier 3 niveau) bij onze leveranciers en inflatie leidden tot een hogere onzekerheid over de beschikbaarheid van materialen. Ook nu de wereldleveranciersmarkt haar uitdagingen kent, wil Stedin in de komende jaren het uit te voeren werk juist fors uitbreiden om de infrastructuur voor de energietransitie aan te leggen.

Gevolgen : Als de beschikbaarheid van materialen onder druk komt te staan, kunnen de prijzen van materialen (fors) stijgen en kan de totale uitvoering van het werk van Stedin duurder worden. Ook kan de planning van het uitvoeren van het werk onder druk komen te staan.

Hoe hebben we hierop ingezet: We hebben drie mitigerende maatregelen ingevoerd. De meest relevante preventieve maatregelen zijn: (1) het datagedreven opzetten van een verbeterde vraagvoorspelling voor 2023 en het periodiek actualiseren hiervan zodat we eerder materialen kunnen bestellen, (2) het bepalen en herijken van de optimale voorraad en (3) het meten en verbeteren van de leveranciersperformance.

Titel van risico:	4 Beschikbaarheid en kwaliteit van data niet op orde
Risicobereidheid	Mijdend
Risico-inschatting	Top

Omschrijving: Als gevolg van historisch databeleid van Stedin in combinatie met een door de omgeving toenemende vraag naar onze data, bestaat het risico dat de beschikbaarheid en kwaliteit van de data onvoldoende is. Data kan dan niet als asset worden ingezet en hierdoor kan stuur- en assetinformatie op een ontoereikend niveau komen. Hierdoor kan de veiligheid van onze bedrijfsvoering in het geding komen en kunnen we onze strategische doelen niet behalen.

Oorzaken: Historisch databeleid / Lagere prioriteit voor databeheer binnen Stedin / Klanten vragen meer data.

Gevolgen: Inefficiëntie in het proces / Data niet als asset kunnen inzetten / Stuurinformatie van ontoereikend niveau / Niet behalen van verbetering en niet continu kunnen verbeteren / Decentraal, lokaal oplossen van datakwaliteit (hetgeen inefficiënt en niet toekomstvast is) / Datagedreven netbeheer niet haalbaar.

Hoe hebben we hierop ingezet:
We verbeteren de asset datakwaliteit door meerdere dataverbeterprojecten uit te voeren. Deze projecten staan in het strategisch investeringsplan. Dit jaar hebben we het schouwen en daarmee het op orde brengen van de data van 22.000 middenspanningsruimtes afgerond. We schouwden dit jaar een groot deel van onze laagspanningskasten; het restant doen we in 2023. We zijn nieuwe projecten gestart om de data van openbare verlichting op orde te brengen, vooral rond aanrakingsveiligheid en laagspanning in het verzorgingsgebied Zeeland. Dit is vanwege een geplande data-integratie. Deze dataverbeteringen zijn randvoorwaardelijk om de assetdata optimaal te kunnen benutten. Naast het verbeteren van de datakwaliteit van onze assets in projecten, zetten we ook in op een verbeterslag van nieuw vast te leggen data in de bedrijfsvoering. Met de keteninrichting is de operatiebedrijfsvoering daar ook meer op gericht. Met name revisieverwerking (vastleggen van netaanpassingen) wordt sterk verbeterd. Met een nieuw geografisch informatiesysteem (GIS) en Mobile Workforce (GIS applicatie voor monteurs) die eind 2023-begin 2024 worden geïmplementeerd, zetten we weer een flinke stap voorwaarts. Daarnaast is ook gewerkt aan het verkrijgen van data uit ontwikkelingen bij onze klanten, zoals woningbouwcorporaties, gemeenten en opwekkers van elektriciteit. Voor de woningbouwprognoses kijken we bijvoorbeeld naar de daadwerkelijke realisatie, de afgegeven vergunningen en langetermijnprognoses vanuit de verschillende perspectieven. Zo zijn we in staat om steeds betere inschattingen te maken. Ook uit klantvragen naar meer capaciteit halen we waardevolle data. Door de data te benutten, krijgen we steeds meer inzicht in onze netten. Resultaat hiervan is onder meer een congestiemanagement-dashboard. Ook hebben we meerdere modellen ontwikkeld die op basis van data inzicht geven in de toekomstige netcapaciteit en -kwaliteit. Dit maakt het mogelijk om gerichter te investeren. Hieruit volgen ook de noodzakelijke dataverbeteringen die nodig zijn voor een nog betrouwbaarder resultaat.

Meer over de impact van dit risico is te lezen in Slimme netten, datatechnologie en innovatie.

Titel van risico:	5 Gasinvesteringen lastig te plannen
Risicobereidheid	Neutraal
Risico-inschatting	Top

Omschrijving: Als gevolg van het niet optimaal kunnen plannen van de energietransitie en beperkte ruimte in de ondergrond bestaat het risico dat gasinvesteringen worden onderschat waardoor investeringen in gasinfrastructuur hoger kunnen zijn dan geraamd.

Oorzaken : Niet optimaal kunnen plannen van de energietransitie / Ruimte in de ondergrond is beperkt.

Gevolgen : Hogere investeringen en kosten dan geraamd in het Strategisch Investeringsplan.

Hoe hebben we hierop ingezet: Actieve lobby binnen Netbeheer Nederland om de impact van wetgeving vanuit Brussel inzake methaanemissies te minimaliseren (initiële impact 20-voudig werkpakket) / Mastervisie Gas opgesteld waarbij op basis van ontwikkelingen een visie wordt vormgegeven en welke interventies nodig gaan zijn / Aanleg warmtenetten (en mogelijk overige infra) raakt onze gasinfra waardoor we onze gasnetten moeten verleggen danwel vervangen. Inzichtelijk gemaakt waar dit zou kunnen spelen en waar we dit mogelijk kunnen beïnvloeden, met name gericht op gemeenten / Strengere eisen door gemeenten resulteren in hogere kosten voor aanleg gasinfra door treffen maatregelen, actief gesprek met gemeenten in deze, met name gemeente Utrecht / Door in te zetten op innovaties als invoeden groen gas en waterstof inventariseren we waar/hoe het gasnet hergebruikt kan worden en ook na 2050 nodig gaat zijn.

IN CONTROL-VERKLARING

Als raad van bestuur zijn we verantwoordelijk voor de adequate opzet en werking van ons risicobeheersings- en controlesysteem. Dit systeem heeft als doel de realisatie van strategische en tactische/operationele doelstellingen, de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving en de naleving van wet- en regelgeving te bewaken. Wel moet rekening worden gehouden met de inherente beperkingen die aan elk intern risicobeheersings- en controlesysteem zijn verbonden. Wij kunnen dan ook nooit absolute zekerheid geven dat wij onze ondernemingsdoelstellingen realiseren of dat zich geen fouten, verliezen, fraudes of overtredingen van wet- en regelgeving zullen voordoen in de processen of de financiële verslaggeving.

Wij hebben de opzet en de werking van het systeem gedurende 2022 gemonitord, geëvalueerd en besproken binnen het management en bestuur alsook met de raad van commissarissen. Monitoring en evaluatie heeft onder meer plaatsgevonden op basis van de periodieke monitoringrapportages van tactische/operationele risico's en controls, de business self-assessments resulterende in Letters of Representation en kwartaal-updates van de strategische risico's en kansen. Ook is rekening gehouden met de informatie uit rapportages vanuit de interne auditfunctie en externe accountant. Uit tussentijdse evaluaties zijn verbeterplannen gekomen welke deels al zijn doorgevoerd en deels nog zullen worden doorgevoerd. Het volledig doorvoeren van de herstelplannen zal leiden tot een meer aantoonbare en efficiënte beheersing van de bedrijfsvoering.

Wij verklaren dat:

- het in control-proces in voldoende mate inzicht geeft in tekortkomingen in de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen;
- voornoemde systemen een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat;
- het naar de huidige stand van zaken gerechtvaardigd is dat de financiële verslaggeving is opgesteld op going concern-basis en
- in het verslag de materiele risico's en onzekerheden zijn vermeld die relevant zijn ter zake van de verwachting van de continuïteit van de vennootschap voor een periode van twaalf maanden na opstelling van het verslag.

Rotterdam, 17 februari 2023

Raad van bestuur,

Koen Bogers, CEO (voorzitter)
Danny Benima, CFO
Trudy Onland, COO
David Peters, CTO

VERSLAG RVC

Verslag raad van commissarissen
Remuneratierapportage over 2022

INTERVIEW DOEDE VIERSTRA, VOORZITTER RAAD VAN COMMISSARISSEN

'Het thema energiek doorpakken, dat is Stedin ten voeten uit. Rotterdamser kan het niet', zegt voorzitter van de raad van commissarissen Doede Vierstra. En doorpakken is ook hard nodig, vindt hij. 'Er zijn immers veel uitdagingen waar Stedin voor staat: qua financiering, qua netcapaciteit, in personeel en in materieel. Ik heb er het volste vertrouwen in dat Stedin die uitdagingen weet te beantwoorden. We maken daarin flinke stappen.'

'Heel blij' is RvC-voorzitter Doede Vierstra dat in de Rijksbegroting 500 miljoen euro is gereserveerd voor Stedin. 'Dat is een grote blijk van support en vertrouwen waar in de afgelopen periode in goede samenwerking met de aandeelhouders naartoe is gewerkt. Dat het Rijk deze stap zet, is heel goed nieuws.' Doede ziet de bijdrage ook als een erkenning van de veranderde positie van Stedin. 'Waar we vroeger een rol op de achtergrond hadden, hebben we nu een scharnierfunctie in de energietransitie. Daarbij is onze infrastructuur van cruciaal belang. Dat is erg snel gegaan. En dat wordt ook gezien.'

Opdracht

Tegelijkertijd ziet Doede de rijksbijdrage ook als een opdracht: 'Deze opsteker betekent niet dat we achterover kunnen leunen. Integendeel. Samen met gemeenten, provincies en andere stakeholders moeten we er nu juist voor gaan. Alleen dan maken we Nederland klaar voor een klimaatneutrale toekomst, daar zijn we nog lang niet.' Doede ziet dat de samenwerkingen goed verlopen: 'We hebben veel contact met alle gemeenten in ons werkgebied, over planning, gebiedsontwikkelingen en over hun eigen ambities rondom verduurzaming. Er is een enorme support, maar die beschouwen we niet als iets vanzelfsprekends. We blijven daarom intensief contact houden.'

> “ Stedin heeft een scharnierfunctie in de energietransitie ”

Flinke stappen gezet

Ook dit jaar ziet Doede dat er weer flinke stappen zijn gezet. Bijvoorbeeld met de nieuwe strategie. 'Er is een sterke focus aangebracht, met het net centraal. En terecht, want dat is onze basis. Ons doel om congestie te vermijden, is heel ambitieus. Dat klinkt heel eenvoudig, en eigenlijk is de congestiekaart voor Stedin gebied nog relatief gunstig. Maar het is in het belang van ons allemaal – klanten die afnemen en terugleveren, aandeelhouders – om dat zo te houden. Dat is een hele uitdaging.' Het grootste deel van de aandacht gaat momenteel naar netcapaciteit. 'Onze focus betekent dat een aantal zaken even minder prioriteit heeft, zoals waterstof. We moeten ons concentreren in onze aandacht. Eerst de basis – onze netcapaciteit - op orde en daarna is er een bredere rol voor Stedin.'

Leveringszekerheid

Op inhoud laat de RvC zich voortdurend bijpraten door de experts vanuit de organisatie. Leveringszekerheid stond dit jaar centraal als onderwerp. 'Als RvC zitten we natuurlijk niet achter de knoppen van het bedrijf, dat is de rol van de raad van bestuur, maar we willen ons er wel van vergewissen dat de organisatie de goede kant op gaat', zegt Doede. 'Daarom kiezen we bij elke vergadering een verdiepingsonderwerp, zoals dit jaar de kwaliteit van onze netten, netverliezen en de schaarste aan mensen en middelen. Steeds zijn we weer onder de indruk van het niveau van de specialisten.' Ook gaat de RvC zelf eropuit, om voeling te houden met wat er leeft onder medewerkers en bij projecten. 'Dit jaar waren we bij een lunch met medewerkers in Delft. Het is mooi om te zien met hoeveel passie ze vertellen over het werk bij Stedin.' Daarnaast bezocht de RvC een gassaneringsproject aan de Zoutmankade in Den Haag. Twee zaken vielen Doede met name op: 'Eén gezamenlijk team van opdrachtgever en uitvoerder dat nauw samenwerkt: je kon bijna niet meer zien wie bij welke organisatie werkt. Ten tweede was het prachtig om te zien hoe de winkel tijdens de verbouwing open blijft. De straat, de winkels, de tram. Ongelofelijk knap hoe je flexibiliteit creëert. waardoor mensen hun leven normaal kunnen doorleven, terwijl een grote verbouwing van de straat plaatsvindt.'

VERSLAG RAAD VAN COMMISSARISSEN

In dit verslag geeft de raad van commissarissen (RvC) een toelichting op de manier waarop zij haar rol als toezichthouder, adviseur en werkgever van de raad van bestuur (RvB) heeft vervuld in 2022.

Bij de uitoefening van haar taken richt de RvC zich op waardecreatie op de lange termijn. Dit jaar heeft in het teken gestaan van de herijking van de meerjarenstrategie van Stedin en, daarmee samenhangend, de uitdagingen die de energietransitie met zich meebrengt. Ook ging veel tijd en aandacht uit naar de projecten waarmee Stedin haar kapitaal beoogt te versterken door het aantrekken van (nieuwe) aandeelhouders (gemeenten, provincies en het Rijk).

Een aantal specifieke onderwerpen die in 2022 de revue zijn gepasseerd, worden hieronder toegelicht.

Onderwerpen

Strategie

In 2022 is het Meerjaren Strategisch Plan 2027 opgesteld door de RvB en goedgekeurd door de RvC en door de algemene vergadering van aandeelhouders (AvA). Op een drietal strategische speerpunten (Bouwen, Benutten en Beheren) is meer focus aangebracht met als ambitie een congestievrij Stedin gebied: iedereen toegang tot het net. De voortgang van de realisatie van deze nieuwe strategie zal de komende jaren een belangrijk aandachtspunt zijn voor de RvC.

Afgelopen jaar werd in de RvC-bijeenkomsten regelmatig in meer detail stil gestaan bij een specifiek strategisch onderwerp. De jaarlijkse tweedaagse sessie bood de RvC een goede gelegenheid voor extra verdieping. Zo werd er uitgebreid stilgestaan bij de kwaliteit van de netten, netverliezen en de schaarste aan mensen en middelen en materialen. Ook is de RvC meegenomen in het thema flexibiliteit.

Financiering energietransitie

De energietransitie biedt enorme uitdagingen, en voor het financieren hiervan heeft Stedin een forse kapitaalbehoefte. Deze wordt langs verschillende wegen ingevuld. In 2022 was de langetermijnfinanciering veelvuldig onderwerp van gesprek in de RvC zelf, en tussen de RvB en de RvC. De RvC is dan ook zeer verheugd dat dit heeft geresulteerd in een reservering in de Rijksbegroting voor een investering in Stedin van € 500 miljoen. Dit is een belangrijke stap. Gelet op de forse kapitaalbehoefte blijft Stedin op zoek naar een nog bredere basis van bijdragen aan de financiering. De RvC signaleert verder dat de regelgeving en het nieuwe methodebesluit achter de realiteit aanlopen. Die realiteit is dat Stedin veel meer proactief moet en wil investeren, maar dat de huidige reguleringsmethodiek daar onvoldoende rekening mee houdt. Samenwerking op alle fronten is in dat verband van groot (nationaal) belang, omdat deze problematiek de duurzame toekomst van Nederland aangaat en omdat de kosten voor de baten uitgaan.

Locatiebezoek

Tijdens de tweedaagse sessie is ook ruimte geweest voor een bezoek aan een van de werklocaties in Den Haag. De RvC was zeer onder de indruk van de goede samenwerking tussen opdrachtgever en aannemer in dit complexe project, waarbij tijdens de verbouwing "de verkoop gewoon doorging". Door dit bezoek heeft de RvC beter inzicht gekregen in het effect van de voor Stedin belangrijke strategische thema's op de dagelijkse praktijk. En ook van de complexiteit die Stedin in haar uitvoering heeft te trotseren in de oude binnensteden.

Stakeholdermanagement & de rol van de RvC als "maatschappelijke antenne"

Een belangrijke rol voor de RvC is om als maatschappelijke antenne van Stedin op te treden en erop toe te zien dat bij het nemen van beslissingen de maatschappelijke belangen in het algemeen, en die van stakeholders in het bijzonder, zorgvuldig worden afgewogen. Stedin is letterlijk en figuurlijk een netwerkbedrijf. Dat betekent ook dat de samenwerking met allerlei stakeholders cruciaal is. Stedin kan het niet alleen. Het bedrijf heeft enorm veel partijen nodig om haar doelen te bereiken. Maar naar het oordeel van de RvC gaat het goed met die samenwerking. Stedin heeft veel contact met bedrijven en met alle gemeenten in haar werkgebied. Zij weten Stedin te vinden en omgekeerd ook. Ook richting de toezichthouder ACM is de positie van Stedin helder voor het voetlicht gebracht en zijn er verbetermogelijkheden voor wat betreft de compensatie van netverliezen geadresseerd. Op alle fronten schakelt Stedin effectief met haar stakeholders en daarbij wordt het belang van Stedin zichtbaar gemaakt.

Klimaat, Energietransitie & Duurzaamheid

In 2022 leidde de geopolitieke onrust, met stijgende energieprijzen als gevolg, tot een versnelling van de energietransitie. De energietransitie en inzet van duurzame energiebronnen zijn daarvoor noodzakelijke voorwaarden. Op mondiaal, Europees en nationaal niveau wordt daarom het tempo van besluitvorming en uitvoering van maatregelen opgeschroefd. In dat verband ziet de RvC dat de netbeheerders, en dus ook Stedin, een scharnierrol vervullen om de tempoversnelling in de energietransitie mogelijk te maken. Dat vraagt van Stedin dat zij op tijd de juiste investeringen kan doen, dat die investeringen verantwoord kunnen worden gefinancierd en dat wet- en regelgeving de invulling van een nieuwe rol toelaat. Het is van groot belang dat Stedin met een tijdige capaciteitsuitbreiding van haar netten de energietransitie kan faciliteren

zodat wordt voorkomen dat de capaciteit van het netwerk een knelpunt wordt. Stedin heeft helaas in 2020 en 2021 in een paar delen van het werkgebied congestie moeten afkondigen. In Stedin-gebied gaat het nog relatief goed en dat willen graag zo houden, want dat is in het belang van ons allemaal. In 2022 zijn wel in verschillende provincies de grenzen van de capaciteit van het hoogspanningsnet van TenneT bereikt. Dit raakt ook grootverbruikklanten in Stedin-gebied. Stedin heeft grote impact op de verduurzaming van haar werkgebied door een toekomstbestendig net en dito netbeheer. Vanzelfsprekend neemt Stedin ook de verantwoordelijkheid om haar eigen impact op het klimaat te verkleinen door een duurzame bedrijfsvoering. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het elektrificeren van het eigen wagenpark en het verkleinen van de eigen footprint. Zo heeft de RvC in 2022 goedkeuring gegeven aan de uitgifte van de derde groene obligatie van Stedin Groep ad € 500 miljoen. Dit past in de strategie voor duurzame bedrijfsvoering.

Veiligheid

De RvC constateert dat alle inspanningen die de laatste jaren zijn geleverd op het gebied van veiligheid voor alle betrokkenen, inclusief die van onze klanten en de omgeving, niet zonder resultaat zijn. Ook in 2022 waren de veiligheidsratio's goed. De RvC monitort de veiligheid binnen het bedrijf via een periodiek dashboard. Het veiligheidsbewustzijn in brede zin krijgt veel aandacht binnen het bedrijf, door de uitvoering van het meerjarenveiligheidsprogramma HRO (High Reliability Organization). De RvC onderschrijft het belang van dit programma voor een bedrijf als Stedin.

Ondanks deze inspanningen vond in februari 2022 een gasexplosie plaats in een winkelcentrum in Zoetermeer waarbij drie mensen gewond raakten. Het incident is onderzocht door het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en Stedin analyseert de uitkomsten van dit onderzoek. We betreuren dit ongeval zeer. Daarnaast heeft er in november 2022 ook een gasincident plaatsgevonden in Rijswijk. Ook hiernaar doet de Nederlandse Arbeidsinspectie en het SodM onderzoek.

Maakbaarheid energietransitie

Als knelpunt voor de ambitie van Stedin beziet de RvC met zorg de schaarste aan materiaal en technisch personeel. Er zijn spanningen op de materiaalmarkt, waardoor onderdelen moeilijker verkrijgbaar zijn. Door de schaarste lopen enkele projecten uit, al zien we gelukkig ook dat heel veel projecten goed op tijd zijn. Stedin heeft daarnaast goede stappen gezet met strategische personeelsplanning. Er is zicht op waar de organisatie de komende vier tot vijf jaar behoefte aan heeft qua technisch personeel. Voor die plekken is de opleidingscapaciteit verdubbeld. Ook investeert Stedin actief in mensen. Stedin heeft onder andere met haar Bedrijfsscholen veel mogelijkheden om eigen opleidingen te bieden. We zijn er dan ook trots op dat ook dit jaar weer 170 medewerkers opgeleid zijn tot monteur.

Werkgeversrol RvC

In 2022 heeft de RvC functioneringsgesprekken gevoerd met de leden van de RvB, waarin onder andere de voortgang van het jaarplan, realisatie van de strategie en persoonlijke ontwikkeling ter sprake zijn gekomen.

Andere belangrijke onderwerpen

Naast de onderwerpen die hierboven zijn uitgelicht, heeft de RvC aan de volgende onderwerpen aandacht besteed:

- De voorbereiding van de aandeelhoudersvergaderingen
- Prioritering en vaststelling van de materiële onderwerpen en materialiteitsmatrix van Stedin Groep
- Goedkeuring van het internal audit-jaarplan
- Public affairs
- Cybersecurity

Samenstelling, werkwijze en vergaderingen

De RvC heeft in 2022 zes reguliere vergaderingen gehad, één die specifiek in het teken stond van het (half)jaarbericht en zes extra ingelaste (informatieve) vergaderingen over het Meerjaren Strategisch Plan, de herbenoeming van CFO Danny Benima en de langetermijnfinanciering. De reguliere vergaderingen zijn steeds voorafgegaan door een besloten overleg van de RvC. Bij de RvC-vergaderingen was de gehele RvB aanwezig. De agenda voor de vergaderingen is voorbereid door de secretaris, in samenspraak met de RvB en de voorzitter van de RvC.

De termijn van commissaris Annie Krist liep tot 13 april 2022; zij is op de Aandeelhoudersvergadering van 16 februari 2022 door de algemene vergadering herbenoemd voor een tweede termijn van 4 jaar. De termijn van commissaris Hanne Buis liep tot 21 september 2022; zij is op de Aandeelhoudersvergadering van 23 september 2022 door de algemene vergadering herbenoemd voor een termijn van 4 jaar.

Samenstelling RvC en rooster van aan- en aftreden

Naam	(Her)benoeming	Termijn eindigt per
drs. D.G. (Doede) Vierstra RC	20 september 2019	20 september 2023
mr. drs. H.L. (Hanne) Buis	21 september 2022	21 september 2026
T.W. (Theo) Eysink RA	12 februari 2021	12 februari 2025
ir. A.P.G. (Arco) Groothedde	30 september 2020	30 september 2024
drs. A.J. (Annie) Krist	13 april 2022	13 april 2026

De RvC hecht aan een diverse samenstelling. De man/vrouw verhouding in de RvC is 3/2.

Aanwezigheidspercentage
RvC leden bij vergaderingen

Naam	RvC-vergadering	Audit-commissie	Selectie-, remuneratie- en benoemingscommissie
Doede Vierstra	88,9%		100%
Hanne Buis	100%		100%
Theo Eysink	88,9%	100%	
Annie Krist	88,9%	100%	
Arco Groothedde	100%	0%*	100%

* Arco Groothedde is nauw betrokken bij het project rondom de eigen-vermogensversterking van Stedin Groep. Om zich daar voldoende op te kunnen richten heeft hij zijn rol in de AC gedurende 2022 tijdelijk neergelegd.

Commissies
De RvC kent twee commissies: de auditcommissie (AC) en de (gecombineerde) selectie-, remuneratie- en benoemingscommissie (SRB-commissie). De commissies bereiden de besluitvorming voor de RvC voor op het betreffende taakgebied en adviseren de RvC. De stukken en (concept)-notulen van de commissies zijn toegankelijk voor alle RvC-leden. In de eerstvolgende RvC-vergadering vindt terugkoppeling plaats van de commissies door de AC- en SRB-commissievoorzitter en ook de besluitvorming.

Auditcommissie
Theo Eysink is de voorzitter van de Auditcommissie. De reguliere onderwerpen in de Auditcommissie zijn de interne risicobeheersings- en controlesystemen, cybersecurity, treasury, internal audit en compliance. Daarnaast was er dit jaar uitgebreid aandacht voor de langetermijnfinanciering en de doorontwikkeling van stuurinformatie. De vergaderingen, waarvan er in 2022 acht zijn gehouden, worden standaard bijgewoond door de CFO, de manager internal audit en de externe accountant Deloitte. De Compliance Officer verschijnt ten minste twee keer per jaar als gast. Het reglement van de Auditcommissie staat op de website van Stedin Groep.

Selectie-, remuneratie- en benoemingscommissie
Hanne Buis is voorzitter van de Selectie-, remuneratie en benoemingscommissie. In 2022 zijn er vier vergaderingen van deze commissie geweest. Veel aandacht ging uit naar de herbenoeming van de CFO per 1-1-2023 voor vier jaar, de permanente educatie van commissarissen, zelfevaluatie, compliance en integriteit. Ook is het diversiteitsbeleid Stedin behandeld. De beloning van bestuurders en commissarissen over 2022, conform het vastgestelde beloningsbeleid en passend binnen de grenzen van de WNT, staat in het hoofdstuk Remuneratierapportage over 2022. Het reglement van de Selectie-, remuneratie- en benoemingscommissie staat op de website van Stedin Groep.

Zelfevaluatie en educatie
De zelfevaluatie is in 2022 in meerdere stappen uitgevoerd, daarbij begeleid door de directeur HR van Stedin. De uitkomsten zijn tijdens de heisessie in juli aan de RvC gepresenteerd en een tweede maal besproken in december. De belangrijkste uitkomsten daarvan zijn gedeeld met de leden van de RvB. Dit heeft er onder meer in geresulteerd dat in de RvC-vergadering meer tijd ingeruimd wordt voor het bespreken van dilemma's die spelen in de sector. De RvB-leden nemen de RvC hierin mee.

De RvC is doordrongen van het belang om zich te blijven ontwikkelen. De wereld om ons heen verandert snel; om haar toezichthoudende rol goed te kunnen vervullen, moet de RvC mee-veranderen. De RvC heeft ervoor gekozen om zich via een (op maat gemaakt) opleidingsprogramma van Nyenrode te laten bijscholen in een tweetal modules in 2022: Integriteit en Cultuur en Leiderschap in Transitieprocessen.

Onafhankelijkheid van commissarissen
De statuten en het reglement van de RvC bevatten bepalingen over de onafhankelijkheid van commissarissen. De RvC is zodanig van samenstelling dat de commissarissen ten opzichte van elkaar, de RvB en welk deelbelang dan ook onafhankelijk en kritisch kunnen opereren. We voldoen volledig aan de onafhankelijkheidseis voor commissarissen vanuit de Corporate Governance Code. Voor wat betreft de onafhankelijkheid in de zin van de Elektriciteits- en Gaswet geldt voor één commissaris een (toegestane) uitzondering: Annie Krist is ook CEO van GasTerra.

Nevenfuncties melden RvC-leden bij de voorzitter en de secretaris van de RvC. Geen van de commissarissen overschrijdt het maximumaantal toezichthoudende functies bij Nederlandse grote vennootschappen of grote stichtingen. Het onderwerp 'nevenfuncties' is dit jaar besproken in de RvC-vergadering van 23 september 2022.

In 2022 hebben er geen materiële transacties plaatsgevonden waarbij potentiële tegenstrijdige belangen van commissarissen aan de orde zijn geweest.

Contacten met de aandeelhouders

In 2022 zijn de contacten tussen Stedin en de aandeelhouders geïntensiveerd, voornamelijk in het kader van het traject rond de langetermijnfinanciering. Vanuit de RvC zijn met name de voorzitter Doede Vierstra en Arco Groothedde nauw bij dit traject betrokken geweest, en heeft er regelmatig afstemming met de overige RvC-leden plaatsgevonden. Daarnaast was er met een afvaardiging van de aandeelhouderscommissie regelmatig contact over en werd deze betrokken bij het proces van de (her)benoeming van bestuurders. In 2022 ging het hierbij om de herbenoeming van de CFO. Er waren drie aandeelhoudersvergaderingen. Deze aandeelhoudersvergaderingen zijn voorgezeten door de voorzitter van de RvC.

Contacten met de Ondernemingsraad

In het kader van een brede stakeholderafweging hecht de RvC aan goed contact met de Ondernemingsraad. Ook afgelopen jaar heeft een zogenoemd 'drieradenoverleg' plaatsgevonden. Naast de leden van de RvC zijn hierbij aanwezig de leden van de RvB en een vertegenwoordiging van de Ondernemingsraad. Het thema was de nieuwe strategie 2023-2027. Afgelopen zomer is een nieuwe OR verkozen; deze is nu volledig samengevoegd met de OR van DNWG. Ook dit jaar is er op een prettige manier samengewerkt door OR, RvB en RvC. Met trots kunnen wij zeggen dat wij op een volwassen manier een intensieve relatie hebben met de medewerkers via de medezeggenschap. Over de Ondernemingsraad leest u meer in het hoofdstuk Goed werkgeverschap.

Advies aan de aandeelhouders over de jaarrekening

De jaarrekening is door de RvB opgesteld en door Deloitte Accountants B.V. gecontroleerd en voorzien van een goedgekeurde controleverklaring. De leden van de RvB en van de RvC hebben de jaarrekening getekend. De RvC legt de jaarrekening 2022 ter vaststelling voor aan de algemene vergadering van aandeelhouders in 2023, samen met het dividendvoorstel over het boekjaar 2022. Verder stellen wij aan de algemene vergadering van aandeelhouders voor om kwijting (decharge) te verlenen aan de RvB voor het in het boekjaar 2022 gevoerde bestuur en aan de RvC voor het in hetzelfde jaar gehouden toezicht op het gevoerde bestuur.

Woord van dank

De raad van commissarissen spreekt zijn dank uit aan medewerkers, management, ondernemingsraad en raad van bestuur voor de grote betrokkenheid, professionaliteit en inzet. De aandeelhouders willen wij bedanken voor hun steun en vertrouwen in Stedin.

Rotterdam, 17 februari 2023

De raad van commissarissen

Doede Vierstra (voorzitter)
Hanne Buis
Theo Eysink
Arco Groothedde
Annie Krist

REMUNERATIERAPPORTAGE OVER 2022

Dit remuneratierapport geeft een uiteenzetting van het gehanteerde beloningsbeleid voor de raad van bestuur (RvB) en de raad van commissarissen (RvC) van Stedin Groep. Ook geven we een toelichting op de toepassing van de Wet Normering Topinkomens.

Beloningsbeleid

Het geldende beloningsbeleid voor de leden van de RvB is in 2020 vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Stedin Groep en afgestemd op het algemene bezoldigingsmaximum van de Wet Normering Topinkomens (WNT). De beloning bestaat uit een vast jaarinkomen van 12 maandsalarissen plus 8% vakantie-uitkering en een pakket aan overige beloning dat deels naar keuze van de RvB leden in te vullen is. De overige beloning bestaat uit de ABP-pensioenregeling, 30 vakantiedagen per jaar, de mogelijkheid tot deelname aan de collectieve ziektekosten- en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen, een onbelaste maandelijkse kostenvergoeding en een 100% elektrische leaseauto. De hoogte van het vaste jaarinkomen wordt, rekening houdend met het actuele WNT bezoldigingsmaximum, jaarlijks per 1 januari vastgesteld door de RvC.

Het algemene WNT bezoldigingsmaximum is eveneens het uitgangspunt voor het honorarium van de leden van de RvC. In het beloningsbeleid voor de RvC is conform de WNT vastgelegd dat het honorarium voor de voorzitter van de raad 15% van het algemene WNT-bezoldigingsmaximum bedraagt en voor de leden van de RvC 10%.

Wet normering topinkomens

De WNT is van toepassing op netbeheerder Stedin Netbeheer B.V. Als hoogste uitvoerende orgaan van Stedin Netbeheer kwalificeren de RvB leden op grond van de WNT als leidinggevende topfunctionarissen van Stedin Netbeheer B.V. Omdat zij in dienst zijn van Stedin Groep Personeels B.V. gelden zij als topfunctionaris *zonder* dienstbetrekking. Koen Bogers is direct bij aanvang van zijn dienstverband per 1 mei 2021 in dienst getreden van Stedin Groep Personeels B.V. Het dienstverband van de overige drie RvB leden is per 1 juli 2021 overgegaan naar Stedin Groep Personeels B.V.

De leden van de RvC van Stedin Groep kwalificeren op grond van de WNT als toezichthoudende topfunctionarissen van Stedin Netbeheer B.V.

Bij Stedin Netbeheer B.V. is geen WNT-overgangsrecht van toepassing. De verantwoording van de WNT-bezoldiging van Stedin Groep is onderdeel van de Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening, 6.2 WNT verantwoording 2022 Stedin Netbeheer B.V..

De WNT is niet van toepassing op overige medewerkers van Stedin Groep. Alle medewerkers zijn, net als de RvB leden, in dienst van de Stedin Groep Personeels-B.V. De verplichting om overige functionarissen met een bezoldiging boven het individueel toepasselijk drempelbedrag (de WNT norm van € 216.000 omgerekend naar de omvang van het dienstverband) te rapporteren geldt alleen voor medewerkers in dienst van Stedin Netbeheer B.V. Omdat het wél op individuele basis openbaar maken van deze gegevens voor medewerkers van Stedin Groep Personeels B.V. op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in strijd kan zijn met hun privacy, rapporteren we deze gegevens niet. Het maximum salaris, inclusief 8% vakantie-uitkering, voor functies die rapporteren aan de RvB bedroeg in 2022 € 167.500. Daarnaast hanteert Stedin Groep als maximum inleentarief bij de tijdelijke invulling van senior managementfuncties het maximale WNT-uurtarief. In 2022 was dat € 206 per uur.

Aan de bestuurders en commissarissen van Stedin Groep zijn geen rechten toegekend om aandelen in het kapitaal van de vennootschap of een dochtermaatschappij te nemen of te verkrijgen. Aan de bestuurders en commissarissen van Stedin zijn evenmin leningen, voorschotten en garanties verstrekt door de vennootschap, haar dochtermaatschappijen en de maatschappijen waarvan Stedin de gegevens consolideert.

Beloningsverhoudingen

De beloningsverhouding tussen de hoogste beloning en de mediaan beloning is in 2022 voor de eerste keer gestegen. In 2022 bedroeg de ratio 3,34 en dat is 4,2% hoger dan de ratio van 3,29 in 2021.De stijging van de ratio wordt met name veroorzaakt door de 2,1% daling van de mediaan beloning. De ratio tussen de stijging van de hoogste beloning en de daling van de mediaan beloning bedraagt -15,5%. De daling van de mediaan beloning komt onder andere door de grote groep zij-instromers die in dienst is getreden en intern wordt opgeleid tot monteur.

De beloningsverhouding is vastgesteld aan de hand van het jaarloon pensioen van medewerkers die op 31 december 2022 in dienst zijn van Stedin Groep. Het jaarloon pensioen is een uniform en objectief beloningsbegrip dat onder andere bestaat uit 12 maanden fulltime salaris, 8% vakantie-uitkering en variabele uitkeringen, zoals de vergoeding voor wacht- en storingsdienst en eenmalige uitkeringen voor jubileumgratificaties en einde dienstverband.

Beloningsverhouding (ratio)			
2017	5,56	-	basisjaar
2018	4,67	16,0%	lager t.o.v. 2017
2019	4,03	13,7%	lager t.o.v. 2018
2020	3,50	13,0%	lager t.o.v. 2019
2021	3,29	5,9%	lager t.o.v. 2020
2022	3,43	4,2%	hoger t.o.v. 2021

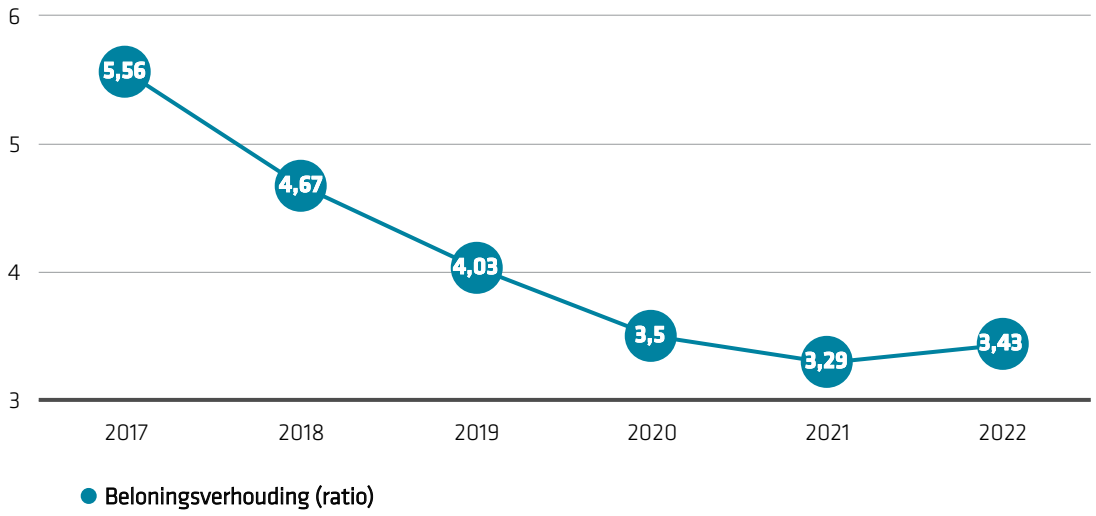

JAARREKENING 2022

Geconsolideerde winst- en verliesrekening
Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten
Geconsolideerde balans
Geconsolideerd kasstroomoverzicht
Geconsolideerd mutatieoverzicht groepsvermogen
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening
Enkelvoudige winst- en verliesrekening
Enkelvoudige balans
Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

In deze jaarrekening worden de financiële cijfers van Stedin Holding N.V. verantwoord over het gehele jaar 2022, met vergelijkende cijfers over 2021.

Daar waar in de jaarrekening gerefereerd wordt aan Stedin Groep wordt bedoeld Stedin Holding N.V. en haar dochters inclusief rechtsvoorgangers.

GECONSOLIDEERDE WINST- EN VERLIESREKENING

x € 1 miljoen	Toelichting	2022	2021
Netto-omzet	4	1.316	1.265
Overige baten	5	17	14
Totaal bedrijfsopbrengsten		**1.333**	**1.279**
Personeelskosten	6	453	436
Kosten van inkoop en uitbesteed werk	7	499	357
Overige bedrijfskosten	8	165	209
Geactiveerde productie eigen bedrijf	9	-216	-207
		901	**795**
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen vaste activa	10	346	360
Totaal bedrijfskosten		**1.247**	**1.155**
Bedrijfsresultaat		**86**	**124**
Financiële baten en lasten	11	-30	-93
Resultaat na belastingen deelnemingen en joint ventures		3	1
Resultaat voor belastingen		**59**	**32**
Belastingen	12	-15	-11
Resultaat na belastingen		**44**	**21**
Resultaatverdeling:			
Resultaat toe te rekenen aan houders achtergestelde eeuwigdurende obligatielening Stedin Holding N.V. (na belastingen)	46	6	17
Resultaat toe te rekenen aan aandeelhouders Stedin Holding N.V.	46	38	4
Resultaat na belastingen		**44**	**21**

GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN

x € 1 miljoen	Toelichting	2022	2021
Resultaat na belastingen		**44**	**21**
Niet-gerealiseerde resultaten die niet via de winst- en verliesrekening worden afgewikkeld (na belastingeffecten)			
Aanpassing reële waarde netwerken gereguleerd	13, 22	-	176
Effect wijziging belastingtarief op herwaarderingsreserve	17, 22	-	-7
Niet-gerealiseerde resultaten die wel via de winst- en verliesrekening worden afgewikkeld			
Ongerealiseerd resultaat kasstroomafdekkingen / hedgekosten	32	57	22
Recycling kasstroomhedge reserve naar winst- en verliesrekening		-6	10
Uitgestelde belastingverplichtingen kasstroomafdekkingen / hedgekosten	17	-13	-8
Effect wijziging belastingtarief op reserve kasstroom afdekkingen / hedgekosten	17	-	1
Totaal niet-gerealiseerde resultaten		**38**	**194**
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten		**82**	**215**
Resultaatverdeling:			
Houders achtergestelde eeuwigdurende obligatielening Stedin Holding N.V. (na belastingen)		6	17
Aandeelhouders Stedin Holding N.V.		76	198
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten		**82**	**215**

GECONSOLIDEERDE BALANS

x € 1 miljoen	Toelichting	31 december 2022	31 december 2021
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	13	8.008	7.635
Immateriële vaste activa	14	100	92
Gebruiksrecht activa	15	70	73
Financiële vaste activa			
- Afgeleide financiële instrumenten	18	-	-
- Overige financiële vaste activa		13	14
Totaal vaste activa		**8.191**	**7.814**
Vlottende activa			
Activa aangehouden voor verkoop		-	4
Voorraden	19	54	51
Handelsdebiteuren en overige vorderingen	20	222	165
Afgeleide financiële instrumenten	18	-	15
Liquide middelen	21	53	133
Totaal vlottende activa		**329**	**368**
TOTAAL ACTIVA		**8.520**	**8.182**

x € 1 miljoen	Toelichting	31 december 2022	31 december 2021
PASSIVA			
Groepsvermogen			
Eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouders Stedin Holding N.V.	22	2.836	2.764
Achtergestelde eeuwigdurende obligatielening	22	506	506
Totaal groepsvermogen		**3.342**	**3.270**
Langlopende verplichtingen			
Personeelsvoorzieningen	23	10	9
Overige voorzieningen	24	11	15
Uitgestelde belastingverplichtingen	17	349	340
Afgeleide financiële instrumenten	18	34	64
Rentedragende schulden	25	3.116	2.675
Leaseverplichtingen	15	59	61
Vooruitontvangen opbrengsten	26	960	876
Totaal langlopende verplichtingen		**4.539**	**4.040**
Kortlopende verplichtingen			
Personeelsvoorzieningen	23	5	4
Overige voorzieningen	24	1	3
Afgeleide financiële instrumenten	18	19	-
Rentedragende schulden	25	280	531
Leaseverplichtingen	15	12	14
Acute belastingverplichtingen	28	14	12
Handelscrediteuren en overige schulden	27	308	308
Totaal kortlopende verplichtingen		**639**	**872**
TOTAAL PASSIVA		**8.520**	**8.182**

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT

x € 1 miljoen	Toelichting	2022	2021
Resultaat na belastingen		**44**	**21**
Aanpassingen voor:			
· Financiële baten en lasten in het resultaat	11	30	93
· Belastingen ten laste van het resultaat	12	15	11
· Resultaat deelnemingen en joint ventures		-3	-1
· Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties (im)materiële en gebruiksrecht vaste activa	10	346	360
· Resultaat bij verkoop materiële en immateriële vaste activa		-7	-
· Mutatie werkkapitaal	35	-60	-
· Amortisatie bijdrage aansluitkosten	26	-22	-22
· Afgeleide financiële instrumenten	32	7	6
· Mutatie voorzieningen en overige		-13	-10
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		**337**	**458**
Ontvangen dividend van geassocieerde deelnemingen en joint ventures		-	4
Betaalde rente		-38	-87
Betaalde rente leases		-1	-1
Ontvangen rente		4	1
Betaalde vennootschapsbelasting		-17	1
Kasstroom uit operationele activiteiten		**285**	**376**
Verstrekte leningen		-7	-10
Aflossing verstrekte leningen		7	12
Desinvesteringen financiële vaste activa		9	-
Investeringen materiële vaste activa		-703	-679
Desinvesteringen materiële vaste activa		8	-
Investeringen immateriële vaste activa		-3	-2
Ontvangen bijdrage aansluitkosten	26	107	112
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		**-582**	**-567**

x € 1 miljoen	Toelichting	2022	2021
Dividendbetalingen		-1	-21
Dividendbetalingen preferente aandelen		-3	-
Uitgifte preferente aandelen		-	200
Aflossen bestaande achtergestelde eeuwigdurende obligatielening		-	-511
Uitgifte achtergestelde eeuwigdurende obligatielening		-	500
Betaling leaseverplichtingen		-14	-17
Vergoeding en kosten achtergestelde eeuwigdurende obligatielening	22	-7	-7
Kosten uitgifte cumulatief preferente aandelen en achtergestelde eeuwigdurende obligatieleningen		-	-5
Aflossing langlopende rentedragende schulden	25	-533	-195
Aflossing kortlopende rentedragende schulden	25	-770	-2.800
Opgenomen langlopende rentedragende schulden	25	495	497
Opgenomen kortlopende rentedragende schulden	25	1.050	2.600
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		**217**	**241**
Mutatie liquide middelen		**-80**	**50**
Saldo liquide middelen per 1 januari		133	83
Saldo liquide middelen per 31 december		**53**	**133**

GECONSOLIDEERD MUTATIEOVERZICHT GROEPSVERMOGEN

	Eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouders Stedin Holding N.V.											
x € 1 miljoen	Gestort en opgevraagd kapitaal	Agio-reserve	Herwaar-derings-reserve	Wettelijke reserve	Reserve kasstroom afdekkingen	Hedge kosten reserve	Inge-houden resultaten	Onverdeeld resultaat	Totaal	Achtergestelde eeuwigdurende obligatielening	Minder-heids-belangen	Totaal groeps-vermogen
Per 1 januari 2021	**497**	**-**	**662**	**4**	**-78**	**-**	**1.275**	**30**	**2.390**	**501**	**-**	**2.891**
Totaal niet-gerealiseerde resultaten na belasting	-	-	128	-	25	-	41	-	**194**	-	-	**194**
Resultaat na belastingen 2021	-	-	-	-	-	-	-	4	**4**	17	-	**21**
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	**-**	**-**	**128**	**-**	**25**	**-**	**41**	**4**	**198**	**17**	**-**	**215**
Transacties met aandeelhouders												
Dividend met betrekking tot 2020	-	-	-	-	-	-	-	-21	**-21**	-	-	**-21**
Uitgifte preferente aandelen	42	158	-	-	-	-	-	-	**200**	-	-	**200**
Aantrekken nieuwe achtergestelde eeuwigdurende obligatielening	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**	500	-	**500**
Aflossen bestaande achtergestelde eeuwigdurende obligatielening	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**	-511	-	**-511**
Vergoeding achtergestelde eeuwigdurende obligatielening	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**	-7	-	**-7**
Disagio en kosten	-	-	-	-	-	-	-5	-	**-5**	-	-	**-5**
Belastingen vergoeding achtergestelde eeuwigdurende obligatielening	-	-	-	-	-	-	1	-	**1**	6	-	**7**
Totaal transacties met aandeelhouders	**42**	**158**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-4**	**-21**	**175**	**-12**	**-**	**163**
Overige												
Winstbestemming 2020	-	-	-	-	-	-	9	-9	**-**	-	-	**-**
Herclassificatie	-	-	-	-1	-	-	2	-	**1**	-	-	**1**
Totaal overige	**-**	**-**	**-**	**-1**	**-**	**-**	**11**	**-9**	**1**	**-**	**-**	**1**
Per 31 december 2021	**539**	**158**	**790**	**3**	**-53**	**-**	**1.323**	**4**	**2.764**	**506**	-	**3.270**

	Eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouders Stedin Holding N.V.											
x € 1 miljoen	Gestort en opgevraagd kapitaal	Agio-reserve	Herwaar-derings-reserve	Wettelijke reserve	Reserve kasstroom afdekkingen	Hedge kosten reserve	Inge-houden resultaten	Onverdeeld resultaat	Totaal	Achtergestelde eeuwigdurende obligatielening	Minder-heids-belangen	Totaal groeps-vermogen
Per 1 januari 2022	**539**	**158**	**790**	**3**	**-53**	**-**	**1.323**	**4**	**2.764**	**506**	**-**	**3.270**
Totaal niet-gerealiseerde resultaten	-	-	-	-	39	-1	-	-	**38**	-	-	**38**
Resultaat na belastingen 2022	-	-	-	-	-	-	-	38	**38**	6	-	**44**
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	**-**	**-**	**-**	**-**	**39**	**-1**	**-**	**38**	**76**	**6**	**-**	**82**
Transacties met aandeelhouders												
Dividend met betrekking tot 2021	-	-	-	-	-	-	-	-1	**-1**	-	-	**-1**
Cumulatief preferent dividend	-	-	-	-	-	-	-	-3	**-3**	-	-	**-3**
Vergoeding achtergestelde eeuwigdurende obligatielening	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**	-8	-	**-8**
Belastingen vergoeding achtergestelde eeuwigdurende obligatielening	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**	2	-	**2**
Totaal transacties met aandeelhouders	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-4**	**-4**	**-6**	**-**	**-10**
Overige												
Winstbestemming 2021	-	-	-	-	-	-	1	-1	**-**	-	-	**-**
Vrijval herwaarderingsreserve als gevolg van afschrijvingen netwerken gereguleerd	-	-	-37	-	-	-	37	-	**-**	-	-	**-**
Herclassificatie	-	-	-	6	-	-	-7	1	**-**	-	-	**-**
Totaal overige	**-**	**-**	**-37**	**6**	**-**	**-**	**31**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Per 31 december 2022	**539**	**158**	**753**	**9**	**-14**	**-1**	**1.354**	**38**	**2.836**	**506**	-	**3.342**

Zie toelichting 22 Groepsvermogen voor nadere informatie over het groepsvermogen.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

1 Grondslagen voor financiële verslaggeving

1.1 Algemene informatie

Stedin Holding N.V. (hierna Stedin Groep) is een naamloze vennootschap naar Nederlands recht, statutair gevestigd te Blaak 8, 3011 TA Rotterdam, Nederland, houdstermaatschappij van dochterondernemingen en geregistreerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24306393.

De belangrijkste activiteit van Stedin Groep is het realiseren van een veilige, betrouwbare en betaalbare energievoorziening. Dit doet de netbeheerder van Stedin Groep, Stedin Netbeheer, enerzijds door het aanleggen, beheren en toekomstbestendig maken van de elektriciteits- en gasnetten en anderzijds door het faciliteren van de energiemarkt. Stedin is actief in de provincies Zuid-Holland, Utrecht en in delen van de regio's Noordoost-Friesland, Kennemerland en Zeeland. Dochteronderneming DNWG Infra verleent diensten met betrekking tot energie infrastructuur aan zakelijke klanten. Utility Connect is een joint operation met Alliander op het gebied van datacommunicatie voor de slimme meter. TensZ is een joint venture tussen Stedin Netbeheer en TenneT op het gebied van onderhoud, service en aanleggen van elektriciteitsnetten met een hoogspanningsniveau.

Stedin Netbeheer opereert naast vijf andere Nederlandse regionale netbeheerders in een gereguleerde markt. Iedere regionale netbeheerder is een monopolist binnen haar verzorgingsgebied. Regulering houdt in dat de taken die de netbeheerder uitvoert bij wet bepaald zijn en de tarieven bepaald worden door de Autoriteit Consument en Markt (ACM). Het reguleringsmodel stimuleert netbeheerders door middel van een maatstafmodel zo goed (efficiënt en kwalitatief) mogelijk te presteren.

Voor meer informatie over de samenstelling van de Groep wordt verwezen naar toelichting 3 Operationele segmenten en 36 Overzicht dochterondernemingen.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld door de raad van bestuur van Stedin Groep.

Vaststelling jaarrekening voorgaand boekjaar

De jaarrekening 2021 is ondertekend door zowel de raad van bestuur als de raad van commissarissen van de vennootschap in de vergadering van 17 februari 2022 en is op 22 april 2022 vastgesteld door de Algemene vergadering van Aandeelhouders.

Tenzij anders vermeld, zijn alle in dit jaarverslag opgenomen bedragen in miljoenen euro. Het historische kostenprincipe wordt gehanteerd. In afwijking hiervan geldt dat bepaalde activa en verplichtingen, waaronder een deel van de materiële vaste activa en derivaten, tegen reële waarde worden gewaardeerd. Tenzij anders vermeld, zijn deze waarderingsgrondslagen consistent toegepast voor alle boekjaren die in deze jaarrekening zijn opgenomen. De in de jaarrekening gehanteerde grondslagen van waarderingen en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de vennootschap.

1.2 Belangrijke gebeurtenissen in 2022

Er hebben zich in 2022 geen gebeurtenissen voorgedaan die een significante onzekerheid zijn voor het vermogen en resultaat per einde boekjaar 31 december 2022. Zie voor meer details ons jaarverslag.

Samen Sterker

Vanaf de overname van de DNWG Groep door Stedin in 2017 is gewerkt naar een samensmelting van de verschillende entiteiten binnen de groep. Gedurende 2021 hebben binnen de Groep verschillende verhangingen van entiteiten plaats gevonden. Ook de aandelen van Enduris zijn in 2021 verhangen naar Stedin Netbeheer. Per 1 januari 2022 is Enduris gefuseerd met Stedin Netbeheer en is dit de enige netbeheerder binnen Stedin Groep. Ook de andere entiteiten met overlappende activiteiten binnen de Groep (DNWG Staff met Stedin Groep Personeels B.V. en TensZ met TeslaN) zijn per 1 januari 2022 gefuseerd.

Financiering

In mei 2022 heeft Stedin Groep de derde groene obligatie uitgegeven van € 500 miljoen. Dit kapitaal wordt geïnvesteerd in de uitbreiding en verzwaring van het elektriciteitsnet om de energietransitie mogelijk te maken en tevens gebruikt voor de aflossing van een € 300 miljoen obligatie uitgegeven in 2017. De lening van € 500 miljoen heeft een looptijd van 8 jaar, een uitgifteprijs van 99,318% en een couponrente van 2,375% (effectieve rente van 2,47%).

In september 2022 heeft het kabinet bekend gemaakt een bedrag € 500 miljoen te reserveren voor het versterken van het eigen vermogen van Stedin Groep. De timing van deze versterking wordt nog verder uitgewerkt.

Netverliezen 2022
De netverlieskosten lieten in 2022 een forse stijging zien van € 110 miljoen ten opzichte van 2021. De lagere gasproductie in Nederland leidde tot grotere import en daarmee een grotere afhankelijkheid van de internationale gasmarkt. In combinatie met de lagere gasvoorraden binnen Europa, de sterke afhankelijkheid van de elektriciteitsprijzen en het deels op korte termijn inkopen van gas en elektriciteit door Stedin resulteerde dit in een sterke stijging in de gasprijzen en daarmee hogere netverlieskosten. Mede als gevolg van de sterk gestegen energieprijzen heeft Stedin besloten tot een andere inkoopstrategie, waarbij energie op een langere termijn ingekocht wordt dan dat Stedin voorheen deed. Het gevolg hiervan is dat de kosten voor Stedin minder beïnvloed worden door korte termijn schommelingen in de energieprijs, wat de financiële voorspelbaarheid ten goede komt. Naast deze wijziging van inkoopstrategie is er ook aandacht voor maatregelen die Stedin kan nemen om het netverliesvolume te minimaliseren. Hierbij worden, met verschillende afdelingen binnen Stedin, actief procesoptimalisaties doorgevoerd.

1.3 International Financial Reporting Standards (IFRS)
De geconsolideerde jaarrekening van Stedin Groep is opgesteld in overeenstemming met de per 31 december 2022 geldende IFRS zoals goedgekeurd door de Europese Unie (EU), en de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. IFRS omvat zowel de IFRS-standaarden als de International Accounting Standards van de International Accounting Standards Board (IASB) en de interpretaties van IFRS- en IAS-standaarden van respectievelijk de IFRS Interpretations Committee (IFRIC) en het Standing Interpretations Committee (SIC). Waar noodzakelijk zijn waarderingsgrondslagen van joint operations en deelnemingen in overeenstemming gebracht met die van Stedin Holding N.V. De geconsolideerde jaarrekening is met toepassing van het continuïteits- en het toerekeningsbeginsel opgesteld.

Nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden en interpretaties die op het huidige boekjaar betrekking hebben
De volgende wijzigingen in bestaande IFRS-standaarden zijn door de EU goedgekeurd met ingang van het boekjaar 2022:

- Wijzigingen in IAS 16 – Materiële vaste activa - inkomsten voor het beoogde gebruik
- Wijzigingen in IAS 37 – Verlieslatende contracten - kosten voor het nakomen van een contract
- Jaarlijkse verbeteringen aan de IFRS Standaarden 2018–2020 (IFRS 1, IFRS 9, IFRS 16 en IAS 41)
- Wijzigingen in IFRS 3 – Verwijzing naar het Conceptual Framework
- Wijzigingen in IFRS 16 – Huurverlichting leases door Covid-19

Deze wijzigingen hebben geen materiële impact op de 2022 jaarrekening van Stedin.

Nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden en interpretaties die op latere boekjaren betrekking hebben
De volgende IFRS-standaarden die door de EU zijn goedgekeurd maar nog niet verplicht van toepassing zijn in 2022 kunnen, waar relevant worden toegepast in de toekomstige jaren:

- Wijzigingen in IAS 1 – Classificatie van verplichtingen als kortlopend of langlopend
- Wijzigingen in IAS 8 – Definitie van schattingen
- Wijzigingen in IAS 12 – Belastingen
- Wijzigingen in IFRS Practice Statement 2 – Materialiteit beoordelen
- Wijzigingen in IFRS 16 – Sale en lease back transacties bij leases
- IFRS 17 (incl wijzigingen) – Verzekeringscontracten

Deze wijzigingen in bestaande standaarden en de nieuwe IFRS standaard hebben geen materiele impact op de 2022 jaarrekening van Stedin.

2 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

2.1 Grondslagen voor consolidatie
De geconsolideerde jaarrekening omvat Stedin Holding N.V., haar dochterondernemingen en het proportionele deel van haar joint operations, alsmede niet-geconsolideerde joint ventures, deelnemingen en overige kapitaalbelangen.

Een overzicht van de in de consolidatie opgenomen entiteiten is opgenomen in 36 Overzicht dochter-ondernemingen in de toelichting bij deze jaarrekening.

Dochterondernemingen
Een dochteronderneming is een onderneming waarover Stedin Groep beslissende zeggenschap uitoefent. Dit houdt in dat de vennootschap direct dan wel indirect de financiële en operationele bedrijfsvoering van die onderneming beheerst met als doel economische voordelen te verkrijgen uit de activiteiten van die onderneming. Zeggenschap is gebaseerd op de bestaande en potentiële stemrechten, die uitoefenbaar of converteerbaar zijn, en daarnaast op het bestaan van andere overeenkomsten die Stedin Groep in staat stellen het operationele en financiële beleid te bepalen.

Volgens de integrale consolidatiemethode worden in de geconsolideerde jaarrekening de activa, passiva, baten en lasten van dochterondernemingen voor 100% opgenomen. De resultaten van de dochterondernemingen die zijn verworven gedurende het boekjaar worden meegenomen vanaf de datum waarop beslissende

zeggenschap is verkregen. Dochterondernemingen worden gedeconsolideerd vanaf het moment waarop geen beslissende zeggenschap meer wordt uitgeoefend. Onderlinge verhoudingen, transacties en resultaten op dergelijke transacties tussen dochterondernemingen worden geëlimineerd. Ongerealiseerde verliezen worden eveneens geëlimineerd, tenzij de betreffende transactie aanleiding geeft tot het verantwoorden van een bijzonder waardeverminderingsverlies. De waarderingsgrondslagen van dochterondernemingen zijn indien nodig aangepast om een consistente toepassing van waarderingsgrondslagen binnen Stedin Groep te waarborgen. Verliezen op deelnemingen worden verwerkt tot het bedrag van de netto-investering in de deelneming, waarbij naast de boekwaarde ook de eventuele verwachte kredietverliezen op verstrekte leningen en garanties aan de deelneming zijn begrepen.

Minderheidsbelangen (aandeel derden) bestaan uit de kapitaalbelangen toebehorende aan de minderheidsaandeelhouders en zijn gewaardeerd op basis van de reële waarde van de activa en verplichtingen die identificeerbaar waren bij de overname van een dochteronderneming en het minderheidsbelang in de veranderingen van het eigen vermogen die daarna hebben plaatsgevonden. Minderheidsbelangen van derden in het eigen vermogen en het resultaat van dochterondernemingen worden afzonderlijk gepresenteerd.

Joint arrangements
Joint operations en joint ventures zijn ondernemingen voor samenwerkingsverbanden, waarvoor contractueel met een of meerdere partijen is overeengekomen, dat zij gezamenlijke beslissende zeggenschap hebben over die onderneming. Hierbij wordt onder een joint operation (‘gezamenlijke bedrijfsactiviteit’) verstaan een gezamenlijke overeenkomst waarbij de partijen die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben, recht hebben op de activa en aansprakelijk zijn voor de verplichtingen die verband houden met de overeenkomst. Een joint venture is een gezamenlijke overeenkomst waarbij de partijen die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben, rechten op de nettoactiva van de overeenkomst hebben.

Alleen het aandeel van Stedin Groep in activa, verplichtingen, baten en lasten in joint operations worden geconsolideerd op basis van de waarderingsgrondslagen van Stedin Groep. Joint ventures worden op basis van de 'equity method' opgenomen volgens de waarderingsgrondslagen van Stedin Groep. Belangen in joint operations en joint ventures worden opgenomen vanaf de datum dat gezamenlijke zeggenschap is verkregen tot het moment dat die gezamenlijke zeggenschap niet meer bestaat.

Deelnemingen
Een deelneming is een onderneming waarop invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het financiële en operationele beleid, maar waarbij geen beslissende zeggenschap aanwezig is. Over het algemeen betreft dit een aandeel van 20% tot 50% van de stemrechten in de deelneming.

Het aandeel in deelnemingen wordt in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen volgens de vermogens-mutatiemethode. Hierbij vindt eerste opname plaats tegen historische kostprijs waarbij de boekwaarde wordt aangepast met het aandeel in het resultaat. Ontvangen dividenden worden op de boekwaarde in mindering gebracht. Deelnemingen worden opgenomen vanaf het moment dat invloed van betekenis is verworven tot het moment dat die invloed niet meer bestaat. Resultaten van transacties met deelnemingen worden geëlimineerd naar rato van het kapitaalbelang in de deelneming.

Verliezen op deelnemingen worden verwerkt tot het bedrag van de netto-investering in de deelneming, waarbij naast de boekwaarde ook de eventuele verwachte kredietverliezen op verstrekte leningen en garanties aan de deelneming zijn begrepen.

2.2 Grondslagen voor waardering

2.2.1 Algemeen
Hierna worden de belangrijkste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling samengevat die zijn gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2022 van Stedin Groep. De waarderingsgrondslagen in deze jaarrekening zijn consistent met de waarderingsgrondslagen toegepast in de jaarrekening 2021.

2.2.2 Bijzondere waardevermindering van activa
Van een bijzondere waardevermindering is sprake indien de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde. De realiseerbare waarde van een actief is gelijk aan de hoogste van de verkoopprijs minus verkoopkosten of de bedrijfswaarde. De bedrijfswaarde van een actief wordt bepaald op basis van de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen. Deze contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet vóór belastingen waarin de tijdswaarde van geld en de specifieke risico’s van het actief tot uitdrukking komen. Voor activa die niet zelfstandig kasstromen genereren en afhankelijk zijn van de kasstromen van andere activa of groepen van activa, wordt de realiseerbare waarde bepaald voor de kasstroomgenererende eenheid waarvan de betreffende activa deel uitmaken.

Een kasstroomgenererende eenheid is de kleinst identificeerbare groep activa die zelfstandig kasstromen genereert die grotendeels onafhankelijk zijn van de kasstromen uit andere activa of groepen van activa. Kasstroomgenererende eenheden worden onderscheiden op basis van de economische samenhang tussen activa en het genereren van externe kasstromen en niet op basis van afzonderlijke juridische entiteiten.

Goodwill wordt bij eerste vaststelling toegewezen aan een of meerdere kasstroomgenererende eenheden, in overeenstemming met de wijze waarop intern de goodwill door het management wordt beoordeeld.

Jaarlijks wordt de waarde van de goodwill getoetst aan de hand van de toekomstige verwachte kasstromen (zogenaamde impairmenttest).

Voor activa anders dan goodwill, wordt jaarlijks beoordeeld of er gebeurtenissen of veranderingen zijn die kunnen wijzen op een bijzondere waardevermindering. Als een dergelijke aanwijzing bestaat, wordt de realiseerbare waarde bepaald voor het betreffende actief of de kasstroomgenererende eenheid.

Als de boekwaarde van aan kasstroomgenererende eenheden toegewezen activa hoger is dan de realiseerbare waarde wordt de boekwaarde tot de realiseerbare waarde teruggebracht. Deze bijzondere waardevermindering wordt ten laste van het resultaat verantwoord. Een bijzondere waardevermindering van een kasstroomgenererende eenheid wordt eerst in mindering gebracht op de goodwill die aan de desbetreffende eenheid (of groepen van eenheden) is toegewezen en vervolgens naar rato in mindering gebracht op de boekwaarde van de overige activa van de betreffende eenheid (of groepen van eenheden).

Een eerder verantwoorde bijzondere waardevermindering kan worden teruggenomen ten gunste van het resultaat als de oorzaak van vermindering die daarvoor bestond niet langer bestaat of is veranderd.
Een bijzondere waardevermindering wordt slechts teruggenomen tot het bedrag van de oorspronkelijke boekwaarde, verminderd met reguliere afschrijvingen. Bijzondere waardeverminderingen op goodwill worden niet teruggenomen.

2.2.3 Vreemde valuta

De jaarrekeningposten van Stedin worden geadministreerd in de valuta van de economische omgeving waarin Stedin Groep opereert. De euro (€) is de functionele valuta van Stedin Groep en is eveneens de valuta waarin de jaarrekening wordt gepresenteerd.

Transacties in vreemde valuta worden omgerekend naar de functionele valuta (€) tegen de wisselkoers op de datum waarop deze transacties plaatsvinden. In vreemde valuta luidende monetaire activa en verplichtingen op balansdatum worden omgerekend in euro tegen de wisselkoers op balansdatum. Valutakoersverschillen die optreden bij transacties in vreemde valuta of omrekening van balansposten, worden verwerkt in het resultaat, behalve als deze valutarisico's zijn gedekt door afgeleide financiële instrumenten waarvoor hedge accounting wordt toegepast.

2.2.4 Saldering

Vorderingen en verplichtingen worden per tegenpartij gesaldeerd indien sprake is van een contractueel recht tot salderen en tevens sprake is van intentie tot het gesaldeerd afwikkelen. Indien de intentie of daadwerkelijke gesaldeerde afwikkeling ontbreekt, wordt per contract bepaald of sprake is van een actief of een verplichting.

2.2.5 Segmentatie

Bedrijfssegmenten worden onderscheiden in overeenstemming met de bestuurlijke en interne rapportagestructuur van Stedin Groep. De resultaten van de bedrijfssegmenten worden regelmatig beoordeeld door de raad van bestuur teneinde beslissingen te nemen over de aan het segment toe te kennen middelen en om financiële prestaties van het segment te evalueren.

De verrekenprijzen die aan interne opbrengsten en kosten ten grondslag liggen zijn gebaseerd op marktconforme prijzen en voorwaarden. De waarderingsgrondslagen van Stedin Groep worden ook voor de segmentrapportage gehanteerd. In het resultaat per segment zijn niet opgenomen de financiële baten en lasten, het aandeel in het resultaat van deelnemingen en joint ventures en de belastinglast.

2.2.6 Opbrengsten

Netto-omzet

Stedin Groep verantwoordt opbrengsten wanneer zij de prestatieverplichting vervult door goederen of diensten over te dragen aan de klant. Het moment van overdracht is:

- over een periode; of
- op een moment in de tijd.

Inherent aan de diensten van Stedin Groep, is dat deze worden overgedragen aan de afnemer gedurende de periode waarin deze worden verleend. De diensten van de groep zijn te onderscheiden naar gereguleerde diensten en niet-gereguleerde diensten.

Opbrengsten van gereguleerde diensten

De tarieven van de gereguleerde diensten van Stedin Groep vallen onder het reguleringskader van de Nederlandse toezichthouder van energiedienstverlening, de Autoriteit Consument en Markt (ACM). Voor de niet-gereguleerde diensten valt Stedin Groep niet onder een toezichthouder voor de prijsbepaling van de dienstverlening.

Transportdiensten energie

De transportdiensten energie zijn transport-, aansluit- en meetdiensten elektriciteit en transport-, aansluit- en meetdiensten gas. Stedin Groep transporteert elektriciteit en gas via haar netwerken naar de aansluiting van de klant. De transportdiensten worden gedurende de leveringsperiode verantwoord. De opbrengsten van transportdiensten bestaan uit een vaste periodieke vergoeding voor het gebruik en de beschikbaarheid van de netwerken en een vergoeding per getransporteerd volume. Deze diensten betreffen prestatieverplichtingen die over een periode worden vervuld. De opbrengsten voor het gebruik en de beschikbaarheid van de netwerken

worden lineair aan de leveringsperiode toegerekend. Lineaire toerekening representeert de beschikbaarheid van de transportfaciliteit van het netwerk in het gehele verslagjaar. De volume afhankelijke vergoeding wordt verantwoord in de winst- en verliesrekening in de periode waarin de transportdienst is verleend. Bedragen die via nacalculatie in tarieven van volgende jaren worden verrekend, worden als omzet verwerkt in het jaar dat het tarief daadwerkelijk wordt gerealiseerd op basis van de verrichte dienstverlening in dat jaar.

Bijdrage aansluitkosten en reconstructies

Om transportdiensten van elektriciteit en gas mogelijk te maken zal Stedin Groep voor nieuwe leveringspunten een aansluiting op het netwerk realiseren. De afnemer betaalt een bijdrage in de aansluitkosten voor deze nieuwe aansluiting. De aansluiting is onlosmakelijk verbonden met de transportdiensten en vormt een geïntegreerd onderdeel van de vergoeding voor transportdiensten. De opbrengsten uit hoofde van de bijdrage aansluitkosten worden daarom conform de afschrijvingsmethodiek over de verwachte leveringsduur van het betreffende aansluitpunt verantwoord (voor verdere duiding van de afschrijvingsmethodiek, zie 2.2.10). Stedin Groep ontvangt ook bijdragen voor uitgevoerde reconstructiewerkzaamheden aan het netwerk. Deze worden, analoog aan de bijdrage aansluitkosten, lineair over de verwachte leveringsduur van het netwerk verantwoord. De vooruitontvangen bijdragen aansluitkosten en reconstructies zijn contractverplichtingen en worden in balans verantwoord onder de 'Vooruitontvangen opbrengsten'.

Verkoopprijzen

De verkoopprijzen van de gereguleerde diensten zijn gebaseerd op de tarieven zoals de ACM deze heeft bepaald voor het transport van energie. De tarieven voor de bijdragen aansluitkosten zijn tevens bepaald door de ACM. Aanpassingen in verkoopprijzen van gereguleerde diensten kunnen voornamelijk ontstaan als gevolg van storingen in het netwerk waarvoor afnemers wettelijk gecompenseerd dienen te worden. Deze aanpassingen in verkoopprijzen worden ten laste van de variabele opbrengsten gepresenteerd. Variabele opbrengsten worden alleen verantwoord voorzover er een hoge mate van zekerheid bestaat dat deze opbrengsten niet zullen worden teruggedraaid.

Overige baten, opbrengsten van niet-gereguleerde diensten

De niet-gereguleerde diensten van Stedin Groep betreffen de gegevensverwerking van energiemeters, het beheer, onderhoud en verhuur van energiemeters, storing-, beheer- en onderhouds- en verhuurdiensten voor transformatoren en diensten op het gebied van hoogspanningsprojecten. Stedin Groep past voor deze activiteiten de portfolio benadering toe waarbij de opbrengsten worden verantwoord naar de voortgang van de verrichte prestaties. De opbrengsten van de overige diensten worden voornamelijk toegerekend op basis van het percentage van de voortgang van het project ('percentage-of-completion') gebaseerd op de cumulatieve kosten van het project op balansdatum ten opzichte van de totale verwachte projectkosten. Verkoopprijzen van niet-gereguleerde diensten zijn marktconform zoals vastgelegd in de betreffende overeenkomst tussen Stedin Groep en de afnemer.

Stedin Groep verkoopt (incidenteel) transformatoren aan derden. Deze activa zijn bij Stedin Groep verantwoord onder de materiële vaste activa. De netto opbrengstwaarde, zijnde verkoopprijs minus eventuele afschrijving van de boekwaarde, uit zo een verkoop wordt meegenomen als bedrijfsopbrengsten in de overige baten van Stedin Groep op het moment dat de klant controle heeft verkregen over de betreffende transformator.

Contractactiva en –verplichtingen

Contractactiva betreffen de niet afdwingbare vorderingen uit hoofde van - en uitgaven voor contracten met afnemers. Voor Stedin Groep zijn dit de nog te factureren bedragen. Stedin Groep presenteert contractactiva onder de 'Handelsdebiteuren en overige vorderingen'. Voor de balanspost nog te factureren bedragen wordt op dezelfde wijze als voor de handelsdebiteuren een voorziening voor oninbare vorderingen opgenomen. Contractverplichtingen worden gepresenteerd als 'Vooruitontvangen opbrengsten' en als onderdeel van de 'Handelscrediteuren en overige schulden'.

2.2.7 Inkoopkosten en kosten van uitbesteed werk

De inkoopkosten voor de compensatie van technische en administratieve netverliezen, worden in dezelfde periode verantwoord als de periode waarin de opbrengst van de verkoop wordt gerealiseerd. Daarnaast zijn in deze post de kosten van materialen en diensten van derden opgenomen.

2.2.8 Financiële baten en lasten

De financiële baten omvatten de rentebaten van de financiële activa, waaronder verstrekte leningen en liquide middelen. Deze rentebaten worden berekend op basis van de effectieve interestmethode.
De financiële lasten bestaan met name uit rentelasten op de rentedragende verplichtingen, berekend volgens de effectieve interestmethode. De rentedragende verplichtingen bestaan uit opgenomen leningen en schulden, met uitzondering van de achtergestelde eeuwigdurende obligatielening. De interestlasten van de achtergestelde eeuwigdurende obligatielening zijn hier niet opgenomen. Deze worden rechtstreeks in het groepsvermogen verantwoord. Daarnaast zijn onder de financiële lasten de overige financieringskosten opgenomen.

Winsten en verliezen op financiële afdekkingsinstrumenten worden, voor zover deze in de winst- en verliesrekening verantwoord worden, tevens onder de financiële baten en lasten verwerkt. Dividendopbrengsten van overige kapitaalbelangen worden verantwoord zodra deze opeisbaar zijn.

2.2.9 Belastingen op het resultaat

Belastingen op het resultaat omvatten de acute belastingen en de mutaties in de uitgestelde belastingen. Deze bedragen worden ten laste van het resultaat gebracht, tenzij het posten betreft die rechtstreeks in het groepsvermogen worden opgenomen. De acute belastingen betreffen de bedragen die verschuldigd en verrekenbaar zijn over het fiscale resultaat van het verslagjaar. Deze zijn berekend op basis van de geldende belastingwetgeving en -tarieven.

Belastingen op het resultaat omvatten alle belastingen die zijn gebaseerd op fiscale winsten en verliezen, inclusief belastingen die door dochterondernemingen en deelnemingen zijn verschuldigd op uitkeringen aan Stedin Holding N.V. Additionele belastingen op het resultaat voor dividenduitkeringen worden gelijktijdig verwerkt met de verplichting om het betreffende dividend uit te keren.

2.2.10 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden onderverdeeld in de onderstaande categorieën:

- Grond en bedrijfsgebouwen
- Machines en installaties
- Netwerken gereguleerd
- Overige bedrijfsmiddelen
- Activa in aanbouw

Netwerken gereguleerd

De netwerken en netwerkgerelateerde activa van Stedin Groep in het gereguleerde domein (netwerken gereguleerd) worden gewaardeerd tegen geherwaardeerde waarde. De geherwaardeerde waarde is de reële waarde op herwaarderingsdatum verminderd met cumulatieve afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen.

De reële waarde van deze netwerkactiva wordt periodiek vastgesteld per aanvang van een nieuwe reguleringsperiode. Indien er tussentijds indicaties zijn dat de reële waarde significant afwijkt van de boekwaarde, zal een aanpassing van de herwaardering plaatsvinden. Een toename van de boekwaarde als gevolg van een herwaardering van netwerken en netwerkgerelateerde activa in het gereguleerde domein, wordt rechtstreeks in het groepsvermogen verwerkt via de herwaarderingsreserve. Een afname van de boekwaarde wordt eerst rechtstreeks ten laste van de herwaarderingsreserve in het groepsvermogen gebracht, voor zover de omvang van de herwaarderingsreserve toereikend is. Indien de afname groter is dan de herwaarderingsreserve wordt het meerdere ten laste van het geconsolideerd resultaat verwerkt.

De eerste waardering van netwerken en netwerkgerelateerde activa is tegen kostprijs, tot het moment van de eerste herwaardering. Periodiek wordt het verschil tussen de afschrijving op basis van de geherwaardeerde boekwaarde en de afschrijving op basis van de oorspronkelijke kostprijs, onder aftrek van uitgestelde belastingen, overgeboekt van de herwaarderingsreserve naar de reserve ingehouden resultaten.

Onder netwerkgerelateerde activa valt ook het meetdomein, waar de meters onder vallen. Het meetdomein valt buiten de maatstafregulering van de ACM. Derhalve wordt de reële waarde van deze netwerkactiva jaarlijks vastgesteld. De verwerking wordt conform de netwerken en netwerkgerelateerde activa van Stedin Groep in het gereguleerde domein verwerkt, zoals hierboven beschreven.

Zie toelichting 2.2.26 Reële waarde voor een nadere beschrijving van reële waarde.

Grond en bedrijfsgebouwen, machines en installaties, overige bedrijfsmiddelen en activa in aanbouw

De overige materiële vaste activa worden opgenomen tegen verkrijgingsprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingsverliezen. De verkrijgingsprijs is de initiële aankoopprijs vermeerderd met alle rechtstreeks toerekenbare kosten. De verkrijgingsprijs van activa die in eigen beheer worden vervaardigd bestaat uit de kosten van materiaal en diensten, kosten van directe manuren en een passend gedeelte van direct toerekenbare overheadkosten.

Financieringskosten

Financieringskosten welke direct toerekenbaar zijn aan de verwerving, bouw of productie van een in aanmerking komend actief, worden conform IAS 23 in de verkrijgingsprijs opgenomen. Als een actief uit meerdere componenten met onderscheidende gebruiksduren bestaat, worden deze componenten afzonderlijk verantwoord.

Latere uitgaven

Latere uitgaven worden alleen aan de boekwaarde van een actief toegevoegd indien en voor zover daardoor de toestand van het actief is verbeterd ten opzichte van zijn oorspronkelijk geraamde prestatienorm. Revisie, reparatie en onderhoud worden als last genomen in de periode dat de betreffende kosten ontstaan. Als een actief uit meerdere componenten met onderscheiden gebruiksduren bestaat, worden deze componenten afzonderlijk verantwoord. De kosten voor de vervanging van de componenten van materiële vaste activa die worden vervangen om het actief op de beoogde wijze te kunnen laten presteren worden geactiveerd onder gelijktijdige verwijdering van de boekwaarde van de vervangen componenten.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden ten laste van het geconsolideerd resultaat gebracht volgens de lineaire methode op basis van de geschatte gebruiksduur, rekening houdend met de geschatte restwaarde. Specifiek voor gasactiva (niet zijnde klantmeters) past de onderneming een degressieve methodiek toe, rekening houdend met een versnellingsfactor (1,2) op basis van geschat toekomstig verbruik, gebruiksduur en restwaarde. Het verbruik, gebruiksduur en restwaarde worden jaarlijks beoordeeld, eventuele aanpassingen worden prospectief verwerkt. Op grond, terreinen en activa in aanbouw wordt niet afgeschreven.

Categorie	Gebruiksduur in jaren
Bedrijfsgebouwen	25 - 50
Machines en installaties	10 - 50
Netwerken gereguleerd	10 - 55
Overige bedrijfsmiddelen	3 - 25

Schattingswijziging afschrijvingsmethode en levensduur

Met ingang van 1 januari 2022 is voor de gasactiva (niet zijnde klantmeters) de degressieve afschrijvingsmethode gehanteerd volgens de Variable Declining Balance methode. Daarbij is een versnellingsfactor van 1,2 gehanteerd. De belangrijkste reden voor deze wijziging is een verwacht afnemend verbruik van de gasactiva door toepassing van alternatieve energiebronnen. Er is gekozen voor de degressieve afschrijvingsmethode, aangezien deze methode beter past bij de verwachte toekomstige afname van het verbruik van het gasnet als gevolg van de energietransitie. De versnellingsfactor van 1,2 is gebaseerd op het verwachte tempo waarin het verbruik van het gasnet zal afnemen.

Ondanks een verwachte afname in het verbruik van het gasnet, zal de hoofdinfrastructuur van het gasnet grotendeels operationeel blijven. Daarnaast verwachten we voor het gasnet een blijvende relevantie voor het transport van natuurlijk gas en duurzame alternatieven zoals groen gas en waterstof. Daarom is een eventuele verkorting van de gebruiksduur van de gasnetten niet van toepassing.

Vanaf 1 januari 2022 is het amortisatiepatroon van de bijdrage aansluitkosten voor de gasactiva eveneens aangepast naar de Variable Declining Balance methode. Zo volgen de netto afschrijvingslasten (bruto afschrijvingen verminderd met de amortisatie van de bijdrage aansluitkosten) van de gasactiva een degressief patroon, in lijn met de gerelateerde activa.

Op basis van een hernieuwde inschatting van de levensduur van onze gasactiva (netten en aansluitingen), onder andere op basis van beschikbaar gekomen informatie bij het proces van het doorvoeren van de beschreven aanpassing van de afschrijvingsmethode, schatten wij de technische levensduur van een deel van onze gasactiva langer in dan eerder ingeschat. De hernieuwde inschatting is gemaakt op basis van nieuw beschikbaar gekomen informatie en diepgaander inzicht in de levensduur van onze (gas)activa en wordt daarom in lijn met IAS 8.36 als schattingswijziging prospectief verwerkt in de jaarrekening 2022.

Het aanpassen van de levensduur van een deel van de gasactiva heeft geleid tot een hoger resultaat van netto € 39 miljoen dan wanneer de levensduur gelijk aan de inschatting van 2021 was gehouden (€ 43 miljoen lagere afschrijvingslasten gecorrigeerd voor € 4 miljoen lagere amortisatie bijdrage aansluitkosten) . Daarnaast is in het jaar 2022, als gevolg van het toepassen van de degressieve afschrijvingsmethode voor de gasactiva, het resultaat € 17 miljoen lager dan wanneer de lineaire afschrijvingsmethode was toegepast (€ 18 miljoen hogere afschrijvingslasten gecorrigeerd voor € 1 miljoen hogere amortisatie bijdrage aansluitkosten). In totaal is de netto impact op het bedrijfsresultaat 2022 daarmee € 22 miljoen positief. Deze effecten vertonen de komende zes jaar een licht stijgende trend, hierna zullen de effecten van deze schattingswijzingen nivelleren.

2.2.11 Leases

Stedin Groep als huurder

Bij het vaststellen of sprake is van een leaseovereenkomst neemt Stedin Groep de bepalingen van IFRS 16.9 in acht. Bij aanvang van een contract beoordeelt Stedin Groep of dit een leaseovereenkomst is of dat het een leasecomponent bevat. Er is sprake van een leaseovereenkomst indien het contract in ruil voor een vergoeding het recht verleent gedurende een bepaalde periode de zeggenschap over het gebruik van een geïdentificeerd actief uit te oefenen. Voor elke leaseovereenkomst waarbij Stedin Groep de huurder is, berekent Stedin Groep een gebruiksrecht en een overeenkomstige leaseverplichting, behalve voor kortlopende leaseovereenkomsten (gedefinieerd als leaseovereenkomsten met een leaseperiode van 12 maanden of minder) en leaseovereenkomsten met een waarde van € 5.000,- of minder. Voor deze huurcontracten verantwoordt Stedin Groep de leasebetalingen lineair als operationele kosten in de winst- en verliesrekening.

De leaseverplichting wordt initieel gewaardeerd tegen de contante waarde van de toekomstige leasebetalingen, verdisconteerd middels de impliciete rentevoet in de huurovereenkomst. Indien dit percentage niet eenvoudig kan worden bepaald, maakt de huurder gebruik van de marginale rentevoet. De marginale rentevoet wordt bepaald op basis van de risicovrije marktrente, verhoogd met een specifiek voor Stedin Groep geldende risico-opslag voor eenzelfde duur en met eenzelfde zekerheid als waartegen Stedin Groep zou financieren voor de verkrijging van een vergelijkbaar actief.

Leasebetalingen die zijn opgenomen in de waardering van de leaseverplichting omvatten:

- Vaste leasebetalingen, verminderd met eventuele te ontvangen huurkortingen en/of investeringsbijdragen;
- Variabele leasebetalingen die afhankelijk zijn van een index of koers, aanvankelijk gemeten met behulp van de index of koers aan de begindatum;
- De uitoefenprijs van aankoopopties, indien de huurder redelijkerwijs zeker is dat hij de opties zal uitoefenen; en
- Betaling van eventuele boetes voor het beëindigen van de leaseovereenkomst, indien de huurder redelijkerwijs zeker is dat hij de optie tot beëindiging zal uitoefenen.

De leaseverplichting wordt vervolgens maandelijks verhoogd om de rente op de leaseverplichting weer te geven en verlaagd om de leasebetalingen weer te geven.

Stedin Groep herwaardeert de leaseverplichting en het gebruiksrecht voor de vaste activa wanneer:

- De leaseperiode is gewijzigd of wanneer de verwachting omtrent het uitoefenen van een verlengingsoptie, beëindigingsoptie of koopoptie is gewijzigd;
- De leasebetalingen veranderen door bijvoorbeeld een indexatie; en/of
- Een leasecontract wordt gewijzigd.

Op de aanvangsdatum wordt het gebruiksrecht tegen kostprijs gewaardeerd. Deze kostprijs bestaat uit het bedrag van de eerste waardering van de leaseverplichting, de gemaakte initiële directe kosten, de op of voor de aanvangsdatum verrichte leasebetalingen, verminderd met alle ontvangen lease-incentives.

Stedin Groep stelt de leaseperiode vast als de niet-opzegbare periode van een leaseovereenkomst, samen met:

- de perioden die onder een optie tot verlenging van de leaseovereenkomst vallen indien het redelijk zeker is dat Stedin Groep deze optie zal uitoefenen; en
- de perioden die onder een optie tot beëindiging van de leaseovereenkomst vallen indien het redelijk zeker is dat Stedin Groep deze optie niet zal uitoefenen.

Bij deze beoordeling neemt Stedin Groep alle relevante feiten en omstandigheden in aanmerking die een economische drijfveer teweegbrengen om de optie tot verlenging van de leaseovereenkomst uit te oefenen, dan wel de optie tot beëindiging van de leaseovereenkomst niet uit te oefenen.

Variabele leases welke niet afhankelijk zijn van een index of tarief worden niet opgenomen in de waardering van de leaseverplichting en het gebruiksrecht. De gerelateerde betalingen worden opgenomen als kosten in de winst- en-verliesrekening.

Uit praktisch oogpunt staat IFRS 16 een huurder toe om niet-leasecomponenten niet te scheiden en in plaats daarvan rekening te houden met alle lease- en bijbehorende niet-leasecomponenten als een enkele regeling. Stedin Groep maakt geen gebruik van deze vereenvoudiging.

Het gebruiksrecht vaste activa wordt, conform IAS 36, periodiek beoordeeld of er gebeurtenissen of veranderingen zijn die kunnen wijzen op een bijzondere waardevermindering.

Het gebruiksrecht en de leaseverplichting dienen samen te worden beoordeeld met het oog op het opnemen van uitgestelde belastingen als een enkele transactie. Er is dus geen tijdelijk verschil bij eerste herkenning. Tijdelijke verschillen die vervolgens ontstaan als het gebruiksrecht wordt afgeschreven en de leaseverplichting wordt verlaagd, daarover wordt een latentie gevormd.

Leases zijn in de balans opgenomen onder gebruiksrecht vaste activa en leaseverplichtingen. De afschrijvingen van het gebruiksrecht zijn opgenomen in de afschrijvingen en de rentelasten zijn opgenomen in de financiële lasten van de winst- en verliesrekening. In het kasstroomoverzicht zijn de kasstromen betreffende de leases afzonderlijk opgenomen.

Stedin als verhuurder

Stedin Groep verhuurt enkele bedrijfspanden en transformatoren aan derden. De activa zijn bij Stedin Groep verantwoord onder de materiële vaste activa. De opbrengsten uit leases worden lineair over de leaseperiode meegenomen als bedrijfsopbrengsten in het resultaat van Stedin Groep.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden ten laste van het geconsolideerd resultaat gebracht volgens de lineaire methode op basis van de verwachte leaseperiode van het gebruiksrecht. De leaseperiode wordt beoordeeld op het moment dat de leasecontracten worden aangepast en de leaseperiode beëindigd of verlengd kan worden, gebaseerd op de leaseovereenkomst.

De volgende gebruiksduren worden toegepast:

Categorie	Gebruiksduur in jaren
Erfpacht en bedrijfsgebouwen	1-100
Leaseauto's	1-6

2.2.12 Goodwill

De overnameprijs van een dochteronderneming, joint venture of deelneming is gelijk aan het bedrag dat voor de verwerving van het kapitaalbelang is betaald. Wanneer deze overnameprijs hoger is dan het aandeel in de reële waarde op verwervingsdatum van de identificeerbare activa, passiva en voorwaardelijke verplichtingen, wordt het meerdere verantwoord als goodwill. Een eventueel negatief verschil wordt verwerkt als bate ten gunste van het resultaat.

Goodwill wordt gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met bijzondere waardeverminderingen. Goodwill wordt toegerekend aan één of meerdere kasstroomgenererende eenheden. Jaarlijks wordt voor gealloceerde goodwill getoetst of goodwill een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Deze toets wordt niet uitgevoerd zolang goodwill niet is gealloceerd.

Betaalde goodwill bij de overname van dochterondernemingen en joint operations wordt in de balans opgenomen onder de immateriële vaste activa. Goodwill die is betaald voor het verkrijgen van een joint venture of deelneming is opgenomen in de verkrijgingsprijs.

Zie voor verdere toelichting 14 Immateriële vaste activa.

2.2.13 Overige immateriële vaste activa

Overige immateriële vaste activa betreffen klantenbestanden verworven bij overnames, software, concessies, vergunningen, rechten, ontwikkelingskosten en investeringen in technologische platformen. De kosten hiervan worden geactiveerd indien waarschijnlijk is dat deze activa economisch voordeel zullen brengen en de kosten betrouwbaar kunnen worden bepaald. De overige immateriële vaste activa met uitzondering van de investeringen in technologische platformen kennen een bepaalde gebruiksduur en worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen. De investeringen in technologische platformen hebben een oneindige gebruiksduur en worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met eventuele bijzondere waardeverminderingen.

Software

Software wordt geactiveerd tegen kostprijs. Voor maatwerksoftware bestaat de kostprijs uit de eenmalige kosten van de verwerving ervan. Kosten van onderhoud van software worden als last verwerkt in de periode waarin deze ontstaan.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden ten laste van het resultaat gebracht op basis van de geschatte gebruiksduur en vanaf het moment dat het betreffende actief beschikbaar is voor gebruik. Overige immateriële vaste activa, met uitzondering van de investeringen in technologische platformen, worden afgeschreven volgens de lineaire methode. De restwaarde van deze activa is nihil. De afschrijvingen worden in de winst- en verliesrekening gepresenteerd als onderdeel van de 'Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen vaste activa'.

De volgende gebruiksduren worden toegepast:

Categorie	Gebruiksduur in jaren
Software	3 - 5
Concessies, vergunningen en rechten	3 - 30
Ontwikkelingskosten	5 - 15
Investeringen technologische platformen	oneindig

2.2.14 Uitgestelde belastingen

Uitgestelde belastingen worden berekend volgens de balansmethode toegepast op de relevante verschillen die bestaan tussen de boekwaarde en de fiscale waarde van activa en verplichtingen. Uitgestelde belastingen worden gewaardeerd op basis van de belastingtarieven die naar verwachting van kracht zullen zijn wanneer de vordering wordt gerealiseerd of de verplichting wordt afgewikkeld uitgaande van de geldende belastingwetgeving en -tarieven. Uitgestelde belastingen worden opgenomen tegen nominale waarde.

Uitgestelde belastingvorderingen worden opgenomen voor verrekenbare tijdelijke verschillen, de voorwaartse compensatie van fiscale verliezen en de voor verrekening beschikbare ongebruikte fiscale tegoeden indien en voor zover het waarschijnlijk is dat toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee de niet-gecompenseerde fiscale verliezen en ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden kunnen worden verrekend.

Uitgestelde belastingvorderingen voor alle verrekenbare tijdelijke verschillen die verband houden met investeringen in dochterondernemingen, joint operations en belangen in deelnemingen en joint ventures worden alleen opgenomen als het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de nabije toekomst zal

worden afgewikkeld en dat toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee het tijdelijke verschil kan worden verrekend.

Uitgestelde belastingverplichtingen worden opgenomen voor alle belastbare tijdelijke verschillen die verband houden met investeringen in dochterondernemingen, joint operations en belangen in deelnemingen en joint ventures, behalve als Stedin Groep het moment kan bepalen waarop het tijdelijke verschil wordt afgewikkeld en het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil niet in de nabije toekomst zal worden afgewikkeld.

Zodra na overleg met de inspecteur of Stedin inzichten veranderen en posities minder onzeker worden leidt dit tot opname in de acute positie of (her)beoordeling van risico's. De onzekere belastingpositie wordt toegelicht in de jaarrekening op het moment wanneer hier naar verwachting een (cumulerend) materieel onzeker effect kan ontstaan, dus nog voor verwerking in de acute positie.

Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden met elkaar gesaldeerd als een juridisch afdwingbaar recht op verrekening van de belastingvorderingen en -verplichtingen bestaat en de uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen verband houden met belastingen die door dezelfde belastingautoriteit op dezelfde fiscale eenheid worden geheven.

2.2.15 Afgeleide financiële instrumenten

Risicoafdekking (hedge accounting)

Afgeleide financiële instrumenten worden aangemerkt als afdekkingsinstrument als daarmee het risico op schommelingen in (toekomstige) kasstromen of schommelingen in de reële waarde van activa en verplichtingen wordt afgedekt. Indien de afdekking is toe te wijzen aan een specifiek risico of aan de volledige mutatie van de transactie verbonden met een actief, een verplichting of een zeer waarschijnlijke toekomstige transactie of balansposten, kunnen de daaraan toegewezen afgeleide financiële instrumenten worden verwerkt als afdekkingsinstrument.

De positieve boekwaarden van de afgeleide financiële instrumenten zijn opgenomen onder de afgeleide financiële instrumenten onder de vaste en vlottende activa in de Geconsolideerde balans. De negatieve boekwaarden van de afgeleiden financiële instrumenten zijn opgenomen in de langlopende en kortlopende verplichtingen in de Geconsolideerde balans.

Kasstroomhedge accounting

Kasstroomhedge accounting heeft tot doel om de volatiliteit in toekomstige kasstromen door het valutarisico en renterisico te mitigeren. Als wordt voldaan aan de voorwaarden van kasstroomhedge accounting wordt het effectieve gedeelte van mutaties in de reële waarde van de afgeleide financiële instrumenten opgenomen in het Geconsolideerde overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten als 'Ongerealiseerd resultaat kasstroomafdekkingen'. Het niet-effectieve deel wordt direct in het resultaat verwerkt. Vervolgens worden deze mutaties (na belasting) opgenomen in de kasstroomhedge reserve in het groepsvermogen dan wel in de hedgekostenreserve. Componenten welke kunnen zorgen voor ineffectiviteit van de hedge, worden buiten de hedge relatie gehouden en in de hedgekostenreserve geamortiseerd over de looptijd van het afgedekte instrument.

In het groepsvermogen verwerkte bedragen worden ten gunste of ten laste van het geconsolideerd resultaat gebracht op het moment dat het afgedekte actief of de verplichting wordt afgewikkeld of anderszins het resultaat beïnvloedt. Wanneer een afdekkingsinstrument afloopt, wordt verkocht, beëindigd of uitgeoefend en zodra niet langer wordt voldaan aan de voorwaarden voor deze wijze van administratieve verwerking (hedge accounting) terwijl de onderliggende toekomstige transactie nog moet plaatsvinden blijft het cumulatief resultaat in het groepsvermogen (in de reserve kasstroom afdekkingen) tot dat de verwachte toekomstige transactie plaatsvindt. Als de verwachte toekomstige transactie niet langer waarschijnlijk is, wordt het cumulatieve resultaat direct overgebracht van het groepsvermogen naar het geconsolideerd resultaat.

Pre-hedges

Pre-hedges betreffen derivaten welke afgesloten worden voorafgaand aan het afsluiten van de lening, waar deze pre-hedge op toeziet. Bij het aangaan van dit type derivaat gaat Stedin Groep een verplichting aan waarbij de vaste rente van tevoren wordt vastgezet ('interest rate swap') met een startdatum in de toekomst ("forward starting") voor een gekozen looptijd.

Voor deze derivaten wordt kasstroomhedge accounting toegepast, waardoor de netto marktwaardemutaties van het derivaat worden verantwoord in het eigen vermogen van Stedin Groep.

Reële waarde hedge accounting

Reële waarde hedge accounting wordt toegepast om het risico van reële waarde wijzigingen in de afgedekte posities te mitigeren. Als wordt voldaan aan de voorwaarden van hedge accounting wordt zowel de mutatie in de reële waarde van de desbetreffende posities als de reële waarde wijziging van het afgeleide financiële instrument verantwoord in het geconsolideerd resultaat. Het niet-effectieve gedeelte wordt hiermee direct verwerkt in het geconsolideerd resultaat.

Bij het beëindigen van de hedge (door vroegtijdige afwikkeling van het derivaat) wordt de gecumuleerde waardemutatie in de balans geamortiseerd over de resterende looptijd van het afgedekte instrument.

2.2.16 Overige financiële vaste activa
De overige financiële vaste activa bestaan voornamelijk uit langlopende vorderingen met een looptijd langer dan een jaar zoals leningen, vorderingen en vooruitbetalingen aan deelnemingen, joint ventures of externe partijen. De langlopende vorderingen, leningen en vooruitbetalingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

2.2.17 Activa / verplichtingen aangehouden voor verkoop
Activa/verplichtingen aangehouden voor verkoop en af te stoten bedrijfsactiviteiten worden geclassificeerd als aangehouden voor verkoop zodra de boekwaarde niet wordt gerealiseerd door voortgezet gebruik maar door verkoop. Deze classificatie vindt alleen plaats als de verkoop van de activa/verplichtingen of bedrijfsactiviteiten zeer waarschijnlijk is, deze in hun huidige toestand onmiddellijk beschikbaar zijn voor verkoop en de verkoop naar verwachting binnen een jaar zal zijn afgerond.

Activa/verplichtingen aangehouden voor verkoop zijn gewaardeerd op de laagste van de boekwaarde voorafgaand aan classificatie als aangehouden voor verkoop en de reële waarde verminderd met verkoopkosten.

2.2.18 Voorraden
De voorraden worden gewaardeerd tegen de laagste van kostprijs, volgens de methode van het gewogen gemiddelde, en directe opbrengstwaarde. De kostprijs is de verkrijgingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten om de voorraden op hun huidige locatie en in hun huidige staat te brengen. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs in het kader van normale bedrijfsvoering, verminderd met verwachte verkoopkosten. Waardeverminderingen op voorraden worden ten laste van het geconsolideerd resultaat verantwoord als de opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde.

2.2.19 Handelsdebiteuren en overige vorderingen
Handelsdebiteuren en overige vorderingen zijn vorderingen met een looptijd korter dan een jaar. Deze vorderingen omvatten ook de bedragen die op de balansdatum per saldo nog moeten worden gefactureerd voor geleverde diensten. Vorderingen worden bij eerste waardering verantwoord tegen geamortiseerde kostprijs onder aftrek van waardevermindering voor verwachte verliezen voor oninbaarheid uit hoofde van kredietrisico.

De verwachte kredietverliezen worden geschat op basis van de kredietkwaliteit van de tegenpartij op basis van individuele inschattingen of inschattingen voor een portefeuille van soortgelijke vorderingen. Stedin Groep hanteert voor de inschattingen van risico's in portefeuilles een vereenvoudigd model dat gebaseerd is op de Stedin historie van vorderingen met eenzelfde risicoprofiel en dit model wordt aangevuld met verwachte ontwikkelingen van de debiteuren en de economische omgeving.

Vorderingen worden afgeboekt wanneer duidelijk is dat de debiteur niet meer in staat zal zijn om zijn vordering te voldoen.

2.2.20 Liquide middelen
De liquide middelen omvatten de kas- en banksaldi, kortlopende kasgeldleningen en opvraagbare deposito's met een looptijd van maximaal drie maanden.

2.2.21 Achtergestelde eeuwigdurende obligatielening
In de geconsolideerde jaarrekening wordt de achtergestelde eeuwigdurende obligatielening geclassificeerd onder het groepsvermogen hetgeen in overeenstemming is met de contractuele voorwaarden van de obligatielening.

De hoofdsom van de achtergestelde eeuwigdurende obligatielening is gepresenteerd tegen nominale waarde. Zowel het disagio als de betaalde emissiekosten in verband met de uitgifte van de obligatielening zijn bij uitgifte van de lening direct verwerkt ten laste van het eigen vermogen. De jaarlijks verschuldigde couponrente en de hiermee verband houdende belastingeffecten worden verwerkt in de waardering van de lening.

In de enkelvoudige jaarrekening wordt voor de presentatie van deze obligatielening eveneens IFRS gevolgd.

2.2.22 Personeelsvoorzieningen

Pensioenen
De pensioenverplichtingen van bijna alle bedrijfsonderdelen zijn ondergebracht bij de bedrijfstakpensioenfondsen: de Stichting Pensioenfonds ABP (ABP) en de Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek (PMT). Voor een beperkt aantal medewerkers zijn individuele verzekerde regelingen van toepassing bij verschillende verzekeringsmaatschappijen.

De hoogte van het pensioen is afhankelijk van leeftijd, salaris en dienstjaren. Medewerkers hebben de keuze om onder aanpassing van de hoogte van het pensioen eerder of later dan de AOW-gerechtigde leeftijd met pensioen te gaan. Dat laatste kan alleen met instemming van Stedin. Bij het ABP kunnen medewerkers met pensioen tussen 60 jaar en de AOW-gerechtigde leeftijd +5 jaar. Bij PMT ligt dit tussen 5 jaar voor en 5 jaar na de AOW-gerechtigde leeftijd.

De belangrijkste pensioenregelingen, die zijn ondergebracht bij het ABP, betreffen collectieve regelingen waarbij meerdere werkgevers zijn aangesloten. Deze regelingen betreffen in wezen toegezegde-pensioenregelingen. Echter, aangezien Stedin geen toegang heeft tot de benodigde informatie én de deelname aan de collectieve

regelingen Stedin blootstelt aan actuariële risico's die verband houden met huidige en voormalige werknemers van andere entiteiten, worden deze regelingen behandeld als toegezegde-bijdrageregelingen en worden de verschuldigde pensioenpremies over het boekjaar verwerkt als pensioenlasten in de jaarrekening.

Overige personeelsvoorzieningen

Er wordt een voorziening opgenomen voor de verplichting van Stedin Groep om bedragen uit te keren bij dienstjubilea en pensionering van medewerkers. Verder wordt een voorziening opgenomen voor de verplichting van Stedin Groep om bij te dragen in de ziektekostenpremie van gepensioneerde medewerkers, voor loondoorbetaling bij ziekte en het werkgeversrisico inzake de Werkloosheidswet. Deze verplichtingen worden per rapportagedatum, voor zover van toepassing, actuarieel berekend volgens de vergoeding/dienstjarenmethode ('projected unit credit'-methode) met een disconteringsvoet vóór belasting waarin de actuele marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld tot uitdrukking komt.

2.2.23 Overige voorzieningen

Een voorziening wordt opgenomen als een bestaande in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting van een onzekere omvang of met een onzeker tijdstip bestaat door een gebeurtenis in het verleden en waarvan het waarschijnlijk is, dat de afwikkeling zal leiden tot een uitstroom van middelen.

Voorzieningen die binnen een jaar na balansdatum worden afgewikkeld of van beperkt materieel belang zijn worden opgenomen tegen nominale waarde. Overige voorzieningen worden opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitgaven. Bij de bepaling van deze uitgaven wordt rekening gehouden met de specifieke risico's ten aanzien van de betreffende verplichting. De contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet voor belasting waarin de actuele marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld tot uitdrukking komt. Voor de bepaling van de verwachte uitgaven wordt uitgegaan van gedetailleerde plannen om daarmee onzekerheden over de omvang te beperken.

2.2.24 Rentedragende schulden

Rentedragende schulden worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde, verminderd met direct toerekenbare transactiekosten. Na eerste opname worden rentedragende schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

2.2.25 Handelscrediteuren en overige schulden

Handelscrediteuren en overige schulden worden tegen reële waarde in de balans opgenomen. Daarna vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs. Verplichtingen met een looptijd korter dan een jaar worden niet verdisconteerd bij eerste opname. Gezien de korte termijn van de posten handelscrediteuren en overige schulden worden deze opgenomen tegen nominale waarde.

2.2.26 Reële waarde

Reële waarde is de prijs die zou worden ontvangen om een actief te verkopen of die zou worden betaald om een verplichting over te dragen in een reguliere transactie tussen marktdeelnemers op de waarderingsdatum. De reële waarde kan op verschillende wijzen worden bepaald en afhankelijk van het gebruik van observeerbare gegevens wordt de waarde gerubriceerd in de volgende categorieën:

Niveau 1

Onder niveau 1 worden financiële instrumenten verantwoord waarvan de reële waarde is gebaseerd op niet aangepaste marktprijzen van gelijke instrumenten in actieve markten.

Niveau 2

Onder niveau 2 worden financiële instrumenten verantwoord met een reële waarde gebaseerd op marktprijzen of prijsopgaven aangevuld met andere beschikbare informatie. Bij de waarderingsmethodiek wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van observeerbare marktprijzen. Contracten voor afgeleide financiële instrumenten worden gewaardeerd middels afstemming met de tegenpartij, waarbij observeerbare forwardcurves van rente en valuta worden gehanteerd.

Niveau 3

Onder niveau 3 worden financiële instrumenten en netten verantwoord die zijn gewaardeerd op basis van berekeningen waarin één of meer significante inputfactoren niet zijn gebaseerd op objectieve marktdata.

2.3 Schattingen, aannames en veronderstellingen

Voor het opmaken van deze jaarrekening zijn schattingen, aannames en veronderstellingen gedaan door het management van Stedin Groep die van invloed zijn op verantwoorde bedragen en op de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen. Dit betreft in het bijzonder de gebruiksduur van materiële vaste activa, de bepaling van de reële waarde van de relevante activa en verplichtingen en bijzondere waardeverminderingen van activa. De schattingen, aannames en veronderstellingen die zijn gemaakt, zijn gebaseerd op marktgegevens, kennis en ervaring uit het verleden en andere factoren die onder de gegeven omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De werkelijke resultaten kunnen echter afwijken van de gemaakte schattingen. Schattingen, aannames en veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Schattingswijzigingen worden verwerkt in de periode waarin de schattingen worden herzien indien de wijzigingen alleen op deze periode betrekking hebben.

Indien de schattingswijziging ook betrekking heeft op toekomstige perioden, vindt wijziging vooruitziend plaats in de hiervoor relevante perioden. Eventuele bijzonderheden ten aanzien van schattingen, aannames en veronderstellingen zijn hierna opgenomen bij de toelichtingen van de betreffende resultaat- en balansposten.

Verbruik, gebruiksduur en restwaarde materiële en immateriële vaste activa
De afschrijvingstermijnen en restwaarden van materiële en immateriële vaste activa, zijn gebaseerd op de verwachte technische en economische levensduur van het actief. Voor gasactiva wordt tevens het verbruik in acht genomen, gebaseerd op de verwachte toekomstige afname van het verbruik van de netten en aansluitingen. Jaarlijks vindt herbeoordeling plaats van het verbruik, de gebruiksduur en restwaarde. Het verbruik, de levensduur of restwaarde van een actief kan wijzigen als gevolg van wijzigingen in externe of interne factoren, waaronder technologische ontwikkelingen en ontwikkelingen in de markt. Deze factoren kunnen tevens leiden tot een bijzondere waardevermindering van een actief. Wanneer er aanwijzingen bestaan voor bijzondere waardevermindering wordt de realiseerbare waarde bepaald en vergeleken met de boekwaarde van het actief. Indien de realiseerbare waarde lager is, is sprake van een bijzondere waardevermindering. Voor verdere informatie zie toelichting 13 Materiële vaste activa.

Reële waarde netwerken gereguleerd
In de bepaling van de reële waarde van de netwerken gereguleerd wordt aangesloten bij de verwachte vergoedingsmethodiek van de ACM. In de berekening worden de te verwachten toekomstige tarieven gerelateerd aan het marktaandeel van Stedin Groep en worden de mogelijke begrenzingen van tariefcomponenten meegenomen. Voor verdere informatie zie toelichting 13 Materiële vaste activa.

Goodwill
De overnameprijs van een dochteronderneming, joint venture of deelneming is gelijk aan het bedrag dat voor de verwerving van het kapitaalbelang is betaald. Wanneer deze overnameprijs hoger is dan het aandeel in de reële waarde op verwervingsdatum van de identificeerbare activa, passiva en voorwaardelijke verplichtingen, wordt het meerdere verantwoord als goodwill.

Goodwill wordt gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met bijzondere waardeverminderingen. Gealloceerde goodwill wordt toegerekend aan één of meerdere kasstroomgenererende eenheden. Jaarlijks wordt voor gealloceerde goodwill getoetst of de betreffende goodwill een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Indien de allocatie van goodwill nog niet is afgerond wordt voor deze post niet getoetst of er sprake is van een bijzondere waardervemindering.

Zie voor verdere toelichting 14 Immateriële vaste activa.

Netverliezen
Allocatie is een proces waarbij door middel van ramingen de hoeveelheden getransporteerde elektriciteit en gas worden bepaald en aan gebruikers worden gealloceerd. Als onderdeel van het allocatieproces worden tevens op basis van gegevens over standaardjaarverbruik de netverliezen zo nauwkeurig mogelijk geraamd. Het aan verbruikers initieel gealloceerde verbruik wordt gecorrigeerd voor de feitelijke hoeveelheden die via meteropname zijn verkregen ('reconciliatie'), waarbij de ramingen worden herijkt. De wettelijke afspraken inzake allocatie en reconciliatie schrijven een afhandeling binnen 21 maanden na het einde van de maand van levering voor. De verwachte resultaten uit reconciliatie zijn zo nauwkeurig mogelijk geraamd en in de jaarrekening verwerkt. De uiteindelijke vereffening op basis van de werkelijke verbruiken kan in de toekomst leiden tot resultaateffecten. De inschatting van de verplichting uit hoofde van nog af te rekenen netverliezen is onderdeel van de 'Overige schulden en overlopende passiva' zoals opgenomen in toelichting 27 Handelscrediteuren en overige schulden.

Energietransitie
Stedin staat als netbeheerder middenin de energietransitie. Naast het beheren van onze energie-infrastructuur maken we de laatste jaren onze infrastructuur meer en meer geschikt voor de energietransitie.

Concreet betekent dit dat we kritisch kijken naar de toekomst van ons gasnetwerk en dat we volop investeren in het verzwaren en uitbreiden van ons elektriciteitsnet. De verwachtingen rondom de toekomst van ons gasnetwerk en de financiële consequenties daarvan beschrijven we in Verbruik, gebruiksduur en restwaarde materiële en immateriële vast activa en in meer detail in 2.2.10 Materiële vaste activa.

De investeringen die Stedin doet voor het verzwaren en uitbreiden van het electriciteitsnetwerk vallen onder de regulering van de ACM waarbij het uitganspunt is dat efficiënte investeringen vergoed worden, inclusief een redelijk rendement. De bepaling van in hoeverre onze investeringen efficiënt zijn is onderdeel van de maatstafvergelijking. Het stijgende investeringsniveau, in combinatie met een vertraagde vergoeding vanuit de tarieven, leidt op korte- tot middellange termijn wel tot een stijgende financieringsbehoefte. Hoe wij daar invulling aan geven beschrijven we in meer detail in 1.2 Belangrijke gebeurtenissen in 2022.

Een laatste belangrijke factor van de energietransitie in financiële zin is de verhoogde volatiliteit van de energieprijzen. Voor Stedin Groep heeft dit met name impact op de omvang van de kosten voor netverliezen. De exacte impact beschrijven we in meer detail in 1.2 Belangrijke gebeurtenissen in 2022. Netverlieskosten vallen onder de regulering van de ACM. Vanwege de onverwachte sterke stijging van de netverlieskosten in 2022, heeft de ACM aanleiding gezien om de netverlieskosten van 2022 voor de regionale netbeheerders na te calculeren. Met een nacalculatie worden kosten gewoonlijk pas 2 jaar later aan netbeheerders vergoed. Omdat de ACM wil voorkomen dat netbeheerders door deze hogere kosten minder investeringsruimte hebben voor

projecten die belangrijk zijn voor de energietransitie geeft de ACM de netbeheerders al een voorschot voor de hogere netverlieskosten in 2023. Met het voorschot op de nacalculatie verrekent de ACM een deel van de kosten die netbeheerders in 2022 hebben gemaakt al in de tarieven voor het jaar 2023. De uiteindelijke exacte wijze van nacalculeren van netverlieskosten is onderwerp van gesprek tussen de netbeheerders en de ACM.

De stijgende energieprijzen resulteren bij Stedin Groep niet direct tot een materiële stijging van het debiteurenrisico, dit omdat het kredietrisico bij kleinverbruik klanten van Stedin Groep op het niveau van de energieleverancier ligt. Dit wordt verder toegelicht in 32.2 Kredietrisico.

3 Operationele segmenten

Bedrijfssegmenten worden onderscheiden in overeenstemming met de bestuurlijke en interne rapportagestructuur van Stedin Groep. Met ingang van het boekjaar 2022 zijn de segmenten gewijzigd, omdat de integratie tussen DNWG en Stedin afgerond is. Netbeheerder Enduris is gefuseerd met en opgegaan in Stedin Netbeheer, alsook een aantal andere entiteiten van de voormalige DNWG Groep, waardoor het onderscheid tussen Stedin en DNWG niet meer zichtbaar is en ook niet op deze manier intern wordt gestuurd. De vergelijkende cijfers zijn hierop aangepast. De segmenten zijn:

Segment 'Netbeheerder Stedin'
Het bedrijfssegment 'Netbeheerder Stedin' bestaat uit het gereguleerde domein: de netbeheerder Stedin. Stedin beheert de gas- en elektriciteitsnetten in haar verzorgingsgebied. Vanaf 1 januari 2022 is de netbeheerder Enduris volledig opgenomen in netbeheerder Stedin en zit dan in dit segment.

Segment 'Overige en eliminaties'
De belangrijkste onderdelen van het segment 'Overige en eliminaties' zijn de infrastructurele-, meet- en stoomnetwerkdiensten van NetVerder, de infastructuurverlening op het gebied van warmte door DNWG Warmte, de activiteiten van de houdstervennootschap en de kostenentiteiten zijnde Stedin Groep Personeels BV en Stedin Groep Services, alsmede de eliminatie van de onderlinge transacties. Deze onderdelen zijn - gezien de niet-materiële omvang - niet zelfstandig als een ‘rapportagesegment’ aan te merken volgens de criteria van IFRS 8 ‘Operating Segments’ en derhalve verwerkt binnen het segment 'Overige en eliminaties'.

De balansen per operationeel segment worden niet periodiek gerapporteerd in de interne managementinformatie en daarom heeft Stedin Groep besloten deze niet te presenteren. De door Stedin Groep gehanteerde waarderingsgrondslagen van de jaarrekening van de Groep worden ook voor de segmentrapportage gehanteerd.

De bedrijfsresultaten hebben geen cyclisch karakter en worden niet in materiële zin beïnvloed door seizoenspatronen.

3.1 Opbrengsten, bedrijfsresultaat en investeringen per segment

Stedin Groep is uitsluitend in Nederland actief en de opbrengsten van Stedin Groep worden volledig gerealiseerd in Nederland. Conform de vereisten van IFRS 15, disaggregeert de volgende tabel de netto-omzet over 2022 in categorieën die inzicht geven in hoe de aard, omvang, timing en onzekerheid van de omzet en kasstromen worden beïnvloed door economische factoren.

Hierbij heeft Stedin Groep voor het gereguleerde domein zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de periodieke rapportages die vereist zijn door de Autoriteit Consument en Markt (ACM). De tabel bevat ook een aansluiting van de gedisaggregeerde omzet met de segmentinformatie op basis van de bestuurlijke en interne rapportagestructuur:

2022 x € 1 miljoen	Netbeheerder Stedin	Overige en eliminaties	Totaal
Netto-omzet			
- Gereguleerde transport-, aansluit- en meetdiensten Elektriciteit	866	-	866
- Gereguleerde -transport-, aansluit- en meetdiensten Gas	360	-	360
- Infradiensten en overige	53	37	90
Overige baten	12	5	17
Totaal bedrijfsopbrengsten	**1.291**	**42**	**1.333**
Bedrijfskosten	883	18	901
Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties op materiële en immateriële vaste activa	322	24	346
Totaal bedrijfskosten	**1.205**	**42**	**1.247**
Bedrijfsresultaat	**86**	**-**	**86**
Financiële baten en lasten	6	-36	-30
Resultaat na belastingen deelnemingen*	-	3	3
Resultaat voor belastingen	**92**	**-33**	**59**
Belastingen	-25	10	-15
Resultaat na belastingen	**67**	**-23**	**44**

* Resultaat na belastingen deelnemingen betreft met name de verkoop van TUMS aan Censo per 10 februari 2022.

De investeringen in 2022 op basis van de bestuurlijke en interne rapportagestructuur zijn:

2022 x € 1 miljoen	Netbeheerder Stedin	Overige en eliminaties	Totaal
Investeringen in materiële, immateriële en gebruikrecht vaste activa	701	21	722

De opbrengsten en resultaten over en investeringen in 2021 op basis van de bestuurlijke en interne rapportagestructuur zijn:

2021 x € 1 miljoen	Netbeheerder Stedin	Overige en eliminaties	Totaal
Netto-omzet			
- Gereguleerde transport-, aansluit- en meetdiensten Elektriciteit	824	-	824
- Gereguleerde -transport-, aansluit- en meetdiensten Gas	347	-	347
- Infradiensten en overige	52	42	94
Overige baten	6	8	14
Totaal bedrijfsopbrengsten	1.229	50	1.279
Bedrijfskosten	767	28	795
Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties op materiële en immateriële vaste activa	341	19	360
Totaal bedrijfskosten	**1.108**	**47**	**1.155**
Bedrijfsresultaat	**121**	**3**	**124**
Financiële baten en lasten	-24	-69	-93
Resultaat na belastingen deelnemingen	19	-18	1
Resultaat voor belastingen	**116**	**-84**	**32**
Belastingen	-28	17	-11
Resultaat na belastingen	**88**	**-67**	**21**

2021 x € 1 miljoen	Netbeheerder Stedin	Overige en eliminaties	Totaal
Investeringen in materiële, immateriële en gebruikrecht vaste activa	669	26	695

Vaste activa per land

De vaste activa van alle segmenten hebben betrekking op in Nederland gevestigde entiteiten.

Grote klanten

Stedin Groep heeft geen klanten waarvan de omzet per klant 10% of meer bedraagt van de totale omzet.

4 Netto-omzet

x € 1 miljoen	2022	2021
Transport- en aansluitdienst Elektriciteit	819	782
Transport- en aansluitdienst Gas	315	322
Meetdienst	92	63
Infradiensten en overige	90	98
Totaal	**1.316**	**1.265**

De netto-omzet over 2022 is met € 51 miljoen gestegen ten opzichte van vorig boekjaar. Dit is te verklaren door hogere transportopbrengsten voor elektriciteit ad € 37 miljoen als gevolg van hogere tarieven ten opzichte van vorig jaar. Daarnaast zijn de opbrengsten meetdiensten gestegen met € 29 miljoen ten opzichte van 2021, waarin meer overwinsten zijn uitbetaald.

Hier tegenover staat een daling in de transportopbrengsten gas van € 7 miljoen en een daling in de overige opbrengsten van € 8 miljoen.

5 Overige baten

De overige baten zijn met € 3 miljoen gestegen ten opzichte van vorig boekjaar en bedragen € 17 miljoen. De overige baten omvatten de opbrengsten van niet-gereguleerde diensten zoals beschreven in toelichting 2.2.6 Opbrengsten. In 2022 is in de overige baten voor € 7 miljoen aan verkoopopbrengsten opgenomen met betrekking tot verkopen van niet-gereguleerde transformatoren. Deze verkopen volgen uit afspraken welke zijn gemaakt ten tijde van de verkoop van Joulz. Niet-gereguleerde transformatoren, welke na 2019 worden geïdentificeerd, worden ten eerste aangeboden aan Joulz. Joulz kan en mag elk individueel aanbod weigeren.

6 Personeelskosten

x € 1 miljoen	2022	2021
Salarissen	257	252
Sociale lasten	34	36
Pensioenpremies	41	43
Inhuur personeel	82	76
Overige personeelskosten	39	29
Totaal	**453**	**436**

De personeelskosten zijn gestegen met € 17 miljoen ten opzichte van voorgaand jaar.

De stijging van de personeelskosten wordt met name veroorzaakt door een stijging van de salarissen van € 5 miljoen als gevolg van een CAO-verhoging. Daarnaast zijn de kosten voor inhuur van personeel toegenomen als gevolg van hogere tarieven en een hoger aantal externen. Direct aan eigen investeringsprojecten toegerekende uren van ingehuurd personeel zijn als geactiveerde productie in mindering gebracht op de kosten inhuur personeel. Dit betreft € 13 miljoen (2021: € 12 miljoen).

6.1 Personeelsaantallen

Gemiddeld aantal interne medewerkers (in FTE)	2022	2021
Stedin	3.781	3.766
DNWG Infra*	271	319
NetVerder	7	5
Totaal gemiddeld aantal interne medewerkers (in FTE)	**4.059**	**4.090**
Waarvan werkzaam buiten Nederland	-	-
Waarvan man	82%	82%
Waarvan vrouw	18%	18%

* De cijfers van 2021 zijn aangepast, om enkel de FTE's van DNWG Infra weer te geven, de FTE's welke Enduris betroffen, zijn opgenomen in Stedin.

6.2 WNT verantwoording 2022 Stedin Netbeheer B.V.

De WNT is van toepassing op Stedin Netbeheer B.V. Het toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 € 216.000. Dit betreft het algemeen bezoldigingsmaximum.

6.2.1 Bezoldiging topfunctionarissen

De leden van de raad van bestuur van Stedin Groep hebben een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd. CEO Koen Bogers is direct bij aanvang van zijn dienstverband op 1 mei 2021 in dienst getreden van Stedin Groep Personeels B.V. De overige RvB leden zijn sinds 1 juli 2021 in dienst van Stedin Groep Personeels B.V. Op grond van de WNT kwalificeren zij daarom voor Stedin Netbeheer B.V. als leidinggevende topfunctionarissen *zonder* dienstbetrekking. De omvang van hun dienstverband voor Stedin Netbeheer is vastgesteld op 100%. Voor alle RvB leden geldt over 2022, op grond van het WNT bezoldigingsbegrip, een bezoldiging van € 216.000.

Alle topfunctionarissen zijn benoemd na 2013. Er is daarom geen overgangsrecht van toepassing.

TABEL: Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Gegevens 2022 x € 1	Koen Bogers	Danny Benima	Trudy Onland	David Peters
Functiegegevens	CEO	CFO	COO	CTO
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/05-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in FTE)	1	1	1	1
Dienstbetrekking	nee	nee	nee	nee
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	127.691	191.736	191.690	191.716
Beloningen betaalbaar op termijn	16.309	24.264	24.310	24.284
Subtotaal	*144.000*	*216.000*	216.000	*216.000*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	144.986	216.000	216.000	216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	**144.000**	**216.000**	**216.000**	**216.000**
Het bedrag van de overschrijding en reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2021							
Aanvang en einde functievervulling in 2021	-*	01/01-30/06	01/07-31/12	01/06-30/06	01/07-31/12	01/01-30/06	01/07-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in FTE)	-*	1	1	1	1	1	1
Dienstbetrekking	-*	ja	nee	ja	nee	ja	nee
Bezoldiging							
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	-*	91.571	93.289	15.160	93.249	91.571	93.289
Beloningen betaalbaar op termijn	-*	12.070	12.070	2.018	12.110	12.070	12.070
Subtotaal	-*	*103.641*	*105.359*	*17.178*	*105.359*	*103.641*	*105.359*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	-*	103.641	105.359	17.178	105.359	103.641	105.359
Totale bezoldiging	**-**	**103.641**	**105.359**	**17.178**	**105.359**	**103.641**	**105.359**

* Zie tabel Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Tabel: Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

x € 1	Koen Bogers	
Functiegegevens	CEO	
Kalenderjaar	2021	2022
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	01/05-31/12	01/01-30/04
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	8	4
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	1387	693
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 199	€ 206
Maxima op basis van het maximum uurtarief	€ 275.947	€ 142.827
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 208.200	€ 86.800
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 295.000	
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	ja	
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 140.288	€ 72.000
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 212.288	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging, exclusief BTW	**€ 212.288**	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

6.2.2 Bezoldiging toezichthoudende topfunctionarissen

In 2022 is de samenstelling van de raad van commissarissen niet gewijzigd. De voorzitter en 4 overige leden van de raad kwalificeren op grond van de WNT als toezichthoudende topfunctionarissen. Zij vervullen deze functie anders dan op grond van een dienstverband.

Tabel: Toezichthoudende topfunctionarissen

x € 1	Doede Vierstra	Hanne Buis	Theo Eysink	Arco Groothedde	Annie Krist
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12
Bezoldiging					
Bezoldiging	**32.400**	**21.600**	**21.600**	**21.600**	**21.600**
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	32.400	21.600	21.600	21.600	21.600
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	**32.400**	**21.600**	**21.600**	**21.600**	**21.600**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2021					
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12
Bezoldiging					
Totale bezoldiging	**31.350**	**20.900**	**20.900**	**20.900**	**20.900**
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	31.350	20.900	20.900	20.900	20.900

6.2.3 Bezoldiging niet-topfunctionarissen

Medewerkers van Stedin zijn in dienst bij Stedin Groep Personeels B.V. en niet bij Stedin Netbeheer B.V. Op grond van de WNT kan er daardoor geen sprake zijn van overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Een toelichting op de beloning van overige functionarissen in dienst van Stedin Groep is te lezen in de Remuneratierapportage over 2022.

7 Kosten van inkoop en uitbesteed werk

x € 1 miljoen	2022	2021
Inkoopkosten	392	261
Uitbesteed werk	107	96
Totaal	**499**	**357**

De kosten van inkoop en uitbesteed werk zijn met € 142 miljoen gestegen ten opzichte van 2021.

De stijging in de inkoopkosten is voornamelijk veroorzaakt door hogere kosten voor de inkoop netverliezen als gevolg van de gestegen energieprijzen, met een impact van circa € 110 miljoen en de inkoop energie, als gevolg van de tariefstijging van TenneT, met een impact van € 21 miljoen. Daarnaast zijn de kosten voor uitbesteed werk gestegen vanwege hogere materiaalprijzen.

8 Overige bedrijfskosten

x € 1 miljoen	2022	2021
Precario en concessies	-1	64
IT kosten	55	52
Leasekosten	10	5
Huisvestingkosten	22	21
Voorzieningen	-	-5
Overige kosten	79	72
Totaal	**165**	**209**

De overige bedrijfskosten zijn gedaald met € 44 miljoen ten opzichte van het voorgaande jaar. Deze daling is voornamelijk te verklaren door het wegvallen van de precarioheffingen van € 65 miljoen.

Daartegenover staat een stijging in de IT kosten van€ 3 miljoen, overige kosten van € 7 miljoen door hogere advieskosten en een stijging in de leasekosten van € 5 miljoen, met name als gevolg van hogere onderhoudskosten en brandstofkosten voor de leaseauto's en lagere doorbelasting van huurkosten van bedrijfspanden door het aflopen van de lease aan derden.

9 Geactiveerde uren

Direct aan eigen investeringsprojecten toegerekende uren van eigen personeel worden als geactiveerde productie in mindering gebracht op de bedrijfskosten.

De geactiveerde uren zijn ten opzichte van het vorige boekjaar gestegen met € 9 miljoen naar € 216 miljoen. De stijging is in lijn met het stijgende investeringsniveau.

Direct aan eigen investeringsprojecten toegerekende uren van inleen personeel zijn in mindering gebracht op de personeelskosten (ingeleend personeel), zie hiervoor toelichting 6 Personeelskosten.

10 Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen vaste activa

2022 x € 1 miljoen	Bedrijfsgebouwen, terreinen, machines en installaties	Netwerken	Overig	Totaal
Afschrijvingen	6	304	4	314
Afschrijvingen lease	5	-	10	15
Desinvesteringen	-	17	-	17
Desinvesteringen lease	-	-	-	-
Totaal 2022	**11**	**321**	**14**	**346**

2021 x € 1 miljoen	Bedrijfsgebouwen, terreinen, machines en installaties	Netwerken	Overig	Totaal
Afschrijvingen	7	313	5	325
Afschrijvingen lease	7	-	10	17
Desinvesteringen	-	18	-	18
Desinvesteringen lease	-	-	-	-
Totaal 2021	**14**	**331**	**15**	**360**

De afschrijvingen en desinvesteringen hebben betrekking op materiële, immateriële en gebruiksrecht vaste activa en zijn gedaald met € 14 miljoen ten opzichte van 2021. Dit wordt met name verklaard door een schattingswijziging in de afschrijvingen, zie paragraaf 2.2.10 Materiële vaste activa voor nadere toelichting.

11 Financiële baten en lasten

x € 1 miljoen	2022	2021
Rentebaten	-4	-2
Rentelasten	41	94
Rentelasten leaseverplichtingen	1	1
Baten rentedragende leningen in verband met aflossing	-8	-
Totaal	**30**	**93**

De financiële lasten hebben met name betrekking op de rentelasten inzake externe financieringen. De rentelasten laten een daling zien in 2022 ten opzichte van 2021, wat met name te verklaren is door de vervroegde aflossing van USD en GBP leningen in 2021, waarvoor in één keer de rente voor de oorspronkelijk resterende looptijd afgerekend moest worden, voor een bedrag van € 38 miljoen. Daarnaast zijn de rentelasten van deze leningen voor het jaar zelf weggevallen.

Verder is in 2022 een lening afgelost, waarvoor een resultaat van € 8 miljoen is gerealiseerd op de derivaten horende bij deze lening. Ook is in 2022 rente geactiveerd over de activa in aanbouw voor een bedrag van € 6 miljoen (2021: € 5 miljoen).

12 Belastingen

De specificatie van de belastingen over het resultaat uit voortgezette bedrijfsactiviteiten is als volgt:

x € 1 miljoen	2022	2021
Acute belastinglasten en belastingbaten huidig jaar	19	21
Acute belastingbate voorgaande jaren	-	-1
Acute belastinglasten en belastingbaten huidig en voorgaande jaren	**19**	**20**
Vrijval/dotatie uitgestelde belastingen uit hoofde van wijziging vpb-tarieven	-	3
Mutatie uitgestelde belastingen	-4	-11
Overige belastinglasten en belastingbaten	-	-1
Belastingen over het resultaat	**15**	**11**

Specificatie van de acute belastinglasten en -baten over het resultaat uit voortgezette bedrijfsactiviteiten is als volgt:

x € 1 miljoen	2022	2021
Resultaat voor belasting	**59**	**32**
Deelnemingsvrijstelling	-2	-1
Fiscaal niet-aftrekbare kosten	1	6
Fiscaal afwijkende afschrijving	16	45
Fiscaal belastbaar bedrag	**74**	**82**
Nominaal belastingtarief	25,8%	25%
Acute belastinglasten	**19**	**21**

Specificatie van de effectieve belastingdruk uitgedrukt als percentage van het resultaat voor belastingen uit voortgezette bedrijfsactiviteiten:

	2022	2021
Nominaal belastingtarief	**25,8%**	**25,0%**
Effect van:		
- Deelnemingsvrijstelling	-1,5%	-0,8%
- Fiscaal niet-aftrekbare kosten	0,5%	4,7%
- Wijziging vpb-tarieven	0,0%	9,4%
- Vpb voorgaande jaren	0,7%	-3,1%
- Overige	-0,2%	-0,5%
Effectieve belastingdruk	**25,3%**	**34,7%**

De afwijking van het effectieve belastingtarief ten opzichte van het nominale belastingtarief wordt grotendeels verklaard doordat in 2022 een dochteronderneming verkocht is waar voor het verkoopresultaat de deelnemingsvrijstelling geldt.

De vennootschapsbelasting wordt verrekend tussen Stedin Holding N.V. en haar dochtermaatschappijen als ware de dochtermaatschappijen zelfstandig belastingplichtig.

13 Materiële vaste activa

x € 1 miljoen	Grond en bedrijfs-gebouwen	Machines en installaties	Netwerken gereguleerd*	Overige bedrijfs-middelen	Overige activa in aanbouw	Totaal
Aanschafwaarde per 1 januari 2021	**69**	**43**	**11.193**	**64**	**1**	**11.370**
Investeringen	1	1	667	1	15	**685**
Desinvesteringen	-1	-	-48	-	-	**-49**
Aanpassing geherwaardeerde waarde netwerken gereguleerd	-	-	382	-	-	**382**
Herclassificatie van / naar activa aangehouden voor verkoop	-	-5	-	-	-	**-5**
Herclassificatie overig	7	-1	-14	12	-2	**2**
Aanschafwaarde per 31 december 2021	**76**	**38**	**12.180**	**77**	**14**	**12.385**
Investeringen	1	1	700	1	6	**709**
Desinvesteringen	-3	-	-25	-1	-	**-29**
Aanpassing geherwaardeerde waarde netwerken gereguleerd	-	-	-	-	-	**-**
Herclassificatie overig	3	1	45	-37	-18	**-6**
Aanschafwaarde per 31 december 2022	**77**	**40**	**12.900**	**40**	**2**	**13.059**
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen per 1 januari 2021	**17**	**23**	**4.226**	**47**	**-**	**4.313**
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	4	3	313	2	-	**322**
Desinvesteringen	-1	-	-30	-	-	**-31**
Aanpassing geherwaardeerde waarde netwerken gereguleerd	-	-	144	-	-	**144**
Herclassificatie van / naar activa aangehouden voor verkoop	-	-2	-	-	-	**-2**
Herclassificatie overig	3	-	-10	11	-	**4**
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen per 31 december 2021	**23**	**24**	**4.643**	**60**	**-**	**4.750**
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	4	2	304	2	-	**312**
Desinvesteringen	-3	-1	-8	-	-	**-12**
Herclassificatie overig	1	1	39	-40	-	**1**
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen per 31 december 2022	**25**	**26**	**4.978**	**22**	**-**	**5.051**
Netto boekwaarde per 31 december 2021	**53**	**14**	**7.537**	**17**	**14**	**7.635**
Netto boekwaarde per 31 december 2022	**52**	**14**	**7.922**	**18**	**2**	**8.008**

* Netwerken gereguleerd omvat ook activa in aanbouw.

De netto boekwaarde van de materiële vaste activa is toegenomen met € 373 miljoen ten opzichte van voorgaand jaar. De investeringen in materiële vaste activa van Stedin Groep bedroegen € 709 miljoen en hadden met name betrekking op de gereguleerde gas- en elektriciteitsnetwerken. De desinvesteringen hadden betrekking op het buiten gebruik stellen van activa (met name de machines en installaties in het gereguleerde domein).

Netwerken gereguleerd omvat ook activa in aanbouw. Op deze activa in aanbouw is in 2022 voor € 6 miljoen aan rente geactiveerd, waarbij het gehanteerde rentepercentage 1,75% bedraagt (2021: € 5 miljoen, tegen 2,3%).

Netwerken gereguleerd (bestaande uit netten, aansluitingen en meters) worden gewaardeerd tegen geherwaardeerde waarde zijnde de reële waarde op herwaarderingsdatum ((G)GAW) verminderd met cumulatieve afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen. De overige materiële vaste activa worden opgenomen tegen verkrijgingsprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Stedin past de inkomstenbenadering toe in de bepaling van de reële waarde van haar gereguleerde netwerken. Het startpunt van de bepaling van de reële waarde van de gereguleerde activa is de gestandaardiseerde activa waarde (GAW) van de netten en aansluiting op basis van de meest recente informatie beschikbaar van ACM (uit 2021), welke vervolgens zijn gecorrigeerd voor gerealiseerde afschrijvingen en investeringen. De GAW van de netten en aansluitingen van Stedin is vervolgens genormaliseerd voor het aandeel van Stedin Groep in de sector (GGAW). Daarnaast is in de bepaling van de reële waarde van de gereguleerde netwerken ook rekening gehouden met de verwachte toekomstige positie van Stedin Groep in de sector / maatstaf en de ontwikkeling van de WACC. De bepaling van de reële waarde van gereguleerde netwerken is opgesteld zonder gebruik te maken van externe specialisten.

Parameters voor bepaling reële waarde netwerken gereguleerd (netten en aansluitingen)	**2022**		**2021***	
Gestandaardiseerde activa waarde (GAW)	Geschatte sector GAW afgeleid uit investeringsplannen en indexatie	Niveau 3	Door ACM vastgestelde sector GAW	Niveau 1
Marktaandeel Stedin Groep in Nederland (ACM) in procenten	Geschat aandeel: elektriciteit 25% en gas 28% afgeleid uit investeringsplannen en indexatie	Niveau 3	Door ACM vastgesteld aandeel: elektriciteit 26% en gas 28%	Niveau 1
Kasstroomprognose	Geschatte toekomstige kasstromen op basis van prognoses	Niveau 3	Geschatte toekomstige kasstromen	Niveau 3
Gehanteerde disconteringsfactor (WACC) voor de kasstromen	3,7% - 4,5%	Niveau 2	2,2% - 3,5%	Niveau 2

* 1 januari 2021

In 2026 maakt de ACM de genormaliseerde, geïndexeerde activawaarde van de netten en aansluitingen weer openbaar waarmee de niet waarneembare parameters voor reële waardebepaling uit niveau 3 van IFRS 13 op dat moment weer objectief waarneembare marktdata zijn voor Stedin Groep.

Het meetdomein valt buiten de maatstafregulering van de ACM. Voor de meters is de gestandaardiseerde activawaarde (GAW) de belangrijkste parameter voor de bepaling van de reële waarde. De gestandaardiseerde activawaarde is afgeleid van de cumulatieve investeringen verminderd met afschrijvingen en gecorrigeerd voor indexatie (niveau 2 input). Overige elementen zijn overwinsten en kasstromen en deze zijn gebaseerd op schattingen (niveau 3 input).

De laatste herwaardering voor de gereguleerde netwerken heeft plaatsgevonden per 1 januari 2021 op basis van de gepubliceerde marktdata van de ACM (niveau 1 objectief waarneembare marktdata onder IFRS 13). Tot aan publicatie van nieuwe marktdata door de ACM in 2026, zijn de eerste twee parameters in bovenstaande tabel geclassificeerd als niveau 3 (niet objectief waarneembare marktdata). De reële waarde van de gereguleerde netwerken ((G)GAW) wordt jaarlijks ingeschat op basis van bovenstaande parameters en vergeleken met de boekwaarde van het betreffende jaar; bij significante afwijkingen vindt verwerking in de jaarrekening plaats. De parameter marktaandeel Stedin Groep in Nederland heeft de hoogste sensitiviteit in het kader van de waardering van de gereguleerde netten. Per 31 december 2022 wijkt de boekwaarde niet materieel af van de waarde die gebruikt zou zijn als de fair value per 31 december 2022 zou zijn gehanteerd. De totale herwaardering, zoals opgenomen in de boekwaarde van netwerken gereguleerd per 31 december 2022, bedraagt € 1,0 miljard (2021 € 1,1 miljard). Dit bedrag, gecorrigeerd voor het belastingeffect, is opgenomen in de herwaarderingsreserve.

Per 31 december 2022 bedraagt de boekwaarde tegen historische kostprijs van netwerken gereguleerd € 6,9 miljard (31 december 2021: € 6,5 miljard).

Stedin heeft de levensduur van activa in 2022 beoordeeld, voor een nadere toelichting van de wijzigingen in de levensduur van de activa verwijzen wij naar paragraaf 2.2.10 Materiële vaste activa.

14 Immateriële vaste activa

x € 1 miljoen	Goodwill	Ontwikkelkosten	Software	Overige	Totaal
Aanschafwaarde per 1 januari 2021	**77**	**-**	**32**	**15**	**124**
Investeringen	-	-	-	2	**2**
Desinvesteringen	-	-	-13	-	**-13**
Aanschafwaarde per 31 december 2021	**77**	**-**	**19**	**17**	**113**
Investeringen	-	1	-	2	**3**
Desinvesteringen	-	-	-1	-	**-1**
Herclassificatie overig	-	7	-	-1	**6**
Aanschafwaarde per 31 december 2022	**77**	**8**	**18**	**18**	**121**
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen per 1 januari 2021	**-**	**-**	**26**	**5**	**31**
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	-	-	3	-	**3**
Herclassificatie overig	-	-	-13	-	**-13**
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen per 31 december 2021	**-**	**-**	**16**	**5**	**21**
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	-	-	2	-	**2**
Desinvesteringen	-	-	-1	-	**-1**
Herclassificatie overig	-	-	-	-1	**-1**
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen per 31 december 2022	**-**	**-**	**17**	**4**	**21**
Netto boekwaarde per 31 december 2021	**77**	**-**	**3**	**12**	**92**
Netto boekwaarde per 31 december 2022	**77**	**8**	**1**	**14**	**100**

Goodwill

De goodwill heeft betrekking op de acquisitie van DNWG in 2017 en is initieel, op basis van de synergievoordelen, gealloceerd aan kasstroomgenererende eenheden (KGE) Stedin Netbeheer voor € 30 miljoen en aan DNWG voor € 47 miljoen. Als gevolg van de fusie van Stedin Netbeheer B.V. en Enduris B.V. is de goodwill van € 77 miljoen per 1 januari 2022 volledig gealloceerd aan de kasstroomgenererende eenheid Stedin Netbeheer.

Impairmenttest

Stedin Groep heeft per 30 juni 2022 voor KGE Stedin Netbeheer de jaarlijkse goodwill impairment test uitgevoerd. Hiertoe wordt de reële waarde van de KGE vergeleken met de netto boekwaarde. De reële waarde is bepaald aan de hand van de opbrengstwaarde. Gezien het gebrek aan een liquide markt met observeerbare prijzen betreft dit een 'niveau 3' analyse binnen de reële waarde hiërarchie. De opbrengstwaarde fungeert als benadering van de realiseerbare waarde. De opbrengstwaarde wordt afgeleid van de geprojecteerde kasstromen na belastingen contant gemaakt tegen een disconteringsvoet na belastingen (post-tax WACC).

De expliciet geprojecteerde kasstromen voor de periode 2022-2046 zijn mede afgeleid van het Financieel Strategisch Plan (FSP) van Stedin Groep, goedgekeurd door de raad van bestuur en de raad van commissarissen. In het FSP van Stedin Groep zijn de projecties voor de KGE voor de periode 2022-2027 afzonderlijk opgenomen. De periode 2028 – 2046 is afgeleid van een extrapolatie van de FSP-projecties. De geprojecteerde investeringen zijn gebaseerd op het Strategisch Investeringsplan (SIP). Het SIP bestrijkt een periode van 15 jaar (2022-2036). De investeringen na 2036 zijn afgeleid van een extrapolatie van de SIP projecties. Er is gekozen voor een projectieperiode tot en met 2046 omdat dit goed aansluit bij de geschatte duur van de energietransitie, ook volgend op onder andere het Klimaatakkoord en daarin gestelde nationale doelen voor 2030 en 2050. Na 2046 start de restwaardeperiode.

De volgende items betreffen de belangrijkste factoren en veronderstellingen die zijn gehanteerd voor de goodwill impairment test:

- de ingeschatte actuele waarde van de gereguleerde activa (de zogenaamde genormaliseerde gestandaardiseerde activawaarde, oftewel de GGAW);
- het marktaandeel van Stedin Netbeheer;
- de relatieve winstgevendheid van Stedin Netbeheer; de reële rendementsvergoeding (nominale/reële pre-tax WACC) voor de gereguleerde activa zoals vastgesteld door de Autoriteit Consument en Markt (ACM);
- de inflatieverwachtingen en de langetermijngroeivoet; en
- de disconteringsvoet (WACC).

Ten aanzien van deze items, merken we het volgende op:

- Stedin Groep gebruikt de reële waarde als waarderingsgrondslag voor haar gereguleerde netwerkonderdelen. De reële waarde wordt afgeleid van de GGAW. Een gevolg van deze waarderingsgrondslag is dat de ruimte tussen de opbrengstwaarde en de netto boekwaarde van de KGE Stedin Netbeheer over tijd beperkter is dan wanneer Stedin Groep haar gereguleerde netwerkonderdelen tegen historische kostprijs zou waarderen.

- De winstgevendheid van Stedin Netbeheer wordt mede bepaald door het systeem van maatstafconcurrentie. Het systeem van maatstafconcurrentie houdt in dat de vergoedingen en toekomstige kasstromen van Stedin Netbeheer worden beïnvloed door zowel de eigen prestaties als die van andere netbeheerders. De toegestane vergoedingen worden door de ACM eenmaal per reguleringsperiode van vijf jaar herijkt. De onderliggende data die ten grondslag liggen aan de herijking worden eveneens eens in de vijf jaar openbaargemaakt. Daarom kan een netbeheerder gedurende een reguleringsperiode niet volledig betrouwbaar inschatten of zij het beter of slechter doet dan de andere regionale netbeheerders en welke impact dit kan gaan hebben op haar toekomstige kasstromen. In 2021 heeft de herijking plaatsgevonden. Op basis hiervan is in 2021 het marktaandeel van Stedin Netbeheer aangepast. Het marktaandeel van Stedin Netbeheer is ongeveer 25% voor elektriciteitstransport en ongeveer 28% voor gastransport. Voor de toekomst is aangenomen dat het marktaandeel zich ontwikkelt op basis van de verwachte ontwikkelingen van de volumes in de sector.

- In het licht van de bestaande afwijkingen tussen de individuele prestaties van Stedin Netbeheer in vergelijking met de maatstaf (op basis waarvan de performance versus andere regionale netbeheerders wordt bepaald), is voor het bepalen van de opbrengstwaarde van de KGE een convergentieaanname gehanteerd van ongeveer 20 jaar. Deze convergentieaanname veronderstelt dat de operationele kosten en de kapitaalkosten van Stedin Netbeheer rond het jaar 2042 gelijk zijn aan haar marktaandeel van de totale operationele kosten en totale kapitaalkosten van de sector. In de periode tot aan convergentie heeft Stedin Groep een inschatting gemaakt van haar relatieve positie in de maatstaf.

- Vanaf 2022 past de ACM voor de vergoedingssystematiek van afschrijvingen voor het gasnetwerk een stelsel van degressief afschrijven toe. Dit is in de projecties meegenomen. De kapitaalkosten, zoals gedefinieerd door de ACM, vormen een belangrijk kostenelement voor de bepaling van de sectorgemiddelde kosten. De kapitaalkosten omvatten de afschrijvingskosten bepaald op basis van gereguleerde grondslagen alsmede een vergoeding over de gestandaardiseerde activawaarde op basis van de rendementskostenvergoeding voor belastingen (de nominale en hybride reële pre-tax WACC voor respectievelijk gas en elektriciteit). De ACM bepaalt deze pre-tax WACC op basis van relevante marktparameters en corporate finance theorieën. Vanaf 2022 calculeert de ACM het verschil van de

door haar ingeschatte risicovrije rente ten opzichte van de daadwerkelijke risicovrije rente na en mag de netbeheerder dit verschil in haar tarieven verwerken. In onze projecties volgen wij voor de huidige reguleringsperiode (2022 - 2026) de door de ACM gecommuniceerde, voorgenomen pre-tax WACC's. Voor de reguleringsperiodes vanaf 2027 en verder heeft management een eigen inschatting gemaakt van de (gereguleerde) WACC's.

- De post-tax WACC's (disconteringsvoet) (3,0% -3,6%) zijn voor ieder jaar van de projectieperiode afzonderlijk bepaald en zijn primair afgeleid van marktobservaties met betrekking tot relevante parameters zoals rentevoeten, risicoprofielen, marktvergoedingen en vermogensverhoudingen.

- De langetermijngroeivoet die is gebruikt voor het bepalen van de restwaarde van de KGE is conservatief ingeschat op 0%. Voor de projectieperiode tot 2046 is een groeivoet gehanteerd die gelijk is aan de langetermijnverwachting van inflatie, zijnde 2,0%.

De buffer tussen de netto boekwaarde en de opbrengstwaarde is positief.

Op basis van de uitgevoerde impairment test per 30 juni 2022, en de uitgevoerde additionele analyses voor de periode tussen 30 juni 2022 en 31 december 2022, is er per 31 december 2022 geen aanleiding voor een bijzondere waardevermindering van de goodwill.

15 Leases

Onderstaande tabel laat het verloop zien van het gebruiksrecht vaste activa:

x € 1 miljoen	Grond en bedrijfs-gebouwen	Leaseauto's	Totaal
Gebruiksrecht vaste activa per 1 januari 2021	**64**	**46**	**110**
Investeringen	-	8	**8**
Contractmodificaties	1	-	**1**
Gebruiksrecht vaste activa per 31 december 2021	**65**	**54**	**119**
Investeringen	1	9	**10**
Contractmodificaties	2	-	**2**
Desinvesteringen	-2	-2	**-4**
Gebruiksrecht vaste activa per 31 december 2022	**66**	**61**	**127**
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari 2021	**12**	**17**	**29**
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	7	10	**17**
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2021	**19**	**27**	**46**
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	5	10	**15**
Desinvesteringen	-2	-2	**-4**
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2022	**22**	**35**	**57**
Netto boekwaarde per 31 december 2021	**46**	**27**	**73**
Netto boekwaarde per 31 december 2022	**44**	**26**	**70**

Stedin Groep heeft leaseovereenkomsten afgesloten voor een aantal bedrijfspanden en bedrijfsterreinen. Daarnaast least Stedin Groep een wagenpark. In 2022 heeft Stedin Groep nieuwe leaseovereenkomsten afgesloten voor met name het wagenpark.

Onderstaande tabel laat het verloop van de leaseverplichtingen zien:

x € 1 miljoen	2022	2021
Leaseverplichting per 1 januari	**75**	**83**
Nieuwe leasecontracten	10	9
Leasebetalingen	-16	-18
Opboeking rente	1	1
Vrijval leaseverplichting	-1	-
Contractmodificaties	2	-
Leaseverplichting per 31 december	**71**	**75**

Classificatie (x € 1 miljoen)	2022	2021
Binnen 1 jaar	12	14
Tussen 1 en 2 jaar	11	12
Tussen 2 en 3 jaar	9	10
Tussen 3 en 4 jaar	7	8
Tussen 4 en 5 jaar	2	5
Na 5 jaar	30	26
Totaal	**71**	**75**

Onderstaande tabel toont de totale leasekosten over 2022:

x € 1 miljoen	2022	2021
Afschrijvingskosten gebruiksrecht vaste activa	-15	-17
Rentelasten leaseverplichtingen	-1	-1
Leasekosten in de winst- en verliesrekening	-10	-5
Totaal	**-26**	**-23**

16 Deelnemingen en joint ventures

Stedin Netbeheer heeft samen met TenneT een joint venture, TensZ B.V., voor het onderhoud van de gezamenlijke netwerken. Het aandeel van Stedin in het eigen vermogen van TensZ bedraagt € 0,4 miljoen.

17 Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen

De specificatie van de uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen is als volgt:

x € 1 miljoen	Vorderingen per 31 december 2022	Vorderingen per 31 december 2021	Verplichtingen per 31 december 2022	Verplichtingen per 31 december 2021
Materiële vaste activa	-	-	355	359
Kasstroomafdekkingen	5	18	-	-
Voorzieningen	1	1	-	-
Rentedragende schulden	-	-	-	-
Totaal	**6**	**19**	**355**	**359**

De uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen hebben voornamelijk betrekking op materiële vaste activa en kasstroomafdekkingen die via het groepsvermogen worden verwerkt.

Mutaties in de uitgestelde belastingen gedurende 2022 zijn als volgt:

x € 1 miljoen	Netto-positie per 1 januari 2022	Verwerkt in winst- en verliesrekening	Verwerkt in totaal niet-gerealiseerde resultaten	Netto-positie per 31 december 2022	Vorderingen	Verplichtingen
Materiële vaste activa	359	-4	-	355	-	355
Kasstroomafdekkingen	-18	-	13	-5	5	-
Compensabele verliezen	-1	-	-	-1	1	-
Uitgestelde belastingverplichtingen (vorderingen) voor saldering	**340**	**-4**	**13**	**349**	**6**	**355**
Saldering					-6	-6
Totaal					**-**	**349**

Het grootste deel van de materiële vaste activa latentie heeft betrekking op de commercieel-fiscaal afwijkende waardering van de netten. De uitgestelde belastingverplichting van de materiële vaste activa is hoofdzakelijk veroorzaakt door het commercieel-fiscaal waarderingsverschil van de netten ten tijde van de invoering van de vennootschapsbelasting voor Stedin Groep, in het verleden toegepaste versnelde fiscale afschrijvingen, de herwaardering van de netten en de waardering van de overgenomen netten als onderdeel van de verwerking van de overname van DNWG.

Mutaties in de uitgestelde belastingen gedurende 2021 zijn als volgt:

x € 1 miljoen	Netto-positie per 1 januari 2021	Verwerkt in winst- en verliesrekening	Verwerkt in totaal niet-gerealiseerde resultaten	Netto-positie per 31 december 2021	Vorderingen	Verplichtingen
Materiële vaste activa	297	-5	67	359	-	359
Kasstroomafdekkingen	-26	-	8	-18	18	-
Voorzieningen	-1	-	-	-1	1	-
Rentedragende schulden	4	-4	-	-	-	-
Uitgestelde belastingverplichtingen (vorderingen) voor saldering	**274**	**-9**	**75**	**340**	**19**	**359**
Saldering					-19	-19
Totaal					**-**	**340**

Vervaltermijnen van verrekenbare tijdelijke verschillen per 31 december 2022:

Categorie	Termijn
Materiële vaste activa	1 - 55 jr
Immateriële vaste activa	1 - 25 jr
Kasstroomafdekkingen	1 - 30 jr
Voorzieningen	1 - 10 jr

18 Afgeleide financiële instrumenten

Reële waarde van afgeleide financiële instrumenten:

x € 1 miljoen	Activa per 31 december 2022	Verplichtingen per 31 december 2022	Activa per 31 december 2021	Verplichtingen per 31 december 2021
Valutaswap- en termijncontracten	-	53	15	64
Totaal	**-**	**53**	**15**	**64**

De looptijden zijn hieronder weergegeven:

x € 1 miljoen	Activa per 31 december 2022	Verplichtingen per 31 december 2022	Activa per 31 december 2021	Verplichtingen per 31 december 2021
Classificatie				
Vlottend / kortlopend	-	19	15	-
Vast / langlopend	-	34	-	64
Totaal	**-**	**53**	**15**	**64**

Alle afgeleide financiële instrumenten zijn toegewezen aan een hedgerelatie en de waardemutaties van deze in strumenten worden, waar van toepassing, direct verwerkt in het groepsvermogen en gepresenteerd in de reserve kasstroomafdekkingen. Een nadere toelichting op het verloop van deze reserve en de verwachte kasstromen is opgenomen in toelichting 32.4 Afgeleide financiële instrumenten en kasstroom hedgereserve.

19 Voorraden

De voorraden zijn met € 3 miljoen gestegen ten opzichte van voorgaand boekjaar. Op de waarde van de voorraden is een voorziening incourante voorraad in mindering gebracht van € 3 miljoen (2021: € 2 miljoen).

De voorziening incourante voorraad heeft voor € 0 miljoen betrekking op meters (2021: € 0 miljoen).

20 Handelsdebiteuren en overige vorderingen

Onder de handelsdebiteuren en overige vorderingen zijn met name vorderingen op afnemers verantwoord en nog te factureren bedragen (contractactiva) voor de levering van transportdiensten.

Deze post is als volgt te specificeren:

x € 1 miljoen	Per 31 december 2022	Per 31 december 2021
Handelsdebiteuren	131	118
Nog te factureren	44	43
Vooruitbetaalde bedragen	35	-
Overige vorderingen en overlopende activa	12	4
Totaal	**222**	**165**

Onder toelichting 32.2 Kredietrisico is de ouderdom en bijzondere waardevermindering van de handelsdebiteuren en contractactiva opgenomen.

De post handelsdebiteuren en overige vorderingen is gestegen met € 57 miljoen ten opzichte van voorgaand jaar. Deze stijging wordt met name verklaard door vooruitbetaalde netverliezen van circa € 27 miljoen en vooruitbetaalde facturen van € 3 miljoen. Daarnaast zijn de debiteuren met € 5 miljoen gestegen, als gevolg van een hoger saldo kleinverbruik. Ook zijn de bijschattingen grootverbruik toegenomen met circa € 5 miljoen.

21 Liquide middelen

De liquide middelen bestonden op 31 december 2022 uit banktegoeden van € 53 miljoen (2021: banktegoeden € 48 miljoen, kortlopende kasgeldleningen € 85 miljoen). De liquide middelen worden voornamelijk in euro's aangehouden. De liquide middelen waarover Stedin Groep niet de vrije beschikking heeft bedroegen € - miljoen (2021: € - miljoen) per jaareinde.

22 Groepsvermogen

Aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van Stedin Holding N.V. bedraagt € 2 miljard, verdeeld in 15 miljoen gewone aandelen en 5 miljoen cumulatief preferente aandelen met een nominale waarde van elk € 100,-. Per 31 december 2022 zijn 5.387.046, waarvan 4.970.978 gewone en 416.068 cumulatief preferente, aandelen geplaatst en volgestort (2021: 4.970.978 gewone aandelen en 416.068 cumulatief preferente aandelen).

Agioreserve

Stedin Holding N.V. heeft in 2021 € 200 miljoen extra eigen vermogen aangetrokken ter versterking van de eigen vermogenspositie. Dit vermogen is aangetrokken door de uitgifte van 416.068 cumulatief preferente aandelen met een nominale waarde van elk € 100,-. Daarnaast is door de aandeelhouders nog een agio volgestort van € 380,69 per aandeel, voor een totaalbedrag van € 158,4 miljoen. In 2022 hebben zich geen mutaties voorgedaan in de agioreserve.

Herwaarderingsreserve

De herwaarderingsreserve heeft betrekking op de herwaardering van netwerken en netwerkgerelateerde activa op basis van de reële waarde. Het verschil tussen de afschrijvingen op basis van de geherwaardeerde boekwaarde en de afschrijvingen op basis van de oorspronkelijke historische kostprijs is, gecorrigeerd voor uitgestelde belastingen, overgeboekt van de herwaarderingsreserve naar de reserve ingehouden resultaten. De herwaarderingsreserve staat niet ter vrije beschikking van de aandeelhouders. De herwaarderingsreserve bedraagt ultimo 2022 € 753 miljoen (2021: € 790 miljoen). In 2022 hebben geen herwaarderingen plaatsgevonden en zijn geen dotaties gedaan aan de herwaarderingsreserve. Wel is vanuit de herwaarderingsreserve € 37 miljoen aan het onverdeeld resultaat toegevoegd uit hoofde van afschrijvingslasten.

Preferent dividend reserve

In 2021 heeft Stedin cumulatief preferente aandelen uitgegeven waarvoor jaarlijks een rendement van 3% uitgekeerd of gereserveerd dient te worden. De uitkering van dit rendement staat ter discretie van de raad van bestuur, waarbij goedkeuring door de raad van commissarissen benodigd is. Dit rendement wordt, wanneer deze niet wordt uitgekeerd, in een aparte reserve opgenomen.

Wettelijke reserve

In het eigen vermogen is een wettelijke reserve opgenomen voor de omvang van de boekwaarde van de intern ontwikkelde immateriële vaste activa.

Reserve kasstroomafdekkingen

De reserve kasstroomafdekkingen staat niet ter vrije beschikking van de aandeelhouders. Een nadere toelichting op het verloop en de onderliggende afdekkingsrelaties is opgenomen in toelichting Afgeleide financiële instrumenten en kasstroom hedgereserve.

Achtergestelde eeuwigdurende obligatielening

Op 23 maart 2021 heeft Stedin Holding N.V. een nieuwe achtergestelde eeuwigdurende obligatielening ('Perpetual Fixed Rate Reset Securities') uitgegeven voor een bedrag van nominaal € 500 miljoen met een couponrente van 1,5% en een uitgiftekoers van 100%. Dit leverde een ontvangen bedrag van € 500 miljoen op. De obligaties zijn genoteerd aan de Euronext Amsterdam. Op 31 december 2022 bedraagt de marktwaarde € 413 miljoen. De boekwaarde per ultimo 2022 is € 506 miljoen, zijnde de nominale hoofdsom inclusief € 6 miljoen lopende rente.

Deze achtergestelde eeuwigdurende obligatielening wordt aangemerkt als een eigen vermogeninstrument en is achtergesteld ten opzichte van alle schuldeisers van Stedin Groep, maar heeft bepaalde preferenties ten opzichte van de aandeelhouders in geval van liquidatie van de onderneming. Stedin Holding N.V. heeft geen contractuele verplichting tot terugbetaling van de lening. Eventuele betaling van de (achterstallige) couponrente is conditioneel en afhankelijk van uitkeringen aan aandeelhouders. Als gevolg hiervan kunnen de houders van deze obligatielening Stedin Holding N.V. niet verplichten tot betaling van de couponrente en tot gehele of gedeeltelijke terugbetaling van de lening.

23 Personeelsvoorzieningen

x € 1 miljoen	Diensttijd gebonden uitkeringen	Overige	Totaal
Per 1 januari 2021	**9**	**5**	**14**
Dotaties	1	3	4
Onttrekkingen	-1	-2	-3
Vrijval	-1	-1	-2
Per 31 december 2021	**8**	**5**	**13**
Dotaties	1	4	5
Onttrekkingen	-	-2	-2
Vrijval	-1	-	-1
Per 31 december 2022	**8**	**7**	**15**

Classificatie (x € 1 miljoen)	Per 31 december 2022	Per 31 december 2021
Kortlopend	5	4
Langlopend	10	9
Totaal	**15**	**13**

Diensttijd gebonden uitkeringen

Deze voorziening dekt de verplichting voor uitkeringen aan medewerkers bij het bereiken van een bepaald aantal jaren dienstverband of de pensioengerechtigde leeftijd.

De voorzieningen zijn actuarieel bepaald op basis van de volgende uitgangspunten:

	Per 31 december 2022	Per 31 december 2021
Disconteringsvoet	2,71%	1,0%
Toekomstige salarisstijgingen	1,5% - 2,5%	1,5% - 2,5%
Sterftetabel	GBM & GBV 2016-2021	GBM & GBV 2015-2020

De diensttijd gebonden uitkeringen vinden over een langere periode plaats. De voorziening wordt jaarlijks herrekend op basis van actuele personeelsgegevens.

24 Overige voorzieningen

x € 1 miljoen	Reorganisatie	Overige	Totaal
Per 1 januari 2021	**1**	**28**	**29**
Dotaties	2	1	3
Onttrekkingen	-1	-2	-3
Vrijval	-	-11	-11
Per 31 december 2021	**2**	**16**	**18**
Onttrekkingen	-1	1	-
Vrijval	-1	-5	-6
Per 31 december 2022	**-**	**12**	**12**

Classificatie (x € 1 miljoen)	Per 31 december 2022	Per 31 december 2021
Kortlopend	1	3
Langlopend	11	15
Totaal	**12**	**18**

De overige voorzieningen bedragen € 12 miljoen (2021: € 18 miljoen) en hebben betrekking op diverse voorzieningen van uiteenlopende aard en hebben met name een langlopend karakter. Onder andere zijn hier een amoveringsvoorziening van € 4 miljoen (2021: € 4 miljoen) en aangegane verplichtingen ter hoogte van € 7 miljoen ten behoeve van Stichting Zeeuwse Publieke Belangen in opgenomen (2021: € 7 miljoen).

Gedurende 2022 is het restant van de voorziening voor het verwijderen van gasafsluitingen volledig vrijgevallen ter hoogte van € 3 miljoen. Daarnaast zijn ook reserveringen voor claims vrijgevallen ter hoogte van circa € 2 miljoen.

25 Rentedragende schulden

Classificatie (x € 1 miljoen)	Per 31 december 2022	Per 31 december 2021
Kortlopend	280	531
Langlopend	3.116	2.675
Totaal	**3.396**	**3.206**

Mutaties van de rentedragende schulden:

x € 1 miljoen	2022	2021
Per 1 januari	**3.206**	**3.100**
Opgenomen langlopende rentedragende schulden	495	497
Opgenomen kortlopende rentedragende schulden	1.050	2.600
Aflossing langlopende rentedragende schulden	-533	-195
Aflossing kortlopende rentedragende schulden	-770	-2.800
Koersverschillen	-11	6
Interest rate swaps	-45	-7
Overige mutaties	4	5
Per 31 december	**3.396**	**3.206**

De looptijden van de rentedragende schulden zijn hieronder weergegeven:

x € 1 miljoen	Per 31 december 2022	Per 31 december 2021
Binnen 1 jaar	280	531
Tussen 1 en 2 jaar	40	-
Tussen 2 en 3 jaar	529	40
Tussen 3 en 4 jaar	498	529
Tussen 4 en 5 jaar	300	500
Na 5 jaar	1.749	1.606
Totaal	**3.396**	**3.206**

De meeste rentedragende schulden op 31 december 2022 zijn aangegaan door Stedin Holding N.V. en er zijn geen zekerheidstellingen afgegeven. Een nadere toelichting op de rentedragende schulden is opgenomen onder 32 Beheersing van financiële risico's.

In 2022 vonden de volgende belangrijke transacties plaats m.b.t. financieringen:

- Aflossing van € 300 miljoen op de lening uit 2018, conform regulier schema.
- Een nieuwe € 500 miljoen groene obligatie is uitgegeven met een looptijd van 8 jaar en een rentecoupon van 2.375%

Aan sommige van de leningen zijn financiële convenanten verbonden. Deze zijn hieronder weergegeven:

- Een gearing ratio (nettoschuld / totaal vermogen) die lager is dan 70%;
- Een interest coverage ratio (EBITDA / netto verschuldigde rente) die hoger is dan 3.

Bovenstaande ratio-bandbreedtes worden getoetst aan het einde van elke meetperiode.

De volgende definities zijn hierop van toepassing:

- Meetperiode: 12 maands voortschrijdend gemiddelde per 31 december en 30 juni van elk boekjaar.
- Nettoschuld: Totaal verschuldigde hoofsommen van rentedragende schulden inclusief leaseverplichtingen minus liquide middelen.
- Totaal vermogen: Totaal verschuldigde hoofsommen rentedragende schulden inclusief leaseverplichtingen plus eigen vermogen gecorrigeerd voor vermogenscomponenten gerelateerd aan goodwill, immateriële vast activa en minderheidsdeelnemingen.
- EBITDA: Resultaat voor belasting gecorrigeerd voor afschrijvingen, amortisaties, netto verschuldigde rente, resultaten van verkochte groepsonderdelen, herwaarderingen en belang van minderheidsdeelnemingen.
- Netto verschuldigde rente: som van de rentelasten en -baten leningen gecorrigeerd voor geactiveerde rente.

Zoals blijkt uit onderstaande tabellen voldoet Stedin Holding N.V. gedurende 2022 aan de genoemde voorwaarden.

Gearing ratio	2022	2021
Verschuldigde hoofdsommen rentedragende schulden	3.396	3.206
Leaseverplichtingen	71	75
Liquide middelen	-53	-133
Nettoschuld	**3.414**	**3.148**
Verschuldigde hoofdsommen rentedragende schulden	3.396	3.206
Leaseverplichtingen	71	75
Eigen vermogen	3.342	3.270
Vermogens correcties	-100	-92
Totaal vermogen	**6.709**	**6.459**
Gearing ratio	**50,9%**	**48,7%**

Interest coverage ratio	2022	2021
Resultaat voor belastingen	59	32
Afschrijvingen	346	360
Financiële baten en lasten	30	93
Resultaat na belasting verkochte deelnemingen en joint ventures	-3	-1
EBITDA	**432**	**484**
Netto verschuldigde rente	**43**	**97**
Interest coverage ratio	**10,0**	**5,0**

26 Vooruitontvangen bijdragen

x € 1 miljoen	2022	2021
Boekwaarde per 1 januari	898	809
Ontvangen bijdragen aansluitkosten	107	112
Betaalde bijdragen aansluitkosten	-	-1
Verantwoorde opbrengsten	-22	-22
Boekwaarde per 31 december	**983**	**898**

Classificatie	2022	2021
Kortlopend	23	22
Langlopend	960	876
Totaal	**983**	**898**

De kortlopende vooruitontvangen bijdragen zijn onder 'contractverplichtingen' verantwoord in de 'Handelscrediteuren en de overige schulden'.

Stedin heeft de levensduur van activa in 2022 beoordeeld. Dit heeft ook gevolgen voor de amortisatie voor de bijdrage aansluitkosten. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar paragraaf 2.2.10 Materiële vaste activa.

27 Handelscrediteuren en overige schulden

x € 1 miljoen	Per 31 december 2022	Per 31 december 2021
Handelscrediteuren	59	100
Overige schulden en overlopende passiva	221	157
Contractverplichtingen	23	23
BTW	-	24
Pensioenpremies	5	4
Totaal	**308**	**308**

Classificatie		
Kortlopend	308	308
Langlopend	-	-
Totaal	**308**	**308**

De crediteuren en overige schulden zijn in lijn met 2021.

28 Acute belastingvorderingen en -verplichtingen

De acute belastingvorderingen en acute belastingverplichtingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

x € 1 miljoen	Per 31 december 2022	Per 31 december 2021
Vennootschapsbelasting	-	-
Totaal acute belastingvorderingen	**-**	**-**

x € 1 miljoen	Per 31 december 2022	Per 31 december 2021
Vennootschapsbelasting	14	12
Totaal acute belastingverplichtingen	**14**	**12**

29 Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

De niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen, met uitzondering van de garanties, worden gepresenteerd tegen contante waarde. De contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet waarin de actuele marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld tot uitdrukking komt. De gebruikte disconteringsvoet is de euro zero coupon yield curve.

Inkoopverplichtingen energie

Stedin Groep is inkoopverplichtingen voor energie aangegaan voor het compenseren van het administratief en technisch netverlies. De verplichting op basis van in 2022 geldende tarieven bedraagt € 841 miljoen (2021: € 752 miljoen) en heeft betrekking op de periode 2023 tot en met 2030. De tarieven van de inkoopverplichting voor 2023 zijn voor een groot gedeelte reeds overeengekomen, in lijn met onze inkoopstrategie. In het geval dat tarieven nog niet zijn overeengekomen, gebruikt Stedin Groep de verwachte tarieven op de energiemarkt voor het desbetreffende leveringsjaar zoals deze golden per 31 december 2022. Gegeven de afhankelijkheid van mogelijke toekomstige schommelingen van tarieven op de energiemarkt is de toekomstige omvang van de verplichting volatiel.

Investeringsverplichtingen

Ultimo 2022 is Stedin Groep investeringsverplichtingen aangegaan voor een totaalbedrag van € 31 miljoen (2021: € 34 miljoen). Deze investeringsverplichtingen hebben betrekking op investeringen in slimme meters. De investeringsverplichtingen zijn aangegaan tot en met 2024.

Overige verplichtingen

Stedin Groep is daarnaast overige contractuele verplichtingen aangegaan voor een bedrag van € 6 miljoen (2021: € 7 miljoen). Dit betreffen met name contractuele verplichtingen inzake onderhoudswerkzaamheden.

Garanties

Stedin Groep heeft aan derden concern- en bankgaranties verstrekt ter grootte van € 1 miljoen (2021: € 1 miljoen). Hiervan is € 0 miljoen (2021: € 0 miljoen) door Stedin Holding N.V. afgegeven. Deze garantie is verstrekt door een dochtermaatschappij.

Stedin Groep heeft een bestuurdersaansprakelijkheid verzekering afgesloten ten behoeve van de leden van de raad van commissarissen, de leden van de raad van bestuur, de directie en andere bestuurders binnen Stedin Groep. Voor zover mogelijk worden de bestuurders onder specifieke voorwaarden door Stedin Groep gevrijwaard voor kosten in verband met civiel-, straf- of administratiefrechtelijke procedures waarin zij vanwege hun functie zouden kunnen worden betrokken.

Resultaten meetdomein

De tarieven die Stedin als netbeheerder in rekening brengt voor de huur van kleinverbruiksmeters zijn gereguleerd en gebaseerd op de Ministeriële Regeling Meettarieven (MR). Hierin is geregeld hoe de ACM deze tarieven vaststelt. De maximale tarieven die netbeheerders mogen hanteren zijn op dit moment gebaseerd op de tarieven van 2005, plus een jaarlijkse inflatiecorrectie op basis van de consumentenprijsindex. Sinds 2011 monitort de ACM de kosten die gemoeid zijn met het uitvoeren van de meettaak. Hierbij is het de bedoeling dat het project Grootschalig Aanbieden Slimme meters uit de behaalde rendementen gefinancierd kan worden. De MR borgt dat de consument uiteindelijk niet meer dan de kostendekkende tarieven betaalt. Om dit te bereiken kan de ACM de behaalde rendementen in toekomstige tarievenbesluiten betrekken. Volgens onze huidige inschattingen heeft Stedin op dit moment voldoende rendement behaald ten opzichte van de kosten van de GSA. In 2021 is de GSA afgelopen nadat Stedin 100% van zijn klanten een slimme meter heeft aangeboden en bij meer dan 80% daadwerkelijk een slimme meter geïnstalleerd. Daarbovenop houdt Stedin ook al rekening met de extra opdracht van EZK om te pogen een nog hogere realisatiegraad te bereiken de komende jaren. In de afgelopen jaren zijn de overwinsten door middel van tariefverlagingen grotendeels teruggegeven aan de consument. Per jaareinde 2022 zijn de overwinsten € 5 miljoen en deze zullen in de toekomst middels een te verlenen korting in de tarieven worden gecompenseerd.

Juridische procedures

Stedin Groep is betrokken bij een aantal juridische en regulatorische claims en procedures die verband houden met de bedrijfsactiviteiten, ofwel als eiser ofwel als gedaagde. De bedragen die bij sommige van deze zaken worden geëist zijn significant voor de geconsolideerde jaarrekening. Aansprakelijkheden en voorwaardelijke

verplichtingen in relatie tot deze claims en procedures worden periodiek beoordeeld op basis van de meest recente beschikbare informatie. Een voorziening wordt alleen getroffen als een negatieve uitkomst van de procedure 'waarschijnlijk' wordt geacht en het bedrag van het verwachte verlies redelijkerwijs kan worden ingeschat, zie toelichting 24 Overige voorzieningen.

Stedin is met een aantal gemeenten verwikkeld in juridische geschillen inzake precariobelasting. In totaal betreft het een potentieel door Stedin terug te vorderen bedrag van € 37 miljoen (2021: € 37 miljoen). Gezien de onzekerheden zijn deze potentiële vorderingen niet verantwoord in de balans per 31 december 2022.

Rendant

Stedin is door de Minister van EZK aangewezen als netbeheerder voor een elektriciteits- en een gasnet van een derde partij. Naar aanleiding van een afgeronde procedure bij de rechtbank heeft Stedin in 2022 de volledige - zowel juridisch alsook economische - eigendom verkregen ten aanzien van dit elektriciteits- en gasnet tegen betaling van € 1,6 miljoen. De definitieve waardering van deze overgenomen activa is echter nog onbekend en zal middels een bindend adviesprocedure worden vastgesteld. De uitkomst van deze procedure staat vooralsnog gepland voor einde eerste kwartaal 2023. Gezien de onzekerheden die thans spelen omtrent de definitieve waardering, zijn verdere potentiële vorderingen en/of schulden hieromtrent, buiten de reeds betaalde € 1,6 miljoen om, verder nog niet verantwoord in de jaarrekening per 31 december 2022.

Fiscale eenheid

Stedin Holding N.V. vormt een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting met al haar geconsolideerde deelnemingen zoals opgenomen in toelichting 36 Overzicht dochterondernemingen. De vennootschappen, waaronder Stedin Holding N.V., die deel uitmaken van een fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschulden van die fiscale eenheid.

Voor de omzetbelasting is sprake van een fiscale eenheid met daarin Stedin Holding N.V. en al haar geconsolideerde deelnemingen zoals opgenomen in toelichting 36 Overzicht dochterondernemingen. Alleen vennootschappen, waaronder Stedin Holding N.V., die deel uitmaken van een fiscale eenheid, zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschulden van die fiscale eenheid.

Cashpool

Vanwege deelname in de cashpool van Stedin Groep is Stedin Holding N.V. hoofdelijk aansprakelijk, tezamen met andere deelnemers, voor de tekorten in de cashpool van Stedin Groep.

30 Transacties met verbonden partijen

Zogenaamde "verbonden partijen" aan Stedin Groep betreffen entiteiten waarin key management (of diens familie) van Stedin Groep rapporterende of gedeeltelijke zeggenschap hebben of bepalende invloed. Deelnemingen en joint ventures zijn verbonden partijen van Stedin Groep. Transacties met verbonden partijen vinden plaats volgens voorwaarden die in het normale economische verkeer met derden gebruikelijk zijn.

De openstaande vorderingen op deelnemingen betreffen verstrekte leningen voor een bedrag van € 17 miljoen (2021: € 19 miljoen) en hebben hoofdzakelijk een langlopend karakter. In 2022 is er voor € 2 miljoen aan leningen verstrekt en voor € 4 miljoen aan aflossingen ontvangen. De looptijd van de verstrekte en uitstaande leningen is 6 jaar, met een interestpercentage variërend van 0,3% tot 2,6%. De vorderingen en schulden aan verbonden partijen zijn niet zeker gesteld en zullen door bankbetalingen worden verrekend.

Verbonden partijen waarbij RvC en RvB leden betrokken zijn (geweest) zijn de volgende:

- De Stichting Zeeuwse Publieke Belangen wordt gecoördineerd vanuit Stedin Groep met het Programma Samen Sterker. De Stichting heeft een bestuur dat bestaat uit: David Peters (Stedin Groep), Koen Verbogt (Stedin Groep), Carla Schönknecht (Provincie Zeeland) en Loes Meeuwisse (Vereniging Zeeuwse Gemeenten). Het fonds wordt gefinancierd door Stedin tot een maximum van € 10 miljoen. Het bestuur van de Stichting heeft in 2022 € 0,8 miljoen toegezegd en € 0,5 miljoen uitbetaald.
- Stichting OUNZ (OUNZ) heeft als doel het in eigendom houden van de hoofdopstalrechten ten aanzien van de netten van de DNWG Groep en het verstrekken van onderopstalrechten met betrekking tot de gasnetten en elektriciteitsnetten aan DKCN, Evides en Enduris om de taak als netbeheerder te kunnen uitvoeren. Stedin heeft het recht via Enduris om één van de drie bestuurders van Stichting OUNZ te benoemen. De waarde van de rechten zijn niet materieel en er zijn geen andere materiele financiële transacties tussen Stedin en OUNZ.
- RvC-voorzitter Doede Vierstra is lid van het bestuur van de Stichting Nyenrode, een Nederlandse business universiteit. Nyenrode Universiteit is een leverancier van Stedin Groep.
- RvC-lid Annie Krist is CEO van GasTerra, dat actief is in de handel en levering van aardgas. Stedin Groep heeft geen directe relatie met GasTerra.
- RvC-lid Arco Groothedde is lid van de raad van commissarissen van DSW, een zorgverzekeraar. Stedin Groep heeft geen directe relatie met DSW.
- RvC-lid Hanne Buis is tot 1 februari 2023 COO van Royal Schiphol Groep. Stedin Groep heeft geen directie relatie met Royal Schiphol Groep.
- RvC-lid Theo Eysink is CFO van de divisie Zakelijke Markt van KPN N.V. KPN is een leverancier van Stedin Groep.

- RvB-voorzitter Koen Bogers is Global Partner bij Bloxhub en adviseur bij Techleap. Met zowel Bloxhub als Techleap heeft Stedin Groep geen directe relatie.
- RvB-lid David Peters is lid van het algemeen bestuur van E-Laad, lid van de board van EDSO en lid van de raad van toezicht bij GOPACS. EDSO en GOPACS hebben een samenwerkingsverband met Stedin Groep. E-Laad is een leverancier van Stedin Groep.
- RvB-lid Danny Benima is lid van de raad van commissarissen van EDSN en bestuurslid van de vereniging Nederlandse Energiedatauitwisseling (NEDU). EDSN en NEDU hebben een samenwerkingsverband met Stedin Groep.

Bovenstaande personen waren niet betrokken bij commerciële transacties tussen de genoemde leveranciers en Stedin Groep. Contract reviews, onderhandelingen of toekenningen tussen Stedin Groep en genoemde bedrijven zijn tot stand gekomen tegen normale voorwaarden.

Voor de bezoldiging van de bestuurders en commissarissen wordt verwezen naar toelichting 6 Personeelskosten. Deze personen kwalificeren als 'key management' in de zin van IAS 24. Tussen bestuurders en commissarissen en Stedin Groep bestaat verder geen andere relatie dan die van klant op basis van algemeen gebruikelijke leveringsvoorwaarden onder marktconforme voorwaarden. Op basis van het WNT loonbegrip bedraagt de bezoldiging van de bestuurders en commissarissen over 2022 € 982.800. Inclusief sociale lasten en pensioenlasten bedraagt de totale bezoldiging van de bestuurders en commissarissen in 2022, conform BW 383, € 1.132.136.

Overige relaties met partijen:

- De Gemeente Rotterdam is de grootste aandeelhouder van Stedin Groep (circa 31,7 %) en heeft invloed van betekenis. Naast de aandeelhoudersrelatie bestaat geen andere relatie dan die van klant en leverancier op basis van algemeen gebruikelijke leveringsvoorwaarden onder marktconforme voorwaarden. Stedin Groep past de vrijstelling toe om transacties met verbonden overheidsinstellingen niet nader toe te lichten (IAS 24.25).
- Stedin neemt initiatief op het gebied van innovatie en verduurzaming en onderhoudt actief samenwerkingsverbanden met diverse stakeholders. Samenwerking kan in verschillende vormen zoals in Netbeheer Nederland of op projectbasis, als sponsor of meer gestructureerd via stichtingen, zoals Stichting ElaadNL, Stichting EVnetNL, Stichting Flexiblepower Alliance Network of USEF waarbij Stedin deel kan nemen in als bestuurder. Deze partijen zijn geen verbonden partijen.

2022 x € 1 miljoen	Ingekochte goederen & diensten	Doorbelasting personeel, facilitair & overige kosten
Joint arrangements		
Utility Connect B.V.	7	1
TensZ B.V.	2	11
Infra Netwerkgroep Omexom VOF	-	-
Totaal	**9**	**12**
Associates		
Energie Data Services Nederland B.V.	25	-
Zebra Gasnetwerk B.V.	-	-
Totaal	**25**	**-**

Per 1 januari 2022 is TeslaN gefuseerd met TensZ en is TeslaN geliquideerd.

2021 x € 1 miljoen	Ingekochte goederen & diensten	Doorbelasting personeel, facilitair & overige kosten
Joint arrangements		
Utility Connect B.V.	7	1
TensZ B.V.	2	6
TeslaN B.V.	4	6
Infra Netwerkgroep Omexom VOF	-	-
Totaal	**13**	**13**
Associates		
Energie Data Services Nederland B.V.	19	-
Zebra Gasnetwerk B.V.	-	-
Totaal	**19**	**-**

31 Accountantskosten

Onderstaande honoraria hebben betrekking op de accountantskosten door de externe accountant van Stedin Groep: Deloitte Accountants B.V., zoals gedefinieerd in artikel 1.1 van de 'Wet toezicht accountantsorganisaties' (Wta), alsook de aan de accountantsorganisatie gelieerde entiteiten van het Deloitte-netwerk.

x € 1.000	2022	2021
Controle van de jaarrekening	995	1.408
Andere controleopdrachten	584	402
Andere niet-controlediensten	-	-
Totaal	**1.579**	**1.810**

In het honorarium voor de controle van de jaarrekening van Stedin Holding N.V. zijn alle accountantskosten die gemaakt moeten worden om de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening van de vennootschap te controleren, toegerekend aan het boekjaar waarop de jaarrekening van toepassing is.

De andere controleopdrachten betreffen de controlewerkzaamheden voor reguleringsdata ten behoeve van de ACM en statutaire jaarrekeningen van dochtermaatschappijen en hieraan gerelateerde opdrachten.

Andere niet-controlediensten betreffen diensten die zijn toegestaan volgens de Wta en (gedeeltelijk) in rekening zijn gebracht door de aan de accountantsorganisatie gelieerde entiteiten van het Deloitte-netwerk. Stedin Holding N.V. kwalificeert per 24 oktober 2017 als organisatie van openbaar belang. Dit houdt in dat per die datum een verbod van toepassing is op het uitvoeren van de wettelijke controleopdracht van de jaarrekening indien door de accountantsorganisatie of een ander onderdeel van haar netwerk andere diensten dan controlediensten aan Stedin Holding N.V. en haar gelieerde entiteiten worden danwel zijn verleend gedurende de periode waarin onafhankelijkheid is vereist. Vanaf dat moment voert de accountant enkel nog controleopdrachten uit.

32 Beheersing van financiële risico's

Beheer van kapitaal

Het primaire doel van het kapitaalbeheer van Stedin Groep is het waarborgen van toegang tot de kapitaal- en geldmarkten om haar financieringsstructuur en kosten te optimaliseren in overeenstemming met meerjarenplanning en conjunctuurparameters die door de toezichthouder in elke reguleringsperiode zijn vastgesteld. Gezien het kapitaalintensieve karakter van de onderneming is het van belang om financiering af te kunnen sluiten in verschillende financieringsmarkten en daardoor een gebalanceerde financieringsmix te creëren. Stedin Groep kan haar kapitaalstructuur beïnvloeden door de wijziging van de verhouding tussen eigen vermogen en vreemd vermogen. Stedin Groep beschouwt zowel kapitaal (inclusief de achtergestelde eeuwigdurende obligatielening), als de niet achtergestelde schulden als relevante onderdelen van haar financiering en derhalve van haar kapitaalbeheer. De huidige rentedragende schulden zijn naast de onderhandse leningen, grotendeels aangetrokken in de Europese obligatiemarkt. Naast relatiemanagement van deze bestaande investeerders in de bovengenoemde financieringsmarkten heeft Stedin Groep tevens een zestal Nederlandse en internationale relatiebanken banken die allen financieringscapaciteit beschikbaar hebben gesteld aan Stedin. Tevens kunnen deze banken een breed scala aan financiële producten en services aanbieden indien dat nodig is.

Sinds 2017 is er een Stedin Groep financieringsstrategie geformuleerd welke stuurt op de voor de creditrating relevante ratio's en met name de zogenoemde "core ratio": operationele kasstroom/netto rentedragende schulden'. In dat kader wordt de in 2021 uitgegeven achtergestelde eeuwigdurende obligatielening (welke de in 2014 afgesloten achtergestelde eeuwigdurende obligatielening vervangt, die in 2021 is terugbetaald) door Standard & Poor's aangemerkt voor de berekening van de ratio's als een instrument met een 50% eigen vermogen component en een 50% schuld component. Deze kwalificatie is anders dan behandeling onder IFRS, waar de achtergestelde eeuwigdurende obligatielening als 100% eigen vermogen wordt aangemerkt. De netto rentedragende schulden (exclusief die van beëindigde bedrijfsactiviteiten) zijn gedefinieerd als de lang- en kortlopende rentedragende schulden verminderd met de liquide middelen.

Beheersing financiële risico's

In het kader van de normale bedrijfsvoering kunnen de volgende financiële risico's worden onderscheiden: marktrisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico. **Marktrisico** wordt gedefinieerd als het risico dat wordt gelopen over waardeveranderingen in huidige of toekomstige kasstromen en financiële instrumenten die het gevolg zijn van veranderingen in marktprijzen. Binnen deze categorie staat Stedin hoofdzakelijk bloot aan valuta- en renterisico's.

Kredietrisico is het risico dat een verlies ontstaat omdat de tegenpartij of de garantiesteller van de tegenpartij niet aan haar contractuele verplichtingen kan of zal voldoen.

Het **liquiditeitsrisico** is het risico dat de onderneming niet in staat zal zijn om aan haar betalingsverplichtingen te voldoen.

Het beleid is erop gericht de volatiliteit en negatieve gevolgen van onvoorziene omstandigheden op de financiële resultaten te minimaliseren. Op basis van de doelstellingen die hiervoor zijn geformuleerd, die zijn afgeleid van de strategische doelstellingen, zijn procedures en richtlijnen opgesteld die ten minste eenmaal per jaar worden geëvalueerd en, indien nodig, aangepast.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor de risicobeheersing, stelt hiervoor de procedures en richtlijnen vast en ziet toe op de naleving. De bevoegdheden om namens Stedin Groep verbintenissen aan te gaan zijn vastgelegd in het document de Governance & Authority Structure. Daarnaast zijn voor alle bedrijfsonderdelen mandaten opgesteld die de benoemde risico's beheersen, zoals bijvoorbeeld voor inkoop. De raad van bestuur bespreekt periodiek met het afdelingsmanagement de ontwikkeling van de resultaten, kengetallen, de belangrijkste risico's (en eventuele concentratie van bepaalde risico's) en de maatregelen om deze risico's te beheersen.

Op de financiële meerjarenplanning worden scenario's toegepast. Tweemaal per jaar legt het afdelingsmanagement verantwoording af aan de raad van bestuur middels een 'in control-statement'.

De interne Investment Risk Committee ziet toe op de formulering en toepassing van het risicobeleid en adviseert de raad van bestuur hierover. Door bespreking van strategische plannen, budgetten, kritische performance indicatoren, prognoses, resultaten en het risicobeleid houden de commissarissen toezicht op de gang van zaken en de beheersing van risico's.

De Treasury-afdeling is verantwoordelijk voor de actieve monitoring en beheersing van kapitaal, marktrisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico's van Stedin Groep en verzorgen van de interne financiering van 100% dochterondernemingen. De basis voor de beheersing van dit risico is vastgelegd in het 'Treasury Statuut', dat door de raad van bestuur is vastgesteld. Het Treasury Statuut beschrijft onder andere de risicobereidheid en het beschikbare instrumentarium om risico's te beheersen.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële risico's die Stedin Groep loopt ten aanzien van activa en passiva, het beheersingsinstrumentarium en de van toepassing zijnde accounting:

Balanspost	Classificatie en waardering	Risico, beheersingsinstrumentarium en toegepaste classificatie waardering			
		Valutarisico	Renterisico	Commodity prijsrisico	Kredietrisico
Leningen, handelsdebiteuren, contractactiva en overige vorderingen	Geamortiseerde kostprijs	Geen materieel risico	Geen materieel risico	Geen materieel risico	Voorziening voor verwachte kredietverliezen
Rentedragende en overige schulden	Geamortiseerde kostprijs	Cross Currency SWAP Hedge accounting	Renteswap Hedge accounting	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Handelscrediteuren en overige schulden	Geamortiseerde kostprijs	Geen materieel risico	Geen materieel risico	De inkoopstrategie voor verwachte netverliezen beperkt prijsschommelingen	Niet van toepassing

In de paragrafen 32.1 tot en met 32.4 wordt per risico nader ingegaan op de afzonderlijke aspecten uit de tabel.

32.1 Marktrisico

Stedin Groep onderscheidt de volgende relevante marktrisico's:

- Valutarisico: het risico dat wordt gelopen bij waardeveranderingen in financiële instrumenten als gevolg van koersveranderingen in vreemde valuta;
- Renterisico: het risico dat wordt gelopen bij waardeveranderingen in financiële instrumenten als gevolg van een renteverandering in de markt;
- Commodityprijsrisico: het risico dat de waarde van een financieel instrument verandert als gevolg van veranderingen in commodityprijzen. Stedin Groep heeft met name met dit type risico te maken bij de inkoop van netverliezen en is gevoelig voor het effect van marktfluctuaties in de prijzen van diverse energie commodities, zoals elektriciteit en groencertificaten. Het commodity prijsrisico is onderdeel van de financiële meerjarenplanning en wordt tot op heden niet afgedekt met afgeleide financiële instrumenten.

Onderstaande tabel geeft de reële waarde en boekwaarde van de leningenportefeuille die onderhevig zijn aan marktrisico's. Voor een bedrag van € 3,2 miljard zijn de leningen vastrentend (reële waarderisico). Voor de overige leningen gelden variabele rentepercentages die de ontwikkeling van de marktrente (kasstroom renterisico) volgen.

x € 1 miljoen	Boekwaarde per 31 december 2022	Reële waarde per 31 december 2022	Boekwaarde per 31 december 2021	Reële waarde per 31 december 2021
Obligatieleningen	2.456	2.190	2.302	2.342
Overige leningen	940	954	905	1.052
Totaal	**3.396**	**3.144**	**3.207**	**3.394**

De reële waarde van de obligatieleningen is bepaald op basis van de slotbeurskoers van het jaar. Deze waarde is bepaald volgens reële waardeniveau 1. De reële waarde van de overige leningen is bepaald door middel van de contante waardemethode (volgens de 'inkomstenbenadering'). Hierbij is uitgegaan van de relevante marktrentetarieven voor vergelijkbare schulden. Daarmee vallen de gegevens voor deze waarderingsberekening onder reële waardeniveau 2. De tabel laat niet de achtergestelde perpetuele lening zien aangezien deze onder IFRS wordt geclassificeerd als eigen vermogen, zie toelichting 22 Groepsvermogen voor meer details.

Valutarisico

Het valutarisico binnen Stedin Groep heeft met name betrekking op opgenomen leningen die luiden in een andere valuta dan de euro en in mindere mate op inkopen en liquide middelen. De valutarisico's betreffen risico's ten aanzien van toekomstige kasstromen in vreemde valuta, alsmede ten aanzien van balansposities in vreemde valuta. In 2009 zijn leningen aangegaan in Amerikaanse dollars (USD), Japanse yens (JPY) en Britse ponden (GBP) om in de financieringsbehoefte van Stedin Groep te voorzien.

In 2021 heeft Stedin Groep twee leningen, in GBP en USD met een boekwaarde van € 196 miljoen, voortijdig afgelost. Met de vervroegde aflossing zijn de financieringslasten van deze leningen naar voren gehaald waardoor er eenmalige (rente)last ontstaat in 2021 van € 38 miljoen. Hier staan lagere rentelasten tegenover voor de toekomstige jaren.

In de consolidatie opgenomen vennootschappen mogen zonder instemming van de Treasury-afdeling geen substantiële posities in vreemde valuta aanhouden. Op basis van de totale positie in een vreemde valuta en de bijbehorende vastgestelde limiet voor open posities bepaalt de Treasury-afdeling of het afdekken van het risico gewenst is en welke strategie daarbij zal worden gevolgd.

Kasstroomafdekkingen valutarisico

Stedin Groep heeft ultimo 2022 het valutarisico met betrekking tot deze leningen voor de hele looptijd afgedekt met cross-currency interest swaps. De belangrijkste nominale waarde en koers van de financiële afgeleide instrumenten per 31 december 2022 zijn als volgt weer te geven:

	Nominale kasstromen minder dan één jaar x 1 mln	Nominale kasstromen meer dan één jaar x 1 mln	Totaal nominale kasstromen x 1 mln	Gemiddelde koers	Nominale waarde x € 1 mln	Boekwaarde x € 1 mln
Verwachte kasstromen	JPY 510	JPY 28,670	JPY 29,180	132,188	221	141
Totaal	**JPY 510**	**JPY 28,670**	**JPY 29,180**	**132,188**	**221**	**141**

Stedin past kasstroomhedge afdekking toe op deze leningen en afgeleide instrumenten waardoor de koersverschillen van de leningen en mutaties van de reële waarden van de afgeleide financiële instrumenten in samenhang in de kasstroomhedge reserve worden verwerkt en eventuele ineffectiviteit in de afdekking in samenhang in de winst- en verliesrekening worden verwerkt. Hierna zijn verdere details van de afdekkingsrelatie opgenomen:

	Wijzigingen in kasstroomhedge en de cost of hedge reserve bevatten:				
x € 1 miljoen	Afgeleide financiële instrument	Het afgedekte valutarisico	Afgeleide financiële instrument opgenomen in de niet-gerealiseerde resultaten	Stand van de kasstroom-hedge reserve	Opgenomen reclassificatie in de winst- en verliesrekening
Verwachte kasstromen	-24	-10	-24	10	**8**
Totaal	**-24**	**-10**	**-24**	**10**	**8**

De hedgerelaties hebben niet geleid tot hedge ineffectiviteit in de verslaggevingsperiode. In toelichting Afgeleide financiële instrumenten en kasstroom hedgereserve is een specificatie van het verloop van de kasstroom-hedgereserve opgenomen.

Renterisico

Het renterisicobeleid is gericht op het beheersen van de netto financieringslasten door fluctuaties in de marktrente. Hiertoe wordt uitgegaan van een bepaalde bandbreedte voor de verhouding tussen vast- en variabel rentende leningen en een gewenste gewogen gemiddelde looptijd van de schuldenportefeuille. Stedin Groep kan gebruik maken van afgeleide financiële instrumenten om het gewenste risicoprofiel te bereiken.

Er worden wijzigingen verwacht in de rente benchmarks. Deze wijzigingen hebben geen gevolgen voor de jaarrekening van Stedin Groep, doordat de marktrente gebruikt voor de hedge accounting niet is gewijzigd. Stedin heeft daarnaast enkel financiële instrumenten op de balans welke gekoppeld zijn aan de Euribor, welke reeds voldoet aan de Europese Benchmarkverordering voortvloeiend uit deze wijziging en dus niet vervangen hoeft te worden.

	2022	2021
Gemiddelde rentevoet	1,3%	1,6%

De gemiddelde rentevoet is berekend als het gewogen gemiddelde van de maandelijkse rentelasten in 2022. Indien alle overige variabelen constant blijven, zal een algemene stijging van Euribor (voor een periode van twaalf maanden) met 1%-punt naar schatting leiden tot een daling van het resultaat voor belastingen met € 2,0 miljoen (31 december 2021: € 1,0 miljoen).

Kasstroomafdekking renterisico

Stedin Groep is in het verleden, anticiperend op de uitgifte van leningen, afgeleide financiële instrumenten aangegaan om het renterisico tijdens de looptijd van de lening af te dekken. Op balansdatum zijn de afgeleide financiële instrumenten die hiervoor zijn aangegaan afgewikkeld.

x € 1 miljoen	Stand van de kasstroom-hedge reserve	Opgenomen reclassificatie in de winst- en verliesrekening
Kasstroom hedgereserve interestlasten	5	1
Totaal	**5**	**1**

Reële waarde afdekking

Stedin Groep past reële waarde afdekking toe om een deel van haar vastrentende leningen om te zetten naar variabele rentedragende leningen en zo op een goede wijze aan te sluiten op de strategische allocatie tussen variabele en vaste rentedragende leningen. Het overzicht van de reële waarde afdekkingsrelaties voor renterisico per 31 december 2022 is als volgt:

x € 1 miljoen	Nominale kasstromen minder dan één jaar	Nominale kasstromen meer dan één jaar	Totaal nominale kasstromen	Gemiddeld tarief	Nominale waarde	Boekwaarde
Verwachte kasstromen	-2	-17	-19	1,19%	200	171
Totaal	**-2**	**-17**	**-19**	**1,19%**	**200**	**171**

De nadere details van de afdekkingsrelatie zijn in onderstaande tabel opgenomen:

	Wijziging van de reële waarde van:				
x € 1 miljoen	Afgeleide financiële instrument	Het afgedekte renterisico	Afgeleide financiële instrument opgenomen in de niet-gerealiseerde resultaten	Cumulatieve mutatie in de Rentedragende schulden	Opgenomen reclassificatie in de winst- en verliesrekening
Verwachte kasstromen	-29	-29	-	43	2
Totaal	**-29**	**-29**	**-**	**43**	**2**

De hedgerelaties hebben niet geleid tot hedge ineffectiviteit in verslaggevingsperiode. In toelichting Afgeleide financiële instrumenten en kasstroom hedgereserve is een specificatie van het verloop van de kasstroom-hedgereserve opgenomen.

Commodityprijsrisico

Met name op het gebied van inkoop van netverliezen heeft Stedin Groep te maken met een commodityprijsrisico. Hierbij is Stedin Groep gevoelig voor het effect van marktfluctuaties in de prijzen van diverse energiecommodities, zoals elektriciteit, gas en groencertificaten. In december 2021 is, mede met het oog op de turbulente markt, een koerswijziging ten aanzien van de inkoopstrategie voor netverliezen elektra ingezet. Hierbij wordt gestreefd naar een hogere mate van voorspelbaarheid. Met dit beleid wordt de gevoeligheid voor prijsschommelingen op de korte termijn verminderd. Daarnaast vindt hoogfrequent overleg met een vertegenwoordiging van de raad van bestuur plaats, met als doel tijdig te kunnen ingrijpen wanneer de situatie daarom vraagt. Het resterende commodityprijsrisico is niet afgedekt met afgeleide financiële instrumenten.

32.2 Kredietrisico

Het maximale kredietrisico is gelijk aan de balanswaarde van de financiële activa inclusief afgeleide financiële instrumenten. Het kredietrisico van Stedin Groep op financiële instellingen heeft voornamelijk betrekking op liquide middelen en afgeleide financiële instrumenten voor rente- en valuta-afdekkingstransacties. Het Treasury beleid houdt rekening met limieten per tegenpartij en per looptijd om concentratie van kredietrisico's te beperken en vereist een minimale credit rating van A- equivalent Standard & Poor's (S&P) en/of Moody's en/of Fitch heeft (waarbij de laagste rating leidend is).

Kredietrisico voor handelsdebiteuren en contractactiva

Het kredietrisico beleid heeft als uitgangspunt om aan klanten geen andere kredieten te verstrekken dan normale leverancierskredieten zoals vastgelegd in de van toepassing zijnde leveringsvoorwaarden. Maatregelen die worden toegepast om het debiteurenrisico te beperken zijn:

- het gebruik van kredietlimieten, of bankgaranties voor zakelijke partijen;
- vorderingen behoren in principe binnen dertig dagen te worden voldaan volgens standaard leveringsvoorwaarden;
- debiteurenvorderingen die niet tijdig worden betaald worden gemonitord en actief herinnerd;
- de inzet van incassobureaus en differentiatie in incassomethoden voor actuele en historische klanten.

Het kredietrisico op handelsdebiteuren kan worden gesplitst naar voornamelijk kleinverbruik (gereguleerd) en grootverbruik klanten.

Bij kleinverbruik klanten ligt het kredietrisico sinds de invoering van het leveranciersmodel bij de energieleveranciers, waarmee het concentratierisico daar is toegenomen. Hiervoor zijn diverse risico mitigerende maatregelen geïmplementeerd, waaronder periodieke monitoring en rapportage van het risicoprofiel van de energieleveranciers. Voor de waardering van kredietrisico op energieleveranciers worden individuele signalen voor mogelijke oninbaarheid en credit ratings gebruikt.

Voor grootverbruik klanten, overige vorderingen en contractactiva is het kredietrisico gering doordat de meeste vorderingen van beperkte omvang zijn en tevens is het concentratierisico beperkt. Stedin Groep hanteert voor de inschattingen van risico's in de verschillende grootverbruik portefeuilles een vereenvoudigd model dat gebaseerd is op de Stedin historie van vorderingen met eenzelfde risicoprofiel en dit model wordt aangevuld met verwachte ontwikkelingen van de debiteuren en de economische omgeving.

Specificatie van de handelsdebiteuren, nog te factureren bedragen en overige vorderingen:

x € 1 miljoen	Per 31 december 2022	Per 31 december 2021
Handelsdebiteuren	131	118
Nog te factureren	44	43
Vooruitbetaalde bedragen	35	-
Overige vorderingen en overlopende activa	12	4
Totaal	**222**	**165**

Specificatie van de uitstaande handelsdebiteuren (inclusief nog te factureren, exclusief overige vorderingen en overlopende activa) en debiteurenvoorziening naar ouderdom:

		2022		2021	
x € 1 miljoen	Verwacht verlies %	Vorderingen	Voorziening	Vorderingen	Voorziening
Kleinverbruik debiteuren	0,1% - 100%	88	4	79	4
Grootverbuik debiteuren, overige vorderingen en contractactiva					
Voor vervaldatum	0,1% - 1%	75	-	69	-
Na vervaldatum					
- tot 3 maanden	1% - 25%	11	1	13	1
- 3 tot 6 maanden	1% - 100%	2	1	2	-
- 6 tot 12 maanden	5% - 100%	4	1	2	1
- meer dan 12 maanden	65% - 100%	5	3	4	2
Nominale waarde		**185**	**10**	**169**	**8**
Af: waardeverminderingen		**-10**		-8	
Totaal		**175**		**161**	

De voorziening dubieuze debiteuren bestaat voor een bedrag van € 3 miljoen (2021: € 4 miljoen) uit debiteuren die volledig zijn voorzien. In de volgende tabel is de mutatie in de debiteurenvoorziening nader gespecificeerd:

x € 1 miljoen	2022	2021
Per 1 januari	**8**	**6**
Toevoeging via het resultaat	4	4
Onttrekkingen	-2	-2
Per 31 december	**10**	**8**

32.3 Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico omvat het risico dat Stedin Groep niet in staat is om de benodigde financiële middelen te verkrijgen om tijdig aan haar verplichtingen te voldoen. In verband hiermee beoordeelt Stedin Groep regelmatig de verwachte kasstromen over een periode van een aantal jaren. Deze kasstromen omvatten onder meer operationele kasstromen, dividenden, rentebetalingen en aflossingen van schulden, vervangingsinvesteringen en de consequenties van wijzigingen in de kredietwaardigheid van Stedin Groep. Het doel is te allen tijde voldoende middelen ter beschikking te hebben om in de liquiditeitsbehoefte te kunnen voorzien. Om te voorkomen dat Stedin Groep niet in staat is te voldoen aan haar financiële verplichtingen wordt groot belang gehecht aan het beheersen van alle hiervoor vermelde risico's. Daarnaast wordt de liquiditeitsbehoefte gepland op basis van kasstroomprognoses voor de korte termijn, middellange en lange termijn. De vermogensbehoefte wordt door de afdeling Treasury afgezet tegen de beschikbare middelen.

Financieringsbeleid en kredietruimte

Het financieringsbeleid is gericht op het ontwikkelen en onderhouden van een optimale financieringsstructuur, rekening houdend met de huidige activabasis, de afspraken en uitgangspunten ten aanzien van regulering en het investeringsprogramma. Uitgangspunten voor het financieringsbeleid zijn toegang tot de kapitaalmarkt en flexibiliteit tegen acceptabele financieringsvoorwaarden en -kosten. Financieringen worden centraal aangetrokken en intern aangewend. Dochterondernemingen worden gefinancierd met een combinatie van eigen vermogen en intercompany leningen.

Halverwege 2017 heeft Stedin Groep een vernieuwde gecommitteerde kredietfaciliteit (Revolving Credit Facility) van € 600 miljoen afgesloten met een zestal relatiebanken. De looptijd van de facility is tot en met juli 2024 en de faciliteit kan worden gebruikt voor algemene operationele doeleinden, de financiering van werkkapitaal of de herfinanciering van schulden. Daarnaast heeft Stedin Groep een Euro Commercial Paperprogramma van € 750 miljoen waaronder ultimo boekjaar € 150 miljoen is getrokken (2021: € - miljoen) en een Euro Medium Term Note programma van € 3 miljard waaronder ultimo 2022 een bedrag van € 2,5 miljard is uitgegeven (2021: € 2,3 miljard).

Het liquiditeitsrisico voortvloeiend uit mogelijke margin calls gerelateerd aan vreemde valuta- en rentemanagementtransacties wordt nauwgezet gemonitord. Tevens wordt zorggedragen dat passende drempelwaardes en bepalingen zijn opgenomen in ISDA's en CSA's (Credit Support Annex). In 2022 heeft Stedin Groep net als voorgaand jaar geen margin call verzoeken ontvangen.

Uitgaande kasstromen

De specificatie van de gedurende de komende jaren verwachte uitgaande nominale kasstromen inclusief eventuele rente van financiële instrumenten, is hieronder opgenomen. De kasstromen van de afgeleide financiële instrumenten zijn gebaseerd op de verwachte netto uitgaande kasstromen (zie tevens toelichting 25 Rentedragende schulden voor de looptijden).

Per 31 december 2022 x € 1 miljoen	Binnen 1 jaar	Van 1 jaar tot en met 5 jaar	Na 5 jaar	Totaal
Rentedragende schulden	280	1.367	1.749	3.396
Leaseverplichtingen	12	29	30	71
Afgeleide financiële instrumenten	19	-	34	53
Handelscrediteuren en overige schulden	308	-	-	308
Totaal	**619**	**1.396**	**1.813**	**3.828**

Per 31 december 2021 x € 1 miljoen	Binnen 1 jaar	Van 1 jaar tot en met 5 jaar	Na 5 jaar	Totaal
Rentedragende schulden	531	1.069	1.606	3.206
Leaseverplichtingen	14	35	26	75
Afgeleide financiële instrumenten	-15	-	64	49
Handelscrediteuren en overige schulden	308	-	-	308
Totaal	**838**	**1.104**	**1.696**	**3.638**

In de handelscrediteuren en overige schulden zijn onder 'contractverplichtingen' vooruitontvangen opbrengsten opgenomen voor een bedrag van € 23 miljoen (2021: € 23 miljoen).

32.4 Afgeleide financiële instrumenten en kasstroom hedgereserve

Afgeleide financiële instrumenten

De afgeleide financiële instrumenten hebben een langlopend karakter. De afgeleide financiële instrumenten vallen, evenals in 2021 onder reële waardeniveau twee. De toegepaste kasstroomafdekkingsinstrumenten zijn afgeleide financiële instrumenten die netto tussen partijen worden afgerekend.

Reserve kasstroomafdekkingen

Het verloop van de reserve kasstroomafdekkingen van de hiervoor toegelichte afdekkingen is als volgt:

x € 1 miljoen	Renterisico	Valutarisico	Totaal
Per 1 januari 2021	**-13**	**-65**	**-78**
Mutatie kasstroomafdekkingen	2	21	23
Uitgestelde belastingverplichtingen	-1	-7	-8
Reclassificatie kasstroomhedge reserve naar winst- en verliesrekening	2	8	10
Per 31 december 2021	**-10**	**-43**	**-53**
Mutatie kasstroomafdekkingen	5	52	57
Uitgestelde belastingverplichtingen	-2	-11	-13
Reclassificatie kasstroomhedge reserve naar winst- en verliesrekening	1	-7	-6
Per 31 december 2022	**-6**	**-9**	**-15**

De kasstroomhedge reserve is als volgt onder te verdelen naar actieve afdekkingsrelaties en reserves waarvoor de afdekking is beëindigd en de reserve zal worden gereclassificeerd naar de winst- en verliesrekening met de toekomstige kasstromen.

x € 1 miljoen	Actieve afdekkingsrelaties	Beëindigde afdekkingsrelaties	Totaal
Per 1 januari 2022	**-43**	**-10**	**-53**
Mutatie kasstroomafdekkingen	50	1	51
Uitgestelde belastingverplichtingen	-13	-	-13
Herclasificatie kasstroomhedgereserve	-4	4	-
Per 31 december 2022	**-10**	**-5**	**-15**

Specificatie van de perioden waarin de kasstromen van de kasstroomafdekkingen naar verwachting zullen worden gerealiseerd:

x € 1 miljoen	Per 31 december 2022	Per 31 december 2021
Verwachte kasstroom		
Binnen 1 jaar	-19	15
Van 1 tot 5 jaar	-	-
Na 5 jaar	-34	-64
Totaal	**-53**	**-49**

Het totaal van de kasstroomafdekkingen dat in de toekomst in het resultaat wordt verwerkt is onder aftrek van belastingen opgenomen in de reserve kasstroomafdekkingen. De perioden waarin de resultaten van de kasstroomafdekkingen naar verwachting gerealiseerd zullen worden:

x € 1 miljoen	Per 31 december 2022	Per 31 december 2021
Verwachte verwerking in het resultaat na belastingen		
Binnen 1 jaar	-1	2
Van 1 tot 5 jaar	-6	-16
Na 5 jaar	-9	-39
Totaal	**-16**	**-53**

33 Credit rating

Een belangrijke pijler in het financieel beleid van Stedin Groep is een goede toegang behouden tot de beschikbare bronnen van financiering waaronder de geld- en kapitaalmarkt. Hiervoor is het van belang dat bestaande en potentiële financiers goed inzicht hebben in de kredietwaardigheid van Stedin Groep.

Stedin Holding N.V. en Stedin Netbeheer B.V. hebben ieder een credit rating bij ratingbureau Standard & Poor's (hierna S&P). Deze rating bestaat uit een langetermijnrating met outlook en een kortetermijnrating. De outlook geeft de verwachte verandering in de langetermijn rating aan voor de komende jaren.

Per balansdatum is de door S&P's toegekende credit rating van Stedin A- met een stabiele vooruitblik voor de lange termijn en A-2 voor de korte termijn. Deze zijn ten opzichte van 2021 niet gewijzigd. Voor de laatste ontwikkeling rondom de creditrating, zie note 34 Gebeurtenissen na balansdatum.

De belangrijkste ratio voor Stedin Groep is de verhouding van de afgeleide operationele kasstroom (Funds from Operations, hierna FFO) en de schuldpositie netto voor vrij beschikbare liquide middelen (Net debt), welke een in de markt gangbare verhouding is van houdbaarheid van de schuld. S&P hanteert een meerjarig gemiddelde van deze ratio als onderdeel van de beoordeling van de credit rating. Stedin Groep presenteert deze enkel ultimo 2022 en 2021.

Deze ratio berekening volgt de cijfers in deze jaarrekening, aangevuld met de door S&P toegepaste correcties. Deze analytische correcties worden gedaan om de vergelijkbaarheid van cijfers en financiële positie tussen Stedin Groep en andere bedrijven te vergroten. De belangrijkste correctie betreft de achtergestelde eeuwigdurende obligatielening als een instrument met een 50% eigen vermogen component en 50% schuldcomponent (in tegenstelling tot IFRS, deze is volledig onderdeel van eigen vermogen). Daarnaast worden pensioenverplichtingen aan de S&P definitie van schuld toegerekend.

De berekening is opgenomen in onderstaande tabel:

x € 1 miljoen	2022	2021
EBITDA	432	485
-/- Betaalde rente	-35	-87
-/- Betaalde belasting	-17	1
-/- S&P correcties	-9	-14
S&P - Funds from Operations	**371**	**385**
Langlopende rentedragende schulden	3.116	2.676
Kortlopende rentedragende schulden	280	531
Leaseverplichtingen	71	74
-/- Liquide middelen	-53	-133
IFRS - Net debt	**3.414**	**3.148**
+ S&P correcties	263	261
S&P - Net debt	**3.677**	**3.409**
FFO / Net Debt – S&P adjusted	**10,1%**	**11,3%**

Kort- en langlopende rentedragende schulden, betaalde rente en betaalde belasting conform deze jaarrekening. Leaseverplichtingen zijn onderdeel van de langlopende rentedragende schulden en voor vergelijkingsdoeleinden separaat gepresenteerd.

De ratio FFO/Net Debt daalt naar 10,1% in 2022 van 11,3% in 2021. De daling van de FFO met € 14 miljoen is voornamelijk gedreven door hoge kosten voor de netverliezen. De nettoschuld positie (Net Debt) is ultimo 2022 € 268 miljoen hoger dan in 2021, wat verklaard kan worden door het aantrekken van een nieuwe groene obligatie van € 500 miljoen en regulier aflossen van een deel van een oude lening van € 300 miljoen.

Het jaarlijkse FFO/Net Debt percentage van 10,1% is onder de doelstelling van tenminste 12%. S&P hanteert voor haar beoordeling van de FFO/Net Debt ratio echter een meerjarig (forward looking) gemiddelde. Stedin is al geruime tijd bezig met het versterken van de balans middels trajecten met het Rijk en nieuwe en huidige (regionale) aandeelhouders en heeft vertrouwen in de (toekomstige) uitkomst. Stedin beschouwt de huidige lagere rating daarom als een tijdelijke situatie. Voor de laatste ontwikkeling rondom de creditrating, zie note 34 Gebeurtenissen na balansdatum.

De betaalde belasting is in 2022 € 18 miljoen hoger als gevolg van een hoger resultaat. Het hogere operationele resultaat is deels toe te rekenen aan hogere geactiveerde productie uit eigen bedrijf.

S&P correcties zijn terug te vinden in het S&P rating report van november 2021 (beschikbaar via de Investor Relations website) op basis van cijfers in jaarrekening 2020. Voor de meest actuele ratingrapporten wordt verwezen naar onze website: http://www.stedingroep.nl/investor-relations.

34 Gebeurtenissen na balansdatum

S&P credit rating

Op 14 februari 2023 heeft Standard & Poor's (S&P) een sectorrapport gepubliceerd inclusief een update van de credit rating van Stedin. Belangrijkste conclusies van dit rapport zijn:

- S&P heeft op basis van de 3-jaars outlook het zogenaamde 'Stand Alone Credit Profile' (SACP) van Stedin Groep gedowngraded van A- naar BBB+.
- De Nederlandse regionale netbeheerders met een rating van S&P krijgen de status "Government Related Entity".
- Voor Stedin betekent het verkrijgen van deze status "1 notch uplift" van de SACP. Daardoor komt de Issuer Credit Rating (ICR) van Stedin Groep uit op een A- credit rating met een stabiele outlook.
- De korte termijn credit rating is ongewijzigd gebleven op A-2.

De Nederlandse regionale netbeheerders krijgen de status "Government Related Entity" na beoordeling van het afsprakenkader en de getoonde bereidheid en mogelijkheid van het Rijk om kapitaal bij te storten op het moment dat de credit rating in gevaar zou komen. Ook de reservering van € 500 miljoen door het Rijk in de Rijksbegroting om het eigen vermogen van Stedin te versterken wordt als essentieel gezien. S&P onderstreept in het rapport dat kapitaalversterking door (potentiële) aandeelhouders naar de toekomst belangrijk blijft om alle benodigde investeringen te kunnen doen en de creditrating vast te houden. De consequenties van de conclusies uit het rapport worden op dit moment door Stedin onderzocht. Het financiële beleid van Stedin blijft vooralsnog ongewijzigd waarbij behoud van een ICR van A- een essentieel uitgangpunt blijft.

Voor de S&P publicatie verwijzen we naar de Credit Ratings sectie van onze Investor Relations website: https://www.stedingroep.nl/investor-relations.

35 Toelichting op het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het geconsolideerd kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Voor de herleiding van de mutatie in de liquide middelen wordt het resultaat na belastingen aangepast voor posten van de winst- en verliesrekening en balansmutaties die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in boekjaar 2022.

In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt naar kasstromen uit operationele, investerings- en financieringsactiviteiten. De operationele kasstroom omvat onder andere de uitgaven voor rente en belastingen en de ontvangsten van rente en dividenden. Ontwikkelingskosten, investeringen en desinvesteringen in vaste activa (inclusief financiële belangen) worden opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. De betaling van dividend wordt gezien als een uitgaande kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Het geconsolideerd kasstroomoverzicht bevat zowel de kasstromen voor de voortgezette bedrijfsactiviteiten als die voor de beëindigde bedrijfsactiviteiten.

Mutatie werkkapitaal

Het werkkapitaal omvat de voorraden en kortlopende vorderingen verminderd met de handelscrediteuren en overige schulden. De mutatie van het werkkapitaal zoals opgenomen in de operationele kasstroom is als volgt:

x € 1 miljoen	2022	2021
Mutatie voorraden	-3	-
Mutatie handelsdebiteuren en overige vorderingen	-57	-
Mutatie handelscrediteuren en overige schulden	-	-
Totaal	**-60**	**-**

36 Overzicht dochterondernemingen

	2022 %	2021 %	Plaats
Geconsolideerde deelneming			
Stedin Netbeheer B.V.*/**	100,00	100,00	Rotterdam
Stedin Netten B.V.***	0,00	100,00	Rotterdam
N.V. Stedin Netten Noord-Holland*	100,00	100,00	Rotterdam
N.V. Stedin Noord-Oost Friesland*	100,00	100,00	Rotterdam
DNWG Groep **/***	0,00	100,00	Goes
DNWG Infra B.V.*/**	100,00	100,00	Goes
DNWG Warmte B.V.*	100,00	100,00	Goes
DNWG Staff ***	0,00	100,00	Goes
Enduris B.V.***	0,00	100,00	Goes
TUMS B.V.****	0,00	100,00	Goes
NetVerder B.V.*/**	100,00	100,00	Rotterdam
Stedin Groep Personeels B.V.*/**	100,00	100,00	Rotterdam
Stedin Groep Services B.V.*/**	100,00	100,00	Rotterdam
Stedin Groep Services II B.V.***	0,00	100,00	Rotterdam
Infradock B.V.	100,00	0,00	Rotterdam
Joint arrangements			
Utility Connect B.V.**	40,72	40,72	Vianen
TensZ B.V.	50,00	50,00	Rotterdam
TeslaN B.V.***	0,00	50,00	Goes
Infra Netwerkgroep Omexom VOF***	0,00	50,00	Dordrecht
Associates			
Energie Data Services Nederland B.V.	21,16	21,16	Amersfoort
Beheerder Afsprakenstelsel (BAS) B.V.	14,11	0,00	Amersfoort
Zebra Gasnetwerk B.V.	33,33	33,33	Bergen op Zoom

* Voor deze dochterondernemingen is door Stedin Holding N.V. een 403-verklaring afgegeven.

** Deze dochterondernemingen zijn directe dochterondernemingen van Stedin Holding N.V.

*** Deze dochterondernemingen zijn door fusies opgegaan in andere dochterondernemingen binnen de groep.

**** De commerciële meetdienst TUMS is per 10 februari 2022 verkocht aan Censo.

ENKELVOUDIGE WINST- EN VERLIESREKENING

x € 1 miljoen	Toelichting	2022	2021
Bedrijfsopbrengsten	38	**-**	**3**
Kosten van inkoop uitbesteed werk en operationele kosten		-2	-1
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen vaste activa		-	-2
Totaal bedrijfskosten		**-2**	**-3**
Bedrijfsresultaat		**-2**	**-**
Financiële baten en lasten	43	-35	-69
Resultaat voor belastingen		**-37**	**-69**
Resultaat deelnemingen	40	72	72
		35	**3**
Belastingen		9	18
Resultaat na belastingen		**44**	**21**
Resultaatverdeling:			
Resultaat toe te rekenen aan houders achtergestelde eeuwigdurende obligatielening Stedin Holding N.V. (na belastingen)		6	17
Resultaat toe te rekenen aan aandeelhouders Stedin Holding N.V.		38	4
Resultaat na belastingen		**44**	**21**

ENKELVOUDIGE BALANS

x € 1 miljoen	Toelichting	Per 31 december 2022	Per 31 december 2021
Voor winstbestemming			
ACTIVA			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	39	77	77
Financiële vaste activa	40	5.667	5.596
Totaal vaste activa		**5.744**	**5.673**
Vlottende activa			
Vorderingen groepsmaatschappijen	41	1.369	1.000
Overlopende activa en overige vorderingen		20	15
Liquide middelen		19	98
Totaal vlottende activa		**1.408**	**1.113**
TOTAAL ACTIVA		**7.152**	**6.786**

x € 1 miljoen	Toelichting	Per 31 december 2022	Per 31 december 2021
PASSIVA			
Eigen vermogen			
Aandelenkapitaal	22	539	539
Agioreserve	22	158	158
Herwaarderingsreserve	22	753	790
Wettelijke reserve	22	9	3
Reserve kasstroomafdekkingen	22	-14	-53
Hedgekosten reserve	22	-1	-
Ingehouden resultaten	22	1.354	1.323
Onverdeeld resultaat boekjaar	22	38	4
Eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouders Stedin Holding N.V.		**2.836**	**2.764**
Achtergestelde eeuwigdurende obligatielening	22	506	506
Totaal eigen vermogen		**3.342**	**3.270**
Langlopende verplichtingen			
Voorzieningen		10	11
Uitgestelde belastingverplichtingen		95	72
Rentedragende schulden	25	3.116	2.676
Afgeleide financiële instrumenten	18	34	64
Totaal langlopende verplichtingen		**3.255**	**2.823**
Kortlopende verplichtingen			
Rentedragende schulden	25	280	531
Schulden aan groepsmaatschappijen	41	218	116
Acute belastingschulden		13	12
Afgeleide financiële instrumenten	18	19	-
Overige schulden	42	25	34
Totaal kortlopende verplichtingen		**555**	**693**
TOTAAL PASSIVA		**7.152**	**6.786**

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE JAARREKENING

37 Grondslagen voor de financiële verslaggeving

De enkelvoudige jaarrekening van Stedin Holding N.V. is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW, waarbij dezelfde waarderingsgrondslagen zijn toegepast als in de geconsolideerde jaarrekening, zoals toegestaan in artikel 362 lid 8, Titel 9 Boek 2 BW. De beschrijving van de activiteiten en de structuur van de onderneming, zoals opgenomen in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening, inclusief onder andere toelichtingen op bestuurdersbezoldigingen en overzicht deelnemingen in groepsmaatschappijen, is eveneens van toepassing op de enkelvoudige jaarrekening.

De enkelvoudige jaarrekening van Stedin Holding N.V. bevat de enkelvoudige winst- en verliesrekening en de enkelvoudige balans. De functionele valuta is de euro. Alle bedragen zijn, tenzij anders vermeld, opgenomen in miljoenen euro's.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Deelnemingen in groepsmaatschappijen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Als de nettovermogenswaarde negatief is, wordt de deelneming op nihil gewaardeerd. Daarbij worden tevens andere langlopende belangen in aanmerking genomen die feitelijk moeten worden aangemerkt als onderdeel van de netto-investering in de deelneming. Wanneer de vennootschap geheel of ten dele instaat voor schulden van de desbetreffende deelneming, respectievelijk de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening gevormd. Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorzieningen voor oninbaarheid. Voor reserves van deelnemingen waarvoor beperkingen gelden voor uitkeringen wordt een wettelijke reserve gevormd.

Stedin Holding N.V. verstrekt leningen aan deelnemingen en hierop zouden kredietverliezen kunnen optreden. Stedin kiest ervoor om de te verwachten kredietverliezen (expected credit loss) zoals voorgeschreven in IFRS 9 op leningen en vorderingen op de deelneming in de enkelvoudige jaarrekening te elimineren.

Herwaarderingsreserve

De rechtspersoon vormt een herwaarderingsreserve voor:

- waardevermeerderingen van activa, niet zijnde financiële instrumenten, die rechtstreeks zijn opgenomen in het eigen vermogen;
- waardevermeerderingen van activa waarvan waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening worden opgenomen en waarvoor geen frequente marktnoteringen bestaan; en
- waardeveranderingen van derivaten die zijn gewaardeerd tegen reële waarde en waarop kasstroomhedge-accounting wordt toegepast.

De herwaarderingsreserve wordt verminderd met uitgestelde belastingverplichtingen, indien sprake is van verschillen tussen commerciële en fiscale waardering. Het gerealiseerde deel van de herwaarderingsreserve wordt ten gunste van de overige reserves gebracht.

Voor de overige grondslagen met betrekking tot het eigen vermogen zie toelichting 2.2.21 Achtergestelde eeuwigdurende obligatielening van de geconsolideerde jaarrekening.

38 Bedrijfsopbrengsten

De bedrijfsopbrengsten betroffen de doorbelaste huisvestingskosten voor de panden aan de Nijverheidsweg, Utrecht en Keileweg, Rotterdam aan Stedin Netbeheer B.V. tot en met juli 2021. Vanaf augustus 2021 zijn deze panden overgedragen aan Stedin Groep Services B.V. en worden vanuit deze entiteit de huisvestingskosten doorbelast.

39 Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa betreft de goodwill inzake de aankoop van DNWG. Hiervoor wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening onder 14 Immateriële vaste activa.

40 Financiële vaste activa

x € 1 miljoen	Dochter-ondernemingen	Vorderingen op dochter-ondernemingen	Afgeleide financiële instrumenten	Totaal
Boekwaarde per 1 januari 2021	**4.039**	**1.306**	**16**	**5.361**
Resultaat dochterondernemingen	72	-	-	**72**
Herwaardering materiële vaste activa	176	-	-	**176**
Mutatie leningen aan dochterondernemingen	-	-1	-	**-1**
Herclassificatie	4	-	-16	**-12**
Boekwaarde per 31 december 2021	**4.291**	**1.305**	**-**	**5.596**
Resultaat dochterondernemingen	72	-	-	**72**
Mutatie leningen aan dochterondernemingen	-	-1	-	**-1**
Boekwaarde per 31 december 2022	**4.363**	**1.304**	**-**	**5.667**

Zowel in 2022 als 2021 hebben geen afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen op de financiële vaste activa plaatsgevonden. In 2022 is dochteronderneming DNWG Groep N.V. gefuseerd met Stedin Holding N.V. en is daarmee opgehouden met bestaan. De deelnemingswaarde van deze entiteit is in de vergelijkende cijfers gecorrigeerd.

Een overzicht van alle kapitaalbelangen is opgenomen in toelichting 36 Overzicht dochterondernemingen van de geconsolideerde jaarrekening.

41 Vorderingen op en schulden aan groepsmaatschappijen

De vorderingen op en schulden aan groepsmaatschappijen hebben allen een kortlopend karakter.

42 Overige schulden

De overige schulden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

x € 1 miljoen	Per 31 december 2022	Per 31 december 2021
BTW	7	23
Overige	18	11
Totaal overige schulden	**25**	**34**

43 Financiële baten en lasten

De financiële lasten hebben met name betrekking op de rentelasten inzake externe financieringen van Stedin Groep. De financiële lasten bedragen € 38 miljoen (2021: € 99 miljoen) en de financiële baten bedragen € 3 miljoen (2021: € 30 miljoen). De baten betreffen doorbelastingen van rente binnen de groep.

44 Niet uit de enkelvoudige balans blijkende rechten en verplichtingen

Fiscale eenheid

Stedin Holding N.V. vormt een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting met al haar geconsolideerde deelnemingen zoals opgenomen in toelichting 36 Overzicht dochterondernemingen. De vennootschappen, waaronder Stedin Holding N.V., die deel uitmaken van een fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschulden van die fiscale eenheid. Voor de omzetbelasting is sprake van een fiscale eenheid met daarin Stedin Holding N.V. en al haar geconsolideerde deelnemingen zoals opgenomen in toelichting 36 Overzicht dochterondernemingen van de geconsolideerde jaarrekening. Alleen vennootschappen, waaronder Stedin Holding N.V., die deel uitmaken van een fiscale eenheid, zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschulden van die fiscale eenheid. De verrekening van de posities binnen de fiscale eenheid vindt plaats door middel van doorbelastingen tussen Stedin Holding N.V. en haar dochtermaatschappijen.

Cashpool

Vanwege deelname in de cashpool van Stedin Groep is Stedin Holding N.V. hoofdelijk aansprakelijk, tezamen met andere deelnemers, voor de tekorten in de cashpool van Stedin Groep.

Garanties

Stedin Holding N.V. heeft een bestuurdersaansprakelijkheid verzekering afgesloten ten behoeve van de leden van de raad van commissarissen, de leden van de raad van bestuur, de directie en andere bestuurders binnen Stedin Groep. Voor zover mogelijk worden de bestuurders onder specifieke voorwaarden door Stedin Holding N.V. gevrijwaard voor kosten in verband met civiel-, straf- of administratiefrechtelijke procedures waarin zij vanwege hun functie zouden kunnen worden betrokken.

Voor de niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen voor Stedin Groep zie toelichting 29 Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen van de geconsolideerde jaarrekening.

Aansprakelijkstellingen groepsmaatschappijen

Ten behoeve van de in de consolidatie betrokken groepsmaatschappijen zijn door de rechtspersoon aansprakelijkstellingen afgegeven zoals bedoeld in art. 2:403 BW. Dit is opgenomen in het overzicht 36 Overzicht dochterondernemingen. Uit dien hoofde is de Stedin Holding N.V. hoofdelijk aansprakelijk voor de uit rechtshandelingen van deze groepsmaatschappijen voortvloeiende schulden.

45 Gebeurtenissen na balansdatum

S&P credit rating

Op 14 februari 2023 heeft Standard & Poor's (S&P) een sectorrapport gepubliceerd inclusief een update van de credit rating van Stedin. Belangrijkste conclusies van dit rapport zijn:

- S&P heeft op basis van de 3-jaars outlook het zogenaamde 'Stand Alone Credit Profile' (SACP) van Stedin Groep gedowngraded van A- naar BBB+.
- De Nederlandse regionale netbeheerders met een rating van S&P krijgen de status "Government Related Entity".
- Voor Stedin betekent het verkrijgen van deze status "1 notch uplift" van de SACP. Daardoor komt de Issuer Credit Rating (ICR) van Stedin Groep uit op een A- credit rating met een stabiele outlook.
- De korte termijn credit rating is ongewijzigd gebleven op A-2.

De Nederlandse regionale netbeheerders krijgen de status "Government Related Entity" na beoordeling van het afsprakenkader en de getoonde bereidheid en mogelijkheid van het Rijk om kapitaal bij te storten op het moment dat de credit rating in gevaar zou komen. Ook de reservering van € 500 miljoen door het Rijk in de Rijksbegroting om het eigen vermogen van Stedin te versterken wordt als essentieel gezien. S&P onderstreept in het rapport dat kapitaalversterking door (potentiële) aandeelhouders naar de toekomst belangrijk blijft om alle benodigde investeringen te kunnen doen en de creditrating vast te houden. De consequenties van de conclusies uit het rapport worden op dit moment door Stedin onderzocht. Het financiële beleid van Stedin blijft vooralsnog ongewijzigd waarbij behoud van een ICR van A- een essentieel uitgangpunt blijft.

Voor de S&P publicatie verwijzen we naar de Credit Ratings sectie van onze Investor Relations website: https://www.stedingroep.nl/investor-relations.

46 Winstbestemming

Voorstel winstbestemming 2022

De statuten van Stedin Holding N.V. bevatten nadere bepalingen omtrent de winstbestemming. De statuten benoemen dat de houders van de cumulatief preferente aandelen jaarlijks recht hebben op 3% rendement. De uitkering van dit rendement staat ter discretie van de raad van bestuur, waarbij goedkeuring door de raad van commissarissen benodigd is. Indien het preferente dividend niet wordt uitgekeerd, wordt deze toegevoegd aan de preferente winstreserve.

Daarnaast stellen de statuten dat de raad van bestuur maximaal 50% van de uitkeerbare winst (na verwerking van het preferente dividend) kan reserveren waarmee ten minste 50% van de uitkeerbare winst ter beschikking staat aan de algemene vergadering van aandeelhouders, exclusief bijzondere baten. De raad van bestuur doet, na goedkeuring van de raad van commissarissen, een aanbeveling aan de algemene vergadering omtrent het uit te keren bedrag. De algemene vergadering van aandeelhouders kan besluiten tot gehele of gedeeltelijke uitkering van dit bedrag.

De raad van bestuur is voornemens om, met goedkeuring van de raad van commissarissen, het preferente dividend ter grootte van € 6 miljoen uit te keren aan de preferente aandeelhouders. Dit betekent over 2022 een uitkering van € 14,42 per preferent aandeel.

Daarnaast is de raad van bestuur voornemens om, met goedkeuring van de raad van commissarissen, een gedeelte ter grootte van 50% van de voor uitkering beschikbare winst over het financiële jaar 2022, zijnde een bedrag van € 15,6 miljoen, toe te voegen aan de reserves.

Stedin Holding N.V. heeft de volgende posten als bijzondere posten gekenmerkt:

x € 1 miljoen	2022	2021
Resultaat na belasting	**43,6**	**21,0**
Resultaat toe te rekenen aan houders achtergestelde eeuwigdurende obligatielening Stedin Holding N.V.	-5,6	-16,9
Resultaat toe te rekenen aan de aandeelhouders van Stedin Holding N.V.	**38,0**	**4,1**
Uit te keren cumulatief preferent dividend	-6,0	-3,1
Bijzondere posten:		
Verkoopresultaat TUMS 50%	-0,9	-
Resultaat na belasting bestemd voor uitkering aan de aandeelhouders	**31,1**	**1,0**
Uitkeerbare winst ter beschikking van de algemene vergadering van aandeelhouders	15,6	0,5
Verwachte mutatie van de algemene reserve	**15,6**	**0,5**

Aan de algemene vergadering van aandeelhouders wordt aanbevolen te besluiten tot een dividenduitkering van € 15,6 miljoen. Dit betekent een uitkering van € 3,13 per aandeel (2021: € 0,11 per aandeel).

Het voorstel voor winstbestemming is niet in de balans per 31 december 2022 verwerkt.

Rotterdam, 17 februari 2023

Stedin Holding N.V.

Raad van bestuur	Raad van commissarissen
Koen Bogers, CEO (voorzitter)	Doede Vierstra (voorzitter)
Danny Benima, CFO	Hanne Buis
Trudy Onland, COO	Theo Eysink
David Peters, CTO	Annie Krist
	Arco Groothedde

OVERIGE GEGEVENS

Statutaire winstbestemming
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

STATUTAIRE WINSTBESTEMMING

Volgens de statuten van de vennootschap hebben de houders van de cumulatief preferente aandelen jaarlijks recht op 3% rendement. De uitkering van dit preferente dividend staat ter discretie van de raad van bestuur, waarbij goedkeuring door de raad van commissarissen benodigd is. Wanneer de raad van bestuur besluit het preferent dividend niet uit te keren, dient deze te worden toegevoegd aan de preferente winstreserve.

Daarnaast kan het bestuur met goedkeuring van de raad van commissarissen een gedeelte ter grootte van maximaal de helft van de winst (na verwerking van het preferente dividend) die voor uitkering beschikbaar is toevoegen aan de reserves. Het resterende gedeelte staat ter beschikking van de algemene vergadering van aandeelhouders. De raad van bestuur doet na goedkeuring van de raad van commissarissen een aanbeveling aan de algemene vergadering omtrent het resterende bedrag. De algemene vergadering kan besluiten het resterende gedeelte geheel of gedeeltelijk uit te keren. Hetgeen niet wordt uitgekeerd wordt toegevoegd aan de reserves.

Daarnaast bepalen de statuten dat de algemene vergadering van aandeelhouders kan besluiten tot het doen van tussentijdse uitkeringen met inachtneming van de statutaire bepalingen. Er gelden geen statutaire beperkingen in de omvang van tussentijdse uitkeringen, alleen wettelijke beperkingen die van toepassing zijn op naamloze vennootschappen. Een besluit tot het uitkeren van een interim dividend uit de winst over het lopende boekjaar kan tevens door de raad van bestuur worden genomen, mits met goedkeuring van de raad van commissarissen.

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9930
www.deloitte.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de aandeelhouders en de raad van commissarissen van Stedin Holding N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stedin Holding N.V. (hierna ook: Stedin Groep) te Rotterdam gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening zoals opgenomen op pagina 144 tot en met 211 van het jaarverslag.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in dit jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stedin Groep op 31 december 2022 en van het resultaat en de kasstromen over 2022 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS), met Titel 9 Boek 2 BW en de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT).

- Geeft de in dit jaarverslag opgenomen enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stedin Groep op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

1. De geconsolideerde balans per 31 december 2022.

2. De volgende overzichten over 2022: de geconsolideerde winst-en-verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerd mutatieoverzicht groepsvermogen en het geconsolideerde kasstroomoverzicht.

3. De toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

2302D3DBF4/ATG

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is een zogenoemde affiliate van Deloitte NSE LLP en maakt onderdeel uit van het internationale netwerk van Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Deloitte.

De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit:

1. De enkelvoudige balans per 31 december 2022.

2. De enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2022.

3. De toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het controleprotocol WNT 2022 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stedin Groep zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 15 miljoen. De materialiteit is gebaseerd op EBITDA (resultaat vóór financiële baten en lasten, belastingen en afschrijvingen), zoals gedefinieerd door Stedin Groep op pagina 187 van de jaarrekening. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Het materialiteitsniveau voor controles van significante groepsonderdelen is bepaald door het opdrachtteam op groepsniveau en varieert van € 7,5 miljoen tot € 12,75 miljoen.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad van commissarissen tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 0,75 miljoen rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Deloitte.

Reikwijdte van de groepscontrole

Stedin Groep staat aan het hoofd van een groep van entiteiten. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Stedin Groep.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op de significante onderdelen. Bij de onderdelen Stedin Holding N.V. en Stedin Netbeheer B.V. hebben wij zelf controlewerkzaamheden uitgevoerd. Bij andere onderdelen hebben wij specifieke controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

Controle-aanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude.

Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de entiteit en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop de raad van bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van commissarissen toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Het proces dat management volgt ten aanzien van frauderisico's is toegelicht op pagina 125 van het jaarverslag.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.
Wij hebben forensische deskundigen betrokken in onze risicoanalyse.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie in nauwe samenwerking met onze forensische specialisten. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

Wij hebben tevens aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd, waaronder het toetsen van journaalboekingen, het beoordelen van schattingen op tendenties en het toetsen van de onderbouwing van de tijdens het opstellen van de financiële overzichten aangebrachte aanpassingen.

De beschreven werkzaamheden zijn gebaseerd op de controlestandaarden en hebben niet tot voornaamste doel om fraudes te ontdekken. Onze inschatting van de risico's op een afwijking van materieel belang ten gevolge van fraude hebben niet geresulteerd in een kernpunt van de controle.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing geven voor fraude.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van de raad van bestuur, de met governance belaste personen en anderen binnen de groep. Hieruit volgden geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Deloitte.

Controle-aanpak naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op de entiteit door inlichtingen in te winnen bij management, de met governance belaste personen en anderen en het lezen van notulen en rapporten van internal audit.

Voor zover materieel voor de gerelateerde financiële overzichten, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, de volgende wet- en regelgeving aangemerkt als wet- en regelgeving met een directe invloed op de financiële overzichten: naleving van het (vennootschaps)belastingrecht en regelgeving voor financiële verslaggeving, de vereisten in het kader van de International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS), Titel 9 van Boek 2 BW en de WNT.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de financiële overzichten.

Daarnaast is Stedin Groep onderworpen aan overige wet- en regelgeving waarvan de gevolgen van niet naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de financiële overzichten, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken. Wij hebben de Elektriciteitswet 1998, Gaswet, Wet Onafhankelijk Netbeheer, Wet Voortgang Energietransitie, Algemeen Verordening Gegevensbescherming en Aanbestedingswet 2012 geïdentificeerd die hoogstwaarschijnlijk een dergelijke invloed zouden kunnen hebben.

Ten aanzien van deze wet- en regelgeving die geen effect hebben op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van een entiteit, voor de mogelijkheid van een entiteit om haar activiteiten voort te zetten, dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang; niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de financiële overzichten. Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten.

Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten, zijn beperkt tot (i) het management en, in voorkomend geval, de met governance belaste personen vragen of de entiteit dergelijke wet- en regelgeving naleeft; (ii) de eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens) van niet-naleving van wet- en regelgeving.

Tenslotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede niet-naleving van wet- en regelgeving, ons ter kennis zijn gebracht.

Controle-aanpak continuïteit

Zoals beschreven in de jaarrekening in toelichting 1.1. heeft de raad van bestuur de jaarrekening van Stedin Groep opgesteld onder de veronderstelling dat de continuïteit van de entiteit gehandhaafd blijft en zij haar activiteiten in de voorzienbare toekomst zal voortzetten.

Wij hebben deze beoordeling door het bestuur geëvalueerd, waarin we hebben overwogen of deze beoordeling alle relevante informatie omvat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben. Dit omvat het evalueren van de liquiditeits- en financiering elementen in Stedin’s financieel strategisch plan (FSP), en

Deloitte.

daaronder liggende ontwikkelingen en veronderstellingen voor zowel de korte- als lange-termijn.

Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot resultaten die in strijd zijn met de aannames en beoordelingen van het management bij toepassing van de continuiteitsveronderstelling.

De impact van de energietransitie op Stedin Holding N.V.

Wij vestigen de aandacht op de beschreven impact van de energietransitie op Stedin Groep, waaronder de hiermee samenhangende onzekerheden, risico's, kansen en resultaten, zoals opgenomen op pagina 25 van het verslag raad van bestuur.

Wij benadrukken de volgende belangrijke elementen in het verslag raad van bestuur:

- De voor de energietransitie benodigde toekomstige forse investeringen worden in de huidige reguleringsmethodiek niet tijdig door middel van de verwachte groei in toegestane inkomsten gefinancierd. Het in 2022 bereikte onderhandelingsakkoord over aandeelhouderschap van de Staat en de door de staat voor Stedin Groep gereserveerde € 500 miljoen voor dit aandeelhouderschap markeren belangrijke stappen voor eigenvermogensversterking. Hieruit volgend heeft Standard & Poor's op 14 februari 2023 een update van de credit rating van Stedin Groep gepubliceerd. Voor Stedin's visie op het invullen van haar kapitaalbehoefte verwijzen wij naar de toelichting hieromtrent in het verslag raad van bestuur op pagina 97. Voor een toelichting over de credit rating update verwijzen wij naar toelichting 34 over gebeurtenissen na balansdatum in de jaarrekening op pagina 204.

- De energietransitie heeft invloed op schattingen en veronderstellingen ten aanzien van de waardering van netwerken gereguleerd zoals opgenomen in de balans. Wij verwijzen naar het eerste kernpunt van onze controle.

- Rapportage over de huidige en verwachte toekomstige impact van de energietransitie en duurzaamheid, waaronder Stedin Groeps's plannen voor verdere stappen in duurzaamheid en duurzaamheidsrapportering en informatie inzake EU taxonomy. Wij vestigen de aandacht op deze informatie vanaf respectievelijk pagina 41 en pagina 66 van het verslag raad van bestuur.

Wij geven geen zekerheid bij de informatie in het verslag raad van bestuur, en verwijzen naar de paragraaf "verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie" voor de werkzaamheden die wij op deze informatie hebben uitgevoerd.

Ons oordeel is niet aangepast voor deze aangelegenheid.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Deloitte.

Kernpunt	
Waardering van netwerken gereguleerd	
Beschrijving	*De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd*
De boekwaarde van netwerken gereguleerd van Stedin Groep bedraagt € 7.922 miljoen*. Deze waardering is grotendeels gebaseerd op de **geherwaardeerde waarde van gereguleerde activa** op basis van een bedrijfswaardemodel. Dit model is primair gebaseerd op de inkomsten op basis van het huidige regulatorische model en de performance van Stedin Groep en andere regionale netbeheerders. Stedin Groep heeft in 2022 deze waardering geherevalueerd, en vastgesteld dat de boekwaarde niet materieel afwijkt van de waarde die gebruikt zou zijn als de geherwaardeerde waarde per 31 december 2022 zou zijn gehanteerd. Zij heeft hiermee geconcludeerd dat geen herwaardering nodig is. Daarnaast wordt de waardering van netwerken gereguleerd beïnvloed door schattingen omtrent levensduur en verbruik van activa. Stedin Groep heeft in 2022 diverse schattingswijzigingen met impact op **afschrijvingen van haar gas-activa** doorgevoerd. Zij heeft de afschrijvingsmethode voor gasactiva gewijzigd naar de Variable Declining Balance methode aangezien deze methode beter past bij de verwachte toekomstige afname van het verbruik van het gasnet als gevolg van de energietransitie. Stedin Groep heeft tevens in 2022 een hernieuwde inschatting gemaakt van de levensduur van haar gasnetactiva. De financiële effecten hiervan zijn toegelicht in toelichting 2.2.10 op pagina 157. De aannames, schattingen en onzekerheden omtrent de waardering van netwerken gereguleerd zijn opgenomen in toelichting 13 in de jaarrekening. **De boekwaarde tegen historische kostprijs van netwerken gereguleerd bedraagt € 6,9 miljard.*	Wij hebben de door management uitgevoerde evaluatie van geherwaardeerde waarde netwerken gereguleerd en de onderliggende veronderstellingen beoordeeld, met behulp van onze waarderingsdeskundige. Daarnaast hebben wij specifieke aandacht besteed aan de schattingswijzingen inzake toekomstig verbruik en levensduur van deze activa en hebben daarin gehanteerde veronderstellingen en berekeningen getoetst. *Observatie* Op basis van de hierboven beschreven materialiteit en de door ons uitgevoerde en hierboven beschreven werkzaamheden, kunnen wij ons verenigen met de inschatting van het management.

Deloitte.

Kernpunt	
Ontwikkelingen in Stedin's In Control Framework	
Beschrijving	*De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd*
Vanaf 2019 heeft Stedin Groep binnen het In Control Framework een specifiek controle framework voor financiële verslagleging, gericht op de interne beheersing van de administratieve organisatie. Het up-to-date, effectief en efficiënt houden van dit framework is een continu proces. Voor een overzicht van interne ontwikkelingen ten aanzien van dit framework verwijzen wij naar de toelichting hieromtrent in het verslag raad van bestuur op pagina 127. Wij verwijzen ook naar de in-control verklaring in het verslag raad van bestuur op pagina 134, waarin is toegelicht dat uit tussentijdse evaluaties verbeterplannen zijn gekomen welke deels al zijn doorgevoerd en deels nog zullen worden doorgevoerd.	Als onderdeel van onze werkzaamheden hebben wij inzicht verworven in de interne beheersing ten behoeve van het inschatten van risico's op een afwijking van materieel belang en het bepalen van verdere controlewerkzaamheden die hierop inspelen. Onze bevindingen hierover hebben wij gerapporteerd aan de raad van bestuur en raad van commissarissen. Wij steunen niet op de interne beheersingsmaatregelen van Stedin Groep en volgen daarmee een volledig gegevensgerichte controleaanpak. *Observatie* Op basis van onze werkzaamheden hebben we geen bevindingen te rapporteren ten aanzien van de jaarrekening.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, onderdelen n en o, Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Deloitte.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

De andere informatie bestaat uit:

- Het verslag raad van bestuur
- Het verslag raad van commissarissen
- De overige gegevens
- Aanvullende informatie

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het verslag raad van bestuur en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag raad van bestuur en de overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door de raad van commissarissen benoemd als accountant van Stedin Groep vanaf de controle van het boekjaar 1997 en zijn sinds dat controlejaar tot nu toe de externe accountant.

Deloitte.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang geleverd.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW en met de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT). In dit kader is de raad van bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol WNT 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

Deloitte.

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.

- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.

- Het vaststellen dat de door de raad van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven.

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.

- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan het auditcomité op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad van commissarissen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Deloitte.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer niet het vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 17 februari 2023

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. A. van der Spek RA

2302D3DBF4/ATG

AANVULLENDE INFORMATIE

Verslaggevingsbeleid
Vijfjarenoverzicht
Materiële vaste activa naar activiteiten
Overige niet financiële informatie
Sustainable Development Goals
Het meten van impact
Klimaatrisico's
Proces materialiteitsanalyse
Interactie met onze omgeving
Connectiviteit, KPI's en doelstellingen
GRI Index
Begrippenlijst
Disclaimer

De aanvullende informatie is geen onderdeel van de jaarrekening.

VERSLAGGEVINGSBELEID

In dit geïntegreerde jaarverslag 2022 legt Stedin Groep verantwoording af over haar financiële en niet-financiële prestaties en de waarde die de onderneming creëert voor stakeholders op de korte en lange termijn.

Stedin Groep rapporteert halfjaarlijks en jaarlijks per kalenderjaar; het laatste verslag was het Stedin Holding Halfjaarbericht 2022. Dit jaarverslag van Stedin Groep betreft de periode 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022. Het bestaat uit het verslag van de raad van bestuur, het verslag van de raad van commissarissen (met het remuneratierapport) en de jaarrekening. In de jaarrekening worden de financiële cijfers van Stedin Holding N.V. over het gehele jaar 2022 en vergelijkende cijfers over 2021 gepresenteerd en verantwoord. In het bestuursverslag wordt - daar waar beschikbaar - over 2022 en vergelijkende cijfers over 2018, 2019, 2020 en 2021 gepresenteerd en verantwoord. De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals goedgekeurd door de EU. De Global Reporting Initiative (GRI) Standards op comprehensive niveau zijn van toepassing op de niet-financiële prestaties. Stedin Groep conformeert zich eveneens aan de EU-richtlijn voor niet-financiële verantwoording en diversiteit zoals die geldt voor Organisaties van Openbaar Belang (OOB).

De financiële informatie in dit jaarverslag is geconsolideerd voor Stedin Holding N.V. en haar dochterondernemingen. In de niet-financiële informatie zijn binnen Stedin Groep de dochterondernemingen geconsolideerd, voor zover niet anders aangegeven. Beëindigde bedrijfsactiviteiten zijn opgenomen gedurende de periode dat ze tot de groep behoorden.

Stakeholderselectie

We willen met dit verslag een brede doelgroep stakeholders informeren over onze prestaties. We onderscheiden de volgende groepen belanghebbenden: klanten, medewerkers, aandeelhouders, lokale omgeving en communities, overheid en toezichthouders, investeerders en rating agencies, leveranciers, partners en milieuorganisaties/ngo's. Deze selectie is gebaseerd op onze analyse dat zij de grootste invloed hebben op onze strategie en bedrijfsvoering en tegelijkertijd de meeste impact ondervinden van onze activiteiten en strategische keuzes.

Rapportagerichtlijnen

Stedin Groep volgt voor de niet-financiële prestaties de GRI Standards op niveau 'comprehensive' en de richtlijnen van het <IR> Framework van de International Integrated Reporting Council. We streven ernaar ons verslag steeds verder in te richten als een geïntegreerd verslag, dat voldoet aan de eisen van het <IR> Framework en aan de GRI Standards. Ook volgt Stedin Groep de EU Directive on disclosure of non-financial information and diversity en de vereisten vanuit de EU Taxonomie.

De geconsolideerde jaarrekening van Stedin Groep is opgesteld in overeenstemming met de per 31 december 2022 geldende IFRS zoals goedgekeurd door de Europese Unie (EU), en de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. IFRS omvat zowel de IFRS standaarden als de International Accounting Standards van de International Accounting Standards Board (IASB) en de interpretaties van IFRS- en IAS-standaarden van respectievelijk de IFRS Interpretations Committee (IFRIC) en het Standing Interpretations Committee (SIC).

Ons waardecreatiemodel is opgebouwd op basis van de zes vormen van waarde, ofwel 'kapitalen' van de International Integrated Reporting Council (IIRC).

Verder volgt Stedin Groep de regelgeving die van toepassing is op Organisaties van Openbaar Belang, waaronder de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta). Ook past Stedin Groep vanaf 2018 de Corporate Governance Code op vrijwillige basis toe. Afwijkingen worden toegelicht.

Stedin zet stappen in de transitie naar ESG-reporting. Het is mogelijk dat de gebruikte onderliggende definities en gepresenteerde eenheden van de opgenomen niet-financiële informatie wijzigen als gevolg van verdere implementatie van - en ontwikkelingen in de CSRD.

Over 2022 is geen externe assurance gevraagd over de betrouwbaarheid van niet-financiële gegevens. Over boekjaar 2023 zullen we assurance vragen over ons impact model en willen we eerste stappen zetten richting assurance over voor Stedin materiële niet-financiële cijfers.

Rapportageproces

De raad van bestuur (RvB) is eindverantwoordelijk voor het geïntegreerde jaarverslag en heeft de totstandkoming ervan gedelegeerd aan een stuurgroep. De projectleider reporting is verantwoordelijk voor de samenstelling van het verslag. De inhoudelijke verantwoordelijkheid is verdeeld tussen de afdelingen Strategie, Communicatie, Finance en Risk. De financiële en niet-financiële strategische KPI's zijn integraal onderdeel van de planning- en controlcyclus. In de reguliere business reviews worden de resultaten besproken. Aan de hand van een accountability index wordt per onderwerp een verantwoordelijke aangewezen. De RvB beoordeelt de eindversie voordat deze naar de RvC gaat.

Onderwerpkeuze

Uitgangspunt bij de inhoudsbepaling is de strategie, inclusief strategische thema's, risico's en kansen en kritische performance indicatoren (KPI's) zoals die door de RvB zijn vastgesteld. De inhoud van het jaarverslag wordt de komende jaren mede vastgesteld op basis van de materialiteitsanalyse. De onderwerpen in de 2022 materialiteitsmatrix zijn gebaseerd op gesprekken die zijn gevoerd met zowel interne als externe stakeholders.

SDG's

Stedin Groep rapporteert over relevante Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties, die zijn opgesteld om de wereld tot 'een betere plek' te maken in 2030. In ons waardecreatiemodel laten we zien aan welke van deze mondiale doelen Stedin Groep een bijdrage levert. In de paragrafen 'Impact op mens en milieu' en 'Sustainable Development Goals' geven we hier (direct en indirect) inzicht in met een verwijzing naar de relevante toelichting in het jaarverslag.

VIJFJARENOVERZICHT

	Eenheid	2022	2021	2020	2019	2018
Resultaat						
Netto-omzet	€ mln	1.316	1.265	1.216	1.220	1.270
Totaal bedrijfsopbrengsten	€ mln	1.333	1.279	1.229	1.234	1.286
Totaal bedrijfskosten	€ mln	1.247	1.155	1.100	1.062	1.074
EBITDA	€ mln	432	484	463	489	509
Bedrijfsresultaat (EBIT)	€ mln	86	124	129	172	212
Resultaat na belastingen	€ mln	44	21	42	325	118
Balans						
Materiële vaste activa	€ mln	8.008	7.635	7.057	6.753	6.406
Balanstotaal	€ mln	8.520	8.182	7.572	7.289	6.991
Eigen vermogen	€ mln	3.342	3.270	2.891	2.949	2.699
Totaal rentedragend vreemd vermogen	€ mln	3.396	3.281	3.183	3.004	3.044
Investeringen in materiële en immateriële vaste activa	€ mln	712	687	620	646	607
Kasstroom						
Kasstroom uit operationele activiteiten	€ mln	285	376	408	374	461
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	€ mln	-582	-567	-512	-236	-587
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	€ mln	217	241	115	-235	222
Kredietwaardigheid						
Langetermijn rating (S&P)	rating	A-	A-	A-	A-	A-
Solvabiliteit	%	44,4	45,6	43,0	44,9	43,3
FFO/Nettoschuldpositie	ratio	10,1	11,3	12,0	12,3	12,2
Aandelen per 31 december						
Aantal uitstaande gewone aandelen (x 1.000)	aantal	4.971	4.971	4.971	4.971	4.971
Aantal uitstaande preferente aandelen (x 1.000)	aantal	416	416	-	-	-

	Eenheid	2022	2021	2020	2019	2018
Operationele kengetallen						
Aansluitingen elektriciteit grootverbruik	aantal	20.340	19.911	19.379	18.912	22.692
Aansluitingen elektriciteit kleinverbruik	aantal	2.339.571	2.322.087	2.303.313	2.283.563	2.263.009
Getransporteerde hoeveelheid elektriciteit	GWh	20.746	20.529	20.171	21.100	21.330
Lengte elektriciteitskabels*	km	58.250	57.616	56.854	56.140	55.604
Lengte aangelegde elektriciteitskabels*	km	715	998	1.059	1.034	806
Aansluitingen gas grootverbruik	aantal	8.561	9.112	9.556	9.633	10.761
Aansluitingen gas kleinverbruik	aantal	2.091.573	2.104.230	2.111.265	2.111.038	2.104.174
Getransporteerde hoeveelheid gas	mln. m^3	3.782	4.907	4.365	4.651	4.852
Lengte gasleidingen*	km	28.145	28.160	28.206	28.216	28.190
Lengte aangelegde gasleidingen*	km	231	256	227	221	250
Storingen middenspanning met onderbreking	aantal	507	465	523	519	433
Gefaciliteerde switches van leveranciers (x 1.000)	aantal	395	685	883	824	713
Veiligheid						
Lost Time Injury Rate (LTIR)	ratio	0,52	0,53	0,39	2,13	2,92
Recordable Incident Frequency (RIF)	ratio	0,91	0,74	0,68	0,98	0,97
Uitval en onderbrekingen elektriciteit						
Gemiddelde onderbrekingsduur MS/LS (CAIDI)	minuten	96	87	112	82	76
Onderbrekingsfrequentie MS/LS (SAIFI)	aantal	0,225	0,216	0,231	0,245	0,223
Jaarlijkse uitvalduur MS/LS (SAIDI)	minuten	22	19	26	20	17
Jaarlijkse uitvalduur HS/MS/LS (SAIDI)	minuten	25	20	27	21	18
Uitval en onderbrekingen gas						
Gemiddelde onderbrekingsduur (CAIDI)	minuten	141	88	75	270	122
Onderbrekingsfrequentie (SAIFI)	aantal	0,006	0,006	0,006	0,005	0,0094
Jaarlijkse uitvalduur (SAIDI)	seconden	50	29	26	87	69

* Op basis van GIS data van begin februari 2023; 2022 informatie nog onvolledig door nog te verwerken mutaties. Historische data wijkt af vanwege later verwerkte mutaties.

MATERIËLE VASTE ACTIVA NAAR ACTIVITEITEN

In onderstaande tabel is een uitsplitsing te zien van de materiële vaste activa naar activiteiten binnen Stedin, zoals opgenomen in het verloopoverzicht in note 13 Materiële vaste activa.

x € 1 miljoen	2022	2021
Boekwaarde		
Elektriciteit	4.706	4.305
Gas	1.915	1.813
Slimme meters	311	335
Green buildings (pand Utrecht)	34	34
Overig	1.042	1.148
	8.008	**7.635**

In onderstaande tabel is een uitsplitsing te zien van de bovengenoemde materiële vaste activa, gecorrigeerd voor bijdrage aansluitkosten, naar activiteiten binnen Stedin, zoals opgenomen in het verloopoverzicht in note 13 Materiële vaste activa en note 26 Vooruitontvangen bijdragen.

x € 1 miljoen	2022	2021
Boekwaarde		
MVA (bruto)	**8.008**	**7.635**
Elektriciteit	3.910	3.613
Gas	1.728	1.636
Slimme meters	311	335
Green buildings (pand Utrecht)	34	34
Overig	1.042	1.119
MVA (netto)	**7.025**	**6.737**
Bijdrage aansluitkosten	960	876
Verantwoorde opbrengsten	23	22
	983	**898**

OVERIGE NIET FINANCIËLE INFORMATIE

Detailinformatie CO_2-uitstoot

De Energie intensiteitsratio is het energieverbruik (in GJ) gedeeld door de jaarlijkse omzet (in € miljoen). De GHG emissie intensiteitsrato is de totale emissie van broeikasgassen inclusief vergroening (in ton CO_{2eq}) gedeeld door de jaarlijkse omzet (in € miljoen).

Transport	Eenheid	2022	2021	2020	2019	2018
Elektriciteitstransport	GWh	20.746	20.529	20.171	21.100	21.330
Gastransport	mln. m3	3.782	4.907	4.365	4.651	4.852

Energie intensiteitsratio	Eenheid	2022	2021	2020	2019	2018
Energiegebruik	GJ	129.076	139.572	157.936	182.168	233.927
Netto omzet	mln	€ 1.316	€ 1.265	€ 1.216	€ 1.220	€ 1.270
Energie intensiteitsratio	GJ/€ mln	98	110,3	129,9	149,3	184,2

GHG emissie intensiteitsratio						
Scope 1	Eenheid	2022	2021	2020	2019	2018
Gasverbruik gebouwen	ton CO2eq	263	385	453	454	635
Netverlies van ons gasnetwerk*	ton CO2eq	79.281	102.774	108.082	105.008	88.159
Lease- & dienstauto's	ton CO2eq	5.620	6.283	7.311	8.856	10.193
Invoeden SF6	ton CO2eq	727	452	137	178	n.b.
Totaal	**ton CO2eq**	**85.891**	**109.894**	**115.983**	**114.496**	**98.987**
Scope 2	Eenheid	2022	2021	2020	2019	2018
Elektriciteit / warmteverbruik gebouwen	ton CO2eq	1.021	1.202	1.167	238	826
Netverlies elektriciteit	ton CO2eq	329.383	377.562	386.456	433.346	432.364
Totaal	**ton CO2eq**	**330.404**	**378.764**	**387.623**	**433.584**	**433.190**
Scope 3	Eenheid	2022	2021	2020	2019	2018
Woon-werkverkeer, dienstreizen, vliegverkeer	ton CO2eq	1.057	598	1.818	3.419	3.735
Inkoop	ton CO2eq	159.402	153.374	170.129	191.396	213.071
Totaal	**ton CO2eq**	**160.459**	**153.972**	**171.947**	**194.815**	**216.806**
Totaal	Eenheid	2022	2021	2020	2019	2018
Totaal voetafdruk	ton CO2eq	576.754	642.630	675.553	742.895	748.983
Vergroening netverlies elektriciteit	ton CO2eq	-329.383	-376.921	-385.890	-433.167	-432.364
Totaal inclusief vergroening	**ton CO2eq**	**247.371**	**265.709**	**289.663**	**309.728**	**316.619**
Netto omzet	€ mln	€ 1.316	€ 1.265	€ 1.216	€ 1.220	€ 1.270
GHG emissie intensiteitsratio	ton CO2eq/€ mln	188,0	210,0	238,2	253,9	249,3

* De daling van CO2 uitstoot in verband met het netverlies van ons gasnetwerk is in de afgelopen jaren het gevolg vervanging van brosse leidingen. Daarnaast daalt het afgenomen volume in 2022 en is de omrekenfactor in 2022 lager.

Detailinformatie medewerkers

	2022	2021	2020	2019	2018
Informatie over totale personeelsbestand (per jaareinde)					
Aantal medewerkers Stedin Groep	4.324	4.194	4.276	4.346	4.470
Aantal medewerkers Stedin	4.029	3.651	3.652	3.672	3.665
Aantal medewerkers NetVerder	8	6	5	5	-
Aantal medewerkers Joulz Diensten	-	-	-	-	153
Aantal medewerkers DNWG Infra	287	537	619	669	652
Aantal medewerkers met een voltijds contract					
Mannelijke medewerkers	3.296	3.250	3.319	3.403	3.517
Vrouwelijke medewerkers	386	364	363	357	385
Aantal medewerkers met een deeltijds contract					
Mannelijke medewerkers	252	210	217	200	184
Vrouwelijke medewerkers	390	370	377	386	384
Aantal medewerkers met een vast contract					
Mannelijke medewerkers	3.168	3.207	3.323	3.402	3.457
Vrouwelijke medewerkers	670	650	667	679	701
Aantal medewerkers met een tijdelijk contract					
Mannelijke medewerkers	380	253	213	201	244
Vrouwelijke medewerkers	106	84	73	64	68
CAO / Niet-CAO					
CAO	4.110	4.007	4.092	4.158	4.282
Niet-CAO	214	187	184	188	188
Diversiteit bestuur en medewerkersbestand					
Jonger dan 25 jaar	121 (3%)	70 (2%)	76 (2%)	66 (2%)	59 (1%)
Tussen de 25 en 34 jaar	942 (22%)	814 (19%)	908 (21%)	843 (19%)	872 (20%)
Tussen de 35 en 44 jaar	1.110 (26%)	1.089 (26%)	1.060 (25%)	1.056 (24%)	1.060 (24%)
Tussen de 45 en 54 jaar	898 (21%)	863 (21%)	908 (21%)	923 (21%)	1.005 (22%)
55 jaar en ouder	1.253 (29%)	1.358 (32%)	1.324 (31%)	1.458 (34%)	1.474 (33%)
Aantal vrouwen in leidinggevende functie	80	79	64	60	64
Aantal mannen in leidinggevende functie	213	223	224	224	231

	2022	2021	2020	2019	2018
Informatie over intern versus extern personeel					
Medewerkers (intern) per jaareinde	4.324	4.194	4.276	4.346	4.470
Medewerkers (extern) per jaareinde	951	779	709	804	1.059
FTE's (intern) per jaareinde	4.148	4.041	4.127	4.213	4.339
FTE's (extern) per jaareinde	844	689	607	700	791
Ziekteverzuim (intern) (%)	5,8	4,3	4,2	4,8	5,0
Mannelijke medewerkers (intern) (%)	82	82	83	83	83
Vrouwelijke medewerkers (intern) (%)	18	18	17	17	17

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Stedin Groep draagt bij aan het bereiken van een aantal van de doelen die de Verenigde Naties hebben gesteld om voor 2030 een einde te maken aan armoede, ongelijkheid en klimaatverandering: de Sustainable Development Goals. We beschrijven hoe we ons inzetten om bij te dragen aan het bereiken van de doelen waar wij impact op hebben.

SDG	Omschrijving	Toepassing op Stedin en subtargets SDG's	Strategisch speerpunt/ Materieel onderwerp
7 BETAALBARE EN DUURZAME ENERGIE	Energie is essentieel voor bijna alle grote uitdagingen en kansen in de wereld van vandaag.	Via onze netten bieden wij klanten (hernieuwbare) energie om te leven, werken, ondernemen. We hebben in 2022 een leveringsbetrouwbaarheid van 99,9959%. (SDG 7.2). Met onze stakeholders werken we aan het mogelijk maken van de energietransitie en aan innovaties die nodig zijn voor een toekomstbestendig net, dat betaalbaar en betrouwbaar blijft. Hiervoor onderzoeken we bijvoorbeeld het verwarmen van woningen met duurzame gassen en waterstof (SDG 7.1).	Beter netbeheer, Energietransitie mogelijk maken, Duurzame bedrijfsvoering/Leveringszekerheid, Betaalbare en efficiënte dienstverlening, Klanttevredenheid, Stakeholder dialoog en omgeving, Slimme netten, datatechnologie en innovatie, Veiligheid en (cyber)security
8 EERLIJK WERK EN ECONOMISCHE GROEI	Onze medewerkers zijn de spil van onze organisatie. Zij zorgen elke dag voor een betrouwbare energievoorziening. Wij bieden een veilige werkomgeving waarin volop kansen zijn voor ontwikkeling.	We zetten ons in voor gelijke kansen, duurzame inzetbaarheid en een medewerkersbestand dat een afspiegeling is van onze maatschappij. Dat doen we bv. door onze focus op trajecten voor mensen met een arbeidsbeperking (SDG 8.5). In ons inkoopbeleid nemen we onze verantwoordelijkheid op het gebied van mensenrechten, ethiek en arbeidsrechten. Onze gedragscode voor leveranciers is o.a. gebaseerd op de richtlijnen van de OESO. De veiligheid van onze medewerkers en de omgeving heeft onze hoogste prioriteit. (SDG 8.8).	Duurzame bedrijfsvoering/ Goed werkgeverschap Impact op mens en milieu, Veiligheid en (cyber)security,Integriteit
9 INDUSTRIE, INNOVATIE EN INFRASTRUCTUUR	Investeringen in infrastructuur zijn cruciaal om duurzame ontwikkeling mogelijk te maken.	Stedin Groep werkt aan het mogelijk maken van de energietransitie en heeft een faciliterende rol voor de duurzame ontwikkeling van bijvoorbeeld de Rotterdamse en Zeeuwse haven en grote industrie in ons werkgebied. In 2022 investeerden we € 712 miljoen in onze netten (SDG 9.1).	Energietransitie mogelijk maken, Beter netbeheer/ Stakeholderdialoog en omgevingInvesteringen in onze netten
11 DUURZAME STEDEN EN GEMEENSCHAPPEN	De steden en gemeenschappen van de toekomst moeten door innovatie en vooruitgang kansen bieden aan iedereen, inclusief toegang tot basisvoorzieningen als energie.	Via de aanleg en het onderhoud van netten zorgt Stedin Groep voor leefbare en duurzame stedelijke omgevingen. We dragen bij aan de verduurzaming van de gebouwde omgeving door bijvoorbeeld onze rol in de Regionale Energiestrategieën en de warmtetransitie (SDG 11.6).Stedin Groep committeert zich aan de doelen in het Klimaatakkoord en werkt hiervoor samen met haar stakeholders (SDG 11.1; SDG 11.2).	Duurzame bedrijfsvoering, Energietransitie mogelijk maken/ Leveringszekerheid Stakeholderdialoog en omgeving
12 VERANTWOORDE CONSUMPTIE EN PRODUCTIE	Duurzame consumptie en productie betekent het besparen van grondstoffen en energie, duurzame infrastructuur, juiste arbeidsomstandigheden en een hogere kwaliteit van leven voor iedereen.	Stedin Groep bedenkt en implementeert oplossingen om haar eigen energieverbruik te verminderen en ons netwerk te verduurzamen. Bijvoorbeeld door de elektrificatie van het grote wagenpark en het terugdringen van netverlies (SDG 12.2). We doen dit onder meer door het slim balanceren van vraag en aanbod en door verspilling tegen te gaan. Hiervoor verhogen we circulariteit van onze assets (SDG 12.4; SDG 12.5).	Duurzame bedrijfsvoering/Impact op mens en milieu
13 KLIMAATACTIE	De klimaatverandering raakt elk land op elk continent. Zonder ingrijpen stijgt de temperatuur op aarde deze eeuw waarschijnlijk meer dan 3 graden.	Stedin Groep conformeert zich aan internationale klimaatdoelstellingen. Met duurzame innovaties draagt Stedin Groep bij aan technologieën en systemen die klimaatverandering tegengaan en aan het mogelijk maken van de energietransitie (SDG 13.1).	Duurzame bedrijfsvoering, Energietransitie mogelijk maken/ Impact op mens en milieu

HET METEN VAN IMPACT

Het waardecreatiemodel van Stedin Groep is gebaseerd op de zes kapitalen van het International Integrated Reporting Council (IIRC). Het handelen van Stedin Groep heeft zowel positieve als negatieve impact. Per kapitaal tonen we onze impact.

Positieve en negatieve impact op de maatschappij

De tabel op de volgende pagina toont de toegevoegde waarde van onze maatschappelijke impact op stakeholders, zowel kwalitatief als kwantitatief. Per regel geven we van elk kapitaal van links naar rechts onze negatieve impact weer die bestaat uit kosten en ongemak van ons handelen en daarnaast onze positieve impact door de voordelen van ons handelen voor de maatschappij. De informatie onder het kapitaal 'Financieel' sluit aan bij de IFRS-cijfers uit de jaarrekening 2022 en zijn kwantitatief. Andere gekwantificeerde impacts rapporteren we in ranges. Met onze impact dragen we bij aan de internationale doelstellingen van de Verenigde Naties. Vervolgens lichten we in aparte tabellen de zes kapitalen toe en de manier waarop die leiden tot vermeerdering en vermindering van kapitaalwaarde.

STEDIN **IMPACTMODEL**

Kapitalen	Negatieve impact	(In € miljoen)		Positieve impact	SDG'S
Financieel kapitaal Financieel kapitaal omvat de waarde van financiële stromen tussen Stedin en externe stakeholders.	Aangetrokken kapitaal, ontvangen aflossingen en rente Betalingen door klanten (kleinverbruik) Betalingen door klanten (grootverbruik) Ontvangen bijdragen Overige opbrengsten	1.268 900 315 107 17	1.405 1.159 452 80 16	Dividend, aflossingen, rente Betalingen aan leveranciers Betalingen aan werknemers Mutatie liquide middelen Belastingen	7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY 8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH 11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES
Geproduceerd kapitaal Geproduceerd kapitaal omvat de waarde van diensten en producten die Stedin samen met haar leveranciers creëert voor de samenleving.	Waarde inkoop goederen voor elektriciteitstransport Waarde inkoop goederen voor gastransport	1.750 - 2.250 1.000 - 1.500	1.750 - 2.250 1.500 - 2.000 709 250 - 350	Bijdrage gastransport welzijn consumenten Bijdrage elektriciteitstransport welzijn consumenten** Economische waardeverandering assets Waarde energietransport voor zakelijke klanten Digitale veiligheid*	7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY 9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE 11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES 12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION
Intellectueel kapitaal Intellectueel kapitaal omvat de waarde die Stedin creëert door te investeren in ontwikkeling van kennis en technologie.			3 1 - 3	Waardeverandering immateriële assets Waarde van dataverzameling en marktfacilitering Ontwikkeling nieuwe marktmodellen en open platforms* Technologische ontwikkeling*	9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE
Menselijk kapitaal Menselijk kapitaal omvat de waarde van het welzijn en de competenties van onze medewerkers en andere personen die door de bedrijfsvoering worden geraakt.	Economische waarde van arbeid Werkgerelateerde uitval en ongevallen van werknemers Veiligheidsincidenten in de omgeving*	30 - 50 0,2 - 0,5	30 - 50 15 - 25	Welzijnseffecten van het hebben van werk Ontwikkeling van werknemers	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH 11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES
Sociaal kapitaal Sociaal kapitaal omvat de waarde die onze activiteiten hebben voor het welzijn en de sociale relaties in de samenleving.	Digitale veiligheid: schendingen van privacy*		0 - 2	Waarde van reputatieverandering van Stedin Groep Bijdragen aan verbeterde insituties en regelgeving* Bijdrage aan sociale cohesie in Nederland* Maatschappelijk effect van diversiteit en inclusie* Beperking van ongelijkheid in de samenleving*	11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES
Natuurlijk kapitaal Natuurlijk kapitaal omvat de druk op natuurlijke hulpbronnen door de activiteiten van Stedin en de gehele energieketen. We streven ernaar om onze negatieve impact te minimaliseren.	Bijdrage aan klimaatverandering door CO_2-uitstoot Overige milieu-impacts door energietransport Ecokosten inkoop materialen Ecologische schade door afval	50 - 150 40 - 60 8 - 12 0 - 1			12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION 13 CLIMATE ACTION

** Dit zijn kwalitatieve waarden dus niet uit te drukken in cijfers. ** Inclusief teruglevering*

Financieel kapitaal

De impacts op **financieel kapitaal** omvatten de waarde van financiële stromen tussen Stedin en stakeholders. Betalingen aan stakeholders worden gezien als positieve bijdrage aan de samenleving. Andersom worden betalingen van een stakeholder aan Stedin gezien als kapitaal dat aan de samenleving wordt onttrokken.

Hiermee dragen we bij aan de volgende: SDG's 7 (Betaalbare en duurzame energie), 8 (Eerlijk werk en economische groei) en 11 (Duurzame steden en gemeenschappen).

x € 1 miljoen	2021	x € 1 miljoen	2022	Toelichting
				Positieve impact
3.095 980 436 63	Dividend, aflossingen, rente Betaling aan leveranciers Betaling aan werknemers Belastingen	1.405 1.159 452 16 80	Dividend, aflossingen, rente Betalingen aan leveranciers Betalingen aan werknemers Belastingen Mutatie liquide middelen	De positieve impact van dividend, aflossingen en rente is gedaald ten opzichte van 2021. In 2021 zijn meer langlopende leningen geherfinancierd. Als gevolg van toegenomen investeringen in het net zijn de betalingen aan leveranciers en aan werknemers ten opzichte van 2021 gestegen met respectievelijk € 179 miljoen en € 16 miljoen. Hiermee stimuleren we de economie als geheel en de welvaart van werknemers in de gehele waardeketen. Stedin heeft € 47 miljoen minder belasting afgedragen in 2022 ten opzichte van 2021, voornamelijk omdat wij sinds 2022 niet meer verplicht zijn precario af te dragen.
				Negatieve impact
3.098 853 318 112 14 50	Aangetrokken kapitaal, ontvangen aflossingen en rente Betalingen door klanten (kleinverbruik) Betalingen door klanten (grootverbruik) Ontvangen bijdragen Overige opbrengsten Mutatie liquide middelen	1.268 900 315 107 17	Aangetrokken kapitaal, ontvangen aflossingen en rente Betalingen door klanten (kleinverbruik) Betalingen door klanten (grootverbruik) Ontvangen bijdragen Overige opbrengsten	De negatieve impact uit hoofde van aangetrokken kapitaal is gedaald ten opzichte van 2021 doordat 2021 meer herfinancieringen van langlopende leningen kende. Als gevolg van toegenomen investeringen is de financieringsbehoefte verder toegenomen. Een groot deel hiervan komt uit de betalingen die wij ontvangen van huishoudens (kleinverbruik) en zakelijke klanten (grootverbruik). Ten opzichte van 2021 laten deze respectievelijk een stijging zien van € 47 miljoen en een daling van € 3 miljoen ten opzichte van 2021.

Geproduceerd kapitaal

De impacts op **geproduceerd kapitaal** omvatten de waarde van diensten en producten die Stedin samen met haar leveranciers creëert voor de samenleving. Dit gaat voornamelijk om de waarde van energietransport en -distributie, waarmee Stedin waarde voor de samenleving creëert en om de waarde van producten van leveranciers die Stedin voor dit doeleinde inzet.

Hiermee dragen we bij aan de volgende SDG's: 7 (betaalbare en duurzame energie), 9 (industrie, innovatie en infrastructuur), 11 (duurzame steden en gemeenschappen) en 12 (verantwoorde consumptie en productie).

x € 1 miljoen	2021	x € 1 miljoen	2022	Toelichting
				Positieve impact
1.900 - 2.300 1.600 - 2.000 300 - 340 500 - 800 -	Bijdrage gastransport welzijn consumenten Bijdrage elektriciteitstransport welzijn consumenten (incl. teruglevering) Waarde energietransport voor zakelijke klanten Economische waardeverandering assets *Digitale veiligheid**	1.750 - 2.250 1.500 - 2.000 250 - 350 709 -	Bijdrage gastransport welzijn consumenten Bijdrage elektriciteits-transport welzijn consumenten (incl. teruglevering) Waarde energietransport voor zakelijke klanten Economische waardeverandering assets *Digitale veiligheid**	Toegang tot energie heeft een positieve impact op consumenten en zakelijke klanten. De waardecreatie voor consumenten van gas- en elektriciteitstransport is ten opzichte van 2021 licht gedaald met name door een daling van getransporteerd volume van gas ten opzichte van 2021. De economische waardecreatie voor zakelijke klanten ligt in lijn met 2021 doordat lager getransporteerde volumes en prijsstijgingen elkaar compenseren. We investeerden opnieuw flink in onze netten, € 33 miljoen meer ten opzichte van vorig jaar, waarbij 65% van onze kapitaaluitgaven eligible zijn voor het duurzaamheidskenmerk van de EU Taxonomie.
				Negatieve impact
1.300 - 1.600 900 - 1.100	Waarde inkoop goederen voor elektriciteitstransport Waarde inkoop goederen voor gastransport	1.750 - 2.250 1.000 - 1.500	Waarde inkoop goederen voor elektriciteitstransport Waarde inkoop goederen voor gastransport	Om positieve waarde voor onze klanten te creëren zetten we producten en diensten van derden in voor onze activiteiten gerelateerd aan het gas- en elektriciteitsnet. De waarde van deze producten en diensten is in 2022 ten opzichte van vorig jaar toegenomen. De grootste toename heeft betrekking op de uitbreidingsinvesteringen in het elektriciteitsnet.

Intellectueel kapitaal

De impacts op **intellectueel kapitaal** omvatten de waarde die Stedin creëert door te investeren in ontwikkeling van kennis en technologie.

Hiermee dragen we bij aan SDG 9 (Industrie, innovatie en infrastructuur).

x € 1 miljoen	2021	x € 1 miljoen	2022	Toelichting
				Positieve impact
0 - 2	Waardeverandering immateriële assets	3	Waardeverandering immateriële assets	De waardeverandering immateriële assets ligt in lijn met 2021 en betreft met name IT-gerelateerde investeringen. Daarnaast realiseren wij een positieve impact door een deel van de data die wij verzamelen en verwerken gratis beschikbaar te stellen voor gebruik door onze stakeholders.
1,9 - 2	Waarde van dataverzameling marktfacilitering	1 - 3	Waarde van dataverzameling en marktfacilitering	
-	*Ontwikkeling nieuwe marktmodellen en open platforms**	-	*Ontwikkeling nieuwe marktmodellen en open platforms**	
-	*Technologische ontwikkeling**	-	*Technologische ontwikkeling**	
	Geen impact		Geen impact	**Negatieve impact**

Menselijk kapitaal

De impacts op **menselijk kapitaal** omvatten de waarde van het welzijn en de competenties van Stedin's werknemers en andere personen die door de bedrijfsvoering worden geraakt. Wij investeren volop in het welzijn en de ontwikkeling van onze medewerkers. Veiligheidsincidenten en overlast in de directe omgeving proberen we zoveel mogelijk te voorkomen.

Hiermee dragen we bij aan SDG's: 8 (Eerlijk werk en economische groei) en 11 (Duurzame steden en gemeenschappen).

x € 1 miljoen	2021	x € 1 miljoen	2022	Toelichting
				Positieve impact
40 - 50	Welzijnseffecten van het hebben van werk	30 - 50	Welzijnseffecten van het hebben van werk	Het hebben van werk heeft een positief effect op het welzijn van de werkende zelf. De gemiddelde werknemerstevredenheid van onze werknemers is 7,7 (bevlogenheid). Daarnaast stimuleren we met onze Bedrijfsschool, proactieve opleidingen en leerpaden voor in- en doorstroom de ontwikkeling van onze werknemers. Dit heeft tevens een positieve impact op de arbeidsmarkt gezien de schaarste aan technisch personeel.
n.n.b.	Ontwikkeling van werknemers	15 - 25	Ontwikkeling van werknemers	
				Negatieve impact
0,25 - 0,35	Werkgerelateerde uitval en ongevallen van werknemers	0,2 - 0,5	Werkgerelateerde uitval en ongevallen van werknemers	Werken aan de energie-infrastructuur brengt risico's voor medewerkers met zich mee. De veiligheid van onze werknemers is en blijft onze prioriteit. In 2022 hebben er 4 arbeidsongevallen met verzuim plaatsgevonden en is het gemiddelde ziekteverzuim uitgekomen op 5,8%. Dit bracht verlies van welzijn voor onze werknemers met zich mee. De tijd die werknemers besteden aan hun werk kan niet elders ingezet worden en heeft daarmee een negatieve impact.
35 - 45	Economische waarde van arbeid	30 - 50	Economische waarde van arbeid	
-	*Veiligheidsincidenten in de omgeving**	-	*Veiligheidsincidenten in de omgeving**	

Sociaal kapitaal

De impacts op **sociaal kapitaal** omvatten de waarde die Stedin's activiteiten hebben voor het welzijn en de relatie tussen verschillende groepen in de samenleving. Dit gaat onder andere om ongelijkheid in de samenleving in de vorm van energiearmoede en de bescherming van mensenrechten in de internationale inkoopketens. Dit beïnvloedt ook de reputatie van Stedin, die van belang is om op de lange termijn waarde te blijven creëren voor de samenleving.

Hiermee dragen we bij aan SDG 11 (Duurzame steden en gemeenschappen).

x € 1 miljoen	2021	x € 1 miljoen	2022	Toelichting
				Positieve impact
1.5 - 1.8	Waarde van reputatieverandering van Stedin Groep	0 - 2	Waarde van reputatieverandering van Stedin Groep	In het veranderende karakter van het energiesysteem is de manier waarop klanten naar ons kijken van groot belang voor de waarde die wij toevoegen aan de maatschappij. De waarde van onze reputatie is in lijn met de groei in 2021. Het laat zien dat ons net als onderdeel van de nationale infrastructuur, steeds belangrijker wordt voor het functioneren van de Nederlandse samenleving.
-	*Bijdrage aan verbeterde instituties en regelgeving**	-	*Bijdragen aan verbeterde instituties en regelgeving**	
-	*Bijdrage aan sociale cohesie in buurten**	-	*Bijdrage aan sociale cohesie in Nederland**	
-	*Bijdrage aan sociale cohesie in NL**	-	*Maatschappelijk effect van diversiteit en inclusie**	In 2022 zijn enkele nieuwe kwalitatieve impacts toegevoegd waaronder onze positieve impact op sociale cohesie in Nederland en onze bijdrage aan de beperking van ongelijkheid, diversiteit en inclusie. De kwantificering hiervan wordt onderzocht.
		-	*Beperking van ongelijkheid in de samenleving**	
				Negatieve impact
-	*Digitale veiligheid: schendingen van privacy**	-	*Digitale veiligheid: schendingen van privacy**	De negatieve impacts van onze activiteiten op sociaal kapitaal zijn nog niet gekwantificeerd.

** Dit zijn kwalitatieve waarden dus niet uit te drukken in cijfers.*

Natuurlijk kapitaal

De impacts op **natuurlijk kapitaal** omvatten de waarde van de druk op natuurlijke hulpbronnen door de activiteiten van Stedin en de gehele energieketen. Dit gaat onder andere om een bijdrage aan klimaatverandering, vervuiling en gebruik van schaarse materialen. We streven ernaar om deze negatieve impact te minimaliseren.

Hiermee dragen we bij aan SDG's: 12 (Verantwoorde consumptie en productie) en 13 (Klimaatactie).

x € 1 miljoen	2021	x € 1 miljoen	2022	Toelichting
	Geen impact		Geen impact	**Positieve impact**
				Negatieve impact
0 - 1	Ecologische schade door afval	0 - 1	Ecologische schade door afval	De negatieve impact door ons afval is relatief beperkt omdat 74% van ons afval gerecycled wordt. De ecologische schade door afval laat een lichte stijging binnen de range ten opzichte van 2021 als gevolg van een stijging van het aandeel 'asbest'. Asbest kan niet worden gerecycled. In 2022 is een impact case uitgevoerd waarbij mogelijkheden zijn onderzocht om de circulariteit van onze bedrijfsvoering te verhogen.
9 - 11	Eco-kosten inkoop materialen	8 - 12	Eco-kosten inkoop materialen	
125 - 175	Bijdrage aan klimaatverandering door CO_2-uitstoot	50 - 150	Bijdrage aan klimaatverandering door $C0_2$-uitstoot	CO_2 wordt uitgestoot bij de bedrijfsvoering van Stedin en de energieketen als geheel en draagt bij aan klimaatverandering. De CO_2-uitstoot van onze eigen bedrijfsvoering is licht gedaald ten opzichte van 2021.
n.n.b.	Overige milieu-impactsdoor energietransport	40 - 60	Overige milieu-impacts door energietransport	Vervuiling, watergebruik en verlies van biodiversiteit zijn voorbeelden van overige milieu-impacts waar Stedin negatief aan bijdraagt.

KLIMAATRISICO'S

TCFD (Task Force on Climate-Related Financial Disclosures) is een internationale set aanbevelingen voor vrijwillige, consistente rapportage over klimaat gerelateerde financiële risico's voor organisaties. Doel is investeerders, financiële en andere stakeholders meer inzicht te verschaffen. De focus is gericht op fysieke- en transitierisico's. In het hoofdstuk 'Impact op mens en milieu' leest u meer over de risico's voor Stedin door klimaatverandering en -adaptatie.

Fysieke risico's

Er zijn vier fysieke risico's van klimaatverandering relevant: zeespiegelstijging, hevige neerslag, extreme temperaturen en droogte. Zij vormen een risico voor onze infrastructuur, waarvan zeespiegelstijging naar verwachting op de langere termijn een grotere impact heeft dan de andere drie gezien de ligging van ons verzorgingsgebied.

Fysieke risico's	Mogelijke effecten
Zeespiegelstijging	• Schade aan energie-infrastructuren • Schade aan assets • Schade in de upstream en downstream energieketen
Hevige neerslag	• Schade aan energie-infrastructuren • Schade aan assets • Schade in de upstream en downstream energieketen • Schade in transport- en distributie infrastructuur • Toename uitvalduur van energie
Extreme temperaturen	• Schade aan assets • Toename elektriciteitsvraag door airco's
Droogte	• Schade aan energie-infrastructuren • Schade aan assets • Schade in transport- en distributie infrastructuur • Toename uitvalduur energie

Transitierisico's en kansen

Onze energie-infrastructuur is een belangrijke randvoorwaarde voor het mogelijk maken van de energietransitie. Bij transitierisico's en kansen gaat het met name over de groeiende elektrificatie en de noodzakelijke snelheid hiervan.

Transitierisico's en kansen	Mogelijke effecten
Met duurzame innovaties draagt Stedin bij aan technologieën en systemen die klimaatverandering tegengaan	• Elektrificatie van de samenleving • Kwetsbaarheid in componenten • Kansen voor waterstof • Opslag van energie
Reguleringsbeleid	• Financiering van de energietransitie
Toenemende schaarste grondstoffen	• Grote prijsstijgingen
Versnelling energietransitie	• Haalbaarheid duurzaamheidsdoelstellingen, waaronder circulariteit, CO2-reductie, biodiversiteit

PROCES MATERIALITEITSANALYSE

Met de volgende stappen zijn we gekomen tot de vaststelling van de materialiteitsmatrix van 2022:

1. De in 2021 bepaalde 10 materiële onderwerpen zijn in 2022 onveranderd gebleven.
2. De set van materiële onderwerpen is in 2022 door de raad van bestuur beoordeeld, opnieuw vastgesteld en geprioriteerd. De RvB is verantwoordelijk voor sturing op de materiële thema's en de beheersing daarvan. Dit gebeurt met rapportages over de vastgestelde KPI's met een eigen frequentie.
3. Ook de raad van commissarissen heeft de materiële onderwerpen besproken in de RvC-vergadering van 6 december 2022 waarna de RvB en de RvC tot een gezamenlijke prioritering zijn gekomen.
4. In een schriftelijk onderzoek hebben we aan vertegenwoordigers van onze stakeholdergroepen gevraagd om van de materiële onderwerpen te bepalen welke impact ze hebben op hun bedrijfsvoering. Op deze manier bepalen zij aan welke onderwerpen wij in ons jaarverslag aandacht moeten besteden. De stakeholders hebben geen nieuwe materiële thema's aangedragen. In totaal hebben 77 stakeholders aangegeven wat de impact van elk onderwerp is. We hebben de volgende stakeholdergroepen bepaald:
   - Intern: de leden van de Ondernemingsraad;
   - Extern: zakelijke klanten, particuliere klanten, aandeelhouders, landelijke en decentrale overheid, toezichthouders, leveranciers, marktpartijen en sector energieketen, NGO's, financiële stakeholders, grondroerders, brancheverenigingen.
5. Weging: De 77 reacties van de stakeholders hebben een even zwaar gewicht gekregen, dat heeft de positie van de materiële onderwerpen bepaald op de verticale as van de materialiteitsmatrix. De weging van de impact op Stedin Groep van de RvB en RvC is 50%/50% en heeft de positie van de materiële onderwerpen bepaald op de horizontale as.
6. Het resultaat van de voorgaande stappen staat in de Materialiteitsmatrix. In de Connectiviteitstabel laten we de samenhang zien tussen de materiële onderwerpen (inclusief de omschrijving hiervan) en onze strategie, risico's, KPI's en doelstellingen en de Social Development Goals van de Verenigde Naties.

In de paragraaf 'interactie met onze omgeving' besteden we meer aandacht aan onze stakeholders.

INTERACTIE MET ONZE OMGEVING

Het 'in contact zijn met onze omgeving' is een steeds belangrijker onderdeel van onze taak en ons dagelijks werk. Op alle niveaus. Luisteren en in gesprek zijn met onze stakeholders is een onmisbare stap naar 'de goede dingen juist doen', een gedeeld begrip hebben van de uitdagingen waar we in de energietransitie voor staan en aangesloten zijn en blijven bij wat de omgeving van ons vraagt en eist. Onze missie is 'Samen werk maken van een leefwereld vol nieuwe energie'. Dat doen we actief op onze drie strategische speerpunten en op de door ons en onze stakeholders geprioriteerde materiële onderwerpen.

Het belang van deze materiële onderwerpen is ook terug te zien in de nevenfuncties die onze leden van de raad van bestuur vervullen. Zie ook Personalia raad van bestuur Stedin Groep.

Onze stakeholders

Onze stakeholders zijn de mensen, groepen of instanties die invloed hebben op Stedin Groep en andersom. De contacten met onze stakeholders zijn deels gestructureerd maar vinden afhankelijk van het onderwerp ook ad hoc plaats. Het publieke en gereguleerde karakter van Stedin Groep bepaalt voor een groot deel de onderstaande indeling in stakeholdergroepen.

- Intern: medewerkers
- Extern: particuliere en zakelijke klanten, aandeelhouders, investeerders en rating agencies, overheid, politiek, toezichthouders, energieketen, publieke organisaties, lokale omgeving, NGO's en maatschappelijke organisaties, leveranciers, media, lidmaatschappen, belangenverenigingen en brancheorganisaties, kennisinstellingen en partners.

Beleidsmakers en -kaders

Stedin Groep wil een verbindende rol spelen in de transitie naar een nieuw energiesysteem zodat deze veilig, duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar blijft. De kerntaken van ons als netbeheerder worden door de transitie geraakt en bestaande beleidskaders moeten worden aangepast om de nodige veranderingen mogelijk te maken. De belangen van Stedin Groep zijn hier, vanwege onze publieke functie, maatschappelijke belangen. We gaan constructief het gesprek aan met de stakeholders in het maatschappelijk veld en we brengen onze ervaring en expertise in. Meestal doen we dit in samenwerking met Netbeheer Nederland. Deze gesprekken worden altijd gevoerd door medewerkers van Stedin Groep. We huren niet structureel een Public Affairs bureau in. Ook doneert Stedin Groep geen gelden aan politici, politieke partijen of overheidsinstellingen.

Omgevingsmanagement

Voor de energietransitie zijn veel en soms grote aanpassingen nodig die ook om ruimtelijke aanpassingen vragen. Voor het maatschappelijk draagvlak hiervoor is strategisch omgevingsmanagement noodzakelijk. Om een gemeenschappelijk standpunt en draagvlak te creëren betrekken wij zo vroeg mogelijk andere organisaties en stakeholders om plannen op elkaar af te stemmen. We doen dit bijvoorbeeld door data over onze netten openbaar te maken en door convenanten en overeenkomsten voor structurele samenwerking af te sluiten met gemeenten en andere partijen. In 2023 gaat de nieuwe Omgevingswet in werking en dan is participatie een vereiste waar het nu nog vrijblijvend is.

Maatschappelijk betrokken ondernemen

Vanuit onze maatschappelijke rol zijn we ook in 2022 terughoudend met sponsoractiviteiten. Onze keuze voor sponsoring of een financiële bijdrage past binnen initiatieven waarbij we onze primaire kerntaken in de energietransitie zichtbaar maken en energiegebruikers meenemen in de veranderende energiewereld. Daarnaast hebben we in 2022 gekozen om initiatieven te sponsoren waarbij wij ons (werkgevers)merk, met name in ons verzorgingsgebied, meer zichtbaar maken. Belangrijk doel hierin is om nieuwe collega's aan te trekken. Onze belangrijkste initiatieven in 2022 waren: de ondersteuning van de Energiebank in Rotterdam en Den Haag, het sponsoren van de Delta Ride for the Roses in Goes en het sponsoren van diverse voetbalteams verspreidt in ons verzorgingsgebied.

De Energiebank

De Energiebank heeft als doel om energie als eerste levensbehoefte beschikbaar te houden voor huishoudens, die te weinig geld hebben om hun energierekening te betalen. De hulp van Stedin zit zowel in mensen als in middelen. Daarnaast doneren we jaarlijks € 8.000. In 2022 was de Energiebank ook weer één van de goede doelen als onderdeel van het eindejaarsgeschenk. Stedin-medewerkers konden kiezen voor een persoonlijk cadeau of voor een financiële bijdrage aan een goed doel. Hierdoor konden we aan de Energiebank Rotterdam en Den Haag een extra bedrag van € 1.150 overhandigen. In 2022 hebben we 65 coaches ingezet en 80 huishoudens bezocht. De doelstelling om 200 huishoudens te ondersteunen en daarbij 80 actieve coaches in te zetten is niet behaald. In 2023 blijft de doelstelling gelijk.

Versterking werkgeversmerk

Op 11 juni 2022 vond in Goes een groot wielerevent plaats: de Delta Ride for the Roses. Hét fietsevenement in Zeeland voor jong en oud met één gemeenschappelijk doel: geld ophalen voor kankeronderzoek. Stedin is 'Official Partner' van het event geweest door een bedrag van € 10.000,- te doneren. Deze sponsoring heeft, naast de financiële bijdrage aan kankeronderzoek, bijgedragen aan de positionering in Zeeland. Met verschillende communicatie-uitingen is het Stedin (werkgevers)merk in deze regio, zowel in de aanloop naar, als tijdens het event, positief onder de aandacht gebracht.

In de zomer is er intern een oproep aan collega's gedaan om hun voetbalteam (of dat van een familielid) aan te melden voor voetbalsponsoring. Ook via deze weg willen we de positionering van Stedin in ons verzorgingsgebied én het werkgeversmerk onder de aandacht brengen. Het aantal aanmeldingen van teams was overweldigend en middels een loting zijn 21 teams gesponsord. Per team is een vast bedrag ontvangen van € 750,- voor de sponsoring van shirts, jasjes of (score)borden langs de kant – afhankelijk naar de behoefte van het team. Daarnaast heeft elk team een pakket met bidons en voetbaltassen ontvangen met Stedin opdruk en verwijzing naar de werkenbijstedin website. Totale sponsorkosten hiervan waren in 2022 € 23.740,-

Ook dit jaar hebben alle medewerkers van Stedin in december een eindejaarsgeschenk ontvangen. Naast de Energiebank zijn er nog 5 andere goede doelen waaruit collega's konden kiezen om hun eindejaarsgeschenk aan te doneren. Aan deze overige goede doelen is in totaal € 8.225 gedoneerd.

Daarnaast zetten wij ons actief en breed in voor een inclusieve samenleving.

In onderstaande tabel geven we zicht op de vele contacten die wij met onze belangrijkste stakeholders hebben.

Stakeholder	Toelichting	Materieel onderwerp
Medewerkers	• Alle medewerkers - Kwantitatief medewerkersonderzoek • Ondernemingsraad - Formeel overleg en 3D overleg met RvC en RvB • Vakorganisaties - Periodiek arbeidsvoorwaardenoverleg	7 8
Klant consument	• Klantenpanel - Inspanningen voor verbeteringen in proces, systeem, klantreis en/of communicatie • Klantonderzoek - Kwantitatief onderzoek • Klantenservice - Vragen over aansluitingen, slimme meter en storingen • Geschillencommissie - Onafhankelijke instantie die klacht of schadeclaim bekijkt als klant en Stedin er niet uitkomen. • Consumentenorganisaties - dialoog met bijvoorbeeld Vereniging Eigen Huis en Consumentenbond	1 2 3 4 7
Klant zakelijk	• Accountsupport en klantenservice - producten en diensten realiseren plannen energietransitie - inspanningen voor verbeteringen in proces, systeem, klantreis en communicatie. • Klantonderzoek - Kwantitatief onderzoek • Collectievendesk - vraagbaak voor aansluiten en regelen teruglevering voor energiecollectieven • Vertegenwoordigen van zakelijke klanten binnen de Regionale Energiestrategieën • Industrie/Haven Rotterdam - afstemmen uitdagingen energietransitie voor energieinfrastructuur	1 2 3 4 5 6 7
Aandeelhouders **Investeerders en rating agencies**	• 44 Nederlandse gemeenten - Algemene Vergadering van Aandeelhouders en Bijzondere Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Formeel en informeel overleg, themabijeenkomsten, individueel contact • Aandeelhouderscommissie - 9 leden die de 44 aandeelhouders van Stedin Groep vertegenwoordigen • Jaarlijkse rating review meeting, financiële publicaties	Alle materiële thema's 2 5 7 8 9 10

1 Leveringszekerheid 2 Betaalbare en efficiënte dienstverlening 3 Klanttevredenheid 4 Stakeholderdialoog en omgeving 5 Investeren in infrastructuur 6 Slimme netten, datatechnologie en innovatie 7 Veiligheid en (cyber)security 8 Goed werkgeverschap 9 Impact op mens en milieu 10 Financiële, economische prestaties

Stakeholder	Toelichting	Materieel onderwerp
Overheid	• Europees en nationaal - Wet- en regelgeving, energiebeleid • Provincie, regio, gemeenten - Provinciale en gemeentelijke nutsoverleggen, Interprovinciaal overleg, Overleg en afstemming van werkzaamheden in de ondergrond en vergunningaanvragen, Energiebeleid regionaal en lokaal, afstemmen plannen energietransitie en realisatie (proef)projecten - Regionale Energiestrategieën, Regionale Agenda Laadinfrastructuur, Transitievisie Warmte, Proeftuinen Aardgasvrije Wijken, afstemmen realisatie investeringen in de netten, convenanten voor multidisciplinair werken, samenwerking veiligheidsregio's.	1 2 3 4 5 6 7 9 10
Politiek	• Eerste en Tweede Kamer, Staten Generaal, Ministeries - Beleidsbeïnvloeding op relevante thema's, kaders voor bijvoorbeeld Regionale Energiestrategieën, inbrengen expertise en ervaring.	2 4 5 6 10
Toezichthouders	• Staatstoezicht op de Mijnen, Autoriteit Consument en Markt, Agentschap Telecom, Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Onderzoeksraad voor Veiligheid, Autoriteit Persoonsgegevens, Autoriteit Financiële Markten, Inspectie Leefomgeving en Transport, EU Toezichthouders - Informeren (standaard en ad hoc), kennisuitwisseling	1 2 5 6 7 8 9 10
Energieketen	• Netbeheer Nederland, Regionale netbeheerders, Landelijke netbeheerders TenneT en Gasunie, Energieproducenten en -leveranciers, Meetverantwoordelijken, Onafhankelijke Dienst Aanbieders, Energie Nederland, Energie Data Services Nederland, Vereniging Nederlandse Energie- en Data Uitwisseling - Gericht op kennisuitwisseling, partnerships, belangenbehartiging, samenwerking, dialoog	Alle materiële thema's
Publieke organisaties	• Waterschappen, Waterleidingbedrijven, Rijkswaterstaat, ProRail, Staatsbosbeheer, Woningbouwcorporaties, Cyber Security Raad - Overleg en afstemming van werkzaamheden in de ondergrond en vergunningaanvragen	1 2 3 4 5 6 7
Lokale omgeving	• Bedrijven en particulieren in een gebied waar werkzaamheden worden uitgevoerd of op termijn uitgevoerd gaan worden - omgevingsmanagement, dialoog en informeren	3 4 13
NGO's en maatschappelijke organisaties	• Natuur en Milieu, Milieudefensie, Greenpeace, Springtij - kennisuitwisseling, dialoog • Jinq, Energiebank Rotterdam en Den Haag, Stichting Hartekind, Stichting USEF - Vrijwilligerswerk, samenwerking	8 9
Leveranciers	• Aannemers en leveranciers van goederen en diensten - samenwerking, relatiebeheer en dialoog	2 3 4 7
Media	• Landelijke, regionale en online media - informeren	Alle materiële thema's
Lidmaatschappen **Belangenverenigingen/ brancheorganisaties**	• IPMA, Mijn aansluiting, Dutch Power, Cigre Nederland, Nestorrapportage, Vereniging voor Energie Milieu en Water - Lid en/of een actieve rol als voorzitter of bestuurslid • Consumentenbond, Vereniging Eigen Huis, Branchevereniging bouw- en installatiesector, Techniek Nederland, Werkgeversvereniging WENB, Vereniging Nederlandse Gemeenten - informeren, dialoog, kennisuitwisseling	1 2 3 4 6 7
Kennisinstellingen **Partners**	• TU Delft en Eindhoven, Wageningen University & Research, Erasmus Universiteit, Universiteit Utrecht en Universiteit Groningen, Nijenrode - Kennisuitwisseling, onderzoek, samenwerking • MBO- en HBO-opleidingen - samenwerking • Universal Smart Energy Framework, Deltalinqs, Dutch Power, Energy WEb Foundation, Energie Data Services Nederland, Green Village, Platform Groene Netten, Stichting Elaad, Missie H2, Starthubs.com, CE Delft, Netherlands Energy Research Alliance, TNO, GOPACS, IPO , Economic Board Zuid-Holland, Bouwend Nederland, Techniek Nederland - deelname bestuur, samenwerking	4 6 8 8 5 6 7

CONNECTIVITEIT, KPI'S EN DOELSTELLINGEN

In dit hoofdstuk laten we zien hoe onze strategie, de 10 genummerde materiële onderwerpen, risico's en kansen en Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) en doelstellingen met elkaar samenhangen. We groeperen deze naar de zes kapitalen uit ons waardecreatiemodel.

Financieel kapitaal

Materieel onderwerp

Financiële, economische prestaties

Strategisch speerpunt

Beter netbeheer, Energietransitie mogelijk maken, Duurzame bedrijfsvoering

SDG: 9 - Industrie, innovatie en infrastructuur

Waarom is dit onderwerp relevant?

Stedin Groep heeft een publieke taak. Wij gaan verstandig en efficiënt om met ons maatschappelijk kapitaal. Een financieel gezonde Stedin Groep heeft de nodige slagkracht om de energietransitie te faciliteren.

Relatie met risico's (R) en kansen (K)

R: Gasinvesteringen lastig te plannen - Grotere kans op vervangingsgolf van verouderde assets - Netverliezen -Toenemende druk om op lange termijn de 'A'-categorierating (bij S&P) in stand te houden / K: Verlagen maatschappelijke kosten door samenwerken binnen verzorgingsgebied - Tariefstructuur van de toekomst

KPI	Target 2022	Realisatie 2022	Target 2023	Waar leest u meer over dit onderwerp?
FFO / Nettoschuldpositie	≥ 12%	10,1%	≥ 12%	Financiële, economische prestaties Financieel resultaat Risicomanagement
Solvabiliteit	≥ 40,0%	44,4%	≥ 40	

Materieel onderwerp

Betaalbare en efficiënte dienstverlening

Strategisch speerpunt

Beter netbeheer, Energietransitie mogelijk maken, Duurzame bedrijfsvoering

SDG: 7 - Betaalbare en duurzame energie

Waarom is dit onderwerp relevant?

Wij vinden het van belang dat de energietransitie tegen de laagst maatschappelijke kosten wordt gerealiseerd. Dit betekent ook dat wij zelf continu onderzoeken hoe we efficiënter kunnen werken.

Relatie met risico's (R) en kansen (K)

R: Gasinvesteringen lastig te plannen - Netverliezen / K: Verlagen maatschappelijke kosten door samenwerken binnen verzorgingsgebied - Tariefstructuur van de toekomst

KPI	Target 2022	Realisatie 2022	Target 2023	Waar leest u meer over dit onderwerp?
Efficiency (over beïnvloedbare opex en capex)	€ 14 mln	€ 12 mln	n.t.b.*	Betaalbare en efficiënte dienstverlening

* Eind 2022 is het vijfjarig efficiencyprogramma afgerond. Het besparingsprogramma wordt herijkt, op basis hiervan wordt een nieuwe target voor 2023 bepaald.

Geproduceerd kapitaal

Materieel onderwerp

Investeren in infrastructuur

Strategisch speerpunt

Beter netbeheer, Energietransitie mogelijk maken

SDG: 9 - Industrie, innovatie en infrastructuur

Waarom is dit onderwerp relevant?

Als gevolg van de energietransitie en het opvolgen van de afspraken in het klimaatakkoord groeit het elektriciteitsverbruik enorm. Niet het hele elektriciteitsnet is er klaar voor om die toename op te vangen. Om de betrouwbaarheid van de netten ook in de toekomst te borgen, is het van belang te investeren in het verzwaren van netten. Ook zetten we meer in op innovatieve, slimme oplossingen in samenwerking met de markt.

Relatie met risico's (R) en kansen (K)

R: Niet genoeg aansluit- en transportcapaciteit - Materiaalbeschikbaarheid - Grotere kans op vervangingsgolf van verouderde assets - Drukte in buitenruimte en ondergrond - Niet beschikken over voldoende mensen met de juiste competenties - Toenemende druk om op lange termijn de 'A'-categoriecreditrating (bij S&P) in stand te houden - Onzekerheid implicaties veranderende (E&G) wet- en regelgeving (NL en/of Europa) / K: Toepassing nieuwe energiedragers - Voorspelbaarheid investeringen vergroten door betere klantvraagvoorspelling - Integrale afweging maken bij investeringen tussen elektriciteit, gas of toekomstige energievormen.

KPI	Target 2022	Realisatie 2022	Target 2023	Waar leest u meer over dit onderwerp?
Investeringen in onze netten	€ 719 mln	€ 712 mln	€ 825 mln	• Investeren in infrastructuur • Financiële, economische prestaties
Uitvoering netgedreven scope elektriciteit en gas	E: 100% / G: 100%	E: 93% / G: 96%	E: 100% / G: 100%	
Nieuwe capaciteit in mega-volt-ampère bijgeplaatst (MVA)	-	437	425	

Materieel onderwerp

Leveringszekerheid

Strategisch speerpunt

Beter netbeheer, Energietransitie mogelijk maken

SDG: 7 - Betaalbare en duurzame energie / 11. Duurzame steden en gemeenschappen

Waarom is dit onderwerp relevant?

We werken voortdurend aan de betrouwbaarheid van onze netten. Leveringszekerheid en het voorkomen en terugdringen van het aantal storingen en storingsminuten staat hierbij centraal.

Relatie met risico's (R) en kansen (K)

R: Cyberaanval met schade aan maatschappij en bedrijfsvoering - Grotere kans op vervangingsgolf van verouderde assets - Dienstverlening op kerntaken onvoldoende op orde - Grootschalige terughaal van producten - Dienstverlening op kerntaken onvoldoende op orde/ K: Toekomstbestendig netbeheer door datagedreven voorspellingen en besluitvorming.

KPI	Target 2022	Realisatie 2022	Target 2023	Waar leest u meer over dit onderwerp?
SAIDI Elektriciteit	≤17	22	≤25	Leveringszekerheid Risicomanagement

Materieel onderwerp

Klanttevredenheid

Strategisch speerpunt

Beter netbeheer, Energietransitie mogelijk maken

SDG: 7 - Betaalbare en duurzame energie

Waarom is dit onderwerp relevant?

We willen een betrouwbare partner zijn voor klanten. Daarom is de kwaliteit van onze dienstverlening en de tevredenheid van klanten belangrijk.

Relatie met risico's (R) en kansen (K)

R: Niet genoeg aansluit- en transportcapaciteit - Dienstverlening op kerntaken onvoldoende op orde.

KPI	Target 2022	Realisatie 2022	Target 2023	Waar leest u meer over dit onderwerp?
Klantgemak (CES)	≥ 82%	81%	*	Klanttevredenheid
Doorlooptijd kleinverbruik-aansluitingen binnen 18 weken of op wensdatum klant	≥ 95%	95%	≥ 91%	

* De target op klantgemak wordt in 2023 vervangen door drie KPI's: Klantgemak op meters en aansluitingen, zakelijke klanten en meterkast- en netstoringen.

Sociaal kapitaal

Materieel onderwerp

Stakeholderdialoog en omgeving

Strategisch speerpunt

Beter netbeheer, Energietransitie mogelijk maken

SDG: 11 Duurzame steden en gemeenschappen / 9 Industrie, innovatie en infrastructuur

Waarom is dit onderwerp relevant?

Als netbeheerder hebben we een centrale rol in de energieketen en dus in de energietransitie. Daarom is de dialoog en samenwerking met onze stakeholders essentieel. Door met klanten het gesprek te voeren, weten we welke klantvraag op ons afkomt. We vertellen over de resultaten gegroepeerd naar de volgende drie onderwerpen: Gebouwde omgeving, Mobiliteit en Industrie.

Relatie met risico's (R) en kansen (K)

R: Niet genoeg aansluit- en transportcapaciteit - Onzekerheid implicaties veranderende (E&G) wet- en regelgeving (NL en/of EU) / K: Voorspelbaarheid investeringen vergroten door betere klantvraagvoorspelling - Stedin positioneren en profileren als relevante partner in de energietransitie - Strategische leveranciersrelaties aangaan.

KPI	Target 2022	Realisatie 2022	Target 2023	Waar leest u meer over dit onderwerp?
Stabiliteit van klantvraagvoorspellingen	70%	72%	n.v.t.*	Stakeholderdialoog en omgeving Stakeholders en materialiteit Interactie met onze omgeving

* Deze KPI vervalt in 2023 i.v.m. de nieuwe strategie 2023 - 2027. De nieuwe set strategische KPI's vindt u in 'Waar we in 2023 op inzetten'.

Menselijk kapitaal

Materieel onderwerp

Goed werkgeverschap

Strategisch speerpunt

Duurzame bedrijfsvoering

SDG: 8 Eerlijk werk en economische groei

Waarom is dit onderwerp relevant?

Stedin wil een aantrekkelijke werkgever zijn die zorgvuldig omgaat met haar medewerkers, hun ontwikkeling stimuleert en iedereen gelijke kansen biedt. Belangrijke onderdelen zijn: het beschikken over voldoende (technisch) personeel, verandervermogen, het opleiden, trainen en ontwikkelen van medewerkers en een vitale, inclusieve organisatie.

Relatie met risico's (R) en kansen (K)

R: Niet beschikken over voldoende mensen met de competenties - Sturing op cultuurwaarden en gedrag onvoldoende effectief

KPI	Target 2022	Realisatie 2022	Target 2023	Waar leest u meer over dit onderwerp?
Bevlogen en betrokken medewerkers (op een schaal van 1 t/m 10)	Bevlogen ≥ 7,5 Betrokken ≥ 7,7	Bevlogen 7,7 Betrokken 7,9	-* - *	Goed werkgeverschap Risicomanagement

* Deze KPI's worden in 2023 vervangen door de resultaten uit het motivatie-onderzoek op de cultuurwaarde 'Vooruit'.

Natuurlijk kapitaal

***Materieel onderwerp**

impact op mens en milieu

Strategisch speerpunt

Duurzame bedrijfsvoering

SDG: 11 Eerlijk werk en economische groei / 12 Verantwoorde consumptie en productie / 13 Klimaatactie

Waarom is dit onderwerp relevant?

We zijn op weg naar een klimaatneutrale bedrijfsvoering in 2030. We richten ons op de gebieden waar wij de meeste impact hebben: uitstoot van CO_2 en fijnstof, grondstofgebruik en herstel van biodiversiteit. Tegelijkertijd hebben we ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid in de keten, waarbij we met leveranciers in gesprek zijn over dezelfde thema's. Dit resulteert in duurzame en verantwoorde producten en diensten.

Relatie met risico's (R) en kansen (K)

R: Grootschalige terughaal van producten - Milieuverontreiniging van de omgeving Te hoge (eigen) milieubelasting (footprint) / K: Strategische leveranciersrelaties aangaan

KPI	Target 2022	Realisatie 2022	Target 2023	Waar leest u meer over dit onderwerp?
Reductie CO_2-uitstoot bedrijfsvoering in tonnen Stedin t.o.v. 2018 (excl. netverlies gas)*	-36%	-48%	-50%	Impact op mens en milieu

* De CO^2-uitstoot bedrijfsvoering van Stedin Groep excl. netverlies gas is met 45% afgenomen ten opzichte van 2018.

Intellectueel kapitaal

Materieel onderwerp

Slimme netten, datatechnologie en innovatie

Strategisch speerpunt

Beter netbeheer, Energietransitie mogelijk maken

SDG: 7 Betaalbare en duurzame energie

Waarom is dit onderwerp relevant?

Om de energietransitie mogelijk te maken, hebben we slimme netten nodig die inzicht geven in de status van het net. Deze data vormen samen met de klantvraag belangrijke informatie om goede voorspellingen te maken waar in de toekomst mogelijk knelpunten kunnen ontstaan in ons net. Tegelijkertijd werken we met partners aan innovatieve oplossingen die de energietransitie kunnen versnellen.

Relatie met risico's (R) en kansen (K)

R: Cyberaanval met schade aan maatschappij en bedrijfsvoering - Beschikbaarheid en kwaliteit van date niet op orde - IT/OT-landschap ontoereikend voor de toekomst - Onduidelijkheid duur beschikbaarheid communicatienetwerk / K: Toepassing nieuwe energiedragers - Toekomstbestendig netbeheer door datagedreven voorspellingen en besluitvorming - Integrale afweging maken bij investeringen tussen elektriciteit, gas of toekomstige energievormen - Stedin positioneren en profileren als relevante partner in de energietransitie.

KPI	Target 2022	Realisatie 2022	Target 2023	Waar lees1t u meer over dit onderwerp?
Dataverstrekking slimme meter P4	≥97%	97%	≥97%	Slimme netten, datatechnologie en innovatie

Materieel onderwerp

Veiligheid en (cyber)security

Strategisch speerpunt

Energietransitie mogelijk maken, Duurzame bedrijfsvoering

SDG: 7 Betaalbare en duurzame energie / 8 Eerlijk werk en economische groei

Waarom is dit onderwerp relevant?

Werken aan de energie-infrastructuur brengt risico met zich mee. Daarom is en blijft veiligheid onze prioriteit en investeert Stedin Groep in kennis, vakmanschap, veiligheidsmaatregelen en een goede veiligheidscultuur. Tegelijkertijd wordt in tijden van digitalisering ook de dataveiligheid, privacy en cybersecurity belangrijker. Op effectieve manier werken we aan deze veiligheidsaspecten en dus aan de continuïteit van de energielevering. Zo borgen we de veiligheid van onze klanten, medewerkers, aannemers en ingehuurde krachten.

Relatie met risico's (R) en kansen (K)

R: Cyberaanval met schade aan maatschappij en bedrijfsvoering - Impact van ongevallen gerelateerd aan Stedin Groep

KPI	Target 2022	Realisatie 2022	Target 2023	Waar leest u meer over dit onderwerp?
RIF	≤ 0,90	0,91	≤ 0,90	Veiligheid en (cyber)security
LTIR	≤ 1,90	0,52	≤ 1,90	Risicomanagement

GRI INDEX

Bij het opzetten van de duurzaamheidsverslaglegging zijn de GRI Standards-richtlijnen gehanteerd.

GRI_Index_NL

GRI Std.	GRI Omschrijving van de indicator	Verwijzing
	ALGEMENE INFORMATIE - GENERAL DISCLOSURES	
102-1	Naam van de organisatie	Over ons: Activiteiten Stedin Groep
102-2	Voornaamste merken, producten en/of diensten	Over ons: Activiteiten Stedin Groep
102-3	Locatie van het hoofdkantoor	Over ons: Profiel
102-4	Het aantal landen waar de organisatie actief is (met relevantie voor duurzame ontwikkeling)	Over ons: Profiel
102-5	Eigendomsstructuur en rechtsvorm	Governance: Corporate Governance / Stedin Groep
102-6	Belangrijke afzetmarkten (geografische verdeling, sectoren en soort klanten)	Over ons: Activiteiten Stedin Groep
102-7	Omvang van de verslaggevende organisaties	Over ons: 2022 in cijfers Aanvullende informatie / Vijfjarenoverzicht Aanvullende informatie / Overige niet financiële informatie
102-8	Informatie over totale personeelsbestand	Over ons: Activiteiten Stedin Groep Over ons: 2022 in cijfers Aanvullende informatie / Overige niet financiële informatie
401-1	Personeelsverloop	Aanvullende informatie / Overige niet financiële informatie
405-1	Diversiteit bestuur en medewerkersbestand	Aanvullende informatie / Overige niet financiële informatie
102-9	De waarde- en leveringsketen van de organisatie	Over ons: Profiel Over ons: Activiteiten Stedin Groep Strategie: Missie, visie en strategie Strategie: Stakeholders en materialiteit Aanvullende informatie: Het meten van impact
102-10	Significante veranderingen tijdens de verslagperiode	Over ons: Activiteiten Stedin Groep / Niet-gereguleerde activiteiten
102-11	Toelichting over de toepassing van het voorzorgsprincipe	Governance: Risicomanagement
102-12	Externe economische, milieu gerelateerde en sociale handvesten of principes die door het bedrijf worden onderschreven	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering / Veiligheid en security / Certificering Governance: Corporate Governance / Corporate Governance Code en Stedin Groep Governance: Corporate Governance / Integriteit
102-13	Lidmaatschap van verenigingen of belangenorganisaties	2. Energietransitie mogelijk maken / Stakeholderdialoog en omgeving / Samenwerkingsverbanden: The Green Village en HYDelta

GRI_Index_NL

102-14	Verklaring van de hoogste beslissingsbevoegde van de organisatie over de relevantie van duurzame ontwikkeling voor Stedin Groep en haar strategie om te streven naar duurzame ontwikkeling.	Veerkrachtig vooruit: Voorwoord van de CEO Strategie: Ontwikkelingen in samenleving en energiemarkt Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering / One Planet Thinking / One Planet governance
102-15	Belangrijke gevolgen, risico's en kansen	Strategie: Ontwikkelingen in samenleving en energiemarkt Strategie: Stakeholders en materialiteit Aanvullende informatie: Connectiviteit, KPI's en doelstellingen Aanvullende informatie: Sustainable Development Goals
EU3	Aantal huishoudelijke, industriële en institutionele klanten	Aanvullende informatie / Vijfjarenoverzicht
EU4	Lengte van de transmissie en distributienetwerken per regulatorisch regime	Aanvullende informatie / Vijfjarenoverzicht
	Ethiek en integriteit	
102-16	De waarden, principes, standaarden en gedragsnormen van de organisatie	Governance: Corporate Governance / Integriteit / Gedragscode en -richtlijnen
102-17	Werkwijze voor advies bij ethische of illegale praktijken	Governance: Corporate Governance / Integriteit / Meldpunten Governance: Corporate Governance / Integriteit / Vertrouwenspersonen
	Werkwijze voor aankaarten van (vermoeden van) onethische of illegale praktijken | klokkenluidersregeling	Governance: Corporate Governance / Integriteit / Klokkenluidersregeling
	Governance	
102-18	Bestuursstructuur verantwoordelijken voor besluitvorming t.a.v. economische, sociale en ecologische (ESG) impact	Governance Verslag raad van commissarissen
102-19	Werkwijze delegeren verantwoordelijkheid over ESG onderwerpen	Governance: Corporate Governance / Governancerollen Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering / One Planet Thinking / One Planet Governance
102-20	Verantwoordelijkheid voor ESG onderwerpen, op directieniveau en of functionarissen die rapporteren aan hoogste bestuursorgaan	Governance: Corporate Governance / Governancerollen Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering / One Planet Thinking / One Planet Governance
102-21	Consultatieproces tussen stakeholders en het hoogste bestuursorgaan over ESG onderwerpen	Governance: Corporate Governance / Governancerollen Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering / One Planet Thinking / One Planet Governance Strategie: Stakeholders en materialiteit
102-22	Samenstelling hoogste bestuurslaag	Governance: Corporate Governance / Personalia raad van bestuur
102-23	Voorzitter van het hoogste bestuurslichaam	Governance: Corporate Governance / Personalia raad van bestuur Governance: Corporate Governance / Personalia raad van commissarissen
102-24	Proces voor het werven van leden van het hoogste bestuurslichaam	Governance: Corporate Governance / Governancerollen Governance: Corporate Governance / Raad van commissarissen
102-25	Proces hoogste bestuurslaag voor medewerkers met gewetensnood / klokkenluidersregeling	Corporate Goverance: Corporate Governance / Integriteit
102-26	Rol hoogste bestuurslaag bij ontwikkelingen van missie, visie, strategie, beleid en doelstellingen t.a.v. ESG impact	Strategie Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering / One Planet Thinking / One Planet Governance Governance: Risicomanagement / Risicogovernance

102-27	Maatregelen die zijn genomen om de kennis van ESG onderwerpen verder te ontwikkelen	Waardecreatie als basis Strategie: Ontwikkelingen in samenleving en energiemarkt Strategie: Stakeholders en materialiteit Aanvullende informatie: Connectiviteit, KPI's en doelstellingen Aanvullende informatie: Sustainable Development Goals Aanvullende informatie: Het meten van impact
102-28	Evaluatie van hoogste bestuurslaag over ESG prestaties	Waardecreatie als basis Strategie: Ontwikkelingen in samenleving en energiemarkt Strategie: Stakeholders en materialiteit Governance: Risicomanagement/Risicogovernance Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering / One Planet Thinking / One Planet Governance Verslag raad van Commissarissen Aanvullende informatie: Connectiviteit, KPI's en doelstellingen
102-29	Rol hoogste bestuurslaag bij de identificatie en het managen van de ESG impact, risico's en kansen	Governance: Risicomanagement
102-30	Rol hoogste bestuurslaag bij evalueren effectiviteit risicomanagementprocessen t.a.v. ESG onderwerpen	Governance: Risicomanagement
102-31	Frequentie beoordeling ESG impact, risico's en kansen	Governance: Risicomanagement
102-32	Het hoogste orgaan die het duurzaamheidsverslag beoordeelt en goedkeurt	De auditcommissie van de raad van commissarissen
102-33	Het proces voor communicatie kritische zorgen aan het hoogste bestuursorgaan	Governance: Corporate Governance / Integriteit
102-34	Aantal kritische geluiden en werkwijze reactie hoogste bestuurslaag	Governance: Corporate Governance / Integriteit
102-35	Beloningsbeleid voor hoogste bestuurslaag	Verslag van de raad van commissarissen: Remuneratierapportage over 2022
102-36	Het proces voor het vaststellen van beloningen	Verslag van de raad van commissarissen: Remuneratierapportage over 2022
102-37	Betrokkenheid stakeholders bij beloningsbeleid	Verslag van de raad van commissarissen: Remuneratierapportage over 2022
102-38	Verhouding topsalaris - gemiddeld salaris	Verslag van de raad van commissarissen: Remuneratierapportage over 2022
102-39	Verhouding salarisstijging topsalaris - gemiddelde stijging	Verslag van de raad van commissarissen: Remuneratierapportage over 2022
205-1	Operaties beoordeeld op risico's in verband met corruptie	Governance: Corporate Governance / Integriteit
205-2	Percentage medewerkers dat getraind wordt in het anti-corruptiebeleid	Governance: Corporate Governance / Integriteit
205-3	Acties n.a.v. incidenten op het gebied van corruptie	Governance: Corporate Governance / Integriteit
206-1	Juridische stappen tegen oneerlijke concurrentie, kartels en monopolies	Governance: Corporate Governance / Integriteit
102-40	Lijst van groepen belanghebbenden die de organisatie heeft betrokken	Strategie: Stakeholders en materialiteit Aanvullende informatie: Interactie met onze omgeving
102-41	Percentage medewerkers dat onder een CAO valt	Aanvullende informatie / Overige niet-financiële informatie / Detailinformatie medewerkers

102-42	Basis voor inventarisatie en selectie van belanghebbenden	Veerkrachtig vooruit: Voorwoord Strategie: Stakeholders en materialiteit
102-43	Werkwijze en frequentie voor het betrekken van stakeholders	Veerkrachtig vooruit: Voorwoord Strategie: Stakeholders en materialiteit
102-44	Resultaat stakeholdermanagement	Strategie: Stakeholders en materialiteit
102-45	Operationele structuur deelnemingen	Jaarrekening: Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening
102-46	Proces voor het bepalen van de inhoud van het verslag en toepassing GRI principles	Waardecreatie als basis Strategie: Stakeholders en materialiteit Aanvullende informatie: Verslaggevingsbeleid
102-47	Overzicht van alle materiële aspecten die geïdentificeerd zijn in het proces voor het bepalen van de inhoud van het verslag	Strategie: Stakeholders en materialiteit
102-48	Gevolgen van herformuleringen van eerder verstrekte informatie	Jaarrekening: Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening: 2. Grondslagen voor waardering van resultaatbepaling:
102-49	Significante veranderingen ten opzichte van vorige verslaggevingsperiodes	
102-50	Verslagperiode	Aanvullende informatie: Verslaggevingsbeleid
102-51	Datum van het meest recente verslag	Aanvullende informatie: Verslaggevingsbeleid
102-52	Verslaggevingscyclus	Aanvullende informatie: Verslaggevingsbeleid
102-53	Contactpunt voor vragen over het verslag of de inhoud ervan	Disclaimer: Colofon
102-54	In accordance optie die de organisatie heeft gekozen	Aanvullende informatie: Verslaggevingsbeleid
102-55	GRI inhoudsopgave	Aanvullende informatie: GRI index
102-56	Beleid met betrekking tot externe assurance	Goverance: In control-verklaring Overige gegevens: Controleverklaring van de onafhankelijke accountant Aanvullendeinformatie: Verslaggevingsbeleid
	SPECIFIEKE INFORMATIE - SPECIFIC DISCLOSURES	
	Leveringszekerheid	
103-1 103-2 103-3	Beschrijving en afbakening materiële onderwerpen; (evaluatie) managementbenadering	Waardecreatie als basis Strategie: Stakeholders en materialiteit Aanvullende informatie: Connectiviteit, KPI's en doelstellingen Aanvullende informatie: Verslaggevingsbeleid
EU 28	Frequentie stroomonderbreking	Aanvullende informatie / Vijfjarenoverzicht
EU 29	Gemiddelde onderbrekingsduur Jaarlijkse uitvalduur	Aanvullende informatie / Vijfjarenoverzicht
	Betaalbare en efficiënte dienstverlening	

GRI_Index_NL

103-1	Beschrijving en afbakening materiële onderwerpen; (evaluatie) managementbenadering	Waardecreatie als basis
103-2		Strategie: Stakeholders en materialiteit
103-3		Aanvullende informatie: Connectiviteit, KPI's en doelstellingen
		Aanvullende informatie: Verslaggevingsbeleid
	Klanttevredenheid	
103-1	Beschrijving en afbakening materiële onderwerpen; (evaluatie) managementbenadering	Waardecreatie als basis
103-2		Strategie: Stakeholders en materialiteit
103-3		Aanvullende informatie: Connectiviteit, KPI's en doelstellingen
		Aanvullende informatie: Verslaggevingsbeleid
EU3	Aantal huishoudelijke, industriële en institutionele klanten	Aanvullende informatie / Vijfjarenoverzicht
	Stakeholderdialoog en omgeving	
103-1	Beschrijving en afbakening materiële onderwerpen; (evaluatie) managementbenadering	Waardecreatie als basis
103-2		Strategie: Stakeholders en materialiteit
103-3		Aanvullende informatie: Connectiviteit, KPI's en doelstellingen
		Aanvullende informatie: Verslaggevingsbeleid
413-1	Mate waarin directe omgeving betrokken wordt bij bedrijfsmatige activiteiten	Strategie: Ontwikkelingen in samenleving en energiemarkt
415-1	Bijdrage aan politieke partijen, personen of instituties in geld of middelen	Governance: Corporate Governance / Integriteit
	Investeren in onze netten	
103-1	Beschrijving en afbakening materiële onderwerpen; (evaluatie) managementbenadering	Waardecreatie als basis
103-2		Strategie: Stakeholders en materialiteit
103-3		Aanvullende informatie: Connectiviteit, KPI's en doelstellingen
		Aanvullende informatie: Verslaggevingsbeleid
	Slimme netten, datatechnologie en innovatie	
103-1	Beschrijving en afbakening materiële onderwerpen; (evaluatie) managementbenadering	Waardecreatie als basis
103-2		Strategie: Stakeholders en materialiteit
103-3		Aanvullende informatie: Connectiviteit, KPI's en doelstellingen
		Aanvullende informatie: Verslaggevingsbeleid
	Veiligheid en security	
103-1	Beschrijving en afbakening materiële onderwerpen; (evaluatie) managementbenadering	Waardecreatie als basis
103-2		Strategie: Stakeholders en materialiteit
103-3		Aanvullende informatie: Connectiviteit, KPI's en doelstellingen
		Aanvullende informatie: Verslaggevingsbeleid
403-1	Betrokkenheid medewerkers bij veilig- en gezondheidsbeleid	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Veiligheid en security

GRI_Index_NL

403-2	Letsel-, beroepsziekte-, uitvaldagen- en verzuimcijfers en het aantal werkgerelateerde sterfgevallen	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Veiligheid en security
403-3	Functies met hoog risico op ziekten of ongelukken die verband houden met hun beroep	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Veiligheid en security
403-4	Afspraken over arbo-onderwerpen vastgelegd in formele overeenkomsten met vakbonden	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Veiligheid en security
418-1	Totaal aantal substantiële klachten over schending van privacy van klanten en verlies van data	Strategie: Connectiviteit, KPI's en doelstellingen
	Goed werkgeverschap	
103-1 103-2 103-3	Beschrijving en afbakening materiële onderwerpen; (evaluatie) managementbenadering	Waardecreatie als basis Strategie: Stakeholders en materialiteit Aanvullende informatie: Connectiviteit, KPI's en doelstellingen Aanvullende informatie: Verslaggevingsbeleid
404-1	Investeringen in training per werknemer per categorie	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Vakbekwame medewerkers nu en straks
404-2	Programma's voor competentiemanagement en levenslang leren, die blijvende inzetbaarheid garanderen en helpen bij afronding loopbaan	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Vakbekwame medewerkers nu en straks
404-3	Percentage medewerkers met functionerings- en beoordelingsgesprekken	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Vakbekwame medewerkers nu en straks
406-1	Aantal incidenten met discriminatie en ondernomen acties	Governance: Corporate Govenance / Integriteit / Meldpunten
	Positieve impact op mens en milieu	
103-1 103-2 103-3	Beschrijving en afbakening materiële onderwerpen; (evaluatie) managementbenadering	Waardecreatie als basis Strategie: Stakeholders en materialiteit Aanvullende informatie: Connectiviteit, KPI's en doelstellingen Aanvullende informatie: Verslaggevingsbeleid
301-1	Totaal gebruik van grondstoffen in gewicht of volume	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu
301-2	Percentage grondstoffen dat bestaat uit afval van een externe bron	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu
302-1	Energieverbruik binnen de organisatie	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu
302-2	Energieverbruik buiten de organisatie	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu
302-4	Reductie van het energieverbruik	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu
302-5	Reductie van de energiebehoefte ten aanzien van producten en diensten	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu
305-1	Directe emissies van broeikasgassen naar gewicht (scope 1)	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu
305-2	Indirecte emissies van broeikasgassen naar gewicht (scope 2)	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu
305-3	Andere relevante indirecte emissies van broeikasgassen naar gewicht (scope 3)	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu
305-5	Reductie van broeikasgasemissies	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu
305-6	Ozon vernietigende emissies	Niet van toepassing
305-7	NOx, SOx en andere significante luchtemissies	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu
306-2	Totale hoeveelheid afval en verwerking daarvan	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu

GRI_Index_NL

306-4	Afval van gevaarlijke stoffen	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu
308-1	Percentage nieuwe leveranciers dat wordt beoordeeld op milieucriteria	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu: Impact in de inkoopketen / ketenverantwoordelijkheid
414-1	Percentage van nieuwe leveranciers die gescreend zijn op 'arbeidsomstandigheden' criteria.	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu: Impact in de inkoopketen / ketenverantwoordelijkheid
407-1	Benoemde significante risico's op onvrijheid en beheersmaatregelen	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu: Impact in de inkoopketen / ketenverantwoordelijkheid
408-1	Benoemde significante risico's op kinderarbeid en beheersmaatregelen	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu: Impact in de inkoopketen / ketenverantwoordelijkheid
409-1	Benoemde significante risico's op gedwongen of verplichte arbeid en beheersmaatregelen	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu: Impact in de inkoopketen / ketenverantwoordelijkheid
412-1	Issue en risicomanagement in de keten t.a.v. mensenrechten	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu: Impact in de inkoopketen / ketenverantwoordelijkheid
414-1	Mate van screening van leveranciers op mensenrechtenissues	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu: Impact in de inkoopketen / ketenverantwoordelijkheid
414-2	Negatieve effecten op mensenrechten t.g.v. de keten en acties	Resultaten: Duurzame bedrijfsvoering: Positieve impact op mens en milieu: Impact in de inkoopketen / ketenverantwoordelijkheid

BEGRIPPENLIJST

In dit overzicht geven we een toelichting op begrippen of afkortingen.

ACM
De Autoriteit Consument en Markt (ACM) is een onafhankelijke publieke toezichthouder belast met onder andere het toezicht op de naleving van de Gaswet en de Elektriciteitswet 1998.

Afvalhiërarchie
De vier vormen van omgaan met afval. De hoogste prioriteit heeft preventie. Daarna komt zo hoogwaardig mogelijk hergebruik. Dan verbranding van afval met als doel om hier energie mee op te wekken. De minst gewenste vorm is het storten of lozen van afval.

A-rating
De score van een rating van een onderneming, kortweg "rating", is een oordeel over de kredietwaardigheid van een onderneming in de vorm van een "rapportcijfer". Een rating wordt toegekend door een daarin gespecialiseerd bedrijf.

Cable pooling
Bij cable pooling wordt op één aansluiting zowel zon- als windopwek op één kabel gecombineerd. Dit is belangrijk omdat de totale capaciteit van een aansluiting bij opwekinstallaties voor zon en wind maar beperkt wordt benut. Het waait immers niet altijd en er is niet constant zon. Toch moet de aansluiting piekbelasting aankunnen. Bij cable pooling regelen we op piekmomenten, als de capaciteit van de aansluiting te klein is, het zonne- of windpark terug.

CAIDI
Customer Average Interruption Duration Index, ook wel de gemiddelde onderbrekingsduur: de gemiddelde duur van een onvoorziene onderbreking in de elektriciteitsvoorziening per getroffen aangeslotene.

CAPEX en OPEX
Capex zijn de Capital Expenditures, de kosten die betrekking hebben op de ontwikkeling en levering van onze producten en diensten. Opex zijn de Operating Expenditures, dat zijn operationele kosten ten behoeve van de bedrijfsvoering.

CDMA
Code Division Multiple Access is een telecommunicatienetwerk voor het verzenden van informatie over draadloze radioverbinding die gebruikmaakt van breed- spectrumtechnieken.

Congestie
Congestie treedt op als een netwerk onvoldoende capaciteit heeft om alle opgewekte en afgenomen elektriciteit te transporteren. Bij congestiemanagement wordt met prijsmechanismen en marktwerking de vraag en het aanbod van energie gestuurd. We spreken dan over flexibiliteit.

Corporate governance
Corporate governance betreft de verhoudingen tussen de raad van bestuur, de raad van commissarissen en de algemene vergadering van aandeelhouders. Uitgangspunten van corporate governance zijn goed ondernemerschap (integer en transparant handelen door het bestuur) en goed toezicht hierop (inclusief de verantwoording daarover).

CGC
Corporate Governance Code. Goed bestuur van een bedrijf beschermt de belangen van aandeelhouders, werknemers en andere belanghebbenden. Gedragsregels hiervoor staan in de Corporate Governance Code. Beursgenoteerde bedrijven zijn wettelijk verplicht deze code na te leven. Stedin Groep volgt de CGC voor zover mogelijk en van toepassing.

EBITDA (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization)
Resultaat voor belasting gecorrigeerd voor afschrijvingen, amoritsaties, netto verschuldigde rente, resultaten van verkochte groepsonderdelen, herwaarderingen en belang van minderheidsdeelnemingen.

ESG-criteria
Milieu-, sociale en bestuurscriteria voor de activiteiten van een bedrijf die gevolgen kunnen hebben voor de samenleving of het milieu. De ESG (*Environmental, Social and Governance*)-criteria vormen de drie belangrijkste criteria die gebruikt worden om de duurzaamheid en de ethische weerslag van een investering in een bedrijf of in een economisch veld te meten.

Flexibiliteit
Als een netwerk onvoldoende capaciteit heeft om alle opgewekte en afgenomen elektriciteit te transporteren, dan zetten we congestiemanagement in. Hierbij wordt met prijsmechanismen en marktwerking de vraag en het aanbod van energie gestuurd.

FFO - Nettoschuldpositie
Deze ratio wordt berekend volgens de Standard & Poor's (S&P) methodiek. Funds From Operations (FFO) gedeeld door nettoschuldpositie. De FFO bestaat uit de EBITDA (zie hierboven), gecorrigeerd voor betaalde rente- en belastinglasten, kosten gerelateerd aan de achtergestelde eeuwigdurende obligatielening (50%) en geactiveerde rente. De nettoschuldpositie is de som van de korte-en langetermijn rentedragende schulden (inclusief

leaseverplichtingen) en inclusief de achtergestelde eeuwigdurende obligatielening (50%), pensioenverplichtingen, verminderd met vrij beschikbare liquide middelen.

Gereguleerde markt
De activiteiten van de netbeheerder, die voortvloeien uit de taken die exclusief aan de netbeheerder zijn voorbehouden en waarvoor maximumtarieven worden vastgesteld door de ACM. Het gaat hier onder meer om:

- het aanleggen, onderhouden, vernieuwen en beheren van aansluitingen op het elektriciteitsnet met een aansluitwaarde tot 10 MVA;
- het aanleggen, onderhouden, vernieuwen en beheren van elektriciteits- en gasnetten;
- het transporteren van gas en elektriciteit;
- het op doelmatige wijze waarborgen van de veiligheid en de betrouwbaarheid van de netten;
- het bevorderen van de veiligheid bij het gebruik van toestellen en installaties die elektriciteit en gas verbruiken;
- het faciliteren van de vrije markt om onder andere de overstap (switch) van een klant naar een andere energieleverancier mogelijk te maken.

GAW
Gestandaardiseerde activa waarde.

GGAW
Genormaliseerde gestandaardiseerde activa waarde

GPRS
General Packet Radio Service. Deze techniek is een uitbreiding op het gsm-netwerk. Hiermee kan snel en betrouwbaar mobiele data worden verzonden en ontvangen.

GRI
Global Reporting Initiative. De internationaal gehanteerde richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving, waarin een organisatie publiekelijk communiceert over haar economische, milieugerelateerde en sociale prestaties.

IFRS
International Financial Reporting Standards. Set van verslaggevingsregels uitgevaardigd door de IASB. Stedin Groep heeft zich geconformeerd aan deze verslagmethode, die is opgesteld om de financiële verslaglegging internationaal te standaardiseren.

<IR> Framework
Geïntegreerde rapportage is een breed opgezet raamwerk voor zakelijke en investeringsbeslissingen die langdurig, inclusief en doelgericht zijn.

kV
Kilovolt (kV) is een eenheid van spanning die gelijk is aan 1.000 volt.

LTE-M meter
Een LTE-M meter communiceert via de LTE technologie in plaats van de GPRS- of CDMA-technologie. LTE staat voor Long Term Evolution en is de generieke term voor het 4G netwerk.

LTI
Lost Time Injury. Een LTI is een gebeurtenis die leidt tot verzuim van meer dan een werkdag of dienst. Denk aan een ongeval in een werkplaats. Werkzaamheden door en ongevallen van derde partijen worden niet meegenomen.

LTIR
Lost Time Injury Rate: aantal arbeidsongevallen met verzuim per miljoen gewerkte uren.

NAL
De Nationale Agenda Laadinfrastructuur is een meerjarig uitvoeringsprogramma dat voortkomt uit het Klimaatakkoord met ambities en acties die ervoor gaan zorgen dat we straks altijd overal, makkelijk en slim kunnen laden. Dit betreft laadpunten op de eigen oprit, bij bedrijven, (semi)publieke laadpunten en snelladers. Het programma omvat ook de installatie van laadinfrastructuur voor de logistieke sector.

Netcapaciteit en transportcapaciteit
Beide termen zijn synoniem en staan voor ruimte op het net.

Netverliezen
Netverlies ontstaat tijdens het transport van elektriciteit en gas. Hoe groter de afstand, hoe groter het verlies. Ook kan netverlies worden veroorzaakt door fraude en administratieve verliezen (bij het allocatie- en reconciliatieproces en het administratieve proces).

Netto-investeringen
Bruto investeringen verminderd met de ontvangen bijdragen hierop van derden.

NOC
Network Operations Center. Het zenuwcentrum van Stedin dat 24/7 het verzorgingsgebied van Stedin monitort.

OOB
Een OOB is een Organisatie van Openbaar Belang. Dit zijn organisaties die door hun omvang of functie in het maatschappelijk verkeer de belangen van grotere groepen raken.

OR
Ondernemingsraad. Deze is samengesteld uit leden van de ondernemingsraden van de verschillende bedrijfsonderdelen van Stedin Groep.

OT-infrastructuur
Dit zijn de slimme sensoren in ons netwerk die bijvoorbeeld detecteren of de spanning juist en betrouwbaar, wendbaar, betaalbaar en veilig is.

Regionale Energiestrategie (RES)
Elke regio ontwikkelt een eigen energiestrategie om de afspraken uit het Klimaatakkoord op het gebied van elektriciteit en gebouwde omgeving te kunnen realiseren. Het gaat hier bijvoorbeeld om de regionale opwek van duurzame energie en plannen om vraag en aanbod op elkaar aan te sluiten.

RvB
Raad van bestuur. De RvB is het hoogste leidinggevende orgaan van een organisatie. Een raad van bestuur is belast met de strategische leiding van de onderneming.

RvC
Raad van commissarissen. De RvC is in Nederland het toezichthoudende orgaan van naamloze vennootschappen en besloten vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.

RIF
Recordable Incident Frequency: aantal dodelijke ongevallen en arbeidsongevallen met verzuim, vervangend werk of medische behandeling per 200.000 gewerkte uren.

Remuneratierapportage
In de remuneratierapportage wordt verslag gedaan van de bezoldiging van de raad van bestuur en raad van commissarissen. Het remuneratiebeleid Stedin Groep wordt opgesteld door de selectie-, benoemings- en remuneratiecommissie van de raad van commissarissen.

Petajoule (PJ)
Dat is 1 biljard joule. 1 petajoule is voldoende om ongeveer 15.000 huishoudens een jaar lang van energie te voorzien.

SAIDI
System Average Interruption Duration Index. Ook wel de jaarlijkse uitvalduur: de gemiddelde duur dat een aangeslotene door onvoorziene onderbrekingen niet wordt voorzien van elektriciteit (in minuten).

SAIFI
System Average Interruption Frequency Index. Ook wel de onderbrekingsfrequentie: het gemiddelde aantal onvoorziene onderbrekingen waarmee aangeslotenen op jaarbasis worden geconfronteerd.

SDG's
Sustainable Development Goals. Deze duurzame ontwikkelingsdoelstellingen zijn een reeks doelstellingen voor toekomstige internationale ontwikkeling. Ze zijn opgesteld door de Verenigde Naties en worden gepromoot als de wereldwijde doelstellingen voor duurzame ontwikkeling.

Slimme meter
Met de slimme meter kan de netbeheerder op afstand de meterstanden van zowel elektriciteit als gas en de statusinformatie van de meter uitlezen. Daarnaast kan de slimme meter op afstand verstuurde opdrachten uitvoeren zoals het aan- of afsluiten van de klant. De communicatie met de meter gebeurt daarbij via het kabelnetwerk (Power Line Communication), via GPRS, via het CDMA-netwerk of via het LTE-M netwerk. Het gebruik van de slimme meter moet leiden tot energiebesparing.

Solvabiliteit
Eigen vermogen inclusief het resultaat van de periode minus de verwachte dividenduitkering lopend boekjaar gedeeld door balanstotaal, gecorrigeerd voor de verwachte dividenduitkering, langlopende deel vooruitontvangen aansluitbijdragen en vrije liquide middelen.

Spanningskwaliteit
De spanning op een aansluiting op het elektriciteitsnetwerk moet voldoen aan een bepaalde kwaliteit. Goede spanningskwaliteit is belangrijk om bijvoorbeeld te zorgen dat apparatuur goed blijft werken.

Storingsreserve
Dit is de reservestrook van het elektriciteitsnet. Hiermee hebben we voldoende ruimte op het net over om de duur van een onderbreking door een storing te verkorten en kunnen we onderhoud aan onze netten uitvoeren zonder dat hiervoor een onderbreking nodig is.

Tier 1, 2 en 3
In de Supply Chain spreekt men van Tier 1, 2 en 3 leveranciers. Tier 1 zijn onze directe leveranciers, Tier 2 de leveranciers van onze leveranciers (deze leveren bijvoorbeeld halffabricaten), Tier 3 zijn de leveranciers aan onze Tier 2 leveranciers en leveren de grondstoffen waar de halffabricaten van worden gemaakt.

Transportschaarste
Transportschaarste is krapte op het landelijke en regionale elektriciteitsnet door de groei in grootschalige zonneparken en de toenemende elektriciteitsvraag in Nederland.

VIAG
De VeiligheidsInstructie AardGas voor de Energiebedrijven geeft samen met de bijlagen en veiligheidswerkinstructies uniforme regelgeving voor een veilige bedrijfsvoering in de gasvoorzieningssystemen van netbeheerders.

DISCLAIMER

Dit document kan toekomstgerichte uitspraken en vooruitzichten bevatten, herkenbaar aan bewoordingen als 'voorzien', 'voornemens', 'schatting', 'veronderstellen', 'verwachten' of de negatieve equivalenten van deze termen en andere vergelijkbare uitdrukkingen. Dergelijke toekomstgerichte uitspraken en vooruitzichten zijn gebaseerd op actuele verwachting en aannames over verwachte ontwikkelingen en andere factoren die van invloed kunnen zijn op Stedin Groep. Dit zijn geen historische feiten of garanties voor toekomstige prestaties. Werkelijke resultaten en gebeurtenissen kunnen afwijken van de huidige verwachtingen door factoren zoals economische trends, technologische ontwikkelingen, wijzigingen in wet- en regelgeving, gedrag van leveranciers en afnemers, valutarisico's, fiscale ontwikkelingen, financiële risico's of politieke, economische en sociale omstandigheden.

Nadere bijzonderheden omtrent mogelijke risico's en onzekerheden die van invloed kunnen zijn op Stedin Groep zijn vermeld in de documenten die Stedin Groep bij Euronext Amsterdam heeft gedeponeerd.

Anders dan op grond van verplichtingen op basis van wet- en regelgeving verwerpt Stedin Groep iedere verplichting of aansprakelijkheid om vooruitzichten en prognoses in dit document te herzien of aan te passen naar aanleiding van nieuwe informatie, toekomstige gebeurtenissen of anderszins, of om dergelijke aanpassingen of herzieningen publiekelijk bekend te maken.

Bepaalde onderdelen van het Jaarverslag en de Jaarrekening zijn door onze accountant gecontroleerd. In de paragraaf Controleverklaring van de onafhankelijk accountant staat beschreven welke onderdelen en op welke wijze deze onderdelen door de accountant zijn gecontroleerd.

Copyright en merknamen

Op de in dit jaarverslag gepubliceerde foto's berust copyright.

Stedin, DNWG en NetVerder zijn merknamen van Stedin Holding N.V. of haar dochtermaatschappijen.

Colofon

Uitgave
Stedin Holding N.V.
Postbus 49
3000 AA Rotterdam

Het jaarverslag is online beschikbaar op onze website: Stedingroep.nl

Investor relations
Sebastiaan Weeda
sebastiaan.weeda@stedingroep.nl

Redactie en productie
Communicatie Stedin Groep, Rotterdam
Hannah Jansen Morrison

Fotografie
Beelden Stedin Groep
Sicco van Grieken
Patrick Siemons

Document & website realisatie
Tangelo Software, Zeist

Engelse vertaling
Acolad, Utrecht

Een Engelse vertaling van dit jaarverslag komt beschikbaar op Stedingroep.nl. De Nederlandse versie is leidend.

Stedin Groep
Postbus 49
3000 AA Rotterdam
www.stedingroep.nl

STEDIN
GROEP